

แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัว
ของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

URBAN PLANNING OF PUBLIC UTILITIES AND FACILITIES FOR
KAHA ROMKLAOW COMMUNITY EXPAND

T128775

วพ.
๘ 15398
2555

ที่ id

เลขหมู่.....128775
เลขทะเบียน.....
วัน, เดือน, ปี: 18 11 2556

b.....12510610
i.....

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ. 2555

URBAN PLANNING OF PUBLIC UTILITIES AND FACILITIES FOR
KAHA ROMKLAOW COMMUNITY EXPAND

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION IN ARCHITECTURE
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG
2012

KMITL-2012-E-D-M-221-074

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2012

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และ
สาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัว
ของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

นักศึกษา

นายณิธี ไชยมะโน

รหัสประจำตัว

50063405

ปริญญา

ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

พ.ศ.

2555

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์สมพล ดำรงเสถียร

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์.ดร.มาลัย จีรวัดนเกษตร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และ
สาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็น
แนวทางในการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า ในส่วน
ของขนาดและรูปร่างของที่ดิน สภาพการใช้ที่ดิน การเข้าออกและการจราจรภายในระบบโครงข่าย
ถนน สภาพทางภูมิทัศน์ การให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และแบบสัมภาษณ์เพื่อ
ศึกษาปัญหาและความต้องการใช้พื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า จากผู้นำชุมชน ผู้อยู่อาศัยในชุมชน
ส่วนของ คุณภาพชีวิต ความปลอดภัย ความสะอาดสุขสบาย สิ่งแวดล้อม สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ และ
ร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชนการเคหะร่มเกล้าเป็นพื้นที่
ขนาดใหญ่ มีอาคารพักอาศัยรวมไปถึงการให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่ขยายตัวอย่าง
รวดเร็ว ทั้งนี้ผู้นำชุมชน และผู้อยู่อาศัยมีปัญหาในด้านของ การอยู่อาศัยในชุมชนมีความแออัดของ
กลุ่มบ้านพักอาศัย และกลุ่มอาคาร ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือไม่มีความปลอดภัยภายในชุมชนใน
การดำรงชีวิต และมีการจัดระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ยังไม่เพียงพอต่อชุมชนใน
ปัจจุบัน สภาพแวดล้อมภายในชุมชนขาดการดูแลซึ่งอาจทำให้เกิดการพัฒนาเป็นแหล่งเสื่อมโทรมใน
อนาคตได้ และมีความต้องการให้หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดให้มีศูนย์บริการชุมชนด้านความปลอดภัย
ในการดูแลแต่ละเขตโซนของชุมชน รวมถึงการจัดระบบคมนาคมให้เป็นระเบียบในส่วนของท่ารถ
สาธารณะภายในชุมชน เพิ่มการบริการด้านสาธารณสุขเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน และการ
ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมชุมชนโดยรวม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	URBAN PLANNING OF PUBLIC UTILITIES AND FACILITIES FOR KAHA ROMKLAOW COMMUNITY EXPAND
Student	Mr.Natee Chaimano
Student ID.	50063405
Degree	Master of Industrial Education
Program	Architecture
Year	2012
Thesis Advisor	Associate Professor Sompol Dumrongsatian
Thesis Co-Advisor	Associate Professor Dr.Malai Geerawatanakaset

ABSTRACT

The objective of this objective research has to planning for infrastructure. in order to bring the research result to be used as a guideline in planning the public utilities plan and the public utilities service in order to support the expansion of the community. The tools used in the research is the inspection form of the physical environment of the community area of Rom Klau housing project in the part of the size and the form of the land, the condition of using the land, entrance and exit and the traffic inside the road network system, the scenery condition, the service provision of the public utilities and the public utilities service and the interview form in order to study the problems and the need to use the land of Rom Klau Housing Community from the community leader and people living regarding the life quality, safety, convenience, environment. The tools used are the frequency and percentage.

From the research it is discovered that the physical environment condition of Rom Klau Housing Community is a large area with living building and the service provision of the public utilities and the public utilities service that is quickly expanded. The community leader and the people living in the area have the problem regarding the crowded living condition in the community of the housing group and the building group and the problem followed is that there is no safety inside the community and in the living and there is the arraignment of the public utilities and the public utilities service that is not enough for the community nowadays. The inside environment of the community is not taken care of which can cause degenerated community in the future and there is the need for the

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไม่สามารถนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

responsible unit to organize the community service center regarding safety in taking care of each zone of the community including the arraignment of the transportation system to be in order in the part of the public bus station inside the community and to increase the service of the public health in order to support the community expansion and the improvement of the scenery in order to be consistent with the overall community condition.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา **U** จะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จลุล่วงได้หากขาดความกรุณาอย่างดียิ่งจากบุคคล ซึ่งมี
พระคุณหลายท่านดังต่อไปนี้

รศ.สมพล ดำรงเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษา และ รศ.ดร.มาลัย จีรวัดนเกษตร์ อาจารย์ที่
ปรึกษาร่วม เป็นผู้ที่ทำให้คำแนะนำและดูแลเอาใจใส่อย่างดียิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ท่านประธานหลักสูตรและคณะกรรมการทุกท่านที่ได้ให้เกียรติและเสียสละเวลาอันมี
ค่าเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการตรวจทาน และแก้ไข
แบบแบบสำรวจและสัมภาษณ์ในครั้งนี้

และขอกราบขอบพระคุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้กำเนิดและสั่งสอนให้เป็นคนดี ครู-
อาจารย์ทุกท่านที่มอบความรู้ติดตัว รวมถึงเพื่อนๆ พี่ๆ และน้องๆ ที่ให้กำลังใจตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งทางตรง และทางอ้อมผู้วิจัยขอ
มอบความดีในครั้งนี้แก่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันอัน
ทรงคุณค่า

นธีร์ ไชยมะโน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา IV ละต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	IV
สารบัญ.....	V
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 สภาพทั่วไปของชุมชน.....	12
2.2 บทบาทและนโยบายที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.3 ระบบการขยายตัวของชุมชน.....	23
2.4 การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน.....	84
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	98
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	104
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	104
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	104
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	106
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
4.1 การวิเคราะห์แบบสำรวจ.....	108
4.2 การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์.....	132

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา v ะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย.....	133
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย.....	151
5.1 การสรุปผลการวิจัยจากแบบสำรวจ.....	151
5.2 การสรุปผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์.....	154
5.3 การอภิปรายผลการวิจัย.....	155
5.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการวางผังพื้นที่ที่เหมาะสมกับชุมชน.....	157
5.5 แนวความคิดในการออกแบบวางผังพื้นที่.....	160
5.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	162
5.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	163
บรรณานุกรม.....	174
ภาคผนวก.....	177
ภาคผนวก ก. เอกสารทางราชการที่ใช้ในการวิจัย.....	178
ภาคผนวก ข. แบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัย.....	181
ภาคผนวก ค. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	188
ภาคผนวก ง. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	197
ประวัติผู้เขียน.....	202

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา V และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงเกณฑ์การจัดให้มีสวนสาธารณะ.....	44
2.2 แสดงขนาดพื้นที่บริการของห้องสมุด.....	45
2.3 แสดงบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข.....	46
2.4 แสดงหน้าที่ของถนนแต่ละประเภทในพื้นที่เมือง.....	49
2.5 แสดงขนาดเขตทางของถนนในเขตผังเมืองรวม.....	51
2.6 แสดงขนาดที่เหมาะสมระหว่างท่อระบายน้ำกับความกว้างของทางเท้า.....	55
2.7 แสดงขนาดของส่วนประกอบของถนนต้องการที่อยู่อาศัย ในชุมชนด้านการบริการขั้นพื้นฐาน.....	59
2.8 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายประธาน.....	59
2.9 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายหลัก.....	59
2.10 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายรอง.....	60
2.11 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายย่อย.....	61
2.12 แสดงขนาดพื้นที่สำหรับกำจัดขยะแบบฝังกลบ.....	68
2.13 แสดงขนาดพื้นที่สำหรับสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย.....	69
2.14 แสดงขนาดประชากร และความต้องการระดับเพลิง.....	73
4.1 แสดงจำนวนคำร้อยละของหัวหน้าครอบครัวและผู้อยู่อาศัยในชุมชน.....	133
4.2 แสดงจำนวนคำร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะชุมชน.....	138
4.3 แสดงจำนวนคำร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านสภาพการครอบครองที่ดิน.....	139
4.4 แสดงจำนวนคำร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านสภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย.....	140
4.5 แสดงจำนวนคำร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว.....	141
4.6 แสดงจำนวนคำร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านปัญหาในชุมชน.....	142
4.7 แสดงจำนวนคำร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านการบริการขั้นพื้นฐาน.....	143

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา VII นี้ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.8 แสดงจำนวนค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะการเข้าถึงชุมชน.....	144
4.9 แสดงจำนวนค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านความสะดวกของทางเข้า-ออกชุมชน.....	145
4.10 แสดงจำนวนค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านสภาพทางเดินเท้าในชุมชน.....	146
4.11 แสดงจำนวนค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านทางเดินเท้าในชุมชน.....	147
4.12 แสดงจำนวนค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะทางสิ่งแวดล้อม.....	148
4.13 แสดงจำนวนค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และความ ต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ.....	149

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา VIII ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	แสดงพื้นที่รัศมี 7 ตารางกิโลเมตร รอบชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....6
1.2	แสดงพื้นที่ขอบเขตทำการศึกษาศึกษา.....7
1.3	แสดงแนวนนหลักตามประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมือง.....7
2.1	แสดงทางเข้า-ออกชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า.....12
2.2	ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาศึกษา.....13
2.3	สภาพทั่วไปของโครงการ.....14
2.4	แสดงแบบจำลองแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่อาศัยภายในเมืองลักษณะต่างๆ.....26
2.5	โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่.....37
2.6	โครงการประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing).....37
2.7	การปรับผังและการแบ่งแปลงในที่ดินเดิม(Slum Re-blocking).....38
2.8	การรื้อและสร้างใหม่ในที่เดิม (Reconstruction).....38
2.9	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างถนนแต่ละประเภท.....50
2.10	แสดงส่วนประกอบของถนน.....52
2.11	แสดงมาตรฐานความกว้างของทางเท้าถนน.....52
2.12	แสดงมาตรฐานความกว้างและส่วนประกอบของรูปตัดถนน.....54
2.13	แสดงมาตรฐานความกว้างและส่วนประกอบของรูปตัดถนน (ต่อ).....55
3.1	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....107
4.1	แสดงแผนที่ตั้งชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....109
4.2	ขอบเขตพื้นที่ที่ตั้งชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....109
4.3	ภาพถ่ายทางเข้าหลักชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....110
4.4	ภาพถ่ายแสดงสภาพถนนทางเข้าหลักชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....111
4.5	ภาพถ่ายแสดงคลองหนึ่งชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....112
4.6	ภาพถ่ายแสดงที่จอดรถยนต์สาธารณะเอกชนชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....113
4.7	ภาพถ่ายแสดงสำนักงานเคหะชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....114
4.8	ภาพถ่ายแสดงสำนักงานที่ดินชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....114
4.9	ภาพถ่ายแสดงสถานีตำรวจชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....115
4.10	ภาพถ่ายแสดงศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....115
4.11	ภาพถ่ายแสดงศูนย์กีฬาชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....116
4.12	ภาพถ่ายแสดงสวนสาธารณะชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....116

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา IX จะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.13 ภาพถ่ายแสดงแหล่งช่วยเหลือทางด้านการเงินชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	117
4.14 ภาพถ่ายตลาดกลางชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	118
4.15 ภาพถ่ายโรงรับจำนำชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	118
4.16 ภาพถ่ายสถานที่นัดพบการชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	119
4.17 ภาพถ่ายแสดงโรงเรียนรัฐบาลชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	119
4.18 ภาพถ่ายแสดงวัดปากบึงชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	120
4.19 ภาพถ่ายแสดงแหล่งพณิชยกรรมชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	121
4.20 ภาพถ่ายแสดงแหล่งพณิชยกรรมชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	122
4.21 ภาพถ่ายแสดงที่พักอาศัยประเภทอาคารพักอาศัยรวมชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	123
4.22 ภาพถ่ายแสดงที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	124
4.23 มุมมองสภาพพื้นที่โดยรวมการเคหะร่มเกล้า.....	130
5.1 แสดงระยะการเดินทางและชี่จรรย์าน.....	160
5.2 แสดงแนวคิดเรื่อง ECO-CITY CONCEPT & SUSTAINABLE COMPACT CITY.....	161
5.3 ผังขอบเขตโซนสีชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	165
5.4 แสดงแนวความคิดในการออกแบบ.....	165
5.5 แสดงแนวความคิดในการออกแบบทิศทางลม และแดด.....	166
5.6 แสดงโครงข่ายระบบสัญจรภายในโครงการ.....	166
5.7 แสดงโครงข่ายระบบสัญจรภายนอกโครงการ.....	167
5.8 แสดง DIAGRAM กิจกรรมสำคัญภายในชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	167
5.9 แสดง DIAGRAM พื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้าที่สัมพันธ์กับพื้นที่สำคัญ.....	168
5.10 แสดง LANDMARKS ที่หมายตา.....	168
5.11 แสดงโครงการใหม่ของการเคหะที่ดำเนินการก่อสร้าง.....	169
5.12 แสดงการกำหนดจุดศูนย์กลางของชุมชน และจุดเด่นของชุมชน.....	169
5.13 แสดงการกำหนดพื้นที่สีเขียวเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน.....	170
5.14 แสดงการกำหนดพื้นที่เปิดโล่งเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน.....	170
5.15 แสดงการกำหนดเส้นทางหลักเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน.....	171
5.16 แสดงการกำหนดผังพื้นที่สีเขียวเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน.....	171
5.17 แสดงการกำหนดลานกิจกรรม.....	172
5.18 แสดงแสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	172

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา Xจะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.19 แสดงแสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	173
5.20 แสดงแสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนการเคหะร่มเกล้า.....	173

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา **Xb** และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การขยายตัวของเมืองสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญในด้านการลดปัญหาความแออัดของประชากรในเมืองขนาดใหญ่ ซึ่งเมืองขนาดใหญ่นี้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น การเงิน การธนาคาร การคมนาคมขนส่ง การปกครอง การสาธารณสุข โภค การลงทุนขนาดใหญ่ เป็นต้น ซึ่งทำให้เป็นจุดดึงดูดอันสำคัญที่ทำให้คนในเมืองที่แออัดหรือเมืองที่เล็กกว่าอพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่เมืองหลักดังกล่าว เพราะเนื่องด้วยสาเหตุในด้านดีของการคมนาคมที่สะดวกคล่องตัวในการคมนาคมขนส่ง และสภาพพื้นที่ใกล้ชิดกับเมืองหลักมีการขยายตัวตามด้วย ทำให้เกิดปัญหานานับประการ ทั้ง ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ตลอดจนปัญหาทางด้านนิเวศวิทยา ซึ่งบางครั้งมีผลกระทบทำให้ประชากรในเมือง เหล่านี้มีพฤติกรรม และความเป็นอยู่แออัดเพราะสภาพแวดล้อมชักนำ (อ้างใน แผนการพัฒนาโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า ระยะที่10 2548 : 5-8)

ปัญหาการแออัดของชุมชน ที่อยู่อาศัยเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของกรุงเทพมหานคร โดยปัญหาดังกล่าวมีมาต่อเนื่องกันมานาน และมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆตามลำดับ จากการตระหนักถึงการแออัดและขาดแคลนที่อยู่อาศัย ภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหารูปแบบการสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากในเขตชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร รัฐบาลแก้ปัญหาในเรื่องนี้โดยการออกแบบอาคารชุดพักอาศัยการเคหะสงเคราะห์โดยได้เน้นด้านปริมาณของจำนวนห้องพักมากกว่าจะให้ความสำคัญถึงสภาพแวดล้อม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆ อย่างเพียงพอซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงที่ขาดการพัฒนาด้านคุณภาพด้านงานอาคาร ทำให้การอยู่อาศัยและด้านสาธารณูปโภคมีข้อบกพร่องสำหรับการอยู่อาศัยของชุมชนเมืองแออัดดังกล่าว

ในการเขตปกครองของเขตลาดกระบังถือว่าเป็นเขตพื้นที่ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยปัจจัยหลายๆอย่างเช่น การคมนาคมขนส่งทางบก การคมนาคมขนส่งทางอากาศ และด้านโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เช่น การนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ส่วนในเขตพักอาศัยที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่ก็คือชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า เริ่มแรกของชุมชนการเคหะร่มเกล้าเริ่มเข้าอยู่อาศัยตั้งแต่ปี พ.ศ.2529 มีเนื้อที่ประมาณ 2,332.31 ไร่ ภายใต้การดูแลของการเคหะแห่งชาติ(อ้างใน โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาที่ดินในพื้นที่บริเวณเมืองร่มเกล้า 2550 : 1-4) เป็นชุมชนที่ขยายพื้นที่พักอาศัยเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นวงกว้าง ตามเส้นถนนคมนาคมที่รองรับการเจริญเติบโตของเมือง เช่น ถนนร่มเกล้า ถนนสุขาภิบาล3 ที่เชื่อมต่อเข้าเขตบางกะปิ เขตมีนบุรี ไปเชื่อมต่อกับถนนมอเตอร์เวย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า พบว่าเป็นชุมชนแออัดที่กำลังขยายตัวขนาดใหญ่ซึ่งอาจเป็นเขตการปกครองใหม่ในอนาคตได้ จากการขยายตัวดังกล่าวพบว่าสามารถเพิ่มหน่วยพักอาศัยเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นพื้นที่เหมาะสมที่รองรับผู้คนซึ่งทำงานอยู่บริเวณพื้นที่ใกล้เคียง เพราะอยู่ใกล้โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ การคมนาคมสะดวก ทั้งทางบก และทางอากาศ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนขนาดใหญ่ในอนาคต สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีอยู่เดิมอาจไม่สามารถให้บริการรองรับการขยายตัวของชุมชนได้อย่างเพียงพอ จึงควรมีการวางแผนขยายการให้บริการด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ให้สอดคล้องกับแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ให้เพียงพอกับความต้องการของชุมชนในอนาคต โดยพื้นที่รัศมีประมาณ 7 ตารางกิโลเมตร เริ่มจากสำนักงานการเคหะแห่งชาติชุมชนการเคหะร่มเกล้า เป็นแนวทางในการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ส่วนกลางของการเคหะร่มเกล้า และมีพื้นที่ว่างเหลือเพียงพอในการขยายตัวเพิ่มอีกในอนาคตตามการขยายตัวของชุมชน ทำให้สาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่มีอยู่เดิมอาจไม่เพียงพอที่จะรองรับการขยายตัวได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ และนำเสนอแนวทางจัดวางผังรูปแบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเคหะร่มเกล้า รวมถึงการมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพิ่มเติมในส่วนที่กำหนดไว้แล้วตั้งแต่ต้น เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นปัญหาต่อสังคมในอนาคต อีกทั้งยังเป็นแนวทางการพัฒนาเมืองน่าอยู่ของชุมชนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า
- 1.2.3 เพื่อเป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

1.3 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอกำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยยึดหลักของ Hirsch. (1975 : 56-57) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมภายนอกอาคารที่ตีควรถ้าคำนึงถึง

1. ความสะดวกในการเข้าถึง
2. คุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น ลักษณะด้านสังคมของชุมชน สภาพธรรมชาติ
3. บริเวณสาธารณะของชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่อง การออกแบบและการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ (อ้างใน วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2537 : 208-214) ได้กล่าวถึงอิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบและการวางผังบริเวณ และใช้เป็นรายละเอียดของโครงการทางด้านสถาปัตยกรรม ควรคำนึงถึงหัวข้อต่อไปนี้

1. ขนาด และรูปร่างของที่ดิน
2. สภาพการใช้ที่ดิน
3. สภาพการเข้าออก และการจราจรภายใน
4. สภาพทางภูมิทัศน์
5. สภาพการใช้สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

หลักการที่สอดคล้องกับการศึกษาด้านกายภาพของพื้นที่ โดย James E. Russell (อ้างใน มณฑกานต์ มุกตพันธุ์. 2533 : 184) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์พื้นที่เพื่อการวางผังบริเวณ ความว่าการออกแบบวางผังบริเวณต้องศึกษาถึงรายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมภายนอกพื้นที่ เพื่อนำมาพิจารณาออกแบบกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น และพื้นที่ใช้สอยภายในพื้นที่ ให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม

หลักการที่สอดคล้องกับการศึกษาผู้ใช้ทางด้านพฤติกรรมมนุษย์ โดย Kevin Lynch (อ้างใน มณฑกานต์ มุกตพันธุ์. 2533 : 184) กล่าวถึงกระบวนการออกแบบวางผังบริเวณ ความว่า การวิเคราะห์ผู้ใช้เป็นการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ของกลุ่มผู้ใช้พื้นที่ในอนาคตโดยต้องศึกษาเรื่องประชากร (Demographic) คือ ฐานะทางสังคม อายุ เพศ ภูมิหลัง ชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มบุคคล และปัจจัยต่างๆ เช่น การดำรงชีวิตการรับรู้ของผู้ใช้ ความเหมาะสมทางด้านพฤติกรรมของผู้ใช้ การเข้าถึง การควบคุม เป็นต้น

หลักการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน (อ้างใน โสภาคย์ ผาสุชนิรันต์. 2537 : 2) กล่าวถึงกระบวนการออกแบบ มีข้อพิจารณาสรุปได้เป็น 3 ข้อ ดังนี้

1. ประโยชน์ใช้สอย คือ การสนองความต้องการประโยชน์ตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในการออกแบบ
2. โครงสร้างวิศวกรรม คือ การก่อสร้างงานออกแบนั้นให้เป็นจริงขึ้นมาได้อย่างมั่นคงถาวร โดยใช้วัสดุและเทคนิคการก่อสร้างที่เหมาะสมตามยุคสมัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. รูปลักษณ์ คือ รูปร่าง หน้าตาของงานออกแบบที่ปรากฏออกมา และสร้างความพึงพอใจให้กับบริเวณข้างเคียง และสภาพแวดล้อม

จากหลักการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนแออัดในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมกับความเดือดร้อนของชุมชน (อ้างใน การเคหะแห่งชาติ. 2534 : 5) มีข้อพิจารณาที่สรุปได้ 3 ข้อ ดังนี้

1. โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ คือ การย้ายไปยังที่ใหม่หรือเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินเดิม มีระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน

2. โครงการปรับปรุงในที่ดินเดิม คือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ เช่น ทางเดินเท้า ทางระบายน้ำ และการปรับปรุงด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาชุมชนเป้าหมาย

2.1 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของผู้อยู่อาศัย จัดปัญหาการว่างงาน เช่น การฝึกอบรมอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจัดหาตลาดสหกรณ์ หรือพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นต้น

2.2 การพัฒนาทางด้านสังคม โดยการส่งเสริมการศึกษา สุขภาพอนามัย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน การจัดระเบียบชุมชน การให้ชุมชนรู้จักสิทธิ์หรือหน้าที่ที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคม และรวมตัวกันเพื่อพัฒนาสังคม เป็นต้น

การปรับปรุง และพัฒนาชุมชนแออัด “โครงการบ้านมั่นคง” สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (www.chumchonhai.or.th) มีแนวทางพอสรุปได้ดังนี้ เป็นโครงการที่เน้นการแก้ปัญหาความมั่นคงในการอยู่อาศัย และสร้างโอกาสการพัฒนาในชุมชนแออัดที่มีอยู่เดิม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกับกลไกการพัฒนาในท้องถิ่น รูปแบบของที่อยู่อาศัยอาจมีได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ดิน ลักษณะของชุมชนและความสามารถในการจ่ายของชาวบ้าน เช่น อาจปรับปรุงเฉพาะระบบสาธารณูปโภคในที่เดิม การปรับปรุงผังก่อสร้างใหม่บางส่วน การก่อสร้างใหม่ทั้งชุมชน หรือการขยับย้ายที่เพื่อสร้างใหม่ให้มั่นคง

องค์กรประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่ (อ้างใน สำนักผังเมือง กรุงเทพฯ. 2544 : 1-2) กล่าวถึงกระบวนการการออกแบบ สรุปไว้ 5 ข้อ ดังนี้

1) คุณภาพชีวิต คือ เป็นชุมชนเมืองที่เป็นระเบียบน่าอยู่อาศัย มีสวนสาธารณะ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เดินทางสะดวก ปราศจากมลภาวะ และเพียบพร้อมไปด้วยย่านการค้าและบริการ

2) การบริการ คือ เป็นชุมชนที่สมบูรณ์แบบ ที่สามารถสนองความต้องการพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวัน ได้อย่างครบครัน

3) สะดวกสบาย คือ มีการกำหนดระบบชุมชนที่ดี โดยมีการกำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) สิ่งแวดล้อม คือ เป็นชุมชนเมืองที่มีการวางแผน จัดการให้มีพื้นที่สีเขียว ให้กระจายอยู่อย่างเหมาะสม รวมถึงแบ่งแยกกลุ่มกิจกรรมทั้งส่วนพักอาศัย พื้นที่สีเขียว อาคารทางศาสนา และอาคารทางราชการอย่างมีประสิทธิภาพ

5) สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ คือ มีการจัดระบบโครงข่ายถนนมวลชน ระบบระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วม บำบัดน้ำเสีย ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และการจัดเตรียมบริการขั้นพื้นฐาน คือ สถานศึกษา ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น ศูนย์บริการชุมชน ศูนย์สาธารณสุข เป็นต้น

การดำเนินการฟื้นฟูเมืองต้องถือว่าผู้อยู่อาศัยเดิมที่ได้รับความเดือดร้อนต่อการดำรงชีวิตของเขาควรจะมิบทบาทในการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู และพัฒนาขั้นตอน และแนวคิดขั้นพื้นฐานต้องได้รับการเห็นชอบจากชาวชุมชน ประเด็นความช่วยเหลือ หรือค่าชดเชยที่เสนอให้ผู้อยู่อาศัยเดิมนั้นการหยิบยื่นเสนอให้เขาอาจไม่ใช่สิ่งที่เหมาะสมกับเขา ต้องมีการพิจารณาให้รอบครอบถึงวัฒนธรรม ความชอบธรรม ควบคู่กับสถานะทางเศรษฐกิจของชาวชุมชน ซึ่งหากแนวคิดขั้นพื้นฐานของชาวชุมชนเห็นด้วยว่าควรดำเนินโครงการ และเขาเองก็มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบโครงการแล้ว โครงการก็จะมีความเป็นไปได้สูง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปเป็นกรอบแนวคิด เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้ารวมทั้งการกำหนดรูปแบบการจัดวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการบริเวณชุมชน ในการพัฒนาโครงการเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเคหะร่มเกล้า ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชน ดังนี้
 - 1.1 ขนาด และรูปร่างของที่ดิน
 - 1.2 สภาพการใช้ที่ดิน
 - 1.3 การเข้าออก และการจราจรภายใน ระบบโครงข่ายถนน
 - 1.4 สภาพทางภูมิทัศน์
 - 1.5 การให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ
2. ศึกษาปัญหา และความต้องการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน ดังนี้
 - 2.1 คุณภาพชีวิต
 - 2.2 ความปลอดภัย
 - 2.3 ความสะดวกสบาย
 - 2.4 สิ่งแวดล้อม
3. แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ
 - 3.1 คุณภาพชีวิต
 - 3.2 ความปลอดภัย
 - 3.3 ความสะดวกสบาย
 - 3.4 สิ่งแวดล้อม

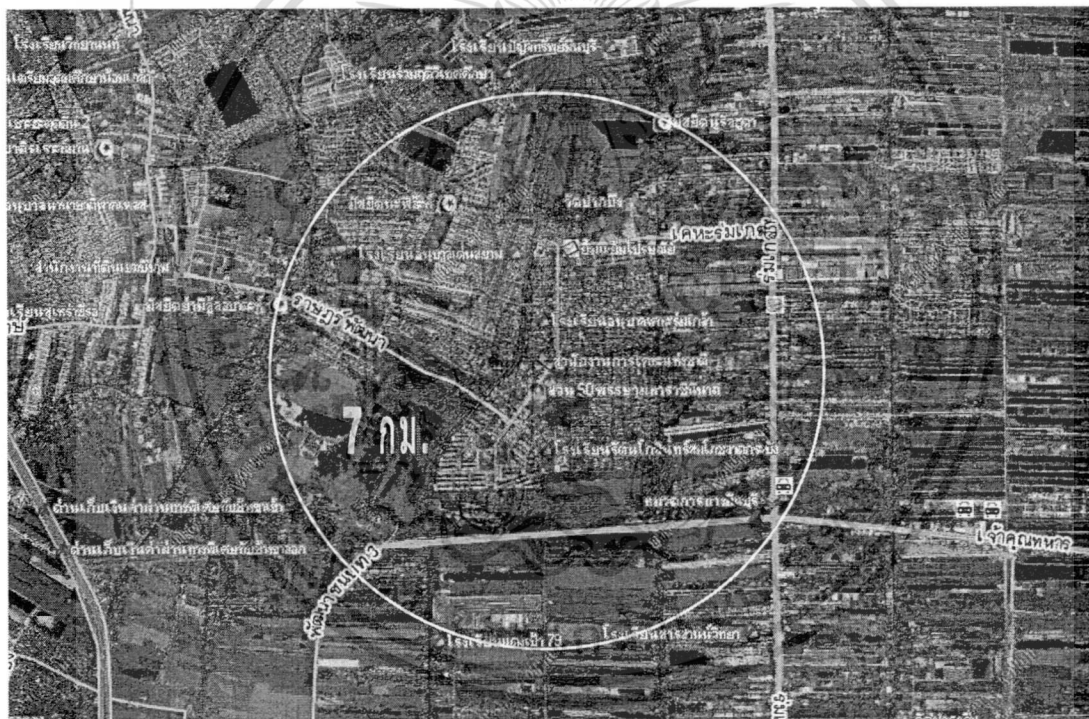
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 สุนทรียภาพ

3.6 เอกลักษณ์และสารรูป การมีเอกลักษณ์

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 พื้นที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ชุมชนการเคหะร่มเกล้า ตั้งอยู่ภายในบริเวณชุมชน หมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร สภาพพื้นที่เป็นชุมชนแออัด มีการขยายตัวของชุมชน โดยผู้วิจัยศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเน้นทางด้านความพร้อมของสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน เคหะร่มเกล้าในอนาคต รอบรัศมี 7 กิโลเมตร โดยเริ่มจากสำนักงานการเคหะแห่งชาติชุมชนการเคหะ ร่มเกล้าเป็นศูนย์กลาง ดังรูปภาพที่แสดง

ภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่รัศมี 7 ตารางกิโลเมตร รอบชุมชนการเคหะร่มเกล้า

ที่มา : Website Point Thailand.com www.pointthailand.com(ข้อมูลวันที่ 15 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.2 แสดงพื้นที่ขอบเขตทำการศึกษา

ที่มา : Website Point Thailand.com www.pointthailand.com(ข้อมูลวันที่ 15 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 1.3 แสดงแนวถนนหลักตามประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมือง

ที่มา : Website Point Thailand.com www.pointthailand.com(ข้อมูลวันที่ 15 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้าครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจาก หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัย ภายในชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น จำนวน 12,410 ครัวเรือน (อ้างอิงใน จำนวนประชากรการเคหะแห่งชาติ 2550 : 23) กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ R.V. Krejcie & D.W. Morgan (อ้างอิงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2548 : 51) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครอบครัวของคนในชุมชน จำนวน 375 ครอบครั

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการวางแผนสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีดังนี้

1.4.3.1 สภาพแวดล้อมด้านกายภาพของพื้นที่ชุมชน

1. ขนาด และรูปร่างของที่ดิน
2. สภาพการใช้ที่ดิน
3. การเข้าออก และการจราจรภายใน ระบบโครงข่ายถนน
4. สภาพทางภูมิทัศน์
5. การให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

1.4.3.2 ปัญหา และความต้องการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน ได้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิต
2. ความปลอดภัย
3. สะดวกสบาย
4. สิ่งแวดล้อม

1.4.3.3 แนวทางการออกแบบวางแผนสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

1. คุณภาพชีวิต
2. ความปลอดภัย
3. ความสะดวกสบาย
4. สิ่งแวดล้อม
5. สุนทรียภาพ
6. เอกลักษณ์และสารรูป การมีเอกลักษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 แนวทางการวางผัง หมายถึง การออกแบบ และแนวทางการวางผังให้สอดคล้องกับเกณฑ์ มาตรฐานทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการภายใต้กฎระเบียบของสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

1.5.2 สาธารณูปโภค หมายถึง บริการขั้นพื้นฐานที่ประชาชนควรจะได้รับในชุมชน รัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย และรับภาระในการให้บริการจัดทำขึ้นเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ประชาชนในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์

1.5.3 สาธารณูปการ หมายถึง บริการเพื่อสาธารณะซึ่งดำเนินการโดยองค์กรของรัฐหรือเอกชนโดย การควบคุมของรัฐบาล ซึ่งได้แก่บริการในเรื่องเคหะการ การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การอนามัย ความปลอดภัย สันทนาการ และบริการอื่น ๆ ตามความต้องการของประชาชน และเป็นกิจการที่ไม่หวังผลกำไร

1.5.4 การขยายตัว หมายถึง การขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้าที่มีผลกระทบกับการพองตัวของ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ

1.5.5 ชุมชนการเคหะร่มเกล้า หมายถึง ชุมชนแออัด ที่ตั้งอยู่บริเวณตั้งอยู่บริเวณภายในชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่สร้างอยู่บนพื้นที่ของการเคหะแห่งชาติ

1.5.6 สภาพแวดล้อมกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมของชุมชนทุกสิ่งทุกอย่างทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เหตุการณ์และสภาวะต่าง ๆ ที่อยู่โดยรอบตัวเรา สภาพแวดล้อมอาจส่งผลกระทบต่อตัวเราทั้งทางบวกหรือทางลบหรืออาจไม่ส่งผลกระทบต่อตัวเรา คือ สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร บ้านเรือน ดึก โรงงาน สวนสาธารณะ และสภาพแวดล้อมที่ธรรมชาติมีอยู่ เช่น ภูเขา ต้นไม้ ทะเล ลำธาร โดยศึกษา

1.5.6.1 ขนาด และรูปร่างของที่ดิน

1.5.6.2 สภาพการใช้ที่ดิน

1.5.6.3 การเข้าออก และการจราจรภายใน ระบบโครงข่ายถนน

1.5.6.4 สภาพทางภูมิทัศน์

1.5.6.5 การให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

1.5.7 ปัญหา และความต้องการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน หมายถึง ปัญหา และความต้องการที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบชุมชนทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ประกอบด้วย

1.5.7.1 คุณภาพชีวิต หมายถึง การปลูกบ้านเรือน ลักษณะที่อยู่อาศัยที่ขาดคุณภาพ รายได้ อาชีพ การศึกษา การว่างงาน รวมถึงปัญหาทางด้านอาชญากรรม สิ่งเสพติด และการพนันที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.7.2 ความปลอดภัย หมายถึง ความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและทรัพย์สิน ชุมชนจะต้องมีสภาพกายภาพที่ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือนทั้งร่างกาย และจิตใจรวมถึงทรัพย์สินด้วย

1.5.7.3 สะดวกสบาย หมายถึง การเข้าถึงสิ่งที่ต้องการ และการบริการทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการโดยง่ายปราศจากปัญหาใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันในชุมชนที่พักอาศัย และงานสถาปัตยกรรม

1.5.7.4 สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่ได้เห็นได้ด้วยตา และไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน และงานสถาปัตยกรรม

1.5.8 แนวทางการออกแบบวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ หมายถึง แนวทางการออกแบบที่คำนึงถึง ในเรื่องของขนาด และรูปร่างของที่ดิน ทิศทางในการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ สภาพภูมิทัศน์ สภาพการใช้ที่ดิน การเข้าออก และการจราจรภายในโครงการ และสภาพการใช้สาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้เหมาะสมทางด้านพฤติกรรมของผู้ใช้ ต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม ประกอบด้วย

1.5.8.1 คุณภาพชีวิต หมายถึง เป็นชุมชนที่มีระเบียบสะอาดสวยงาม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทั้ง ลักษณะที่อยู่อาศัย ขนาดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับจำนวนคนในครอบครัว สภาพการครอบครองที่ดิน ลักษณะชุมชนที่ถูกสุขลักษณะ รวมถึงรายได้ อาชีพ การศึกษา แหล่งงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและงานสถาปัตยกรรม

1.5.8.2 ความปลอดภัย หมายถึง ความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและทรัพย์สิน ชุมชนจะต้องมีสภาพกายภาพที่ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือนทั้งร่างกาย และจิตใจรวมถึงทรัพย์สินด้วย

1.5.8.3 สะดวกสบาย หมายถึง การเข้าถึงสิ่งที่ต้องการ และการบริการทางด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการโดยง่ายปราศจากปัญหาใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันในชุมชนที่พักอาศัย และงานสถาปัตยกรรม

1.5.8.4 สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สิ่งที่ได้เห็นได้ด้วยตา และไม่สามารถเห็นได้ด้วยตาสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน และงานสถาปัตยกรรม

1.5.8.5 สุนทรียภาพ หมายถึง มีลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่สวยงาม น่ามอง อาจเกิดจากการที่ได้เห็นภาพองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกัน กลมกลืนกัน ถ้าแตกต่างกันบ้างซึ่งทำให้เกิดความตื่นตื้นสนใจ แต่ก็ต้องยังอยู่ในภาพรวมเดียวกันลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดีจะทำให้ผู้คนรู้สึกถึงศิลปะเกิดความรื่นรมย์

1.5.8.6 เอกลักษณ์และสารรูป การมีเอกลักษณ์ (Identity) และสารรูป (Image) ที่ชัดเจน หมายถึง เอกลักษณ์เป็นลักษณะกายภาพเฉพาะตัวของชุมชน ถ้ามีความเด่น ชัดเจนจะทำให้เกิดสารรูปของชุมชนด้วย ชุมชนแต่ละชุมชนย่อมมีเอกลักษณ์ของตนเอง เอกลักษณ์อาจเกิดจากธรรมชาติ เช่น ชุมชนภูเขา ชุมชนชายทะเล ชุมชนในหมอก หรืออาจเกิดมาจากศิลปวัฒนธรรม เช่น ชุมชน

ประวัติศาสตร์ที่สรวงไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มีการศึกษาทบทวนเอกสารตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำราต่างๆ และเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้ค้นคว้า และรวบรวมไว้ ดังต่อไปนี้

- 2.1 สภาพทั่วไปของชุมชน
- 2.2 บทบาทและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2.1 องค์กรของรัฐ
 - 2.2.2 องค์กรของเอกชน
 - 2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน
- 2.3 ระบบการขยายตัวของชุมชน
 - 2.3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบของชุมชน
 - 2.3.2 แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่อาศัยภายในเมือง
 - 2.3.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งที่พักอาศัย
 - 2.3.4 ประเภทชุมชนแออัด
 - 2.3.5 สาเหตุของการเกิดชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร
 - 2.3.6 วิธีการปรับปรุงชุมชนแออัด
 - 2.3.7 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย
 - 2.3.8 สภาพปัญหาและวิวัฒนาการแนวคิดการจัดการแหล่งที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมือง
 - 2.3.9 องค์กรประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่
- 2.4 การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน
 - 2.4.1 การวิเคราะห์พื้นที่ที่มีอิทธิพลในการวางแผนและออกแบบกายภาพ
 - 2.4.2 แนวความคิดเรื่องคุณภาพชีวิต
 - 2.4.3 แนวความคิดเรื่องชุมชน
 - 2.4.4 แนวความคิดการพัฒนาชุมชน
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.5.1 การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนแออัดริมคลอง กรุงเทพมหานคร
 - 2.5.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอาจณรงค์ - คลองเตย
 - 2.5.3 แนวทางการกำหนดรูปแบบจัดวางผังบริเวณชุมชนแออัดริมคลองมหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นาค กรณีศึกษาชุมชนวัดญวน

2.5.4 แนวทางการวางผังพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาซอยสวนพลู

2.1 สภาพทั่วไปของชุมชน

ชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้าเป็นชุมชนรองรับการขยายตัวของเมือง ตั้งอยู่บริเวณภายในชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เริ่มเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 มีเนื้อที่ประมาณ 2,332.31 ไร่ เนื้อที่ดินเป็นพื้นที่การดูแลของการเคหะแห่งชาติ มีจำนวนประมาณ 12,410 หลังคาเรือน 24,800 ครอบครัว ประชากรประมาณ 74,400 คน แบ่งเป็นชาย-หญิง 31,000 คน คนชรา 800 คน เด็กอ่อนและกำลังศึกษาอีก 5,430 คน นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม (อ้างอิงใน โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาที่ดินในพื้นที่บริเวณเมืองร่มเกล้า 2550 : 1-4)

สภาพปัญหาของชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้าแบ่งออกเป็น ดังนี้

1. ปัญหาทางด้านที่อยู่อาศัย อันได้แก่ ความแออัด ถนนเข้า-ออกชุมชน
2. ปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม อันได้แก่ เรื่องของการระบายน้ำที่ท่วมขัง และน้ำเสีย ขยะ ความสกปรกภายในชุมชน เสียงรบกวน ฝุ่นและอากาศเสีย
3. ปัญหาทางด้านสาธารณูปโภค อันได้แก่ เรื่องของน้ำประปา ไฟฟ้า
4. ปัญหาทางด้านสังคม อันได้แก่ เรื่องของการลักขโมย ยาเสพติดและการขาดที่

นันทนาการ

ภาพที่ 2.1 แสดงทางเข้า-ออกชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ : ติดกับเขตมีนบุรี และหนองจอก

ทิศตะวันออก : ติดกับอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศใต้ : ติดกับอำเภอบางพลี และอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

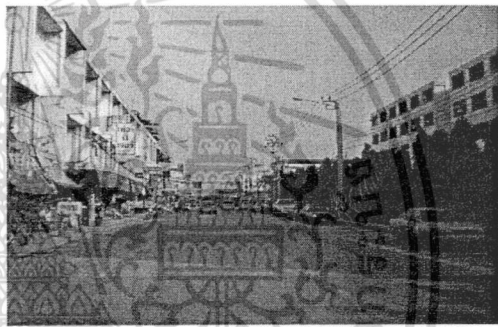
ทิศตะวันตก : ติดกับเขตประเวศ และเขตสะพานสูง

ภาพที่ 2.2 ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ที่มา : Website Point Thailand.com (www.pointthailand.com)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 สภาพทั่วไปของโครงการ (ถ่ายเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 บทบาทและนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์กรสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาชุมชนแออัดอาจแบ่งได้เป็น 2 องค์กรใหญ่ๆ ได้แก่

2.2.1 องค์กรของรัฐ เนื่องจากรัฐจะต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการกำหนดแนวทางหรือดำเนินการปรับปรุงชุมชนแออัด ซึ่งเป็นปัญหาของชุมชนเมืองให้ดีขึ้นหรือหมดไป ดังนั้นการจัดการของรัฐ มีรายละเอียดดังนี้

การกำหนดแนวทาง จะประกอบด้วย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระดับนี้จะเป็นการกำหนดกรอบ หรือแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างกว้างๆ ดังนี้ (ชินชม จันทรสมบุรณ์. 2538 : 24)

ก. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของคนไทยและสังคมไทยไว้ ดังนี้

1. คนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งกาย ใจ สติปัญญาและความสามารถ เพื่อเป็นคนที่มีสุขภาพดี มีคุณภาพ มีความสุขและมีคุณธรรมตลอดจนมีความรู้ความสามารถที่จะปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าตลอดทุกช่วงวัยของชีวิต
2. คนเกิดและเติบโตในครอบครัวที่มีความพร้อมและอบอุ่นมีความสามารถในการประกอบอาชีพและมีหลักประกันในการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมอื่นๆ ที่สมเหตุสมผลรวมทั้งมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
3. คนอยู่ในชุมชนที่เข้มแข็ง ที่การรวมพลังและมีการรับผิดชอบร่วมกันในการดูแลตัวครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
4. สังคมมีเสถียรภาพ เสรีภาพ ความยุติธรรม ความเมตตา ความเคารพในสิทธิมนุษยชน และเป็นสังคมที่สันติไม่มีความขัดแย้งรุนแรงรวมทั้งมีการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจนสามารถยืนอยู่บนเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

จากเอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่องมิติใหม่ของการพัฒนาของคนจนในเมืองในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กล่าวแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนของคนจนภายในช่วงแผนฯ 9 ไว้ดังนี้

การสร้างโอกาสให้แก่ชุมชนและคนจนในเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วที่ผ่านมา จำเป็นต้องยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจนที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในภูมิภาค โดยการพัฒนาที่อยู่อาศัยอาชีพ รายได้ บริการสังคม และสุขภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ชาวชุมชนและคนจนในเมืองสามารถก่อร่างสร้างตัวและช่วยเหลือตนเองต่อไปได้อย่างถาวรโดยมีแนวทางพัฒนาด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมที่องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ด้านกายภาพ

1.1 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในที่ดินเดิมของชุมชนแออัด เพื่อให้ชาวชุมชนมีมาตรฐานการอยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยปรับปรุงทางเดินเท้า ท่อระบายน้ำ ประปา ไฟฟ้าในชุมชน

1.2 พิจารณาความเป็นไปได้ในการนำที่ดินของรัฐในเมือง โดยเฉพาะที่ดินที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์มาพัฒนาให้เป็นที่อยู่อาศัยของคนจนในเมือง รวมทั้งจัดที่ดินชานเมืองให้ชุมชนแออัดที่ถูกไล่รื้อเข้าอยู่อาศัย โดยให้มีระบบขนส่งมวลชนเพื่อการเดินทางเข้าใจกลางเมืองได้สะดวก

2. ด้านเศรษฐกิจ

2.1 ให้กองทุนพัฒนาคนจนในเมืองขยายการให้เงินกู้เพื่อพัฒนาอาชีพแก่ชาวชุมชนแออัดและคนจนในเมืองอื่นๆ ให้กว้างขวางมากขึ้นในภูมิภาคต่างๆ

2.2 ให้หน่วยงานในท้องถิ่นร่วมกับองค์กรอาสาสมัครเอกชนสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชนแออัดให้เพิ่มขึ้นและมีความเข้มแข็งเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาชุมชนต่อไปได้

2.3 ให้หน่วยงานในท้องถิ่นประสานกับภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมให้ผู้มีรายได้น้อยจัดตั้งกลุ่มอาชีพ และประกอบอาชีพส่วนตัวขนาดเล็ก รวมทั้งจัดหาตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิต

2.4 ให้หน่วยงานในท้องถิ่นประสานกับเจ้าของโรงงาน เพื่อส่งเสริมการฝึกอบรมและเสริมทักษะเพื่อยกระดับมาตรฐานแรงงานให้สามารถทำงานที่ใช้ลักษณะและความรู้ความสามารถในระดับกึ่งฝีมือหรือแรงงานฝีมือได้ เพื่อจัดทำแผนการฝึกอบรมแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงงานและรับเข้าทำงานต่อไป

3. ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.1 ขยายบริการสังคมให้เข้าถึงชุมชนอย่างทั่วถึง ทั้งด้านการอนามัย สาธารณสุข การศึกษา และการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคสังคมเมือง ได้แก่ โรคเอดส์ โรคทางเดินหายใจ โรคติดต่อทางเพศ

3.2 ให้หน่วยงานในท้องถิ่นสำรวจ จัดทำแผนและดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น กลุ่มคนเร่ร่อน กลุ่มผู้สูงอายุซึ่งขาดที่พึ่ง โดยการจัดการรักษาพยาบาล และการประกอบอาชีพ

3.3 ส่งเสริมให้หน่วยงานในท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้น ในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยส่งเสริมให้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีแหล่งรายได้ภายใน ท้องถิ่นมากขึ้นเพื่อดำเนินงานด้านนี้ นอกเหนือจากการสนับสนุนด้านงบประมาณแก่ท้องถิ่น

มาตรการ/แผนงานโครงการ

1. จัดตั้งคณะกรรมการประสานการพัฒนาชุมชนเมืองขึ้น ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ ประกอบด้วยฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยเฉพาะผู้แทนชุมชนในสัดส่วนที่มากพอสมควรเพื่อรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและคนจนในเมืองโดยตรง มีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย ประสานและเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำกับดูแลการดำเนินงาน และงบประมาณในการพัฒนาชุมชนแออัดและคนจนในเมืองให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยให้มีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีรองรับ และมีสำนักงานของคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ รวมทั้งมีคณะกรรมการประสานการพัฒนาชุมชนแทนชุมชนที่มากพอเช่นกัน และประสานงานกับคณะกรรมการระดับชาติอย่างใกล้ชิด

2. จัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนเมืองขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเงินสนับสนุนทั้งด้านสินเชื่อและด้าน อื่นๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาและปรับปรุงพัฒนาชุมชนแออัดและคนจนในเมืองสามารถดำเนินการได้อย่างกว้างขวางรอบด้านครบวงจร ทันทต่อสถานการณ์และยืดหยุ่น เช่น การแก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ด้านการประกอบอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมสุขภาพอนามัย และการรื้อย้ายชุมชน รวมทั้งเพื่อให้ความช่วยเหลือทางเทคนิควิชาการด้วย โดยมุ่งเน้นให้การสนับสนุนแก่ชุมชนที่มีการพัฒนาองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งและอาจรวมถึงการสนับสนุนแก่ชุมชนที่มีการพัฒนาเอกชนด้วย ซึ่งอาจมีแหล่งที่มาของงบประมาณจากเงินอุดหนุนของรัฐ เงินอุดหนุนจาก สส. เงินช่วยเหลือจากเจ้าของที่ดิน เงินช่วยเหลือจากภาคธุรกิจเอกชน ประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เป็นต้น

3. ผลักดันให้มีกฎหมายชุมชนแออัดขึ้น เพื่อเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดให้บรรลุผลสำเร็จอย่างถาวร โดยอาจพิจารณาเร่งรัดให้ พ.ร.บ. ชุมชนแออัดที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาในปัจจุบันให้มีการประกาศใช้เร็วขึ้น

4. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาชุมชนแออัดและคนจนในเมืองโดยเฉพาะระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาชุมชนแออัดในที่ดินของเอกชน รวมถึงวิธีการจัดสรรงบประมาณให้ลงสู่ชุมชนอย่างแท้จริงและอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ตลอดจนจัดระบบควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรรัฐให้มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่นและคล่องตัวยิ่งขึ้น

5. จัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินภาครัฐในเมือง โดยเฉพาะที่ดินภาครัฐที่เหมาะสมและยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างแหล่งจ้างงานและแรงงาน และเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนแก่รัฐ ขณะเดียวกันยังเอื้ออำนวยให้ชาวชุมชนแออัด และคนจนในเมืองที่มีสิทธิที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคง โดยทำความตกลงกับเจ้าของที่ดินภาครัฐ เช่น การให้เช่าระยะยาว การประสานการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Sharing) การจัดรูปที่ดิน (Land Readjustment) และการฟื้นฟูชุมชนเมือง (Urban Renewal) เป็นต้น นอกจากนี้โครงการเมืองใหม่ของรัฐ ควรมีการจัดเตรียมที่ดินและที่อยู่อาศัยสำหรับคนจนในเมืองและแรงงานในโรงงานด้วย

6. จัดทำแผนการพัฒนาและจัดหาที่อยู่ที่เหมาะสมของชุมชนแออัด แรงงานอุตสาหกรรมและคนจนในเมือง รวมทั้งแผนป้องกันการเกิดชุมชนแออัด โดยให้ชาวชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดเตรียมแผนไว้ล่วงหน้าแต่เนิ่นๆ ร่วมกับเจ้าของที่ดินและหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะชุมชนบุกรุกที่มีแนวโน้มจะถูกไล่รื้อ โดยอาจมีหน่วยงานภายนอกอื่นๆ ร่วมให้การสนับสนุนด้วย ซึ่งควรจะสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจร่วมกันและมีการปรับทัศนคติเข้าหากัน โดยจัดทำเป็นแผนระยะสั้นและระยะยาว ทั้งการแก้ไข ป้องกัน และพัฒนา

นอกจากนี้ควรจะพิจารณานำมาตรการสำคัญอื่นๆ มาสนับสนุนการจัดทำแผนการจัดหาที่อยู่ของชาวชุมชนให้เกิดประสิทธิผลด้วย

7. จัดระบบองค์กรและหน่วยงานที่สามารถเอื้ออำนวยในการเจรจาตกลง เพื่อแก้ไขความขัดแย้งระหว่างเจ้าของที่ดินกับชาวชุมชนให้สิ้นสุด และเป็นไปโดยราบรื่นสันติตลอดจนจัดให้มีกรมวลความรู้ฝึกอบรม และเพิ่มพูนความชำนาญเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งดังกล่าว

8. ส่งเสริมความรู้ทักษะในการจัดการทางการเงินของชาวชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ในชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถสร้างโอกาสการระดมเงินทั้งจากแหล่งงบประมาณของรัฐของภาคเอกชน และแหล่งเงินกู้ในระบบเพื่อการพัฒนาชุมชน อาชีพ และที่อยู่อาศัยได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

9. ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะในการประกอบอาชีพทั้งในระบบและนอกระบบแก่คนจนในเมืองเพื่อให้มีรายได้สูงขึ้นและมั่นคง โดยสนับสนุนการฝึกอบรมวิชาชีพต่างๆ และทักษะการบริหารจัดการ การประกอบอาชีพอย่างครบวงจร เช่น ด้านการผลิตอย่างมีคุณภาพ ด้านการตลาด ด้านการเงิน / บัญชี เป็นต้น ซึ่งเป็นการฝึกอบรมที่เข้าถึงในชุมชนและเน้นให้ชาวชุมชนจัดการธุรกิจชุมชนด้วยตนเอง รวมทั้งประสานกับเจ้าของโรงงานในการฝึกอบรมฝีมือแรงงานเพื่อเข้ารับทำงานในโรงงานต่อไปตลอดจนติดตามประเมินผลความสำเร็จในการประกอบอาชีพของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมด้วย

10. ส่งเสริมพัฒนาชุมชนในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาฝึกอบรมผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงการปรับปรุงพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การลดละอายนุข การจัดเก็บขยะ การดูแลสุขภาพอนามัยของคนในชุมชน การดูแลเด็กก่อนวัยเรียน และระดมขอความร่วมมือจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้ดำเนินการพัฒนาาร่วมกัน

ข. กฎหมายและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากแผนพัฒนาฯ หรือนโยบายของรัฐบาลแต่ละสมัยแล้ว การดำเนินการเกี่ยวกับชุมชนแออัดยังมีได้กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ต้องอาศัยกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายฉบับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการกำหนดความหมายและวิธีการแก้ปัญหาชุมชนแออัด หรือแหล่งเสื่อมโทรมในแต่ละยุคสมัยว่าเกี่ยวข้องกับงานด้านนี้ได้แก่

1. ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้างดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนแปลงอาคารบางชนิดหรือบางประเภทในเขตกรุงเทพมหานคร (พ.ศ. 2502-2542)

2. พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2535 (กฎกระทรวงฉบับที่ 44 และ 55 พ.ศ. 2543)

3. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

4. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเมือง พ.ศ. 2535

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่ควรนำออกเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 กฎกระทรวงฉบับที่ 414 พ.ศ. 2542

6. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

7. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 316 เรื่องการจัดตั้งการเคหะแห่งชาติ 2515 และระเบียบการเคหะแห่งชาติที่ 14/2520

และในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัด ย่อมต้องมีส่วนเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายที่ใช้ดูแลรักษาคลองบางฉบับ ดังนั้นในการศึกษาประเด็นดังกล่าวคงต้องพิจารณาไปด้วย โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องอาจได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาคลอง ร.ศ. 121 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 (ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2535 มีผลบังคับใช้เมื่อ 29 พ.ย. 2536) เป็นต้น

การดำเนินงานในองค์การของรัฐจะมีหน่วยงานต่างๆ ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ หรือ นโยบายของรัฐ โดยมีเครื่องมือ คือ กฎหมายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ซึ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนแออัด ได้แก่ การเคหะแห่งชาติรับผิดชอบทางด้านการจัดการทางกายภาพ เช่น การปรับปรุงในที่ดินเดิมหรือย้ายไปในที่ใหม่ เป็นต้น

สำนักสวัสดิการสังคม กทม. รับผิดชอบทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การพัฒนาประชากร การส่งเสริมให้ชุมชนอยู่ใกล้ตัวเอง เป็นต้น (ปัจจุบันเป็นหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาชุมชน กทม.)

งานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตต่างๆ เป็นผู้ประสานงานและรับโครงการจากการเคหะแห่งชาติและสำนักสวัสดิการสังคมมาปฏิบัติงานในพื้นที่ และเป็นผู้ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานรัฐอื่นๆ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและประสานงานในการปรับปรุงชุมชนแออัดอีก เมื่อมีโครงการเกิดขึ้นและได้รับมอบหมายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานดังกล่าว เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมประชาสัมพันธ์ สภาสตรีแห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การพัฒนาฝึกหัดฝีมือแรงงาน หรือสร้างอาชีพให้

2.2.2 องค์การของเอกชน ในระยะหลังแผนพัฒนาฉบับที่ 3 รัฐบาลเริ่มยอมรับว่าการดำเนินงานการแก้ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งเสื่อมโทรมนั้นน่าจะมีความหมายกว้างกว่าการรื้อล้างและสร้างใหม่ กล่าวคือ ควรมีการป้องกัน และแก้ไขปรับปรุงทั้งสภาพแวดล้อมด้านกายภาพและคุณภาพของคนที่อยู่อาศัยในนั้นด้วย ดังนั้นในการปรับปรุงในลักษณะนี้จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ เพิ่มขึ้นทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาลและมีไซรัฐบาล Kattiya, Kamasuta (อ้างใน ชื่นชม จันทรสมบูรณ์. 2538 : 27) เอกชนเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับชุมชนแออัดในระยะนี้เอง ในปัจจุบันพบว่า บทบาทขององค์กรของเอกชนที่เข้าไปมีส่วนในการพัฒนาชุมชนแออัดอาจแบ่งได้เป็น 2 ด้านใหญ่ๆ คือ หนึ่ง ด้านเกี่ยวข้องกับเด็ก การศึกษา และสุขภาพอนามัย เช่น มูลนิธิดวงประทีป และ สอง ด้านที่เกี่ยวข้องกับ Community Organization เช่นการจัดกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ การปรึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิทธิทางด้านกฎหมาย หรือการพัฒนาที่อยู่อาศัย องค์กรที่ดูแลงานด้านนี้ ได้แก่ สมาคมร่วมกับสร้างมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย เป็นต้น

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย

เมื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจมีมากขึ้นและประชาชนมีจำนวนมากขึ้น ปัญหาต่างๆก็เพิ่มขึ้น และมีความหลากหลายซับซ้อนยิ่งขึ้น การอาศัยกลไกตามปกติของรัฐเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้หมดแทบจะเป็นไปไม่ได้ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงเกิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือรัฐในการอุดช่องว่างต่างๆ เหล่านี้

องค์กรเอกชนในยุคแรกๆ เกิดขึ้นโดยได้รับแนวความคิดในการดำเนินงานมาจากองค์กรเอกชนในต่างประเทศที่สามารถดำเนินการช่วยเหลือรัฐในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างดีประกอบกับมีปัญหาต่างๆเกิดขึ้นในประเทศไทยที่รัฐไม่สามารถแก้ไขได้ องค์กรเอกชนจึงถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือรัฐในการแก้ไขปัญหาสังคม

เป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทยเท่าที่ได้ศึกษามา พบว่าสามารถแบ่งได้เป็นสองประเภทตามลักษณะภูมิประเทศ คือ องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเมือง และองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาชนบท

ก. องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเมือง

กรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นเมืองหลวงของประเทศไทยนั้นเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและเป็นแหล่งรวมความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ กรุงเทพฯจึงเป็นแหล่งดึงดูดให้ประชาชนจากที่ต่างๆ เข้ามาประกอบอาชีพและเข้ามาสัมผัสในรูปแบบต่างๆ ทำให้กรุงเทพฯกลายเป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นแหล่งสะสมปัญหาต่างๆ มากที่สุดของประเทศทั้งที่รัฐบาลและกรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จได้ องค์กรพัฒนาเอกชนจึงเกิดขึ้นเพื่อช่วยรัฐบาลแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกรุงเทพมหานครไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านสังคม เช่น ปัญหาเด็ก การใช้แรงงานเด็ก เด็กจรจัด ฯลฯ ปัญหาด้านการคุ้มครองแรงงาน ปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาสตรี ปัญหาโรคเอดส์ รวมถึงสถานฝึกอาชีพต่างๆ ที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลให้มีความรู้ติดตัวเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพในวันข้างหน้าต่อไป นอกจากนี้ปัญหาต่างๆทางด้านสังคมเหล่านี้แล้วยังมีปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในเมืองทั้งด้านอากาศ แม่น้ำ ขยะ ที่ทวีความรุนแรงขึ้นและถือเป็นปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนสำหรับสังคมเมืองที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ข. องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาชนบท

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชนบทไทยส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวชนบทเอง กล่าวคือ เป็นชนบทที่ไม่มีความเปลี่ยนแปลงจากชนบทเป็นอย่างอื่นได้เนื่องจากรัฐไม่สามารถที่จะเข้าไปพัฒนาสร้างความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับชนบทเหล่านั้น องค์กรพัฒนาเอกชนหลายๆ ประเภทจึงเกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาให้กับชนบทโดยเฉพาะ เช่นปัญหาเรื่องการทำมาหากินของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาวชนบทปัญหาเรื่องการสาธารณสุข การศึกษา รวมทั้งปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับมหาดศาลในเชิงเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อชาวชนบทอย่างมาก

ในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาชนบทนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนจะทำงานร่วมกับชาวชนบทในลักษณะที่เป็นการกระตุ้นหรือเสริมสร้างศักยภาพของชาวชนบทโดยองค์กรพัฒนาเอกชนจะช่วยทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ คิด ทำ แก้ไขปัญหา เข้าไปร่วมทำงานกับชาวชนบทในการกำหนดวิธีการต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งเน้นในเรื่องการพัฒนาชุมชนและการสร้างผู้นำชุมชนขึ้นมาด้วย

องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทนี้มีอยู่มากมายในสังคมไทย(นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2542 : 3-7)

1) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านการเกษตรและชนบท ผู้ที่สนใจด้านการเกษตรและชนบทจะรวมตัวเข้าด้วยกันเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ช่วยเหลือชาวบ้านในปัญหาเกี่ยวกับการเกษตรและชนบท เช่น ปัญหาเทคนิคการเกษตรอันได้แก่ การแนะนำพันธุ์ข้าวใหม่ๆ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เครื่องจักรในการผลิต ฯลฯ ปัญหาหนี้สินของการเกษตร ปัญหาเรื่องที่ทำกิน รวมทั้งปัญหาที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาเกษตรถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

2) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านชุมชนแออัด ได้แก่ ผู้ที่สนใจปัญหาความยากจนของชาวบ้าน ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนยากจน ปัญหาเด็กในชุมชนยากจนที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและไม่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ปัญหาเรื่องการขาดแคลนอาหารของชุมชนแออัด ปัญหายาเสพติด ปัญหาคนว่างงาน รวมทั้งปัญหาเด็กจรจัด

3) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชน ในจำนวนขององค์กรพัฒนาเอกชนมีเป้าหมายที่จะให้ความช่วยเหลือในด้านสังคมนั้น เรื่องของเด็กเป็นเรื่องที่สำคัญที่ได้รับการพูดถึงและมีการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนไว้มากที่สุด องค์กรพัฒนาเอกชนประเภทนี้มุ่งที่จะแก้ปัญหาเด็กในด้านต่างๆ เช่น เด็กขาดสารอาหาร ขาดวัคซีน การใช้แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก เด็กที่ถูกเลี้ยงดูไม่ถูกต้องในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ถูกทารุณกดขี่ เด็กที่หนีออกจากบ้านเป็นเด็กจรจัด ติดยาเสพติด ขายบริการทางเพศ รวมทั้งปัญหาเด็กยากจนในต่างจังหวัดที่ติดตามครอบครัวเข้ามาตั้งรกรากในเมืองหลวงและเป็นเด็กเร่ร่อนไม่ได้เรียนหนังสือ

4) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน ได้แก่ กลุ่มคนที่มีความสนใจในดานเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ถูกละเลยไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐ รวมทั้งกรณีนักโทษการเมืองที่ต้องสูญเสียอิสรภาพไปเนื่องจากมีความคิดเห็นทางการเมืองไม่ตรงกับผู้ปกครองประเทศ

5) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านศาสนากับการพัฒนา ได้แก่ กลุ่มคนที่นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งรวมตัวกันเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาสังคม เช่น การจัดให้มีโรงพยาบาลเพื่อรักษาคนป่วยโดยหมอสอนศาสนาชาวคริสต์ เป็นต้น

6) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรี ได้แก่ กลุ่มคนที่มีความสนใจในปัญหาสตรีที่มีถูกกดขี่โดยสังคมและโดยเพศชาย ทำให้มีความรู้สึกว่ามีสิทธิมีเสียงในสังคมน้อยกว่าบุรุษ รวมทั้งปัญหาความรุนแรงในครอบครัวด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านรณรงค์ปัญหาโรคเอดส์ ปัจจุบันโรคเอดส์เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรงที่ไม่สามารถค้นพบยารักษา มีผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์เป็นจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจากสังคม ถูกรังเกียจและถูกกีดกันออกจากสังคม จึงเกิดจากการรวมกลุ่มของผู้สนใจในปัญหาโรคเอดส์ขึ้นเพื่อให้บริการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ ช่วยเหลือครอบครัวผู้ป่วยรวมทั้งพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มาทำงานด้านปัญหาโรคเอดส์

8) องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับองค์กรพัฒนาเอกชนด้านเด็กในปัจจุบันเรามีองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมจำนวนมากที่สนใจในเรื่องของต้นไม้ ป่า เขาและเขื่อนซึ่งเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมชนบทกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองทางด้านอากาศ แม่น้ำ ขยะที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนในปัจจุบัน

องค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ดังกล่าวมาเป็นเพียงองค์กรพัฒนากลุ่มใหญ่ๆ ที่มีความสนใจในปัญหาแต่ละด้านที่ต่างกัน ซึ่งนอกจากกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ความสนใจในปัญหาด้านการคุ้มครองแรงงาน การฝึกอาชีพ การสาธารณสุขและการสร้างผู้นำชุมชน ฯลฯ อีกหลายกลุ่มด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานขององค์กรเอกชน ยังมักจะอยู่ในวงจำกัดตามความสามารถขององค์กรและงบประมาณที่มีอยู่ หากองค์กรเอกชนต่างๆ สามารถประสานความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนอย่างจริงจัง ก็อาจเป็นหนทางหนึ่งที่จะเพิ่มโอกาสขยายความสามารถในการพัฒนาชุมชนได้อย่างกว้างขวาง

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชน สามารถแบ่งแยกได้ 3 ประเภท (นันทวัฒน์ บรมานนท์, 2542:9-11)

1) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม นั้น เกิดขึ้นจากความเข้าใจอันดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีต่อองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้ร่วมงาน โดยรัฐเข้าใจถึงเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนต้องการเข้ามาให้ความช่วยเหลือแก่ปัญหาต่างๆ ให้กับสังคม ซึ่งมีผลทำให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและก็ยังเป็นการประหยัดงบประมาณ และกำลังคนของรัฐในการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรเอกชนที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมจึงเกิดขึ้นโดยรัฐให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเช่น กองโครงการสังคม สำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและทิศทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมหรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนา และมีข้อมูลอยู่ในมือก็ได้ให้ข้อมูลเหล่านั้นแก่องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อให้องค์กรพัฒนาเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินเพื่อพัฒนาสังคมต่อไป หรือกรณีที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าไปทำงานในเขตชนบทก็จะมีความสัมพันธ์และได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นโดยจะทำงานร่วมกันในการพัฒนาชนบทเป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ รัฐก็องค์กรพัฒนาเอกชนยังมีความสัมพันธ์รูปแบบอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริม การดำเนินการ เช่น มีการส่งเสริมให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในด้านการวิจัยและพัฒนา ร่วมคิดหาหนโยบายในการพัฒนา รวมทั้งช่วยเหลือองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยการฝึกอบรมบุคลากรของ องค์กรพัฒนาเอกชนที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหานั้นในเรื่องต่างๆ ด้วย

2) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะที่มีลักษณะเป็นการประสานงาน การประสานงานระหว่างรัฐ กับองค์กรพัฒนาเอกชนมีหลายด้าน เช่นการทำงานร่วมกันในชนบทในการพัฒนาสังคม การให้ความรู้แก่ ชาวบ้านโดยรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนร่วมกันจัดการฝึกอบรมหรือแนะนำการประกอบอาชีพ ให้กับชาวบ้าน นอกจากนี้ก็ยังมีประสานงานกันระหว่างนักวิชาการจากภาครัฐและจาก มหาวิทยาลัยที่ในปัจจุบันเข้ามาให้ความสนใจกับงานขององค์กรพัฒนาเอกชนด้วยการศึกษาหา แนวทางและวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของสังคม

3) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการประสานงานระหว่างรัฐกับองค์กรพัฒนาเอกชนที่เพิ่ง เริ่มงานมีขึ้น และนับได้ว่าเป็นสิ่งที่ดีหนึ่งในแง่การรับฟังความเห็นจากประชาชนโดยรัฐ ก็คือ การแก้ไข กฎหมาย โดยรัฐได้เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชนและประชาชนที่สนใจในปัญหาบางเรื่องที่รัฐกำลัง จัดทำกฎหมายได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเป็นต้น

4) ความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเป็นการควบคุม เนื่องจากการดำเนินงานขององค์กรพัฒนา เอกชนจะต้องเกี่ยวข้องกับประชาชน และอาจก่อให้เกิดผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินงานขององค์กร พัฒนาเอกชนต่อประชาชนได้ รัฐจึงมีความประสงค์ที่จะเข้ามาควบคุมการดำเนินงานขององค์กร พัฒนาเอกชนโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความเป็นระเบียบเป็นแบบแผน และอยู่ในระบบ

รูปแบบของการควบคุมองค์กรพัฒนาเอกชนโดยรัฐ คือ ความพยายามที่จะให้องค์กรพัฒนา เอกชนได้กรองรับสถานะตามกฎหมายในรูปของสมาคมหรือมูลนิธิ ซึ่งเมื่อองค์กรพัฒนาเอกชนได้จด ทะเบียนเป็นสมาคมหรือมูลนิธิแล้ว การดำเนินการต่างๆ ก็จะอยู่ภายใต้กฎหมายที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งหมด

2.3 ระบบการขยายตัวของชุมชน

2.3.1 แนวความคิดเกี่ยวกับระบบของชุมชน

เป็นแนวความคิดที่จะช่วยสร้างความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ในแง่ขององค์ประกอบ (หรือส่วน ต่างๆ) ลักษณะ (หรือคุณสมบัติ) และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของสิ่งนั้น ซึ่งสิ่งหนึ่งในที่นี้คือ ชุมชนแออัด

แนวความคิดเกี่ยวกับระบบนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการแบบระบบ (Systems Approach) ซึ่ง ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล (อ้างใน ชมชื่น จันทรมบูรณ. 2538: 10-11) วิธีการแบบระบบ ว่าหมายถึงถึง วิธีการของการตั้งคำถาม วิธีการคิด ซึ่งเน้นระบบทั้งหมดแทนที่จะเน้นองค์ประกอบของระบบ ตลอดจนความพยายามที่จะหาประสิทธิภาพที่เหมาะสมที่สุดของระบบทั้งหมด หรืออาจหมายความว่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึง การใช้ประโยชน์จากวิธีการ เทคนิค และเครื่องมือทางสติปัญญาชุดหนึ่ง ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของการวิเคราะห์แบบระบบ (Systems Analysis) เพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

จะเห็นได้ว่า วิธีการแบบระบบ นับเป็นขบวนการคิดวิธีหนึ่งที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบของปัญหาที่ทั้งหมดในเรื่องของลักษณะและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น วิเคราะห์ปัญหาจนถึงการเตรียมทางเลือกในการแก้ปัญหา และแสดงผลกระทบของทางเลือกนั้นๆ แต่สำหรับในที่นี้จะนำเพียงส่วนต้นของวิธีการแบบระบบหรือขบวนการคิดดังกล่าวมาใช้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น โดยจะเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องของ “ระบบ”

คาร์ณี ถวิลพิพัฒน์กุล. (2535: 5) ได้กล่าวว่า ระบบ (System) หมายถึง กลุ่มของส่วนต่างๆ หรือองค์ประกอบต่างๆ พร้อมด้วยความสัมพันธ์ระหว่างส่วน หรือองค์ประกอบ และระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะของมัน โดยระบบจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

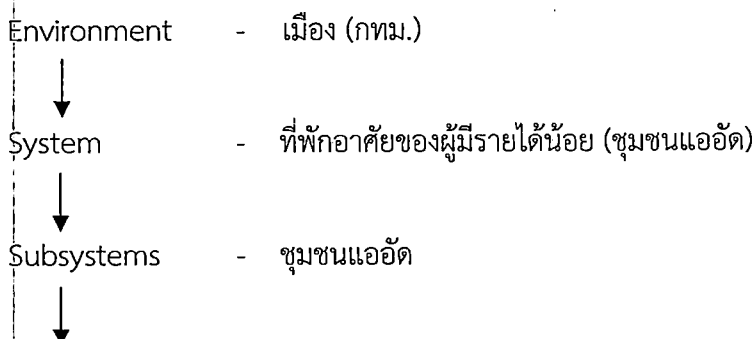
1. Objects คือ ส่วนต่างๆ หรือ องค์ประกอบของระบบที่มีความแตกต่างกันเป็นหลายชนิด
2. Attributes คือ คุณสมบัติ หรือลักษณะขององค์ประกอบของระบบ
3. Relations คือ ความสัมพันธ์ที่ “เชื่อมระบบเข้าด้วยกัน”

โดยระบบจะอยู่ในสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งก็คือกลุ่มของระบบอื่นๆ ทั้งหมด นอกเหนือจากระบบที่เรากำลังพิจารณาอยู่ สิ่งที่แยกระบบออกจากสิ่งแวดล้อม คือ ขอบเขตของระบบ (System Boundary)

ภายในระบบจะประกอบด้วยระบบย่อย (Subsystem) ซึ่งก็คือส่วนต่างๆ ของระบบที่แสดงถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความแตกต่างของส่วนต่างๆ ของระบบแต่ระบบย่อยจะไม่ใช่เป็นส่วนของระบบใหญ่กว่านี้

ในระบบย่อยจะประกอบด้วย Elements หรือ Entities ซึ่งคือส่วนที่เล็กที่สุดของระบบเป็นระดับต่ำที่สุดของรายละเอียดที่จะนำมาพิจารณา เพราะฉะนั้นระบบย่อยก็คือ กลุ่มของ Entities นั้นเอง

เราสามารถจัดลำดับชั้นของระบบ (Hierarchy of Systems) โดยดูจากระดับความซับซ้อนของระบบ เนื่องจากระบบทุกระบบมีระบบย่อย และระบบทุกระบบเป็นส่วนหนึ่งของระบบที่ใหญ่กว่า และสำหรับงานวิจัยเรื่องเกี่ยวกับชุมชนแออัดเอาไว้ได้ มีการจัดลำดับชั้นของระบบชุมชนแออัดในทอมตามความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (Vertical Relationship) ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Entities - กายภาพ, เศรษฐกิจ, สังคม, ประชากร และสิ่งแวดล้อม

คาร์ณี ภูวิลพิพัฒน์กุล. (2535: 5) ได้กล่าวเกี่ยวกับระบบต่อไปอีกว่าโดยทั่วไป ระบบมี 3 ชนิด คือ

1. Open Systems คือ ระบบที่มีความสัมพันธ์นอกเหนือออกไปจากขอบเขต (Boundary) นั้น คือ มีการรับ Input จากสิ่งแวดล้อม และส่ง Output เข้าสู่สิ่งแวดล้อม

2. Closed Systems คือ ระบบที่แยกตัวออกจากสิ่งแวดล้อม ไม่มีการถ่ายทอด Input และ Output ตามธรรมชาติทุกระบบจะเป็น Open Systems แต่ในบางสถานการณ์เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ นักวิเคราะห์จะมองระบบที่กำลังพิจารณาเป็น Closed Systems

3. Self - adaptive Systems คือ ระบบที่มี feed back กลับสู่ระบบ (Cybernetics) สำหรับในการศึกษารั้งนี้ จากแนวความคิดเกี่ยวกับระบบนี้จะสร้างความเข้าใจถึงลำดับขั้นและขอบเขตของงานวิจัยที่ชัดเจนขึ้นว่าเป็นเรื่องของชุมชนแออัด โดยจะถูกพิจารณาในลักษณะของระบบเปิด นั้นหมายถึงเป็นการศึกษาชุมชนแออัดใน กทม. โดยผลของการศึกษาจะมีส่วนย้อนกลับหรือส่งผลต่อ กทม. ในท้ายสุด

2.3.2 แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่อาศัยภายในเมือง

ในการศึกษาเกี่ยวกับที่ตั้งของการใช้ที่ดินในเมืองแต่ละประเภท หรือ Zone การอยู่อาศัยของชุมชนในเมืองระดับต่างๆ ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการตั้งถิ่นฐานในเขตเมือง โดยมีรูปแบบและทฤษฎีที่ถือเป็นแนวความคิดพื้นฐานสำคัญ คือ

Concentric Theory

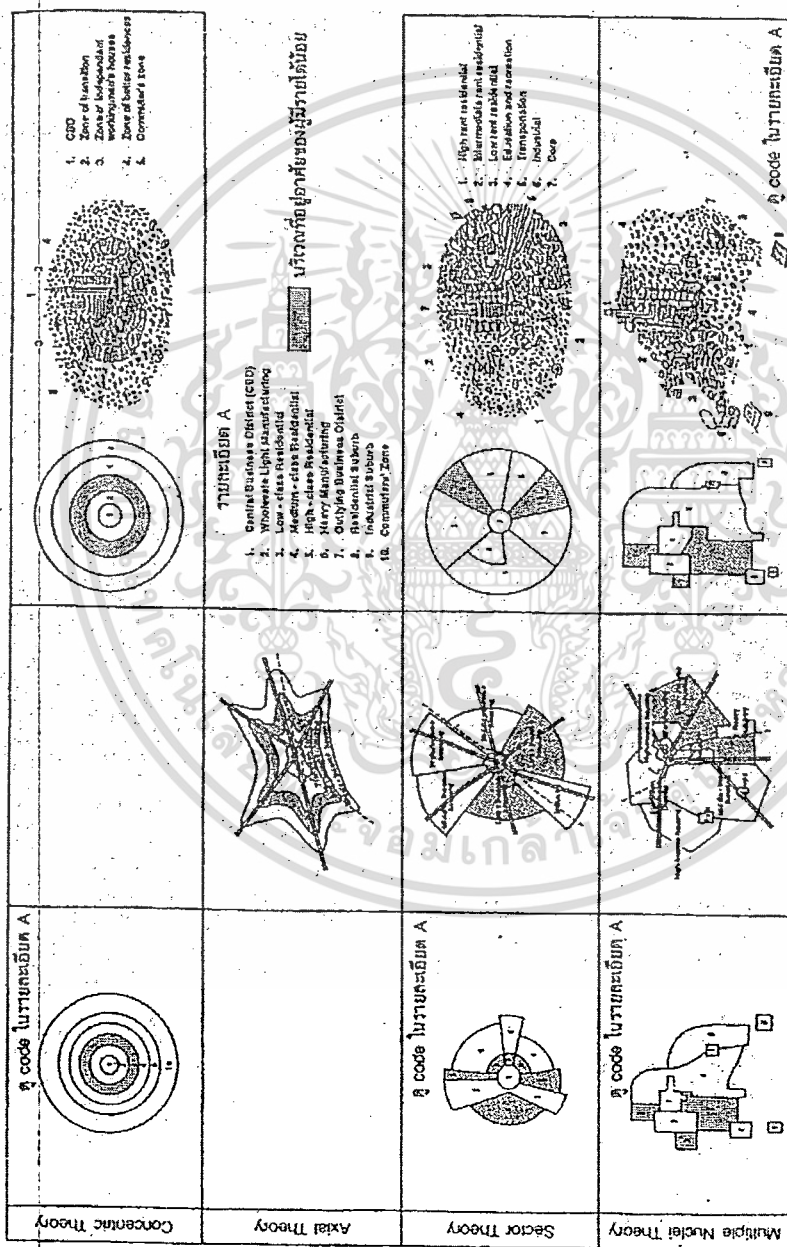
Ernest W. Burgess (อ้างใน จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล. 2528 : 18) อธิบายเกี่ยวกับการกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้ที่ดินในเมือง รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับที่ตั้งของที่อยู่อาศัย โดยบริเวณที่อยู่อาศัยจะต้องจัดตัวเองเป็นวงกลมเรียงซ้อนกันอยู่เป็นชั้นๆ โดยที่วงกลมแต่ละวงจะแสดงถึงที่อยู่อาศัยแต่ละประเภทที่แยกตัวออกจากกัน ซึ่งมาจากการแบ่งแยกกลุ่มประชากรออกจากกันด้วยเหตุผลในด้านความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม

ตามแนวความคิดนี้ ที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย (Low - Income Housing) จะอยู่ใกล้กับบริเวณย่านธุรกิจของเมือง (Central Business District of CBD) ซึ่งแต่เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูงหรือร่ำรวยมาก่อน ส่วนที่อยู่อาศัยของผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าจะกระจายตัวไปอยู่ตามชานเมือง และถ้าศึกษาถึงโครงสร้างลักษณะของตัวอาคารที่อยู่อาศัยจะพบว่า อาคารที่สร้างขึ้นเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับหลายๆ ครอบครัว จะมีตำแหน่งที่ตั้งติดกับศูนย์กลางธุรกิจการค้า ส่วนอาคารบ้านเรือนที่สร้างขึ้นเพื่ออาศัยเฉพาะครอบครัวเดียวนั้นจะอยู่ถัดออกไปจากย่านใจกลางเมืองเข้าไปในเขตชานเมือง

แต่อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้ยังไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงโดยทั่วไปพบได้จากการศึกษาของ Davie (อ้างใน ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2527 : 191) ได้สำรวจลักษณะการใช้ที่ดินในเมืองต่างๆ อีกเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับภาริงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลายเมือง พบว่าบริเวณศูนย์กลางของเมืองแทนที่จะเป็นรูปวงกลม กลับมีขนาดไม่แน่นอนและมีรูปลักษณะค่อนข้างไปทางสี่เหลี่ยม เขตอุตสาหกรรมจะตั้งรวมกันอยู่เป็นหย่อมๆ ในบริเวณใดของเมืองก็ได้ ที่เป็นบริเวณที่อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมขนส่ง บ้านขนาดเล็กซึ่งเป็นที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยจะอยู่ตามบริเวณที่มีการอุตสาหกรรมและการขนส่ง ส่วนบ้านขนาดกลางและขนาดใหญ่ นั้น พบเห็นได้ทั่วไปในส่วนต่างๆ ของเมือง

ตามแนวความคิดนี้ Zone การใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ยังคงเหมือนกับที่ปรากฏอยู่ใน Concentric Theory

ภาพที่ 2.4 แสดงแบบจำลองแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่อยู่อาศัยภายในเมืองลักษณะต่างๆ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งที่พักอาศัย

การตั้งถิ่นฐานของประชากรบนพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งจนมีความหนาแน่นเป็นลักษณะชุมชน จะขึ้นอยู่กับกัการตัดสินใจของบุคคลที่จะเลือกที่ตั้งที่พักอาศัย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในด้าน เศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ และจากการศึกษาก็พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งพักอาศัย ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางสังคม (จันทิมา ไชยสิทธิกุล. 2538 และ นิรชา บัณฑิตยชาติ. 2533)

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

Park, Burgess และ Mc Kenzie (อ้างใน ชมชื่น จันทรสมบุรณ์.253: 13) เป็นนักคิดกลุ่มแรกที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งเพื่ออยู่อาศัยในเมืองโดยเฉพาะ จากการศึกษาพบว่า การเลือกที่ตั้งเพื่ออาศัยในเมืองมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย กล่าวคือ ผู้มีรายได้ต่ำจะอยู่ใกล้กับใจกลางเมือง ส่วนผู้มีรายได้สูงจะอยู่บริเวณชานเมืองซึ่งที่ดินมีราคาถูก ทั้งนี้เพราะผู้มีรายได้สูงต้องการบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ และเป็นบ้านใหม่

ปัจจัยด้านระยะทางไปยังแหล่งงานที่มีผลต่อที่ตั้งของที่อยู่อาศัยว่ามีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ กล่าวคือ ระยะทางในการเดินทางไปทำงานจะเพิ่มขึ้นตามระดับรายได้ ผู้มีรายได้สูงที่ทำงานอยู่ในบริเวณศูนย์กลางเมืองมีแนวโน้มในการเดินทางไปทำงานในระยะทางไกลกว่า และจะอยู่อาศัยในเขตชานเมือง ส่วนผู้มีรายได้ต่ำจะเดินทางไปทำงานในระยะทางที่ใกล้กว่า และอยู่อาศัยในบริเวณแหล่งงาน โดยไม่คำนึงว่าแหล่งงานจะอยู่ที่ใด

ส่วนบริเวณใจกลางเมือง ซึ่งมีที่ดินราคาแพงนั้น จะมีที่อยู่อาศัยที่มีราคาถูกและสภาพแวดล้อมไม่ดี เพราะบริเวณดังกล่าวมีราคาสูงและเหมาะสมจะทำกิจกรรมอื่นที่มีค่าใช้จ่ายเพื่ออยู่อาศัย เจ้าของที่ดินจึงไม่เอาใจใส่บำรุงรักษาทำให้กลายเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่ำ ส่วนผู้มีรายได้สูงจะอพยพไปอยู่ชานเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสาธารณูปโภค สาธารณูปการอย่างเพียงพอ และไม่ห่างจากศูนย์ธุรกิจกลางเมืองมากเกินไป

อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดการเลือกที่อยู่อาศัยมี 3 ประการตามข้อเสนอของBrain J.L.Berry และ Frank E.Horton ได้แก่ ราคาหรือค่าเช่าที่พักอาศัย ชนิดของที่พักอาศัยและที่ตั้งของที่พักอาศัยซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนและที่ตั้งของแหล่งงานด้วยโดยปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้จะมีความสัมพันธ์ควบคู่ไปกับเหตุผลส่วนตัวในการเลือกที่ตั้งพักอาศัยของแต่ละบุคคลเช่น จำนวนเงินที่บุคคลพอใจจะจ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานภาพสมรสและขนาดของครอบครัวหรือวิถีในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีผลต่อชนิดของชุมชนที่ต้องการจะอยู่และสถานที่ทำงานรวมทั้งระยะทางจากบ้านไปยังแหล่งงานด้วย

2) ปัจจัยทางสังคม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งที่พักอาศัยแต่อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวก็ยังคงมีปัจจัยทางเศรษฐกิจครอบคลุมนอยู่ด้วย และจากผลการศึกษาของ B.M. Moriarty (อ้างใน ชมชื่น จันทรสมบุรณ์. 2538 : 14) พบว่าปัจจัยทั้ง 2 ประการ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการแข่งขันเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังกล่าวก็มีความสำคัญไม่แตกต่างกันนัก โดยได้อธิบายถึงปัจจัย 2 ประการในการเลือกบริเวณที่พักอาศัยไว้ดังนี้

2.1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เขาได้ให้ความสำคัญต่อความสามารถในการใช้จ่ายเงิน ว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกในการเลือกที่อยู่อาศัย ส่วนระยะทางไปยังแหล่งงานและราคาที่ดินเป็นปัจจัยซึ่งมีอิทธิพลสำคัญที่จะตามมาภายหลัง การตัดสินใจเลือกที่ตั้งที่แตกต่างย่อมขึ้น อยู่กับงบประมาณที่มีอยู่และระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย ซึ่งสิ่งนี้เป็นตัวกำหนดการกระจายตัวของกลุ่มชนที่มีฐานะทางสังคมต่างกัน

2.2 ปัจจัยด้านสังคม จะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างด้านคุณค่าความต้องการและความพอใจเป็นส่วนตัว

โดยปกติแล้วผู้อาศัยจะพิจารณาคูณสมบัติของที่อยู่อาศัยจากปัจจัย 3 ประการ คือ ลักษณะของบ้าน ลักษณะของชุมชน และความสัมพันธ์ของที่ตั้งนั้นๆ กับพื้นที่โดยรอบ หากแต่ในทางปฏิบัติแล้ว Brain Goodal (อ้างใน ชมชื่น จันทรสมบุรณ์. 2538: 14) เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยควรมีคุณสมบัติดังนี้

รายได้ (Income) Brain Goodal กล่าวว่า รายได้ ความพอใจ และการเลือกที่อยู่อาศัย จะมีความสัมพันธ์กันยิ่งขึ้น เมื่อรายได้ของผู้อยู่อาศัยมากขึ้นเท่าใด โอกาสของการเลือกชนิดของบ้าน ที่ตั้งและความพอใจในสิ่งที่ชอบ ก็จะได้รับผลตอบแทนมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งความสามารถในการจ่ายเพื่อสิ่งที่ดีกว่าใหม่กว่า และที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากที่สุดจะเป็นตัวตัดสินที่สำคัญสำหรับการกระจายตัวของประชากรภายในเมือง

การเข้าถึงแหล่งงาน (Job Access) การกระจายตัวของแหล่งงาน อาจมีอิทธิพลต่อการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยของประชากรมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ครอบครัวจะต้องพิจารณาระหว่างความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งงานของหัวหน้าครอบครัวกับความเป็นไปได้หลายๆ ด้านที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากบ้านไปทำงาน ราคาที่ดินที่เหมาะสม ความต้องการด้านอื่นๆ ในการติดต่อกับเมือง และสิ่งที่น่าสนใจพอใจต่างๆ ที่ตั้งของที่อยู่อาศัยที่มีความได้เปรียบในเชิงเศรษฐกิจ คือ ที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งงาน เนื่องจากเสียค่าใช้จ่ายการเดินทางต่ำ อย่างไรก็ตาม ในที่ซึ่งการเข้าถึงแหล่งงานเป็นปัจจัยเดียวที่ถูกพิจารณา ราคาและค่าเช่าของที่อยู่อาศัยจะลดลงเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้นจากแหล่งงาน

สภาพครอบครัว (Family Status) การมีเด็กอยู่ในครอบครัว มีผลสะท้อนสำคัญต่อการใช้พื้นที่ของครอบครัว ยังมีสัดส่วนของเด็กมากเท่าไร ก็ยังเป็นเครื่องกระตุ้นให้ต้องการบ้านที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในอยู่ในชุมชนไม่หนาแน่นตามชานเมืองมากขึ้นเท่านั้น นอกจากนั้นบริเวณโรงเรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาดีก็ได้รับความสนใจในการเลือกที่ตั้งที่พักอาศัย ส่วนครอบครัวที่ไม่มีเด็กมักชอบความสะดวกสบายในการเข้าใจถึงสิ่งซึ่งน่าพอใจของเมือง และพอใจอยู่ในบ้านที่มีพื้นที่เล็กกว่า ซึ่งตั้งอยู่บริเวณศูนย์กลางเมือง

ปัจจัยอื่นๆ (Other Factors) นอกจาก รายได้ การเข้าถึงแหล่งงานและสภาพครอบครัวแล้วการแบ่งแยกผิว เชื้อชาติและชนชั้น ก็มีผลต่อการเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น พื้นที่เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเช่างานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองที่มีการให้บริการสาธารณะที่ไม่เท่าเทียมกัน ก็อาจมีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะ สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้สูง

ในเรื่องเดียวกัน Jay Siegel ได้ให้ความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกับแนวความคิดของ Brain Goodal เกี่ยวกับการเลือกที่อยู่อาศัยว่า ต้องพิจารณาปัจจัย 3 ประการ โดยผู้อยู่อาศัยที่มีเหตุผล จะเลือกที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ในที่ซึ่งจะได้รับประโยชน์สูงสุดจาก ปัจจัยทั้ง 3 ภายใต้เงื่อนไขด้านงบประมาณที่จะใช้จ่าย ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ ได้แก่

1. ความสะดวกสบายของการเข้าถึง
2. คุณภาพของสิ่งแวดล้อม เช่น ลักษณะด้านสังคมของชุมชน สภาพธรรมชาติ บริการสาธารณะสำหรับชุมชน และความพึงพอใจที่รับจากที่ตั้งนั้น เป็นต้น
3. ลักษณะที่ดินที่ใช้ปลูกบ้านร่วมกับทำเลที่ตั้ง

ดังนั้น จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเลือกทำเลที่ตั้งของที่พักอาศัยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ เช่น ราคาที่ดิน ราคาหรือค่าเช่าบ้าน ระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัยชนิดของที่พักอาศัยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งงานลักษณะชุมชน ตลอดจนความสัมพันธ์ของที่ตั้งกับพื้นที่โดยรอบและสภาพแวดล้อม

2.3.4 ประเภทชุมชนแออัด

ฝ่ายปรับปรุงชุมชนแออัดการเคหะแห่งชาติ ได้แบ่งประเภทชุมชนแออัดตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. ชุมชนดั้งเดิม หมายถึง ชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานมานานแล้วตั้งแต่ก่อนหรือพร้อมๆ กับเมืองที่พัฒนาขึ้น การเคหะแห่งชาติถือเอาชุมชนที่มีประวัติการตั้งถิ่นฐานมานานกว่า 15 ปีเป็นชุมชนแออัดที่อยู่ในประเภทนี้
2. ชุมชนใหม่ หมายถึง ชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ที่มีอายุการตั้งชุมชนต่ำกว่า 15 ปีและเป็นชุมชนที่มีการจัดตั้งโดยไม่มีระเบียบและมีความเสื่อมโทรมหรือมีแนวโน้มที่จะมีความเสื่อมโทรมในอนาคต
3. ชุมชนประเภทบุกรุก หมายถึง ชุมชนที่ผู้อาศัยเข้าไปครอบครองปลูกสร้างอาคารโดยไม่ได้รับคำยินยอมหรือการรับรู้ใดๆ จากเจ้าของที่ดินหรืออยู่ระหว่างการไล่ที่จากเจ้าของที่ดินหรือชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่บริเวณที่เป็นสาธารณะประโยชน์ เช่น ชุมชนที่เข้าไปตั้งอยู่ในบริเวณเพลิงไหม้ ชุมชนริมคลอง ชุมชนที่เรียวยาวริมทางรถไฟ เป็นต้น
4. ชุมชนที่จะต้องรื้อร้าง หมายถึง ชุมชนที่ถูกกำหนดว่าจะต้องรื้อร้างหรือมีแนวโน้มว่าจะพัฒนาเป็นอย่างอื่น เช่น ชุมชนที่อยู่ในเส้นทางของแผนทางกรรมทางหลวงหรือที่จะเวนคืนเพื่อไปใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือบริเวณที่มีแนวโน้มที่จะเป็นการใช้ที่ดินเป็นบริเวณพาณิชย์กรรม เนื่องจากการขยายตัวของเมืองพัฒนาเข้ามาถึงชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.5 สาเหตุของการเกิดชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร

2.3.5.1 องค์ประกอบในการเกิดชุมชนแออัด ได้กล่าวไว้ถึงแหล่งชุมชนแออัด ไว้ว่า ชุมชนแออัด หรือ สลัม หรือแหล่งเสื่อมโทรม สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ องค์ประกอบด้านกายภาพ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจดังนี้ (ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2533 : 201)

1. ด้านกายภาพ คือ เนื่องจากกรุงเทพมหานครไม่ได้วางผังที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดิน การจัดเขตชุมชนหรือเขตเมืองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามถูกสุขลักษณะความเป็นอยู่ไม่มีการกำหนดแผนการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมต่างๆ ใช้อย่างเหมาะสม แผนการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ ทำให้ชุมชนแออัดเป็นเขตที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นสูง อาคารสร้างด้วยวัสดุก่อสร้างราคาถูก ง่าย ง่าย ตัวอาคารสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยไม้ สังกะสี หรือกระดาษแข็งในสภาพที่เรียกว่าหลังคาประชิดกัน ขาดสาธารณูปโภคโดยเฉพาะถนนเข้าสู่บริเวณและภายในบริเวณ ซึ่งจะใช้ไม้กระดานแคบๆปูยกทางเดิน เบื้องล่างมีน้ำขังและน้ำไม่ถ่ายเทเพราะบริเวณเดิมเป็นที่ลุ่ม ไม่ได้ปรับปรุงบริเวณก่อนสร้างอาคารที่อยู่อาศัย ห้องมีจำกัด พื้นทีโล่งมีน้อย ไม่มีพื้นที่โล่งรอบๆ บ้าน

2. ด้านสังคม คือ ชุมชนแออัดมักจะเป็นจุดรวมของผู้ที่ย้ายถิ่นมาจากถิ่นเดิมอื่นๆ หรือ เป็นสมาชิกครอบครัวเดียวกันหรือขยายออกไป มักจะสร้างที่พักจากการเช่าที่จากเจ้าของเดิมจากการเช่าที่ดินที่ว่างอันเป็นที่สาธารณะหรือที่ของราชการที่ขาดการดูแลในกรณีที่เขาที่อยู่ค่าเช่าจะขึ้นอยู่กับทำเลและการเข้าถึง

3. ด้านเศรษฐกิจ คือ ชุมชนแออัดมักจะเป็นครอบครัวที่มีรายได้น้อยเนื่องจากย้ายถิ่นเข้ามาทำงานที่ กทม. แต่ขาดประสบการณ์และความรู้ในการทำงานด้านต่างๆที่ไม่ใช่เกษตรกรรม จึงเป็นแรงงานที่ขาดความชำนาญ มีรายได้ไม่แน่นอนหรือไม่ก็ว่างงานแต่มีความจำเป็นที่จะต้องต่อสู้กับการอยู่รอดในเมืองหลวงซึ่งต้องทนอาศัยอยู่ในสภาพดังกล่าวแทนที่จะหวนกลับไปอยู่ถิ่นเดิม

2.3.5.2 ความหมายของชุมชนแออัด

หนังสือ Encyclopedea Britanica ได้ให้ความหมายว่า ที่อยู่อาศัยที่ไม่มีที่ว่าง ชำรุดทรุดโทรมขาดบริการที่ถูกต้องตามหลักอนามัย หรืออยู่อาศัยกันอย่างยัดเยียด อันทำให้อาจใช้เป็นที่อยู่อาศัยเพื่อดำเนินชีวิตในครอบครัวให้มีความสุขกายสบายใจได้

Longman Dictionary of Contempory English (1978: 10) ให้ความหมายของ Slum ไว้ว่า “A city area of poor living conditions and dirty unrepaired building”

สำนักสวัสดิการสังคม กทม. (2533: 25) ได้ให้ความหมายว่า “ชุมชนที่ส่วนใหญ่มีอาคารหนาแน่นไร้ระเบียบ และชำรุดทรุดโทรม ประชาชนอยู่อย่างหนาแน่น มีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม อันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย โดยให้ถือเกณฑ์ความหนาแน่นของบ้านเรือน 15 หลังคาเรือน ต่อพื้นที่หนึ่งไร่เป็นหนึ่งชุมชน

สุพัตรา สุภาพ (อ้างใน สิริลักษณ์ แก้วคงยศ. 2533: 5) ให้คำจำกัดความแหล่งเสื่อมโทรม (Slum Area) หมายถึง สภาพของย่านเคหะสถานหรือบริเวณที่พักอาศัยในเมืองที่ประกอบด้วยอาคารเอกสารนเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการแรงงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาดเห็นาไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้าราชการโทรม มีบริเวณที่สภกรกรกรงรงประชาชนอยู่กันอย่างแออัดผิดสขลักษณะต่ำกว่ามาตรฐาน จนไม่อาจอยู่อย่างครบคร้วตามปกติวิสัยมนุษย์ซึ่งทำให้ปลอดภัยในด้านสุขวิทยาและอนามัย

สุรศักดิ์ ศิริโพบูลย์สินธ์. (2528: 69) กล่าวว่า สถานที่หรือกลุ่มของสถานที่ที่อยู่อาศัยหรือบริเวณที่มีผู้อยู่อาศัยอย่างหนาแน่นเกินไป สัดส่วนจำนวนคนต่อบ้านมีอัตราสูงมีสภาพเสื่อมโทรมหรือมีสภาพไม่ถูกอนามัย หรือขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพความปลอดภัยตลอดจนปัญหาทางศีลธรรมของผู้อยู่อาศัยหรือชุมชน

การเคหะแห่งชาติ. (2534:12) ได้ให้ความหมาย ชุมชนแออัด ว่าหมายถึง บริเวณพื้นที่ที่มีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะ มีน้ำขัง อับชื้นหรือสกปรก มีอาคารและผู้คนอยู่อย่างแออัด อันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย หรือเป็นแหล่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนทั้งนี้ จำนวนอาคารที่อยู่อาศัยในชุมชน อย่างน้อยต้องไม่ต่ำกว่า 30 หลังคาเรือน ต่อพื้นที่หนึ่งไร่ ไม่ว่าจะอยู่ในบริเวณที่ดินของเจ้าของที่ดินรายเดียวหรือไม่ก็ตาม

สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2540 : 56) ได้ให้ความหมายของชุมชนแออัดว่าหมายถึง ชุมชนที่ประกอบด้วยคนกลุ่มใหญ่ของคนจนในเมืองซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันของประเทศจนเกิดการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง และชุมชนแออัดนี้ได้ขยายตัวมากขึ้นตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา

จากการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับชุมชนแออัดจากแหล่งต่างๆ ทำให้พอจะสรุปความหมายของชุมชนแออัดได้ว่า “หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่แออัด ไร้ระเบียบ มีสภาพบ้านเรือนและสภาพแวดล้อมต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัย รวมถึงการเป็นแหล่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมที่ดีของประชาชน” และสำหรับในงานวิจัยครั้งนี้

2.3.5.3 สาเหตุของการเกิดชุมชนแออัด

จากการศึกษาของฉัตรชัย พงษ์ประยูร (2536: 2), สุพัตรา จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการและคณะ (2524 : 8), พันธุดา บุญเหลือหล่อ (2521 : 10) และจันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล (2529 : 25) สามารถรวบรวมถึงสาเหตุการเกิดชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครทำให้ทราบสาเหตุการเกิดดังกล่าวได้มีทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม รวมถึงประชากรด้วย และสาเหตุดังกล่าวส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์และสอดคล้องต่อเนื่องกัน ซึ่งได้แก่

1. การอพยพย้ายถิ่นเข้า กทม.จากลักษณะการโยกย้ายเข้ามาอย่างรวดเร็ว เป็นจำนวนมากและเกิดขึ้นในระยะเวลานสั้น อันเนื่องเพราะแรงผลัก (push factor) จากชนบทที่แห้งแล้งหมดทงทำมาหากินและแรงดึง (pull factor) ของกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน ประกอบกับลักษณะของประชากรที่เข้ามาที่ส่วนใหญ่จะเป็นคนยากจนหรือชนชั้นแรงงาน ได้ทำให้ประชากรเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การให้บริการและตอบสนองความต้องการของรัฐที่มีต่อประชาชนไม่สามารถทำได้ทันท่วงที จึงเกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ไม่ว่าจะเรื่องของการขาดแคลน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่อยู่อาศัย การทำมาหากิน สุขภาพอนามัย เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลยังไม่ได้สนใจที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะแรก จึงทำให้ปัญหาทวีความรุนแรงขึ้นทุกที

2. การขาดแคลนที่อยู่อาศัย อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากรใน กทม. ที่มาจากการย้ายถิ่น ได้ก่อให้เกิดการขาดแคลนที่อยู่อาศัยจำนวนมาก ผู้ที่มีเข้ามาใหม่ต้องอาศัยอยู่ในที่พักอันมีสภาพต่ำกว่ามาตรฐาน ในปี 2503 จากหลักฐานการรายงานของผู้เชี่ยวชาญอเมริกันซึ่งได้ทำการวางแผนสำรวจ กทม. (Litchfield) พบว่า ประชากรประมาณ 700,000 คนต้องหาที่อยู่ใหม่หรือไม่ก็ต้องปรับปรุงที่อยู่ใหม่ ส่วนการสำรวจของสภาสังคมสงเคราะห์ ในปี พ.ศ. 2509 พบว่ามีบ้านที่อยู่ในสภาพเสื่อมโทรมถึง 24,150 หลัง และมีประชากรรวมถึง 144,900 คน และเทศบาลนครกรุงเทพเองได้สำรวจ เพื่อหาจำนวนประชากรและขนาดของแหล่งชุมชนแออัดในปี พ.ศ. 2501 - 2503 พบว่ามีคนประมาณ 150,000 อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม มีพื้นที่รวมกันถึง 1,500 ไร่

3. ความยากจนของประชากรและลักษณะนิสัย สาเหตุหนึ่งของการเกิดของชุมชนแออัดมาจากการที่ประชากรจำนวนหนึ่งมีความยากจนไม่สามารถแสวงหามาตรฐานการดำรงชีวิตให้สูงขึ้นกว่าสภาพที่เป็นอยู่ได้ ประชากรเหล่านี้อาจจะมาจากการอพยพของชนบทที่มีรายได้น้อยมาสู่เมือง เพื่อแสวงหาหนทางที่ดีกว่า หรือจากคนยากจนในเมืองที่มาจากแหล่งไฟไหม้ต่างๆ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัยของตัวผู้ที่อยู่ในชุมชนแออัดเอง ที่มักไม่ค่อยคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ของตนหรือคิดปรับปรุงให้ดี ขึ้น เพราะมีความเคยชินกับสภาพไม่เป็นระเบียบหรืออาจจะมิรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีชีวิตกระเสือกกระสนเพื่อการอยู่รอดไปวันหนึ่งๆ ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้นได้

2.3.5.4 สาเหตุทางด้านกายภาพ

จากการศึกษาพบว่า เป็นสาเหตุสำคัญในการเกิดชุมชนแออัดในเมืองโดยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ เรื่องที่ดิน และเรื่องสภาพที่อยู่อาศัย ซึ่งประเด็นทั้ง 2 นี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนที่อยู่อาศัยของผู้ที่มีรายได้น้อย

1. เรื่องที่ดินและกรรมสิทธิ์ที่ดิน

จากการศึกษาของจักรกฤษณ์และคณะ (อ้างใน ชมชื่น จันทรสมบูรณ์, 2538 : 24-28) พบว่า ชุมชนแออัดจะเกิดขึ้นในที่ดิน 2 ประเภท คือ ที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน

ที่ดินของรัฐ ได้แก่ กรณีที่ประชาชนเข้าไปครอบครองพื้นที่ในลักษณะที่หยั่งเชิงตุ๋กก่อน โดยการปลูกสร้างอาคารขึ้นมาโดยพลการ และส่วนใหญ่เมื่อแรกเริ่มจะอยู่ในลักษณะของการเข้าไปอาศัยเป็นการชั่วคราวก่อนโดยปลูกเป็นเพิง ต่อเมื่อมีบุคคลอื่นตามเข้าไปยึดครองและปลูกสร้างใกล้เคียงกันมาราย กำลังต่อรองก็มีมากขึ้น ผู้อยู่อาศัยเหล่านี้ก็ใช้วิธีต่อแพ่งยึดเอาทำเลนั้นเป็นที่อยู่อาศัย ที่ของรัฐที่มักถูกบุกรุก ได้แก่ ที่ดินเขินริมแม่น้ำลำคลอง รวมทั้ง ที่ของวัดวาอารามและบริเวณโบราณสถานที่ไม่ได้รับการคุ้มครองเพียงพอ ที่ดินเหล่านี้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร กรมการศาสนา กรมธนารักษ์ หรือกรมสรรพากร เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ดินเอกชน ได้แก่ ที่ดินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนที่มีที่ไว้แล้วยังไม่ได้ทำประโยชน์หรือตนเองอยู่ที่อื่นไม่มีเวลามาดูแลได้เพียงพอ รวมทั้งเขตติดต่อระหว่างที่ดินของแต่ละเจ้าของ ซึ่งต่างไม่สู้แน่ใจว่าอยู่ในเขตของใครเพราะหลักปักเขตไม่ชัดเจนจึงมีบุคคลบุกรุกเข้าไปปลูกที่อยู่อาศัยหรือในบางกรณีก็อาจเป็นความสมัครใจของเจ้าของที่เองที่จะให้คนเหล่านั้นเช่าอยู่อาศัยเป็นการชั่วคราวโดยคิดหรือไม่คิดค่าเช่า โดยเจ้าของที่ดินแบ่งแนวที่ดินให้เขาได้ตามใจชอบเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยโดยไม่จำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพหรือบริการใดๆ และรัฐบาลเองก็ได้มีกฎหมายใดที่จะประกันสิทธิพื้นฐานให้กับผู้เช่าได้ เป็นผลให้เมื่อมีการขยายครอบครัวหรือมีคนอพยพมาขอเช่าที่อยู่เพิ่มขึ้น ได้เพิ่มความแออัดและหนาแน่นขึ้นโดยมิได้มีการปรับปรุงสภาพชุมชนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น นอกจากนี้ลักษณะที่ดินที่เป็นบริเวณภายในบล็อกของเมือง ส่วนใหญ่เป็นที่เอกชนมีการปลูกห้องแถวเพื่อการค้าล้อมรอบที่ดินภายใน ที่ดินที่ถูกล้อมรอบจึงมักมีราคาต่ำ เป็นที่อยู่อาศัยราคาถูกเป็นที่ไม่มีทางออกสู่ถนนใหญ่โดยทางรถยนต์ ไม่มีท่อระบายน้ำเมื่อนานๆ เข้าที่พื้อาศัยราคาถูกไม่ได้มาตรฐานก็ปลูกขึ้นมาอย่างแออัดจนแปลสภาพเป็นชุมชนแออัดในที่สุดและเมื่อเวลาล่วงไปนานเข้าผู้ที่อาศัยอยู่จะทวีขึ้นอย่างมาก ในที่สุดเจ้าของที่ดินเองก็มักมีความลำบากในการจะให้คนเหล่านี้เคลื่อนย้ายไปอยู่ที่อื่นต่อไป

ความยากลำบากของเจ้าหน้าที่ดูแลที่ดินของรัฐและเจ้าของที่ดินเอกชนในการให้บุคคลที่เข้ามาอาศัยอยู่ในลักษณะนี้เคลื่อนย้ายออกไปจากที่นั้น เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญที่คล้ายคลึงกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีหน้าที่รับคำฟ้องเกี่ยวกับการบุกรุกที่มักไม่ค่อยสนใจที่จะทำคดีเช่นนี้ เพราะนอกจากเป็นผลงานที่ไม่น่าสนใจแล้ว ยังเป็นเรื่องที่มักจะขัดกับความรู้สึกในแง่มนุษยธรรมอีกด้วย อีกทั้งเมื่อเป็นคดีฟ้องร้องไปถึงศาลแล้วแม้โจทก์จะชนะคดี ศาลก็มักให้จำเลยเสียค่าปรับ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่เล็กน้อยเท่านั้น โดยไม่คำสั่งรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกไปจึงทำให้เจ้าของที่ดินเอือมระอาเพราะเป็นการเสียเวลาเปล่า นอกจากนั้นผู้ฟ้องร้องหรือผู้ขับไล่ยังหวังเกรงเรื่องความปลอดภัยของตนอีกด้วย และสำหรับในกรณีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแออัดนี้ เรื่องเกี่ยวกับที่ดินและกรรมสิทธิ์ที่ดินนับเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดเพราะจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกที่ดินของรัฐโดยตรงนอกจากนี้การขยายตัวของชุมชนยังรวมไปถึงการเช่าที่หรือการบุกรุกที่ดินบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจจะเป็นที่ดินของหน่วยงานอื่นหรือเอกชนก็ได้

2. เรื่องสภาพของที่อยู่อาศัย จากการศึกษาของพันธุดา บุญเหลือหล่อ (2521: 15) พบว่าขบวนการเกิดสลัมอันเนื่องมาจากสภาพที่อยู่อาศัยมีอยู่ 2 ลักษณะคือ

1. สลัมที่เกิดจากการเสื่อมสภาพของที่อยู่อาศัยซึ่งเคยมีสภาพดีมาก่อน เกิดเนื่องจากการลดความต้องการในที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ปานกลางหรือสูง ทำให้ที่อยู่อาศัยนั้นว่างลงผู้มีรายได้น้อยจึงย้ายเข้าไปอยู่แทน โดยสาเหตุที่ทำให้ความต้องการในที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ปานกลางหรือสูงลดลงอาจสรุปได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความเสื่อมโทรมทางกายภาพของอาคารจากอายุการก่อสร้างที่เก่าแก่
- ความล้าสมัยของรูปทรงอาคารแม้เจ้าของจะทำนุบำรุงอาคารให้มีสภาพดี แต่วิวัฒนาการของที่อยู่อาศัยแบบใหม่ๆ ที่สวยงามทันสมัยเป็นจำนวนมากดึงดูดให้มีผู้สนใจสร้างที่อยู่อาศัยแบบใหม่มากกว่า

- อิทธิพลจากภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบริเวณที่อยู่อาศัย เช่น การขยายโรงงานอุตสาหกรรมรुकูล้าย่านที่พักอาศัยหรือ การขยายพื้นที่ของเขตพาณิชย์กรรมบนถนนสายหลัก มีผลกระทบโดยตรงต่อสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยในแง่ของมลภาวะทางเสียง ฝุ่น ความสกปรก

- ความทรุดโทรมของลักษณะกายภาพของอาคารโดยรอบ ทำให้ความต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นลดลง เพราะถ้าเจ้าของอาคารปรับปรุงที่อยู่อาศัยของตนให้ดีกว่าทำให้มีคนต้องการบ้านของเขามากขึ้นสามารถเพิ่มค่าเช่าได้ และเมื่อคนรายได้สูง และที่อาศัยอยู่ในบ้านคุณภาพดีก็จะมีอิทธิพลต่อลักษณะภายนอกชุมชนได้ นั่นคือทำให้ชุมชนน่าอยู่ขึ้นในทางตรงกันข้ามถ้าเจ้าของบ้านมีการลงทุนในที่อยู่อาศัยอย่างจำกัดก็พอทำให้ที่อยู่อาศัยอื่นๆ ใกล้เคียงคุณภาพต่ำลงไปมีผลทำให้กลายเป็นสลัมมากขึ้น

จากสาเหตุที่ทำให้เกิดการลดลงของความต้องการที่อยู่อาศัยเหล่านี้ จะทำให้ค่าเช่าบ้านหรือราคาบ้านในบริเวณนี้ลดลงทำให้เจ้าของอาคารได้รายรับลดลง จึงลดค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพของที่อยู่อาศัยหรือลดการลงทุนในที่อยู่อาศัยนั้น มีผลทำให้คุณภาพบ้านเสื่อมลงซึ่งทำให้มีผู้ไม่ต้องการที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้นมากขึ้นโดยเฉพาะผู้มีรายได้สูง ในขณะที่ราคาเช่าลดลงผู้มีรายได้น้อยที่พอมีความสามารถจ่ายค่าเช่าได้และมีความสนใจในสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมน้อยกว่าผู้มีรายได้น้อยก็จะย้ายเข้ามาอยู่แทนที่และเพื่อเจ้าของอาคารจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากรัฟฟี่สินของตนในจำนวนเท่าเดิม จึงแบ่งพื้นที่ให้เช่าย่อยลงไปเพื่อให้ผู้มีรายได้น้อยเช่าได้มากขึ้น แต่เนื่องจากผู้มีรายได้น้อยมีความสามารถในการบำรุงรักษาอาคารต่ำรวมทั้งถ้าเจ้าของอาคารไม่สนใจลงทุนในการบำรุงรักษาทำให้คุณภาพบ้านเสื่อมลงไปอีก และเสื่อมลงไปอีกเรื่อยๆ จนทำให้กลายเป็นสลัมเหล่านี้มักอยู่ในส่วนของเมืองที่ได้รับการพัฒนามาเป็นเวลานานแล้ว

2. สลัมที่เกิดใหม่สร้างด้วยวัสดุไม่ถาวร เช่น เศษไม้ สังกะสี พลาสติก ยางรถยนต์ เป็นต้น ซึ่งพบว่ามีลักษณะทางกายภาพที่ทรุดโทรมมากกว่าสลัมประเภทแรก Dwyer กล่าวว่า สลัมประเภทนี้มีมักพบอยู่รอบนอกของเมือง การไปตั้งอยู่รอบนอกของเมืองเพราะว่า การพัฒนาที่อยู่อาศัยในเมืองถึงจุดอิ่มตัวในความเป็นไปได้ที่จะแบ่ง Living Space ให้อย่างน้อยลงไปอีก

สำหรับสลัมในกรุงเทพฯ พบว่ากระจายตัวอยู่ทั่วไป แต่ไม่สามารถวิเคราะห์ให้ถี่ถ้วนได้ว่าตำแหน่งของสลัมที่เกิดจากการเสื่อมโทรมของตัวอาคารจะอยู่ในส่วนของเมืองที่ได้รับการพัฒนามานานจนอยู่อาศัยนั้นเก่าแก่ทรุดโทรมหรืออยู่ในย่านที่ถูกรูกูล้ายด้วยการใช้ที่ดินประเภทอื่นๆ

2.3.6 วิธีการปรับปรุงชุมชนแออัด

การเคหะแห่งชาติเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจรับผิดชอบโดยตรงในการจัดการแก้ไข หรือปรับปรุงชุมชนแออัดในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสมกับความเดือดร้อนของชุมชน (การเคหะแห่งชาติ.2534: 1-5) ดังนี้

2.3.6.1 โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่ เป็นโครงการที่ดำเนินการโยกย้ายประชาชนในชุมชนแออัดที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยจากที่ดินเดิมไปยังที่ใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของที่ดินเดิมหรือย้ายออกไปจากบริเวณเดิมหรือชุมชน โดยโครงการที่รองรับการรื้อย้ายจะจัดเป็นที่ดินแปลงโล่งมีถนน ทางระบายน้ำ ระบบประปา ไฟฟ้า การถมดินเพื่อให้พื้นน้ำท่วมในบางโครงการ อาจจัดสร้างที่อยู่อาศัยซึ่งมีทั้งการให้เช่า ให้เช่าซื้อตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาชุมชนเป้าหมายโครงการจัดหาที่อยู่ใหม่นี้เป็นการเน้นการสร้างความมั่นคงในสิทธิการอยู่อาศัย การมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัย เจ้าของที่ดินของภาครัฐและเอกชนนั้น มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1) การย้ายชุมชนไปอยู่ที่ใหม่ (Slum Relocation) เป็นการย้ายชุมชนแออัดออกจากพื้นที่เดิมไปอยู่ในที่ดินใหม่ โดยการเคหะฯเป็นตัวกลางในการพัฒนาที่อยู่ใหม่ให้ผู้อยู่อาศัยได้ซื้อที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์หรือได้เช่าระยะยาว ทั้งนี้เจ้าของที่ดินที่ได้ประโยชน์จากที่ดินเดิมนั้น จำต้องมีส่วนร่วมรับภาระด้วยและการเคหะฯ จะแบ่งแปลงพัฒนาที่ดินทางด้านสาธารณูปโภค ด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระค่าที่ดินให้แก่การเคหะฯหรือสถาบันการเงินต่อไป เช่น โครงการร่มเกล้า 1-6 โครงการสุวรรณประสิทธิ์ 3 โครงการแก้วนิมิตร โครงการดวงพิทักษ์

2) การประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing) เป็นการแบ่งปันที่ดินกันระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้อยู่อาศัย โดยการเคหะฯจะเข้าไปเป็นตัวกลางเจรจาต่อรองกับเจ้าของที่ดิน ให้แบ่งปันที่ดินบางส่วนของชุมชนขายให้กับผู้อยู่อาศัยในราคาถูก หรือให้เช่าระยะยาวเพื่อเจ้าของที่ดินจะได้ใช้ที่ดินส่วนที่ต้องการไปทำประโยชน์ได้ จากนั้นการเคหะฯจะนำที่ดินมาจัดผังแบ่งแปลงให้ผู้อยู่อาศัยได้เป็นกรรมสิทธิ์ หรือเช่าในระยะยาวปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เข้าการสร้างที่อยู่อาศัย พัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยผ่อนชำระค่าที่ดินกับการเคหะฯหรือสถาบันการเงินที่สนับสนุนโครงการต่อไป เช่น โครงการคลองเตย 70 ไร่ โครงการวัดลาดบัวขาว

3) การปรับผังและแบ่งแปลงที่ดินในที่ดินเดิม (Slum Reblocking) ในชุมชนที่มีปัญหาการครอบครองที่ดินหรือต้องการปรับสภาพการใช้ที่ดินของชุมชนใหม่ การเคหะฯ จะเข้าไปเป็นตัวกลางเพื่อให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยการซื้อจากเจ้าของที่ดิน หรือเช่าระยะยาว จากนั้นก็จะเข้าไปทำการแบ่งแปลงที่ดินและให้กรรมสิทธิ์ผู้อยู่อาศัยได้ครอบครองที่ดินโดยถือหลักใครอยู่ตรงไหนก็อยู่ตรงนั้น หรือขยับขยายเพียงบางส่วนเมื่อจำเป็นจริงๆ เพื่อเกิดความเดือดร้อนน้อยที่สุด และทำการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้ดีขึ้น ตลอดจนช่วยเหลือแนะนำ

เกี่ยวกับการออกแบบปรับปรุงที่อยู่อาศัยรวมทั้งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และให้ผู้อยู่อาศัยเป็นเอกสารทวงถามหนี้สำหรับการเช่างานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาศัยผ่อนชำระค่าที่ดินกับการเคหะฯ หรือสถาบันการเงินที่สนับสนุนโครงการต่อไป เช่น โครงการชอยส์น้ำเงิน โครงการวัดไผ่ตัน

4) การรื้อและสร้างใหม่ในที่ดินเดิม (Reconstruction) เป็นการปรับปรุงสภาพชุมชนที่เสื่อมโทรมโดยการรื้อและพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่ขึ้นในพื้นที่เดิม โดยให้ผู้อยู่อาศัยมีกรรมสิทธิ์ในการเช่าซื้อหรือเช่าระยะยาวต่อไป เช่น โครงการสามยอด โครงการพระราม 4

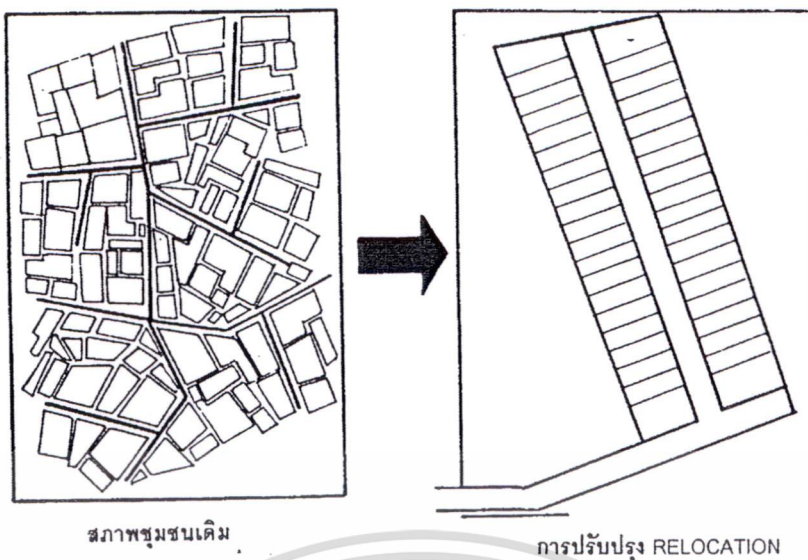
2.3.6.2 โครงการปรับในที่ดินเดิม

1. การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง (Land Readjustment)

(สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. 2544 : 1-4) เป็นกระบวนการจัดการให้ชุมชนเมืองที่น่าอยู่ขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องมีการเวนคืนแม้จะเป็นการจัดการพื้นที่ในเมืองที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรม พื้นที่ตาบอด ไม่มีทางออกสู่ถนนหรือพื้นที่ชานเมืองที่รอการพัฒนา ให้มีการพัฒนาอย่างคุ้มค่าและเป็นชุมชนเมืองที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ ด้วยการที่กลุ่มเจ้าของที่ดินร่วมกันปันส่วนที่ดินบางส่วนเพื่อนำไปเพิ่มบริการขั้นพื้นฐานให้ชุมชนดีขึ้น ควบคู่ไปกับการจัดรูปแบบที่ดินใหม่ให้ที่ดินทุกแปลงสอดคล้องกับระบบผังเมืองที่ดี โดยไม่มีผู้ใดต้องย้ายออกจากชุมชนตามยถากรรมดังวิธีการเวนคืนที่ดิน และเจ้าของที่ดินทุกรายจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วที่ดินแต่ละแปลงแม้ว่าจะมีขนาดเล็กลงแต่ก็มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

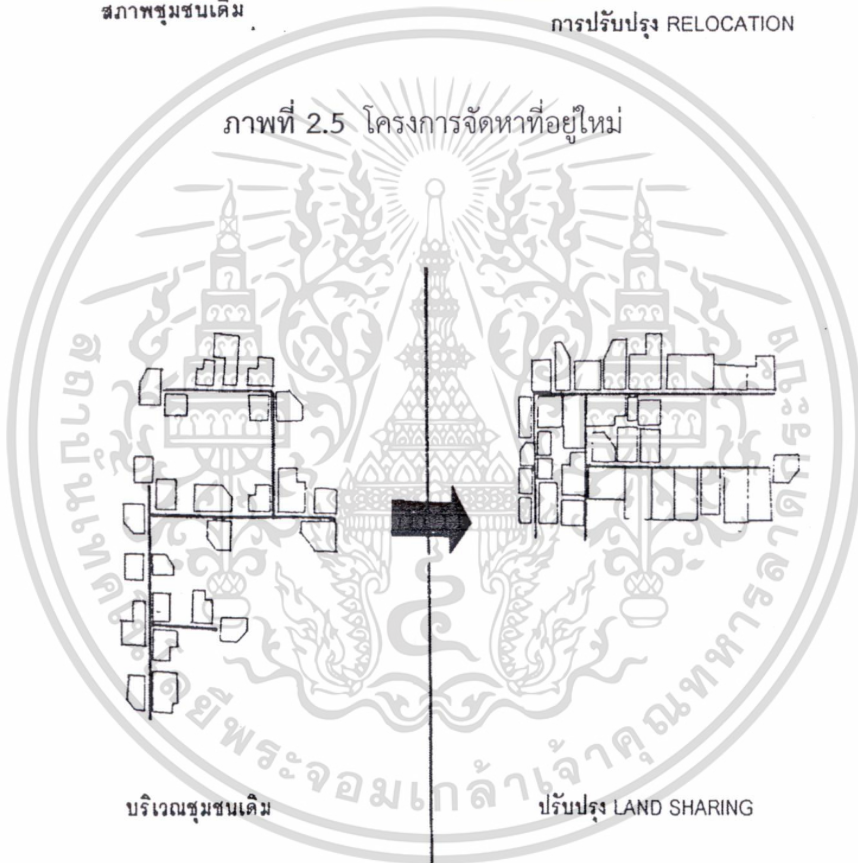
2. การปันส่วนที่ดิน (Land Contribution) หลักสำคัญอย่างหนึ่งในวิธีการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาเมือง คือ การ “ปันส่วนที่ดิน” ซึ่งเจ้าของที่ดินในโครงการจัดรูปที่ดินยินยอมที่จะสละที่ดินของตนส่วนหนึ่ง สำหรับใช้เป็นพื้นที่บริการสาธารณะ ได้แก่ ถนน สวนสาธารณะ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และอีกส่วนหนึ่งนำมาจัดหาประโยชน์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของโครงการ โดยเจ้าของที่ดินต้องมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์กลับคืนอย่างเป็นธรรม

ภายหลังเจ้าของจะยังคงกรรมสิทธิ์ที่ดินในทำเลเดิมหรือบริเวณใกล้เคียง โดยมีรูปแปลงที่ดินที่ดีขึ้นและง่ายต่อการพัฒนา

สภาพชุมชนเดิม

การปรับปรุง RELOCATION

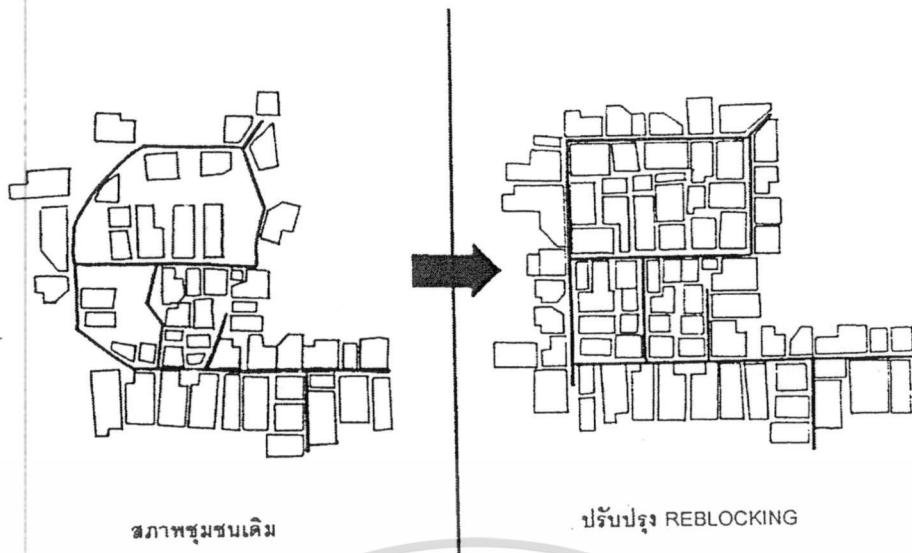
ภาพที่ 2.5 โครงการจัดหาที่อยู่ใหม่

บริเวณชุมชนเดิม

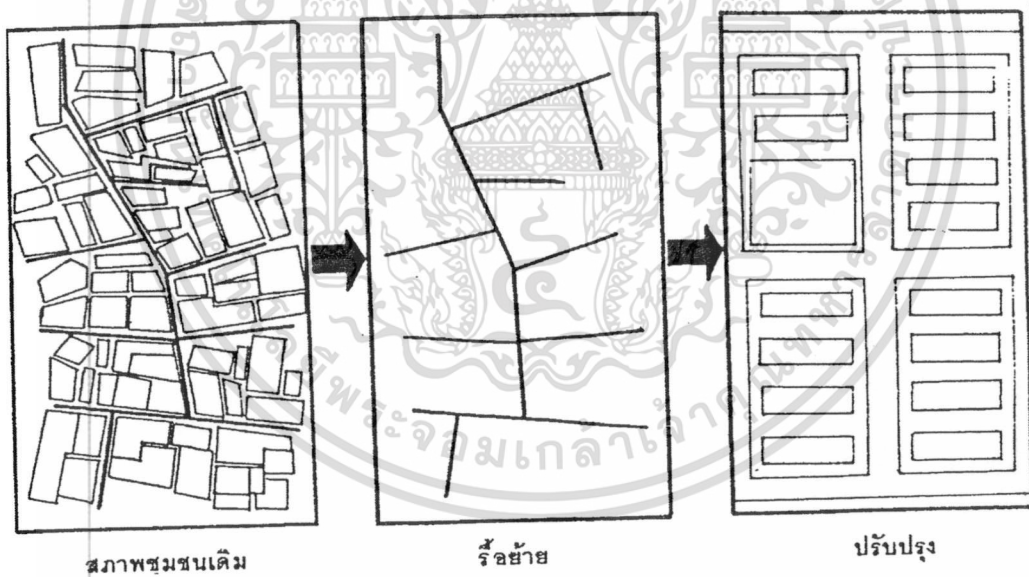
ปรับปรุง LAND SHARING

ภาพที่ 2.6 โครงการประสานประโยชน์ทางที่ดิน (Land Sharing)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.7 การปรับผังและการแบ่งแปลงในที่ดินเดิม (Slum Re-blocking)

ภาพที่ 2.8 การรื้อและสร้างใหม่ในที่เดิม (Reconstruction)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.6.3 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่ง อาจจัดทำแยกเป็นแผนผังอีกฉบับหนึ่งในผังเมืองรวม แยกออกจากแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทได้ โดยเฉพาะเมืองขนาดใหญ่ที่มีความหนาแน่นของอาคารสิ่งก่อสร้าง รวมถึงความต้องการด้านการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีคุณค่า

ที่โล่งในผังเมืองรวม หมายถึง พื้นที่เปิดโล่งเพื่อประโยชน์ในการนันทนาการเข้ามาในพื้นที่เมืองเพื่อสุขอนามัยชุมชนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างความรื่นรมย์ ผ่อนคลายความเครียด เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่เป็นการใช้ประโยชน์ให้เกิดผลตอบแทนทางด้านสังคม โดยเฉพาะเมืองที่มีขนาดใหญ่ ความหนาแน่นสูง พื้นที่โล่งหรือพื้นที่เปิดโล่งยังมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้น มักใช้ควบคู่กับการนันทนาการ พื้นที่โล่งมีหลายลักษณะ ตั้งแต่สนามหญ้า สวนหย่อม สวนสาธารณะ สวนป่า อุทยาน แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ตลอดจนไรนาในชนบท

วัตถุประสงค์สำคัญของการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่ง คือ

- (1) เป็นพื้นที่ฉนวนหรือพื้นที่กันชน ควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างให้อยู่ในบริเวณที่กำหนด
- (2) พืชพรรณทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นที่
- (3) ตกแต่งความงามของเมืองให้เข้ากับธรรมชาติ ผ่อนคลายความเครียด และนันทนาการ

นอกจากนี้ พื้นที่เปิดโล่งยังเป็นส่วนที่ส่งเสริมสุขอนามัยชุมชน โครงสร้างพื้นฐานสีเขียว ที่เชื่อมโยงกับโครงข่ายพื้นที่เปิดโล่งส่วนอื่น ๆ และระบบนิเวศ ช่วยสร้างสิ่งแวดล้อมชุมชนส่งเสริมการเศรษฐกิจและสังคมแก่ชุมชนเมือง

แนวทางกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

- 1) วิเคราะห์ความต้องการพื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์เพื่อจำแนกพื้นที่สำหรับกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นประเภทที่โล่ง เพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไม่มีมาตรฐานตายตัว เมืองขนาดเล็กอาจมีสัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งสูง ร่มรื่นด้วยไม้ยืนต้น มีลักษณะของเมืองในสวนสาธารณะ (City park) สำหรับเมืองขนาดใหญ่ พื้นที่เปิดโล่งปรากฏตั้งแต่ทางเดินเท้าไปจนถึงสวนสาธารณะขนาดใหญ่ มาตรฐานที่ใช้กำหนดขนาดพื้นที่เปิดโล่ง เดิมใช้จำนวนประชากร 1,000 คน เป็นเกณฑ์กำหนดสัดส่วนพื้นที่เปิดโล่งในเมือง นับจาก พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา พบว่าจำนวนคนไม่ได้เป็นตัวกำหนดความต้องการพื้นที่เพียงอย่างเดียว แต่ความจำเป็นด้านการสันทนาการพื้นที่ที่มีคุณค่าทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแต่ละเมือง รวมทั้งการสร้างสมดุลทางธรรมชาติซึ่งแต่ละเมืองมีความต้องการแตกต่างกัน การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดมาตรฐานพื้นที่เปิดโล่งในส่วนที่เป็นพื้นที่สีเขียว จึงกำหนดด้วยมาตรการขดเขยธรรมชาติที่สูญเสียไปจากอาคารสิ่งก่อสร้างในพื้นที่เมือง

รูปแบบของที่โล่งหรือพื้นที่เปิดโล่งในต่างประเทศ กำหนดโดยจำแนกตามการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เมืองแต่ละระดับ ดังนี้

(1) ระดับกลุ่มบ้านหรือละแวกบ้าน กำหนดเป็นสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น ทางเดินเท้า ระยะถอยร่น ที่เว้นว่างระหว่างอาคาร กิจกรรมในสวนสาธารณะมีสนามเด็กเล่นทั้งสำหรับเด็กเล็กและเยาวชน สนามเด็กเล่นขนาดเล็กกำหนดให้มีในระยะ 300-500 เมตร สวนสาธารณะ ขนาดพื้นที่ประมาณ 7-10 ไร่ กำหนดให้มีในระยะ 500-800 เมตร

(2) ระดับชุมชนและในพื้นที่เมืองขนาดใหญ่ พื้นที่เปิดโล่งและสวนสาธารณะมีความสัมพันธ์กับจำนวนประชากรและสถานะของเมือง โดยเฉพาะเมืองที่ขาดสภาพธรรมชาติ และประชาชนขาดสถานที่พักผ่อนออกกำลังกาย กำหนดให้มีสวนสาธารณะขนาดพื้นที่ 10-20 ไร่ มีกิจกรรมภายใน เช่น ฟังดนตรี ชมศิลปะการแสดง กีฬา ปิกนิก เป็นต้น มีทางเดินเท้าและทางวิ่งออกกำลังแบบวงรอบ นอกจากนี้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังเป็นสถานที่พบปะสร้างความคุ้นเคยของคนในชุมชนด้วย

(3) ศูนย์กีฬาเยาวชนและสนามเด็กเล่น เป็นสถานที่เล่นและฝึกกีฬาของเด็ก โดยมีผู้ฝึกสอนตามตารางเวลา มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเมืองใหญ่ระดับมหานคร ประกอบด้วยกิจกรรมด้านกีฬา ทั้งกีฬาในร่มและกีฬากลางแจ้ง ขนาดพื้นที่ประมาณ 20-40 ไร่ กำหนดให้อยู่ในเขตย่านที่อยู่อาศัยได้ แต่ต้องมีมาตรการป้องกันผลกระทบจากเสียง แสงสว่าง และการจราจรจากผู้มาใช้ประโยชน์

(4) แลบริวสีเขียว เป็นที่ดินแนวยาวที่กำหนดให้เป็นพื้นที่ปลูกต้นไม้ เพื่อสงวนรักษาสภาพธรรมชาติ การจัดภูมิทัศน์ การกำหนดแนวกันชน ใช้ในทางสงบ ไม่มีกิจกรรมกีฬา มุ่งรักษาระบบนิเวศธรรมชาติพืชสัตว์บนผิวดิน มีการใช้หลายรูปแบบ เช่น ทางเดินเท้า ที่ว่างระหว่างอาคาร ระยะถอยร่นของอาคารจากแนวเขตแปลงที่ดิน เป็นต้น กำหนดในพื้นที่บริเวณที่มีคุณค่าทางธรรมชาติสูง มีเอกลักษณ์โดดเด่น เช่น ทะเลสาบ พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นต้น การกำหนดอาจให้เป็นแนวกันชนระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละบริเวณ หรือเป็นแนวจำกัดการขยายตัว หรือเพื่อรักษาระบบนิเวศของพื้นที่ ในแลบริวสีเขียวขนาดใหญ่ อาจมีส่วนเป็นพื้นผิวแข็งสำหรับจักรยานได้ แต่โดยทั่วไปจะไม่ให้มีสิ่งก่อสร้างที่ขัดขวางธรรมชาติของพืชและสัตว์

(5) สวนสาธารณะแบบแนวยาว เป็นแนวทางเดินที่กำหนดเป็นสวนสาธารณะเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์ โบราณสถานกับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ในเมือง ความกว้างของแนวสวนไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร ถ้าเป็นแนวขนาดใหญ่ ความกว้างประมาณ 30 เมตร ปลูกไม้ยืนต้นที่เน้นธรรมชาติ มีมาตรการจำกัดอาคารสิ่งก่อสร้างบนพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(6) สวนสาธารณะที่ใช้เฉพาะกรณี เป็นสวนสาธารณะที่กำหนดให้มีตามสถานการณ์ และจุดมุ่งหมายที่เฉพาะเจาะจง เช่น บริเวณสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ บริเวณย่านเก่าของเมือง บริเวณอนุสาวรีย์ โบราณสถาน ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์กีฬา การแสดงและมหรสพ เป็นต้น

(7) สวนสาธารณะสำหรับโรงเรียน อาจใช้ร่วมกับศูนย์กีฬาเยาวชนในชุมชน หรือของโรงเรียนเน้นกิจกรรมกีฬาในร่ม

(8) สวนสาธารณะเอกชน เป็นกิจกรรมที่เป็นการให้บริการด้านบันเทิงและพักผ่อน หย่อนใจควบคู่กันไปด้วย เช่น สนามกอล์ฟ ศูนย์การบริหารร่างกาย ฟิสิทริสต์ โรงภาพยนตร์ สระว่ายน้ำ เป็นต้น ลักษณะการจัดบริการเป็นการดำเนินการทางธุรกิจตามความต้องการของชุมชน

(9) สวนสาธารณะระดับภาพ คำจำกัดความและความหมายของสวนสาธารณะระดับภาคยังมีความหลากหลาย แต่โดยทั่วไปหมายถึง สวนสาธารณะขนาดใหญ่ ให้บริการข้ามเขต การปกครอง ไม่อยู่ในอำนาจการบริหารจัดการของท้องถิ่น พื้นที่มากกว่า 2,500 ไร่ เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องการสงวนรักษา ไม่มีกิจกรรมการกีฬา การออกกำลังกาย สวนสาธารณะระดับภาคยังรวมถึงอนุสาวรีย์ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ อนุสรณ์สถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ด้วย

กรมโยธาธิการและผังเมือง มีเกณฑ์การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน) ดังนี้

(1) กำหนดเป็นบริเวณพื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อน) ในเขตผังเมืองรวม เพื่อเป็นพื้นที่นันทนาการ พื้นที่กันชน ป้องกันผลกระทบต่อกันระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละบริเวณ หรือกำหนดเพื่อสร้างธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับเมือง

(2) กำหนดเป็นสวนสาธารณะ พื้นที่เปิดโล่งสำหรับธรรมชาติ ตั้งแต่ระดับกลุ่มบ้านหรือละแวกบ้าน ไปจนถึงพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ภายในพื้นที่เมือง อาจจัดให้มีกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ ทำให้สวนสาธารณะมีลักษณะอเนกประสงค์ หรืออาจไม่จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในกรณีที่ต้องการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ หรือการสร้างสมดุลธรรมชาติและระบบนิเวศให้เป็นพื้นที่เปิดโล่ง ปราศจากอาคารและสิ่งก่อสร้างปกคลุม เช่น สวนหย่อม อ่างเก็บน้ำ หนองน้ำ แหล่งน้ำสาธารณะ เป็นต้น

การกำหนดสวนสาธารณะในพื้นที่เมือง พิจารณาจากผู้ให้บริการ ประชาชนที่อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป นิยมใช้สวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อน ส่วนผู้ที่ยังต่ำกว่า 40 ปีลงมา นิยมใช้สวนสาธารณะเพื่อการออกกำลังกาย

(3) กำหนดเป็นแนวแถบริ้ว (สีเขียวอ่อน) รอบอาคารสิ่งก่อสร้าง แนวขนานสองฝั่งแม่น้ำลำคลอง ทางหลวงแผ่นดิน อ่างเก็บน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ หนองน้ำ ชายหาด ชายฝั่งทะเล บริเวณรอบโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อปกป้องรักษาสภาพแวดล้อม สร้างสมดุลธรรมชาติและระบบนิเวศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(4) กำหนดเป็นบริเวณที่โล่งเพื่อนันทนาการ การเลี้ยงสัตว์ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นพื้นที่ที่ต้องการเปิดโล่งเพื่อการเลี้ยงสัตว์ เช่น ทุ่งหญ้า บึงชายฝั่งน้ำ เป็นต้น

(5) กำหนดเป็นบริเวณที่ดินสงวนเพื่อนันทนาการและการรักษาสิ่งแวดล้อม (สีเขียวอ่อนมีกรอบและเส้นทแยงสีเขียว) ในพื้นที่เขตสงวนรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งต้องการรักษาระบบนิเวศของพืชและสัตว์

(6) กำหนดเป็นบริเวณอนุรักษ์ป่าไม้ (สีเขียวอ่อนทแยงสีขาว) กำหนดในเขตพื้นที่ป่าไม้ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เขตป่าสงวนตามมติคณะรัฐมนตรี และที่ดินที่กฎหมายกำหนดเป็นเขตป่าไม้ แหล่งต้นน้ำลำธาร การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่อการส่งเสริมคุ้มครองดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2) คาดประมาณพื้นที่และกำหนดที่ตั้ง

การคาดประมาณพื้นที่ที่ได้จากการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ต้องการสงวนรักษา รวมถึงความต้องการพื้นที่โล่งว่างในพื้นที่เมืองที่มีอาคารสิ่งก่อสร้างหนาแน่นหรือคาดว่าจะมีความหนาแน่นในอนาคต WHO กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของพื้นที่สีเขียวโดยใช้ไม้ใหญ่ยืนต้นเป็นหลัก คือ 9 ตารางเมตร ต่อประชากร 1 คน

เกณฑ์การเลือกพื้นที่เพื่อกำหนดเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

(1) พื้นที่ที่ต้องการสงวนรักษา เช่น ที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และคุณค่าทางเกษตรกรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปะและสถาปัตยกรรม คุณค่าทางธรรมชาติและระบบนิเวศ ห่วงโซ่อาหาร ทรัพยากรและแร่ธาตุ เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจต่ำ เช่น ที่ดินจากการถมขยะ พื้นที่น้ำหลาก พื้นที่น้ำท่วมซ้ำ พื้นที่ลาดชันมีความเอียงลาดสูงเกินกว่าร้อยละ 6 เป็นต้น

(3) พื้นที่ที่ต้องการทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อดำรงรักษาสภาพธรรมชาติและระบบนิเวศ ทำให้เกิดแสงสว่าง ทางระบายอากาศ การป้องกันอัคคีภัยและภัยต่าง ๆ

3) กำหนดแนวทางการพัฒนา

แนวทางการจัดทำข้อกำหนดใช้ประโยชน์ที่ดินและเพื่อการพัฒนาตลอดจนควบคุมอาคารสิ่งก่อสร้างมีดังนี้

(1) พื้นที่ฉนวนรอบพื้นที่ชุมชนเมือง กำหนดเป็นพื้นที่สีเขียวเปิดโล่งกว้าง 30-60 กิโลเมตร เพื่อควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง ตลอดจนสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่เอื้อต่อการขยายตัวของชุมชน

(2) พื้นที่ฉนวนระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละย่าน กำหนดเป็นสวนสาธารณะ และพื้นที่สีเขียวเปิดโล่ง เพื่อป้องกันผลกระทบระหว่างการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละย่าน เช่น ระหว่างย่านพักอาศัย กับย่านอุตสาหกรรม กำหนดความกว้าง 1-5 กิโลเมตร เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3) ขนาดของพื้นที่ที่กำหนดเป็นแถบริ้ว สองฟากทางหลวงแผ่นดิน แม่น้ำ อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำแนวถอยร่น ความกว้างต้องไม่ต่ำกว่า 9 เมตร เพื่อให้เป็นแนวเปิดโล่งต่อเนื่องถึงกันกับพื้นที่เปิดโล่งภายในพื้นที่เมือง

(4) ระยะถอยร่นอาคารสิ่งก่อสร้างจากริมน้ำไม่น้อยกว่า 6 เมตร หากมีแนวถนนต่อจากแนวถอยร่น ความกว้างต้องไม่ต่ำกว่า 9 เมตร เพื่อให้เป็นแนวเปิดโล่งต่อเนื่องถึงกันกับพื้นที่เปิดโล่งภายในพื้นที่เมือง

(5) พื้นที่โล่งตามแนวขนาดลำคลอง เส้นทางน้ำสาธารณะ ห้ามสิ่งก่อสร้างในระยะไม่น้อยกว่า 6 เมตร เว้นสิ่งก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำหรือสาธารณูปโภค และในระยะ 6-15 เมตร ห้ามอาคารสูงเกิน 8 เมตร

(6) พื้นที่ตามแนวชายฝั่งทะเล ให้มีพื้นที่เปิดโล่งตามแนวขนาดชายฝั่งไม่น้อยกว่า 15 เมตร และในระยะ 15-30 เมตร ห้ามสร้างอาคารสูงเกิน 8 เมตร

2.3.6.4 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทบริการสาธารณะ

การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทบริการสาธารณะ เป็นการใช้ประโยชน์เพื่อกิจการอื่นในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อส่งเสริมให้การใช้ประโยชน์ที่ดินหลักให้มีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการผังเมือง ได้แก่ สวนสาธารณะ สถานศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข สถาบันราชการ สถาบันศาสนา ฯลฯ การกำหนดกิจกรรมบริการที่จะต้องมิในชุมชน ทำได้จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันที่เป็นปัญหาแสดงถึงความขาดแคลน บกพร่อง และวิเคราะห์ความต้องการที่จะต้องจัดให้มีตามความจำเป็น

การกำหนดขนาดและที่ตั้ง จะคำนึงถึงคุณภาพของการให้บริการที่เพียงพอทั่วถึงสำหรับผู้ใช้บริการที่กระจายตัวในส่วนต่าง ๆ ของพื้นที่เมือง ตามการใช้ประโยชน์ที่ดินหลักของบริเวณนั้น

การกำหนดแนวทางการพัฒนา กำหนดให้ใช้ประโยชน์ได้ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของเมืองโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการให้บริการและคุณภาพของการบริการตามมาตรฐานที่กำหนด

กรมโยธาธิการและผังเมืองกำหนดเกณฑ์การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทบริการ ดังนี้

1) สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น

นอกจากกำหนดเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่ง เพื่อนันทนาการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กโดยทั่วไปกำหนดการจัดให้มีตามเกณฑ์ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 แสดงเกณฑ์การจัดให้มีสวนสาธารณะ

ประเภท	เกณฑ์ (ไร่/ประชากร 1,000 คน)	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากร ที่ให้บริการ (คน)	พื้นที่ให้บริการ
สนามเด็กเล่น	0.5	20-200 ตร.ว.	500-2,500	ชุมชนระดับหมู่บ้านในชนบท ทุกหมู่บ้านและชุมชนที่อยู่ อาศัย
สวนสาธารณะ ระดับกลุ่มบ้าน	12.5	25-50	2,000-10,000	300-500 เมตร
สวนสาธารณะ ระดับชุมชน	25.0	25-50	10,000-20,000	12.5 กิโลเมตร หรือโดยระบบ ขนส่งสาธารณะไม่เกิน 1/2 ชม.
สวนสาธารณะ ระดับย่าน	1.5	30-75	50,000- 100,000	3-6 กิโลเมตร หรือโดยระบบ ขนส่งสาธารณะไม่เกิน 1 ชม.
สวนสาธารณะ ระดับเมือง	-	100 ไร่ขึ้นไป	1 แห่งสำหรับ 100,000 คน	โดยระบบขนส่งสาธารณะไม่ เกิน 1 ชม.
สวนสาธารณะ ระดับภาค	-	200 ไร่ขึ้นไป	ประชาชนของ เมืองมากกว่า 1 เมือง	โดยรถยนต์ไม่เกิน 1 ชม.
พื้นที่สีเขียว อื่นๆ	-	ไม่จำกัด	-	ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่จัดหาได้ เช่น ห้วยมุลานน ที่ว่างในเขตทาง ฯลฯ

2) ห้องสมุดประชาชน

ให้บริการด้านความรู้ข้อมูลข่าวสารของชุมชน ขนาดพื้นที่การให้บริการ 12.5 ตาราง
เมตรต่อประชากร 1,000 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.2 แสดงขนาดพื้นที่บริการของห้องสมุด

ขนาด	เนื้อที่ใช้สอย ภายในอาคาร (ตร.ม.)	ที่นั่งอ่าน หนังสือ (ตร.ม.)	ประชากร	ขนาดพื้นที่
ห้องสมุดประชาชน ขนาดใหญ่	900	250	20,000 คน ขึ้นไป	1.25
ห้องสมุดประชาชน ขนาดกลาง	700	200	10,000 คน ขึ้นไป	1.00
ห้องสมุดประชาชน ขนาดเล็ก	500	150	5,000 คน ขึ้นไป	1.00

3) สถาบันการศึกษา

ผู้ใช้บริการมีความแตกต่างกันตามกลุ่มอายุ กล่าวคือ ระดับอนุบาล (อายุ 3-6 ปี) โรงเรียนควรอยู่ในกลุ่มบ้านของย่านพักอาศัย ระยะเดินเท้าไม่ควรเกิน 500 เมตร อาคารชั้นเดียว มีสนามเด็กเล่น ขนาดที่พอเหมาะ คือ ประมาณ 0.5-2.0 ไร่ นักเรียน 40-60 คน

ระดับประถมศึกษา (อายุ 7-12 ปี) โรงเรียนควรอยู่ในกลุ่มบ้านย่านพักอาศัยเช่นกัน ในชุมชนที่มีประชากร 3,500 คน ควรมีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 1 แห่ง นักเรียนประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.4) 200-400 คน ประถมศึกษาตอนปลาย (ป.5-ป.6) 600-800 คน ขนาดพื้นที่ 5-7 ไร่ อาคารเรียนสามารถสูงกว่า 1 ชั้น มีสนามกีฬากลางแจ้ง

ระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา (อายุ 13-20 ปี) แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (อายุ 13-15 ปี) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (อายุ 16-18 ปี) และอาชีวศึกษา (อายุ 16-20 ปี) เป็นนักเรียนที่อยู่ในวันที่สามารถช่วยเหลือตนเอง โรงเรียนจึงห่างย่านพักอาศัยได้ ในชุมชนที่มีขนาดประชากรประมาณ 9,000 คน จะมีนักเรียนชั้นมัธยมตอนต้น 600-1000 คน ควรมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 1 แห่ง พื้นที่ 5-7 ไร่ ถ้าประชากรเกินกว่า 10,000 คน ควรมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา 1 แห่ง ขนาดพื้นที่ประมาณ 25 ไร่ อาคารสูงเกินกว่า 2 ชั้นได้ มีสนามกีฬาในร่มและกลางแจ้ง อาคารกิจกรรม อาคารฝึกงานตามลักษณะวิชาของการศึกษา

ระดับอุดมศึกษา (อายุ 18 ปีขึ้นไป) เป็นระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยแยกเป็นสาขาคณะ ต้องการพื้นที่กว้าง เพื่อให้บริการแก่ชุมชน จึงมีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับกิจกรรมอื่นในชุมชนให้มีการขยายตัว เช่น บ้านเช่า หอพัก อุปกรณ์การเรียนการสอน การสื่อสาร การขนส่ง อาหาร ซักรีดเสื้อผ้า เป็นต้น จำเป็นต้องมีสถานที่กว้างขวางและเป็นอิสระจากชุมชน ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการศึกษาของชุมชนด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกำหนดการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ต้องวิเคราะห์จาก ตลาดแรงงาน ความต้องการด้านบุคลากรในแรงงานสาขาต่าง ๆ และนโยบายของรัฐบาล การ ให้บริการระดับภาค

4) การแพทย์และสาธารณสุข

ผู้ให้บริการคือ ประชากรทุกเพศทุกวัย นับแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงวัยชราและ สิ้นชีวิต จำแนกการบริการเป็นด้านการแพทย์ การอนามัย และการสาธารณสุข

การอนามัยและการสาธารณสุข เป็นการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บให้กับประชากรทุกคน สถานอนามัยและศูนย์บริการสาธารณสุขจึงมีทุกชุมชนละแวกบ้าน ส่วนการแพทย์ เป็นการ บำบัดรักษาอาการเจ็บป่วย ซึ่งผู้รับบริการมีความแตกต่างกันตามอาการของโรค ขนาดและที่ตั้งของ โรงพยาบาลจึงขึ้นอยู่กับความชำนาญเฉพาะโรค และปริมาณผู้ป่วย

ตามมาตรฐานกระทรวงสาธารณสุข ในระยะรัศมี 7 กิโลเมตร ประชากร 4,000 คน ควรมีสถานอนามัยชั้น 2 จำนวน 1 แห่ง พื้นที่ประมาณ 1-2 ไร่ ถ้าระยะรัศมี 15 กิโลเมตร ประชากร น้อยกว่า 5,000 คน ควรมีโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง พื้นที่ 1 ไร่ ถ้าประชากรมากกว่า 5,000 คน ควรมีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง พื้นที่ 15 ไร่ อำเภอที่มีประชากร 15000-30000 คน ควรมี โรงพยาบาลประจำอำเภอขนาด 60 เตียง พื้นที่ 25 ไร่

ตารางที่ 2.3 แสดงบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข

ประเภท	มาตรฐานต่ำสุด		สถานที่ตั้ง
	เตียง/ประชากร	พื้นที่ต้องการ	
โรงพยาบาล	60/100,000	25 ไร่	เข้าถึงได้โดยสะดวก
โรงพยาบาล	30/50,000	15 ไร่	อยู่ในเขตตัวเมือง
โรงพยาบาล	10/5,000	10 ไร่	อยู่ในเขตตัวเมือง
ศูนย์บริการ		2 ไร่	อยู่ในเขตตัวเมือง

5) บริการสาธารณสุขอื่น ๆ

(1) ศูนย์ราชการ ผู้ให้บริการคือ ประชากรในเขตพื้นที่ทางการปกครอง ประกอบด้วย ที่ทำการของหน่วยราชการรวมกันในพื้นที่บริเวณเดียวกัน เพื่อความคล่องตัวในการให้บริการ และเป็นเอกภาพทางการบริการ ศูนย์ราชการที่เป็นศาลากลางจังหวัด เป็นการรวมศูนย์การบริหารเข้าสู่ ส่วนกลางมากกว่าเป็นการกระจายการบริการของรัฐลงสู่พื้นที่

พื้นที่สำหรับสร้างศูนย์ราชการต้องเป็นที่สาธารณประโยชน์ เช่น ที่ราชพัสดุ ที่รกร้าง ว่างเปล่า ที่ราษฎรบริจาคหรือแลกเปลี่ยน ฯลฯ แล้วขึ้นทะเบียนเป็นของราชการ ศูนย์ราชการที่เป็น ศูนย์กลางของเมืองหลักไม่ควรต่ำกว่า 40 ไร่ และศูนย์ราชการของเมืองรองไม่ควรต่ำกว่า 20 ไร่ มี เอกสารแนบมาด้วย ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์กลางของเมืองหลักไม่ควรต่ำกว่า 40 ไร่ และศูนย์ราชการของเมืองรองไม่ควรต่ำกว่า 20 ไร่ มีสาธารณูปโภคพร้อม ตั้งอยู่ใกล้ย่านการค้า สะดวกแก่การคมนาคม กว้างขวางเพียงพอสำหรับการก่อสร้างอาคารให้สง่างาม มีที่จอดรถ ไม่ควรอยู่ในย่านการค้าหรือที่มีความหนาแน่นสูง มีปัญหาการจราจร และที่ดินราคาแพง

(2) สถานีตำรวจ บริเวณพื้นที่ที่ต้องการความปลอดภัย คือ บริเวณที่มีความหนาแน่น บริเวณแหล่งเสื่อมโทรม บริเวณแออัดกับบริเวณที่การอยู่อาศัยเบาบาง เปลี่ยว เพราะบริเวณดังกล่าวมักมีปัญหาอาชญากรรมและโจรผู้ร้าย ในบริเวณที่มีความหนาแน่นประชากรเกิน 10 คน / ไร่ ควรมีสถานีตำรวจ 1 แห่ง รับผิดชอบความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ 5,000-10,000 ไร่ ส่วนในบริเวณที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยกว่า 10 คน / ไร่ ควรมีสถานีตำรวจ 1 แห่ง รับผิดชอบความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ 10,000-25,000 ไร่ โดยทั่วไป ทุกอำเภอจะต้องมีสถานีตำรวจ 1 แห่ง สำหรับดูแลความสงบเรียบร้อย ดังนั้น ชุมชนที่เป็นศูนย์กลางระดับอำเภอและเทศบาล ต้องมีสถานีตำรวจอย่างน้อย 1 แห่ง

(3) สถานีขนส่ง ควรอยู่บริเวณชานเมือง มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับการจอดรถ และบริการผู้โดยสาร สถานีขนส่งผู้โดยสารและสถานีขนส่งสินค้าควรแยกบริเวณกัน แต่อยู่ในย่านเดียวกัน ขนาดพื้นที่ประมาณ 20-50 ไร่ เป็นตัวอาคารสถานีขนส่งชั้นหนึ่งประมาณ 10 ไร่ ชั้นสองประมาณ 7 ไร่ และชั้นสาม ประมาณ 5 ไร่ สถานที่ก่อสร้างอาจเป็นที่เอกชนยกให้กับรัฐ แต่ต้องมีขนาดและทำเลที่ตั้งตามเงื่อนไข ที่จอดรถโดยสารประจำทางในเมืองควรมีทุกระยะ 100 เมตร

(4) ตลาดสด เป็นศูนย์กลางการค้าของท้องถิ่นระดับชุมชนเมือง เทศบาลทุกแห่งต้องมีตลาดสดอย่างน้อย 1 แห่ง เพื่อเป็นศูนย์กลางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างเมืองกับชนบท และระหว่างย่านต่าง ๆ ภายในเมือง ขนาดของตลาดขึ้นอยู่กับการบริโภคของประชากรในชุมชน ตลาดสดขนาดใหญ่ที่สุดมีประมาณ 600 แผงขึ้นไป ขนาดใหญ่ 300-600 แผง ขนาดกลาง 150-300 แผง และขนาดเล็ก 150 แผง ขนาดเฉลี่ย 2-3 ตารางเมตรต่อแผง ตลาดขนาดใหญ่มีพื้นที่ประมาณ 2,000-3,000 ตารางเมตร มีพื้นที่เปิดโล่งเพื่อตั้งหาบเร่แผงลอยรอบบริเวณตลาด

เกณฑ์การเลือกที่ตั้ง พิจารณาจากการตอบสนองผู้รับบริการ จำนวนและคุณลักษณะทางประชากรเป็นตัวกำหนดประเภทและขนาดของการให้บริการตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการให้บริการ และนโยบายของรัฐด้วย

2.3.6.5 ระบบถนนภายในเมือง

ถนนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการคมนาคมขนส่งทางบก และเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบต่าง ๆ ภายในพื้นที่เมือง เช่น ประปา ไฟฟ้า การระบายน้ำ การดับเพลิง เป็นต้น ในการวางและจัดทำผังเมือง ถนนมิได้ออกแบบให้ทำหน้าที่แต่เพียงการเคลื่อนที่ของยานยนต์เท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดพื้นที่ด้วยการนำโครงข่ายสาธารณูปโภคเข้าไปเพื่อการพัฒนาอีกด้วย ความเข้าใจเบื้องต้น เพื่อเป็นพื้นฐานการวางและจัดทำแผนผังแสดงโครงการคมนาคม

ขนส่งภายในพื้นที่เมือง มีดังนี้
เอกสารมีลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) ระบบโครงข่ายถนน

ถนนแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ถนนสำหรับการเดินทางเข้าออกระหว่างภายในเมืองกับภายนอก เช่น ทางหลวงจังหวัด ทางหลวงชนบท เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งคือ ถนนสำหรับการเดินทางติดต่อระหว่างส่วนต่าง ๆ ภายในพื้นที่เมือง เช่น ถนนเทศบาล ตรอก ซอย เป็นต้น

ถนนทั้ง 2 ส่วน จำแนกเป็น 4 ประเภท ตามลำดับขนาด ดังนี้

(1) ถนนสายประธาน เป็นสายสำคัญสำหรับการเดินทางเข้าออกเมือง และการเดินทางระหว่างเมืองเพื่อการคมนาคมติดต่อระหว่างภาค ประกอบด้วยพาหนะหลากหลาย เช่น รถบรรทุก รถโดยสาร รถยนต์ที่แล่นระหว่างเมือง เป็นต้น สำหรับถนนสายประธานภายในพื้นที่เมือง อาจเป็นทางหลวงแผ่นดินที่แล่นผ่านเมืองหรืออ้อมรอบนอกเป็นถนนเลี้ยวเมือง มีเส้นทางคู่ขนานเพื่อแยกการจราจรเข้าตัวเมือง อาจจัดทำเป็นถนนทางด่วนพิเศษ มีการควบคุมทางเชื่อมต่อมิให้เกิดทางร่วมทางแยกใกล้กันเกินกว่า 1,500 เมตร บริเวณทางแยกหรือถนนตัดผ่านจะทำเป็นทางแยกต่างระดับ ชนิดสะพานลอยข้ามธรรมดาหรือสะพานลอยข้ามแยกทิศทาง

(2) ถนนสายหลัก เป็นถนนสายสำคัญภายในพื้นที่เมืองสำหรับการติดต่อระหว่างพื้นที่ส่วนต่าง ๆ เชื่อมโยงกับสายประธานและสายรอง ความเร็วเฉลี่ย 65 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ควบคุมทางเชื่อมต่อกึ่งกลาง

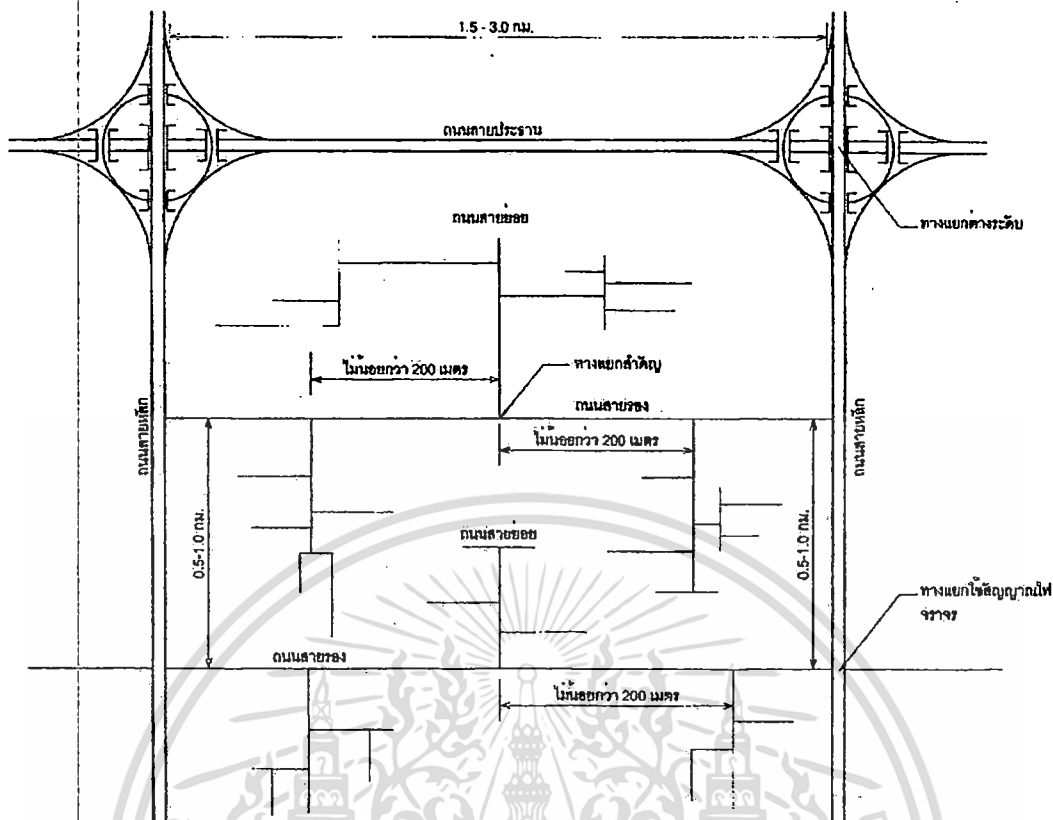
(3) ถนนสายรอง ภายในพื้นที่เมือง เป็นสายรองรับการจราจรจากสายหลักสู่สายย่อย ทำหน้าที่เป็นถนนหลักสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละย่าน ใช้ความเร็วค่อนข้างต่ำ เฉลี่ย 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ควบคุมทางเชื่อมต่อน้อย

(4) ถนนสายย่อย ภายในพื้นที่เมืองจะพบว่าเป็นถนนภายในเขตหรือย่าน ทำหน้าที่เป็นสายรองภายในย่าน สำหรับการเข้าออกอาคารสถานที่และแปลงที่ดินสู่ถนนสายรอง มีเขตทางเล็กขนาดประมาณ 8-12 เมตร ความเร็วเฉลี่ย 40 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในบริเวณที่อยู่อาศัยอาจทำเป็นถนนปลายตันหรือถนนวนกลับทางเดิม (รูปที่ 5.2-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างถนนแต่ละประเภท)

ตารางที่ 2.4 แสดงหน้าที่ของถนนแต่ละประเภทในพื้นที่เมือง

ประเภท	หน้าที่ของถนน	การเชื่อมต่อถนน	ความเร็วออกแบบ (กม./ชม.)
ถนนสายประธาน	เชื่อมต่อระหว่างชุมชน-ชุมชน เมือง-ชุมชน-เมือง เมือง-เมือง	ควบคุม ควบคุมมาก ห้ามเชื่อมต่อ	80
ถนนสายหลัก	ผ่านเข้า-ออกเมืองหรือชุมชนและ กระจายการจราจรไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยเชื่อมต่อระหว่างถนนสาย ประธานและถนนสายรอง	ควบคุมบ้าง	65
ถนนสายรอง	กระจายการจราจร โดยเชื่อมต่อ ระหว่างถนนสายหลัก และถนนสาย ย่อย	ควบคุมเล็กน้อย	50
ถนนสายย่อย	เป็นถนนภายใน ในแต่ละย่าน โดย รับการจราจรจากจุดต่าง ๆ ภายใน ย่านโดยตรงแล้วเชื่อมต่อกับถนน สายรอง	ไม่ควบคุม	40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : Bangkok Land Use : Additional Traffic and Transport Planning. JMP (Thailand) Ltd.

ภาพที่ 2.9 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างถนนแต่ละประเภท

ที่มา : Bangkok Land Use : Additional Traffic and Transport Planning. JMP (Thailand) Ltd.

2) ส่วนประกอบของถนน

แสดงในรูปตัดของถนนเพื่อความเข้าใจส่วนประกอบของถนนตามเกณฑ์และมาตรฐาน

ดังนี้

- (1) เขตทาง เป็นเขตถนนที่วัดจากฝั่งด้านหนึ่งไปยังฝั่งตรงข้ามในแนวตั้งฉาก ความกว้างของเขตทางในถนนแต่ละสาย ได้จากผลรวมของส่วนประกอบต่าง ๆ คือ ทางเท้า ช่องจราจร เกาะกลางถนน ซึ่งมีขนาดต่างกันตามปริมาณการจราจรและประเภทถนน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.5 แสดงขนาดเขตทางของถนนในเขตผังเมืองรวม

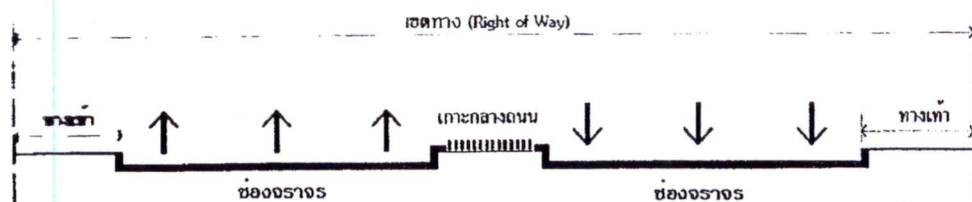
ความกว้างเขตทาง (เมตร)	หลักเกณฑ์การใช้
8.00	สายย่อยในชุมชนทั่วไปที่ไม่สามารถขยายเขตทางได้ ถนนปลายตัน
10, 12, 14, 16	ถนนสายรองในการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละย่าน
18, 20	ถนนสายหลักปริมาณจราจรเฉลี่ย 1,000-2,000 คัน/วัน
ตารางที่ 2.5 (ต่อ)	
30	ถนนสายหลักปริมาณจราจรไม่เกิน 8,000 คัน/วัน
40	ถนนสายหลักหรือสายประธาน ปริมาณจราจรมากกว่า 8,000คัน/วัน

(2) ทางเท้า เป็นส่วนสำคัญสำหรับถนนในเมือง ทางเท้าของถนนมีความแตกต่างจากทางเดินเท้าเป็นเส้นทางสัญจรอีกประเภทหนึ่ง ทางเท้าของถนนเป็นพื้นที่รองรับอุปกรณ์ทั้งด้านบนและด้านใต้ทางเท้า เช่น ที่พักนั่ง ที่จอดรถสาธารณะ ป้ายสัญญาณจราจร ป้ายประกาศ เสาไฟฟ้า ตู้โทรศัพท์ ท่อประปา ท่อดับเพลิง เป็นต้น มาตรฐานความกว้างของทางเท้าจึงไม่ควรต่ำกว่า 3 เมตร เพื่อรองรับส่วนประกอบของถนนได้อย่างครบถ้วนเพียงพอ และยังสามารถรองรับการใช้เป็นจุดหลักสำหรับรถเข็นเด็ก รถเข็นคนพิการ และรถเข็นสินค้าได้ด้วย ควรเพิ่มขนาดทางเท้าอีก 1 เมตร หากต้องการปลูกต้นไม้ หรือต้องการใช้ทางเท้าตามเทศกาลหรือช่วงเวลาในบางย่าน เช่น รถเข็นขายสินค้า การก่อสร้างชั่วคราว เป็นต้น ความลาดชันของทางเท้าด้านยาวควรเป็นร้อยละ 0-3 ด้านกว้าง ร้อยละ 2

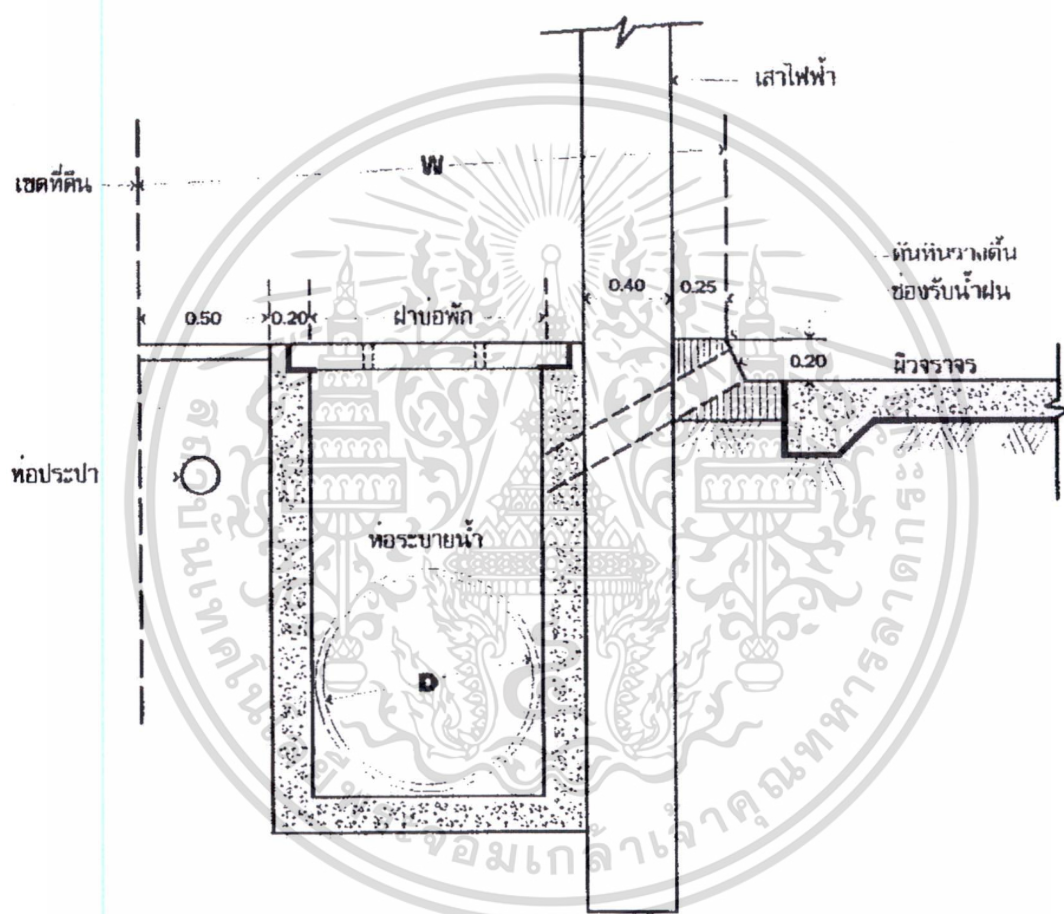
บริเวณที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความหนาแน่น เช่น ย่านที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ย่านธุรกิจการค้า เป็นต้น ความกว้างของทางเท้าควรอยู่ระหว่าง 3-5 เมตร ไม่มีส่วนของอาคารหรือสิ่งอื่นใดยื่นออกมาในทางเท้าในระยะที่ต่ำกว่า 2.10 เมตร

หลักในการกำหนดความกว้างของทางเท้า ต้องคำนึงถึงจำนวนผู้เดินเท้า และการใช้ประโยชน์บนทางเท้า ปกติคนเดินเท้า 1 คน ต้องการพื้นที่ 0.60 เมตร สำหรับการเดินแถวเรียงหนึ่งของแต่ละแถว ถ้าเดินเรียงคู่ต้องการคนละ 0.75 เมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.10 แสดงส่วนประกอบของถนน

ภาพที่ 2.11 แสดงมาตรฐานความกว้างของทางเท้าถนน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.6 แสดงขนาดที่เหมาะสมระหว่างท่อระบายน้ำกับความกว้างของทางเท้า

ขนาดของท่อระบายน้ำ(D)	ความกว้างของทางเท้า (W)	
	น้อยที่สุด (เมตร)	เหมาะสม (เมตร)
Ø 1.20 ม.	2.80	3.00
Ø 1.00 ม.	2.60	2.80
Ø 0.80 ม.	2.40	2.60
Ø 0.60 ม.	2.20	2.40
Ø 0.40 ม.	2.00	2.20

(3) ช่องจราจร เป็นช่องทางสำหรับรถแล่น ช่องจราจรที่มีจำนวนเป็นคู่เสมอเพื่อให้รถแล่นสวนทางกันตั้งแต่ 2 ช่องจราจรสำหรับถนนสายย่อย ถึง 6 ช่องจราจรสำหรับถนนสายหลัก มาตรฐานความกว้างของช่องจราจรอยู่ระหว่าง 2.75-3.5 เมตร แล้วแต่ประเภทของถนน ถ้าถนนมีความกว้างเพียงพออาจจัดพื้นที่ในช่องจราจรด้านติดทางเท้าเป็นที่จอดรถกว้าง 6 เมตร สำหรับการจอดแนวเฉียงท่ามุม 45 องศา

(4) เกาะกลางถนน เป็นส่วนของถนนที่ใช้สำหรับแยกการจราจรที่มีทิศสวนกัน ตั้งแต่ 4 ช่องจราจรขึ้นไป มีลักษณะยกขอบสูงจากผิวจราจร นอกจากนี้ยังใช้เป็นที่พักคนเดินข้ามถนนและสำหรับรถเลี้ยว ติดตั้งสัญญาณไฟ แสงสว่าง ป้ายจราจร ท่อระบายน้ำ พื้นที่สำรองสำหรับการขยายถนนในอนาคตในพื้นที่เกาะกลางถนนควรปลูกไม้ทรงพุ่มสูงประมาณ 1 เมตร เพื่อบังแสงไฟจากรถที่แล่นสวนทางขนาดของเกาะกลางถนนมีความแตกต่างตามช่องจราจรและประเภทถนน โดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 1-4.2 เมตร สำหรับสายประธานที่ผ่านย่านอุตสาหกรรมควรมีขนาด 4.2-7.2

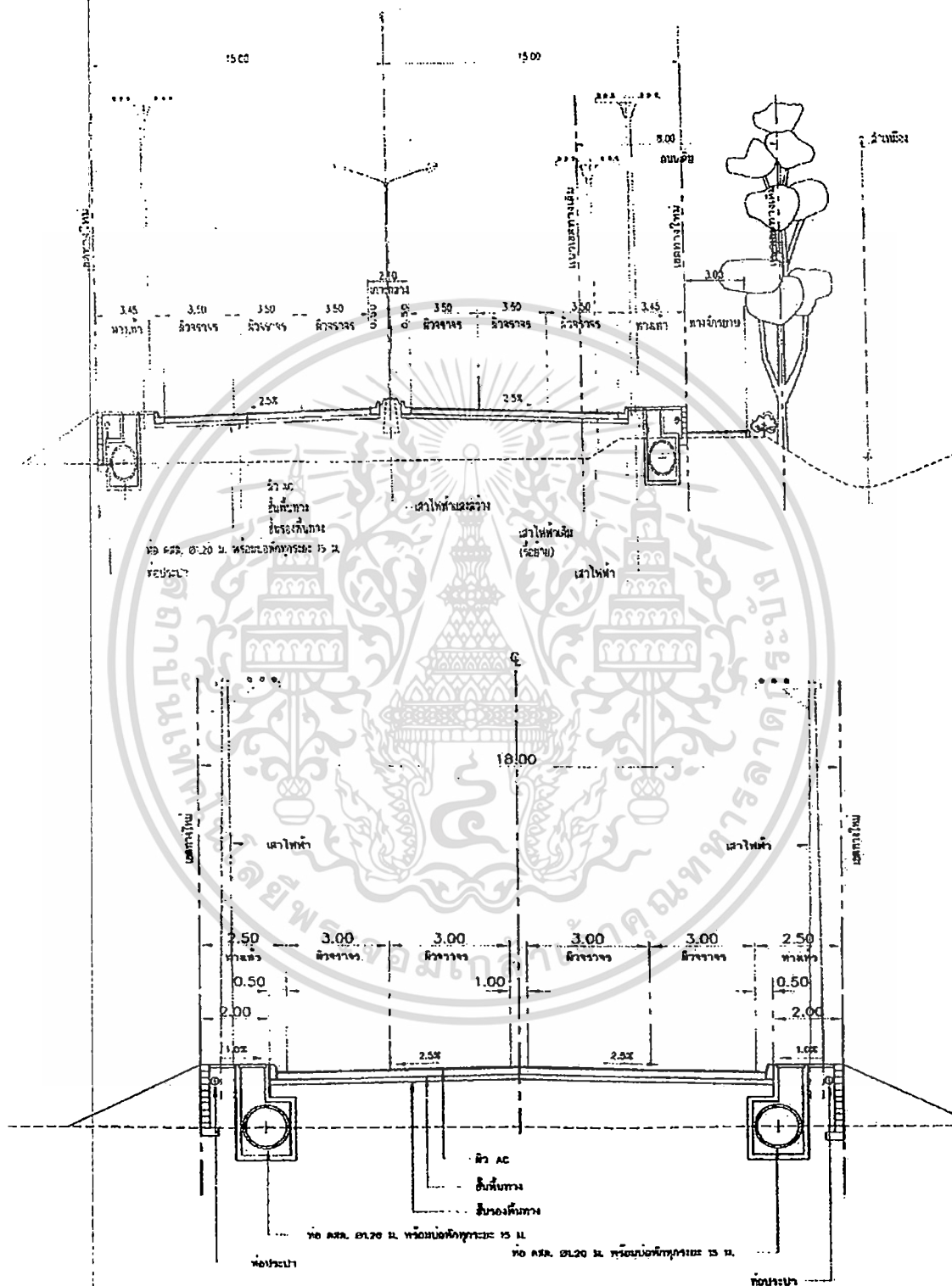
(5) ไหล่ทาง เป็นพื้นที่ส่วนริมสุดทั้งสองข้างต่อจากทางเท้า ไหล่ทางของถนนนอกเมืองยังทำหน้าที่เป็นที่จอดรถ ที่หยุดพักรถ จึงควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.5 เมตร พื้นผิวแข็งลาดยางเพื่อกันฝุ่น

(6) ทางจักรยาน มีความจำเป็นสำหรับเมืองขนาดกลางและขนาดเล็ก และการสัญจรภายในย่านจากอาคารไปยังขนส่งมวลชนเพื่อประหยัดพลังงาน ทางจักรยานอาจใช้ในช่องทางเดียวกับรถยนต์ตามปกติหรือแยกช่องทางจักรยานด้วยการตีเส้นแสดงเครื่องหมายทางจักรยาน หรือแยกเฉพาะทางจักรยานออกจากทางรถยนต์ หรือกันพื้นที่ไหล่ทางหรือทางเท้าให้เป็นทางจักรยาน โดยแสดงเขตทางจักรยาน ไม่ควรจัดให้มีทางจักรยานในถนนที่รถใช้ความเร็วสูงเช่นถนนสายประธานหรือสายหลัก

การออกแบบทางจักรยานต้องคำนึงถึงความเร็ว การขับขี่จักรยานโดยบุคคลทั่วไปที่มีน้ำหนักเบา ความเร็วอยู่ระหว่าง 16-18 กิโลเมตรต่อชั่วโมง รัศมีมุมเลี้ยว ทางโค้ง ความเอียงลาด

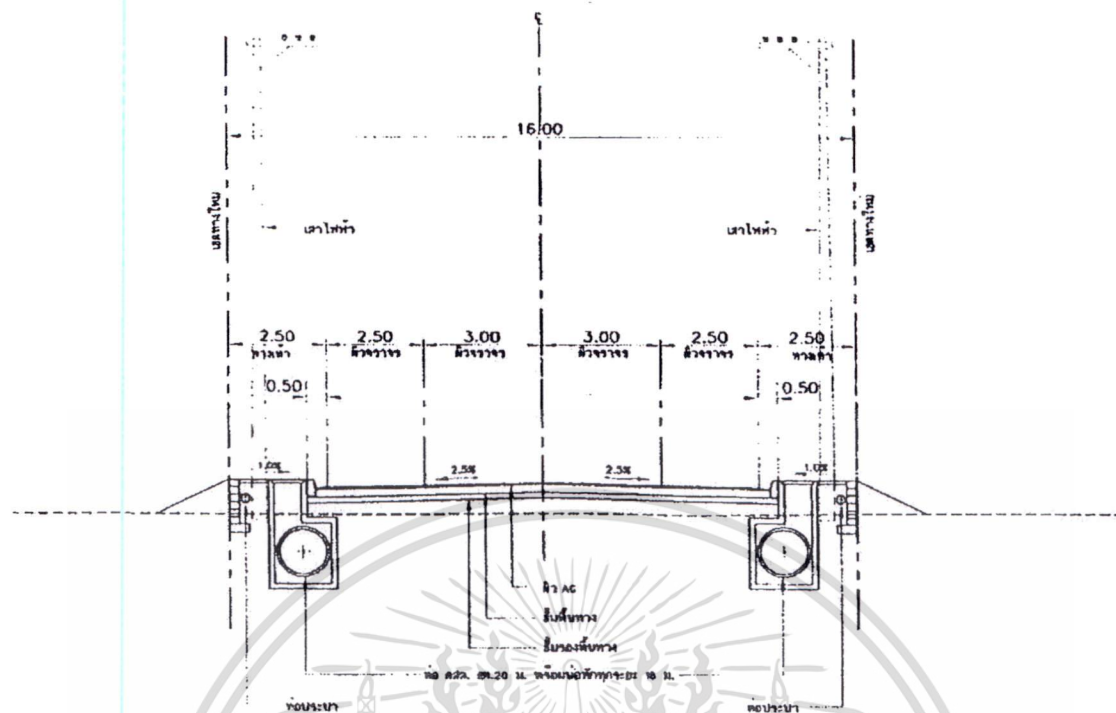
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามสภาพภูมิประเทศจะต้องมีข้อมูลพื้นผิวภูมิประเทศและดำเนินการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการออกแบบระบบถนน

ภาพที่ 2.12 แสดงมาตรฐานความกว้างและส่วนประกอบของรูปตัดถนน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใด ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.13 แสดงมาตรฐานความกว้างและส่วนประกอบของรูปตัดถนน (ต่อ)

ตารางที่ 2.7 แสดงขนาดของส่วนประกอบของถนน

ส่วนประกอบของถนน	ระยะและความกว้าง (เมตร)		
	ถนนสายหลัก	ถนนสายรอง	ถนนสายย่อย
1. ช่องทางจราจร (L)	3.50	3	3
2. ช่องทางกัลบรถ (TL)	3.50	3	3
3. ช่องทางจอดรถ (P)	2.5-3	2.5	2.5
4. ช่องทางจราจรช่องกลาง (M)	3.5-5	3-5	3-5
5. ระยะปลูกต้นไม้ (V)	2.5-3.5	2.5-3.5	2-2.5
6. ช่องทางเท้า(ย่านธุรกิจ)(S)	3.5-5.5	3.5-5.5	3.5-5.5
7. ช่องทางเท้า(ย่านพักอาศัย)(S)	1.5-1.8	1.2-1.5	1.2-1.5
8. ระยะ Taper (T)	20	15	10
9. รัศมีขอบทาง (R)	8	6	4.5-6

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ระดับการให้บริการด้านการจราจร

การวัดประสิทธิภาพของถนนในการให้บริการแก่รถยนต์ยานการจราจร สามารถวัดได้จากการเปรียบเทียบค่าอัตราส่วนปริมาณการจราจรกับความจุของถนน ณ บริเวณที่กำหนดจุดตรวจวัด

$$\text{ระดับบริการ} = \text{ปริมาณการจราจร} \div \text{ความจุของถนน}$$

หลักการวางและจัดทำแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง

การวางและจัดทำแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการวางและจัดทำแผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภท คือ

1) สํารวจจัดเก็บข้อมูล

ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการวิเคราะห์เพื่อวางและจัดทำแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง มีดังนี้

(1) ข้อมูลการเดินทางและการขนส่ง ได้แก่ ความต้องการการเดินทาง ปริมาณการจราจรบนถนนปัจจุบัน การเดินทางของยานพาหนะผ่านจุดเข้าออกเขตวางผัง ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง ที่จอดรถ ปริมาณรถยนต์สาธารณะ รถโดยสารมวลชน ฯลฯ

(2) ข้อมูลการจราจร ได้แก่ เขตทางและสภาพถนน สถิติอุบัติเหตุ สถิติรถยนต์เครื่องหมายจราจร สัญญาณจราจร กฎระเบียบด้านการจราจร การบริหารงานจราจร ฯลฯ

(3) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้แก่ กิจกรรมตามการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภทโครงข่ายระบบถนนปัจจุบัน จำนวนอาคารจำแนกตามชนิดประเภท ฯลฯ

(4) ข้อมูลประชากรและเศรษฐกิจ เป็นภูมิหลังประชากรที่มีอิทธิพลต่อการเดินทาง เช่น อาชีพ รายได้ อายุ จำนวนรถยนต์แต่ละครัวเรือน แนวโน้มกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน ฯลฯ

(5) ข้อมูลกฎหมายและข้อกำหนด เป็นระเบียบกฎเกณฑ์และความต้องการเฉพาะในพื้นที่แต่ละบริเวณ เช่น บริเวณที่ต้องการเก็บสงบ ห้ามรถบรรทุก ห้ามใช้เสียง ฯลฯ

(6) ข้อมูลเกี่ยวกับประมาณ รายได้และรายจ่ายของท้องถิ่น นโยบายด้านการคมนาคมขนส่งระดับชาติ เพื่อประกอบการพิจารณาลงทุน

(7) ข้อมูลอื่น ๆ เช่น การลำเลียงและขนส่งสินค้า โครงการพัฒนาขนาดใหญ่ทั้งของรัฐและเอกชน ฯลฯ เป็นข้อมูลที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการกำหนดโครงข่ายเส้นทางและระบบการคมนาคม

2) การประมวลผลและวิเคราะห์

ข้อมูลที่สำรวจจัดเก็บทั้งในรูปสถิติรายปีและสภาพปัจจุบัน จะนำมาวิเคราะห์ด้วยสูตรการคำนวณต่าง ๆ ตามเทคนิคการวิเคราะห์แต่ละเรื่อง ประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์ คือ

(1) วิเคราะห์ระบบโครงข่ายถนน ตามลำดับคํักยของถนนแต่ละสาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยํูยาดเ็นนําไปเชประโยชน์ด้านการค้า
ไม่วํากรณีใดกั ทังสิ้น อีกลงทังห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอํางอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนําไปใช้

(2) วิเคราะห์ปริมาณจราจรโดยเฉลี่ยต่อวัน และในช่วงโมงเร่งด่วน ถนนสายประธาน สายหลัก สายรอง สายย่อย

(3) วิเคราะห์ความกว้างของเขตทางและผิวจราจรปัจจุบัน เพื่อทราบความจุของถนนในการรองรับปริมาณจราจร ชี้ความสามารถในการขยายเขตทางและผิวจราจรของถนนแต่ละสายในอนาคต

(4) วิเคราะห์สถิติอุบัติเหตุ โครงการปรับปรุงและก่อสร้างถนนของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งโครงการพัฒนาที่สำคัญ ที่มีผลต่อการกำหนดทิศทางการเจริญเติบโตของเมืองในอนาคต

(5) วิเคราะห์แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ลักษณะกิจกรรมบนพื้นที่ พร้อมร่างแผนผังระบบการคมนาคมขนส่งหลักในพื้นที่เมือง

ผลการวิเคราะห์จะนำไปตรวจสอบกับเกณฑ์และมาตรฐานด้านโครงข่ายและการออกแบบเพื่อทราบปัญหาปัจจุบัน คาดหมายรูปแบบและความต้องการในอนาคต แล้วจัดทำแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง ประกอบด้วยโครงการถนนสายใหม่ ขยายและปรับปรุงผิวจราจรให้สัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นระบบ

3) วางและจัดทำแผนผังโครงการคมนาคมและขนส่ง

ระบบถนนเป็นโครงการหลักของการคมนาคมขนส่งภายในเมือง ถนนทำหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ การเคลื่อนที่ของยานยนต์จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง และการสร้างความพร้อมในการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการให้บริการด้านสาธารณูปโภค เช่น การระบายน้ำ ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และระบบเส้นท่อต่าง ๆ เป็นต้น

การวางและจัดทำแผนผังระบบถนน มีเกณฑ์ดังนี้

(1) การกำหนดโครงข่ายถนน ต้องมีความสัมพันธ์กับพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของเมือง โดยทั่วไปพื้นที่เมืองจะแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ คือ กลุ่มบ้านหรือกลุ่มละแวกบ้าน ชุมชน ย่านหรือเขต และพื้นที่เมืองทั้งหมด

กลุ่มบ้านหรือกลุ่มละแวกบ้าน เป็นหน่วยเล็กที่สุดของพื้นที่เมือง ประกอบด้วยกลุ่มบ้านพักอาศัยที่ประชาชนมีความรู้จักคุ้นเคยกัน ศูนย์กลางภายในกลุ่มบ้าน คือ โรงเรียน ร้านค้า สวนสาธารณะ อยู่ในระยะที่เดินทางจากบ้านไปใช้บริการประมาณ 500 เมตร พาหนะส่วนใหญ่เป็นรถยนต์ จักรยาน จักรยานยนต์ ปริมาณการจราจรต่ำ

ชุมชน ประกอบด้วยกลุ่มละแวกบ้านประมาณ 4-5 กลุ่ม ศูนย์กลางของชุมชน คือ โรงเรียนมัธยม ร้านค้าปลีกขนาดใหญ่ สนามกีฬา ศูนย์เยาวชน พาหนะส่วนใหญ่เป็นรถยนต์ รถรับจ้าง รถประจำทางปริมาณการจราจรสูงกว่ากลุ่มบ้านหรือละแวกบ้าน

ย่านหรือเขต มีขนาดใหญ่กว่าชุมชน ศูนย์กลางของย่านหรือเขต คือ กิจกรรมการค้าที่มีสินค้าหลายชนิด แหล่งการจ้างงาน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานศึกษา การฝึกอาชีพ พาหนะส่วนใหญ่เป็นรถยนต์ รถรับจ้าง รถประจำทาง ปริมาณการจราจรและประเภทยานพาหนะมีมากกว่าระดับชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่เมือง ประกอบด้วยพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ดังกล่าวทั้งหมด ศูนย์กลางของเมืองเป็นที่รวมกิจกรรมหลัก คือ การบริการ การปกครอง การค้าพาณิชย์กรรม การบริการวัฒนธรรม การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข ให้บริการภายในพื้นที่เมืองและพื้นที่ใกล้เคียง พาหนะมีหลายประเภทมากขึ้น มีการขนส่งมวลชน ปริมาณการจราจรสูง

ระบบถนนภายในกลุ่มบ้านหรือละแวกบ้านรวมถึงบริเวณที่อยู่อาศัย เป็นถนนสายย่อยสำหรับรถยนต์ใช้ความเร็วต่ำ ขนาดผิวจราจร 3 เมตร ทางเท้า 3 เมตร ลักษณะถนนปลายตันหรือถนนวนกลับทางเดิม ไม่ควรยาวเกิน 150 เมตร เพื่อกันรถเล่นผ่านกลุ่มบ้านพักอาศัยด้วยความเร็ว ควบคุมความสงบและปลอดภัย มุมโค้งไม่ควรต่ำกว่า 165 องศา รัศมีความโค้งอย่างน้อย 35 เมตร ควรมีทางจักรยาน ทางเดินเท้า สำหรับการสัญจรภายในย่าน

บริเวณย่านอุตสาหกรรม ระบบถนนควรแยกระหว่างถนนสำหรับรถบรรทุกขนส่งวัสดุจากแหล่งวัตถุดิบถึงโรงงานและขนส่งผลผลิตจากโรงงานสู่ตลาด กับถนนสำหรับการเดินทางของพนักงานและคนงาน ซึ่งมีทางจักรยานและทางรถยนต์สำหรับ รถโดยสาร รถยนต์ รถจักรยาน รถจักรยานยนต์

(2) จัดประเภทถนนให้เหมาะกับปริมาณการจราจรที่เกิดขึ้นกับถนนแต่ละสายในระบบโครงข่าย ได้แก่ สายประธาน สายหลัก สายรอง สายย่อย

(3) จัดระบบทางแยกระหว่างถนนแต่ละประเภท หลักเกณฑ์ทั่วไป มีดังนี้

ก) ทางแยกระหว่างสายประธานกับสายอื่น ๆ เป็นทางแยกต่างระดับ ระยะห่างระหว่างทางแยกแต่ละแห่งบนถนนสายประธานอยู่ระหว่าง 1.5-3 กิโลเมตร

ข) ทางแยกบนถนนสายหลักที่มีเกาะกลาง ควรอยู่ห่างกันไม่น้อยกว่า 200 เมตร มีสัญญาณไฟควบคุม

ค) ทางแยกบนถนนสายย่อย ควรอยู่ในระยะที่มองเห็นได้ง่าย มุมทางแยกอยู่ระหว่าง 70-90 องศา

ง) กำหนดขนาดและองค์ประกอบของถนนให้สอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.8 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายประธาน

คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ประเภทการจราจร	ใช้สำหรับการเดินทางระยะไกลระหว่างเมือง
ความเร็ว	65-80 กม./ชม. โดยเฉลี่ย
ขนาดเขตทาง	80-100 เมตร
ขนาดช่องทางจราจร	ช่องละ 3.5 เมตร
ทางเท้า	ไม่จัดให้มีแยกห่างโดยเด็ดขาด (ถ้ามี)
ระยะห่างของทางแยก	1.5-3.0 กม.
ประเภทของทางแยก	ทางแยกต่างระดับ
การเชื่อมโยงระบบ	ระหว่างทางด่วนและถนนสายหลักเท่านั้น
ประเภทยานพาหนะ	สำหรับรถบรรทุก รถโดยสาร รถเดินทางไกล
รถโดยสารสาธารณะ	สำหรับรถโดยสารระหว่างเมือง
ทางจักรยาน	ไม่จัดให้มีแยกโดยเด็ดขาด (ถ้ามี)
ที่จอดรถ	ไม่จัดให้มีใช้ไหล่ทางกรณีฉุกเฉิน
คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ถนนคู่ขนาน	จัดให้ห่างจากผิวจราจรไม่น้อยกว่า 50 เมตร (ถ้ามี)
ทางเข้าออก	จำกัดทางเข้าออกเฉพาะกับถนนสายหลักเท่านั้น
ด้านข้างทาง	โล่งตลอดไม่ให้มีสิ่งใดเลย ป้ายบอกทางอยู่เหนือศีรษะ
ป้องกันเสียงดัง	มีกำแพงกันเสียงตลอดถ้าอยู่ในเขตชุมชน

ตารางที่ 2.9 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายหลัก

คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ประเภทการจราจร	ใช้สำหรับการเดินทางต่อเนื่องกับถนนสายประธาน
ความเร็ว	50-70 กม./ชม. หรือ 65 กม./ชม. โดยเฉลี่ย
ขนาดเขตทาง	40-60 เมตร
ขนาดช่องทางจราจร	3.25-3.5 เมตร ต่อช่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.9 (ต่อ)

คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ทางเท้า	จัดให้มีอย่างจำกัด ใช้สะพานข้ามหรือสัญญาณไฟ
ระยะห่างของทางแยก	กึ่งกลางระหว่างทางแยกถนนสายประธาน
ประเภทของทางแยก	ทางแยกต่างระดับกับถนนสายประธาน สัญญาณไฟกับถนนอื่น ๆ
การเชื่อมโยงระบบ	กับถนนสายประธานและกับถนนสายรองเท่านั้น
คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ประเภทขบวนรถ	สำหรับรถบรรทุก รถโดยสาร และรถยนต์ทั่วไป
รถโดยสารสาธารณะ	สำหรับรถโดยสารระหว่างเมืองและชุมชน
ทางจักรยาน	แยกห่างจากผิวจราจร
ที่จอดรถ	จัดให้มีแต่ห้ามใช้ในเวลาคับคั่ง
ถนนคู่ขนาน	จัดให้มีห่างจากผิวจราจร 30-50 เมตร
ทางเข้าออก	จัดให้มีช่องแยกที่ทางแยก ไม่มีทางเข้าออกตรงจากแปลงที่ดิน
ด้านข้างทาง	ให้มีไฟฟ้าสาธารณะ ป้ายสัญญาณ และปลูกต้นไม้
ป้องกันเสียงดัง	ให้มีกำแพงกันเสียงบริเวณที่จำเป็น

ตารางที่ 2.10 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายรอง

คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ประเภทการจราจร	ใช้สำหรับรถวิ่งผ่านตลอดและบริการชุมชน
ความเร็ว	30-60 กม./ชม. หรือเฉลี่ย 50 กม./ชม.
ขนาดเขตทาง	20-30 เมตร
ขนาดช่องทางจราจร	ช่องละ 3-3.75 เมตร
ทางเท้า	จัดให้มีพร้อมทั้งเพิ่มทางข้ามถนนพิเศษบริเวณย่านพาณิชยกรรมและธุรกิจ
ระยะห่างของทางแยก	ทุกระยะ 1 กม. กับถนนสายหลัก
ประเภทของทางแยก	สัญญาณไฟกับถนนสายหลัก ป้ายสัญญาณกับถนนสายย่อย
การเชื่อมโยงระบบ	กับถนนสายหลัก ถนนสายรอง และถนนสายย่อย
ประเภทขบวนรถ	รถยนต์ทั่วไป
รถโดยสารสาธารณะ	ให้บริการทั้งรถและผู้โดยสารอย่างสมบูรณ์
ทางจักรยาน	จัดให้มีบนทางเท้า หรือใช้ร่วมในผิวจราจร
ที่จอดรถ	อนุญาตให้จอดในบริเวณที่กำหนด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.10 (ต่อ)

คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ถนนคู่ขนาน	ไม่จำเป็นต้องมีนอกจากย่านพาณิชย์กรรมและธุรกิจ
ทางเข้าออก	ให้มีทางเข้าออกกับถนนสายย่อย ระยะห่างไม่น้อยกว่า 200 ม.
ด้านข้างทาง	อนุญาตให้มีอุปกรณ์ของถนนอย่างสมบูรณ์
ป้องกันเสียงดัง	ไม่จำเป็นต้องมีกำแพงกันเสียง

ตารางที่ 2.11 แสดงเกณฑ์และมาตรฐานสำหรับถนนสายย่อย

คุณลักษณะ	เกณฑ์และมาตรฐาน
ประเภทการจราจร	ให้มีรถวิ่งผ่านตลอด ใช้สำหรับการเข้าถึงอาคารสถานที่
ความเร็ว	กำหนดให้ไม่เกิน 30 กม./ชม.
ขนาดเขตทาง	8-12 ม.
ขนาดช่องทางจราจร	2.75-3 ม.
ทางเท้า	จัดให้มีอย่างพอเพียง อย่างน้อย 2.5 ม.
ระยะห่างของทางแยก	ไม่น้อยกว่า 200 เมตร บนถนนสายรอง
ประเภทของทางแยก	ป้ายสัญญาณ
การเชื่อมโยงระบบ	เชื่อมกับถนนสายรอง และถนนสายย่อยเท่านั้น
ประเภทหยุดยาน	ห้ามรถบรรทุก
รถโดยสารสาธารณะ	มีบริการเชื่อมโยงกับถนนสายรอง
ทางจักรยาน	จัดให้มีบนทางเท้า หรือใช้ร่วมในผิวจราจร
ที่จอดรถ	อนุญาตให้จอดบนผิวจราจรได้
ถนนคู่ขนาน	ไม่จำเป็นต้องมี
ทางเข้าออก	ใช้เป็นทางเข้าออกตรงต่ออาคารและแปลงที่ดิน
ด้านข้างทาง	ปลูกต้นไม้ ไฟฟ้าสาธารณะ อย่างทั่วถึง
ป้องกันเสียงดัง	ไม่จำเป็นต้องมี

4) แผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง

กำหนดโครงการถนนในแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่ง 2 ชนิด คือ ถนนเดิมปรับปรุงหรือขยายผิวจราจรให้ได้มาตรฐาน และถนนโครงการ สร้างถนนสายใหม่ โครงการถนนแต่ละสายกำหนดสัญลักษณ์ด้วยพยัญชนะแสดงความกว้างของเขตทาง หากมีมากกว่า 1 สาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบัน ทำแผนผังแสดงโครงการคมนาคมและขนส่งในแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามที่ได้จำแนกประเภทในรูปของข้อเสนอแนะโครงข่าย การกำหนดขนาดถนน ท้องถิ่นดำเนินการ ตามเหมาะสม

หลักเกณฑ์การวางรูปแบบถนน

เป็นตัวกำหนดแนวความคิดการพัฒนาโครงข่ายของเมืองแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ประการ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ กิจกรรมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน นโยบายด้านการขนส่ง สาธารณะ เป็นต้น รูปแบบของถนนไม่ตายตัว

รูปแบบถนนโดยทั่วไปมี 4 ชนิด คือ

1) ถนนแบบรัศมี

ถนนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติจากศูนย์กลางที่มีความหนาแน่น แยกไปทิศทางต่าง ๆ อาคารบ้านเรือนเกิดขึ้นตลอดสองฟากถนน ข้อดี คือ มีลักษณะรวมศูนย์ ข้อเสีย คือ พื้นที่ระหว่าง ถนนแกนรัศมีที่แยกจากศูนย์กลางไม่ได้รับบริการ ความหนาแน่นมุ่งเข้าสู่ศูนย์กลาง การจราจร ติดขัด

2) ถนนแบบวงแหวน

ลักษณะเป็นวงกลมล้อมรอบศูนย์กลาง ข้อดี คือ ลดการเข้าหาศูนย์กลาง และ กระจายความหนาแน่นในพื้นที่รอบนอก ข้อเสีย คือ วงกลมล้อมรอบศูนย์กลางทำให้ระยะทางยาวขึ้น เปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย

3) ถนนแบบตารางกริดหรือตารางหมากรุก

เป็นถนนในแนวนอนและแนวตั้งตัดกันเป็นตารางสี่เหลี่ยมกว้างยาวเท่ากันประมาณ 1000 เมตร เหมาะกับเมืองใหญ่ที่เดินทางและขนส่งด้วยระบบราง ข้อดี คือ กระจายความเจริญ ทั่วถึง ข้อเสีย คือ จุดตัดทางแยกหลายแห่ง การเดินทางจากมุมหนึ่งไปยังอีกมุมหนึ่งของเมืองใช้ ระยะทางไกล การแก้ปัญหา คือ ทำทางด่วนยกระดับ ทางข้ามลอยฟ้า อุโมงค์ลอดใต้ดิน

4) ถนนแบบแนวยาว

เป็นแกนความเจริญเพียงแกนเดียว เหมาะกับเมืองขนาดเล็ก ข้อดี คือ ชุมชนสอง ฟากถนนได้รับบริการสะดวก ข้อเสีย คือ อันตรายจากการติดต่อกันระหว่างชุมชนสองฟาก การ กำหนดศูนย์กลางทำได้ยาก

บริการสาธารณะด้านการคมนาคมและขนส่ง

บริการสาธารณะด้านการคมนาคมและขนส่งในพื้นที่เมือง มีดังนี้

1) การขนส่งมวลชน

ชุมชนเมืองที่มีขนาดประชากร 50,000 คนขึ้นไป ควรมีระบบการขนส่งมวลชนด้วยรถโดยสารประจำทาง และชุมชนเมืองระดับมหานครที่มีจำนวนประชากรมากกว่า 1 ล้านคนขึ้นไป ควรมีระบบขนส่งมวลชนระบบราง

ท่าเทียบเรือสำหรับแม่น้ำลำคลอง มีลักษณะโปร่ง สะพานลงโปิสามารถปรับระดับได้ตามการขึ้นลงของน้ำ เมื่อรับน้ำหนักสูงสุดแล้ว เมื่อน้ำลงต่ำสุด ความลาดชันของสะพานไม่เกิน 1:2

สนามบิน ต้องคำนึงถึงผลกระทบจากสนามบินด้านเสียงที่มีต่อการกิจกรรมบนการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภททั้งในอาคารและนอกอาคาร ตามมาตรฐานวิศวกรรมด้านเสียงและความปลอดภัย

2) ที่จอดรถ

การขาดแคลนที่จอดรถเป็นปัญหาในการเดินทางติดต่อภายในพื้นที่เมือง ที่จอดรถสามารถกำหนดได้ทั้งการจอดบนพื้นดินและจัดทำเป็นอาคารจอดรถ ที่จอดรถบนพื้นดินมีความสะดวกสำหรับผู้ใช้รถยนต์ อาจทำเป็นลานจอดรถ หรือจอดรถริมถนน

เกณฑ์การจัดทำลานจอดรถ มีดังนี้

- (1) ลักษณะรูปร่างของพื้นที่
- (2) จุดเข้าออกไม่เป็นอุปสรรคต่อการจราจรบนถนนและคนเดินเท้า
- (3) ทางเข้าออกควรเลีย่วซ้ายเข้าและเลีย่วซ้ายออก การจราจรภายในพื้นที่ลานจอดรถ ถ้าเป็นการเดินทางเดียว

เกณฑ์การจัดที่จอดรถริมถนน มีดังนี้

- (1) ที่จอดรถริมถนน ใช้ในกรณีไม่เป็นอุปสรรคต่อการจราจรบนถนนเท่านั้น
- (2) ที่จอดรถริมถนน ออกแบบเป็นแนวขนานหรือมุมเฉียงกับขอบถนน
- (3) ที่จอดรถริมถนน จะใช้เส้นจราจรบนพื้นที่ถนนบังคับช่องจอด และใช้ป้ายจราจรบังคับช่วงเวลาห้ามจอด

เกณฑ์การจัดทำอาคารจอดรถ มีดังนี้

- (1) รูปร่างลักษณะของพื้นที่ และตำแหน่งที่ตั้งของอาคารที่จอดรถต้องเหมาะสมกับระบบถนนและพื้นที่ใกล้เคียง
- (2) จุดเข้าออก ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบจากจำนวนช่องจอดรถ
- (3) การจราจรระหว่างชั้นต้องออกแบบเป็นพิเศษ มีแนวสายตาปลอดโปร่ง
- (4) มีระบบสาธารณูปโภคภายใน ป้องกันเพลิงไหม้ การจัดแสงสว่าง สัญญาณเตือนภัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.6.6 ระบบสาธารณูปโภค

สาธารณูปโภค เป็นการจัดการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันไปยั้งเคหะ ด้วยระบบโครงข่ายเส้นสาย ได้แก่ ประปา ไฟฟ้า การระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม การบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ

การวางและจัดทำแผนผังแสดงกิจการสาธารณูปโภค มีงานในส่วนของการออกแบบเชิงระบบ ซึ่งเป็นงานด้านเทคนิคที่ต้องใช้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิศวกรรม จึงจัดทำในรูปแบบข้อเสนอแนะการพัฒนากิจการที่สมควรจัดทำขึ้นใหม่ ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงหรือขยายกิจการที่มีอยู่เดิม ข้อเสนอแนะดังกล่าวมีลักษณะแก้ปัญหาความขาดแคลน บกพร่อง ไม่เพียงพอ และเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเตรียมให้เหมาะสมกับความจำเป็นในอนาคต สำหรับกิจการสาธารณูปโภคที่สำคัญ มีดังนี้

การประปา

1) การจัดหาแหล่งน้ำดิบ

แหล่งน้ำดิบสำหรับการจัดทำประปาควรอยู่ใกล้ชุมชน แหล่งน้ำที่ดีจะต้องมีปริมาณน้ำเพียงพอกับความต้องการใช้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี คุณภาพดี ไม่มีของเสียเจือปนจนยากแก่การบำบัด แหล่งน้ำเพื่อทำประปา มีดังนี้

(1) น้ำฝน กระทำโดยการควบคุมน้ำฝนในพื้นที่รองรับบนพื้นดินให้ไหลลงอ่างเก็บน้ำธรรมชาติ

(2) น้ำผิวดิน ได้แก่ แม่น้ำ หนอง บึง ที่มีน้ำตลอดปี

(3) น้ำใต้ดิน ได้แก่ น้ำบาดาล บ่อน้ำตื้น น้ำพุ ซึ่งมีปริมาณน้ำค่อนข้างสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ แหล่งน้ำที่นำมาใช้ทำประปายังได้จากการกลั่นน้ำทะเลและน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมาแล้วอย่างดี แต่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูง การจัดหาด้วยวิธีนี้ใช้เมื่อมีความจำเป็นไม่สามารถจัดหาแหล่งน้ำดิบที่มีต้นทุนถูกกว่าได้

การคำนวณหาปริมาณความต้องการใช้น้ำมีขั้นตอนดังนี้

(1) ปริมาณน้ำที่ใช้ในครัวเรือน คำนวณจากสมการ

$$D = \frac{P \times S \times d}{1,000(1 - L)}$$

โดย	D	=	ปริมาณน้ำประปาที่ต้องการ (ลบ.ม./วัน)
	P	=	ความหนาแน่นประชากรในพื้นที่บริการ (คน/ไร่)
	S	=	พื้นที่บริการน้ำประปา (ไร่)
	d	=	อัตราการใช้น้ำ (ลิตร/คน/วัน)
	L	=	การรั่วไหล

(2) ปริมาณน้ำที่ใช้ในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่ น้ำที่ใช้สำหรับการล้างถนน รดน้ำต้นไม้ ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 10 ของปริมาณน้ำใช้ทั้งหมด

(3) ปริมาณน้ำที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรม ปริมาณการใช้น้ำประปาในกิจการอุตสาหกรรม ขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งที่สะดวกต่อการมีน้ำใช้ ราคาน้ำประปา รวมทั้งปริมาณและคุณภาพของน้ำที่ ต้องการในกระบวนการผลิต ดังนั้น เพื่อให้แน่ใจว่าอุตสาหกรรมจะสามารถมีน้ำใช้อย่างเพียงพอ ตลอดเวลา มักจัดหาแหล่งน้ำใช้ของตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยน้ำประปาของชุมชนหรือเทศบาล เว้น แต่เป็นกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กหรือใช้น้ำในกระบวนการผลิตจำนวนน้อยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ให้บริการ และการประปาชุมชนสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอตลอดเวลา

(4) ปริมาณน้ำที่ใช้ในการดับเพลิง ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร ชุมชนใดที่มีประชากรมาก จำนวนอาคารบ้านเรือนมาก ทำให้โอกาสที่จะเกิดเพลิงไหม้มีมากขึ้นด้วย National Board of Fire Underwriters ได้เสนอให้คำนวณปริมาณน้ำเพื่อการดับเพลิง ดังนี้

$$F = 3.86\sqrt{P}(1 - 0.01\sqrt{P})$$

โดย	F	=	ปริมาณน้ำเพื่อการดับเพลิง (ลบ.ม./นาที)
	P	=	ประชากรหน่วย 1,000 คน

2) การทำน้ำดิบให้เป็นน้ำสะอาด

น้ำดิบเป็นน้ำที่มีสารแขวนลอยปนเปื้อน ต้องผ่านกระบวนการกำจัดของเสียและสิ่ง ปนเปื้อนให้เป็นน้ำสะอาดโดยระบบบำบัดหรือโรงกรองน้ำ เพื่อทำให้สารละลายและสิ่งเจือปนในน้ำ เช่น สี ความขุ่น ความกระด้าง ฯลฯ

3) การลำเลียงน้ำ

การลำเลียงน้ำจากแหล่งน้ำดิบมายังจุดผลิตเพื่อทำให้เป็นน้ำสะอาด และนำน้ำ สะอาดที่ผ่านการบำบัดแล้วจัดส่งไปยังผู้ใช้บริเวณต่าง ๆ อาจใช้ท่อลำเลียงชนิดต่าง ๆ เช่น คลองส่ง น้ำ ท่อน้ำ ท่ออุโมงค์ เป็นต้น

4) การแจกจ่ายน้ำ

การนำน้ำเข้าสู่ชุมชนหรือแจกจ่ายน้ำสู่ผู้ใช้ น้ำ ต้องจัดให้มีปริมาณน้ำ ความดัน และความเร็วน้ำที่พอเหมาะ กับลักษณะการใช้ วิธีที่สะดวกที่สุดคือต่อท่อจากโรงกรองหรือจุด จ่ายน้ำหลักไปตามแนวถนน เพื่อแจกจ่ายสู่อาคารบ้านเรือนสองฟาก ต้องสอดคล้องกับแผนผังระบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถนน ที่ตั้งโรงกรองน้ำ จุดพักน้ำ และภูมิประเทศ เพื่อให้แรงดันน้ำสูงพอที่จะแจกจ่ายน้ำได้อย่างทั่วถึง

ระบบการส่งน้ำเป็นงานออกแบบด้านวิศวกรรมซึ่งต้องใช้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ การจัดทำระบบการประปาตามแผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภคในผังเมืองรวมของกรมโยธาธิการและผังเมือง

การป้องกันน้ำท่วม

น้ำท่วมเกิดจากการที่น้ำไหลระบายไม่ทันหรือเกิดการเอ่อล้นจากแหล่งน้ำ แนวทางการป้องกันน้ำท่วมโดยทั่วไป มีดังนี้

- 1) การป้องกันน้ำท่วมโดยใช้โครงสร้าง ได้แก่
 - (1) ก่อสร้างคันพังกั้นน้ำล้อมรอบพื้นที่ชุมชน
 - (2) กำหนดช่องทางน้ำไหลผ่านหรือช่องน้ำผันน้ำ
 - (3) ก่อสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ฝาย สระ บ่อควบคุมน้ำท่วม
 - (4) การผันน้ำเข้าสู่ทุ่งนา เพื่อชะลอการไหลตามธรรมชาติ
 - (5) ขุดลอก ขยาย ปรับปรุง เส้นทางน้ำไหล
 - (6) ขุดคลองสายใหม่ ลำรางใหม่ เพื่อผันการไหลของน้ำ
 - (7) ติดตั้งเครื่องสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ
- 2) การป้องกันน้ำท่วมโดยไม่ใช้โครงสร้าง ได้แก่
 - (1) การจัดพื้นที่ลุ่มน้ำอย่างเป็นระบบ กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเข้มงวด
 - (2) จัดตั้งองค์กรบริหารจัดการลุ่มน้ำ พร้อมกฎระเบียบ เพื่อบริหารจัดการ
 - (3) ติดตั้งกระบวนการเตือนและแก้ไข เช่น การพยากรณ์ การเตือนภัย การ

ฟื้นฟู ความเสียหายหลังน้ำท่วม เป็นต้น

การป้องกันโดยไม่ใช้โครงสร้างเป็นวิธีการในระดับภาค ซึ่งต้องใช้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ ลักษณะภูมิประเทศ สถิติปริมาณฝน สถิติทางชลศาสตร์ ข้อมูลแหล่งน้ำ การวางแผนจัดการป้องกันน้ำท่วมต้องศึกษาควบคู่กับการออกแบบระบายน้ำ

3) การป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่เมือง

เกณฑ์การพิจารณาความจำเป็นที่มีต่อการป้องกันน้ำท่วมในการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท มีดังนี้

- (1) บริเวณที่ต้องปลอดน้ำท่วม ได้แก่
 - ก) บริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย
 - ข) บริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ค) บริเวณที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก
 - ง) บริเวณศูนย์กลางธุรกิจ
 - จ) บริเวณเขตอุตสาหกรรมและคลังสินค้า
 - ฉ) บริเวณเขตสถาบันการศึกษา
 - ช) บริเวณเขตสถาบันราชการ
- (2) บริเวณที่มีน้ำท่วมได้บ้าง ได้แก่ บริเวณเขตชนบทและเกษตรกรรม
- (3) บริเวณที่ยอมให้น้ำท่วมได้แก่ พื้นที่โล่งว่าง พื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ

การจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย การรวบรวมจัดเก็บ และการนำไปกำจัด การจัดการขยะมูลฝอยทางด้านการฝังเมือง เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดหาสถานที่ การเลือกวิธีการรวบรวมจัดเก็บและการนำไปกำจัดซึ่งมีความสัมพันธ์กับจำนวนประชากรและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นแหล่งมูลฝอยแต่ละประเภท

1) ข้อมูลสำหรับการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่เมือง มีข้อมูลเพื่อพิจารณา ดังนี้

(1) ชนิดของขยะมูลฝอย มี 3 ชนิด คือ ขยะมูลฝอยจากชุมชน ขยะมูลฝอยจากอุตสาหกรรม และขยะมูลฝอยที่มีอันตรายสูง ขยะมูลฝอยทั้งหมดจำแนกเป็น ขยะเปียกสด ขยะแห้ง ชี้้เหล็ก เศษสิ่งก่อสร้าง ซากสัตว์ ใบไม้ ฯลฯ

(2) ปริมาณของขยะมูลฝอยแต่ละชนิดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ภูมิประเทศ ฤดูกาล การใช้ประโยชน์ที่ดิน ประชากร กฎระเบียบ เป็นต้น

(3) ความหนาแน่นของขยะมูลฝอย ใช้ในการคำนวณหาค่าน้ำหนักและปริมาตรที่ต้องจัดการความหนาแน่นมีทั้งแบบบดอัด และแบบไม่บดอัด ขยะมูลฝอยที่ผ่านการบดอัดมีความหนาแน่นเฉลี่ย 180-240 กก./ลบ.ม.

2) วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย

วิธีที่นิยมใช้มี 3 วิธี คือ

(1) วิธีฝังกลบตามหลักการสุขาภิบาล เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด เหมาะกับขยะทุกประเภทยกเว้นขยะติดเชื้อหรือสารพิษซึ่งต้องแยกไปกำจัดต่างหาก การใช้วิธีฝังกลบต้องใช้พื้นที่กว้างมาก ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่ำ ผลพลอยได้จากการฝังกลบทำให้ได้พื้นที่เพิ่มขึ้น

(2) วิธีหมักทำปุ๋ย เหมาะกับมูลฝอยที่ย่อยสลายง่าย เช่น เศษอาหาร กิ่งไม้ ใบไม้ เป็นต้น ดังนั้น ก่อนนำขยะไปทำปุ๋ยต้องทำการคัดแยกพวกโลหะออกจากการหมัก ส่วนที่เหลือต้องนำไปกำจัดโดยการฝังกลบ หรือกำจัดด้วยวิธีอื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3) วิธีเผาในเตาเผาเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะเป็นการเผาไหม้อย่างสมบูรณ์ เหมาะกับขยะติดเชื้อขยะที่มีความชื้นต่ำ แต่เป็นวิธีที่เสียค่าใช้จ่ายสูง ต้องใช้ความรู้ความชำนาญ ของเหลือคือเถ้าจากการเผาต้องนำไปกำจัดต่อ

3) หลักเกณฑ์การเลือกพื้นที่สำหรับกำจัดขยะด้วยวิธีฝังกลบ

การพิจารณาเลือกสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีฝังกลบตามหลักการสุขาภิบาล

มีดังนี้

เข้าถึง

(1) เป็นพื้นที่ที่มีขนาดเพียงพอในการให้บริการระยะ 5-20 ปี มีความสะดวกในการ

(2) ระยะทางจากจุดรวบรวมจัดเก็บ มายังสถานที่กำจัดไม่น้อย 15 กิโลเมตร

(3) ห่างจากแหล่งน้ำ ลำคลอง อย่างน้อย 30 เมตร

(4) ห่างจากบ่อน้ำบาดาล อย่างน้อย 160 เมตร

(5) ห่างจากบ้านพักอาศัยและชุมชน อย่างน้อย 65 เมตร

(6) ห่างจากสนามบิน ประมาณ 3 กิโลเมตร

(7) ไม่มีแหล่งน้ำใต้ดินตื้น ซึ่งจะทำให้สารพิษละลายปนเปื้อนได้

(8) ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง น้ำไหลผ่าน รองรับการไหลของน้ำ

(9) ไม่อยู่ในทิศทางที่กระแสลมพัดกลืน และแมลงรบกวนชุมชน

(10) ต้องมีการออกแบบพื้นที่ฉนวนรอบสถานที่ฝังกลบ ห่างจากแนวที่ดินไม่น้อย

กว่า 25 เมตร เพื่อลดมลภาวะ

ขนาดพื้นที่สำหรับการกำจัดด้วยวิธีฝังกลบตามหลักการสุขาภิบาล กรณีการฝังกลบ 4 ชั้น อายุการใช้งานประมาณ 20 ปี มีดังนี้

ตารางที่ 2.12 แสดงขนาดพื้นที่สำหรับกำจัดขยะแบบฝังกลบ

ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)	ขนาดพื้นที่ (ไร่)
10-50	15-70
50-100	70-130
100-300	100-380
300-500	380-620

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.13 แสดงขนาดพื้นที่สำหรับสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย

ปริมาณขยะ (ตัน/วัน)	ขนาดพื้นที่ (ไร่)
น้อยกว่า 100	5
100-500	10
501-1,000	20
1,001-1,500	30

การไฟฟ้า

ไฟฟ้าเป็นสาธารณูปโภคที่สำคัญของเมือง เป็นแหล่งพลังงานสำหรับการผลิตอุตสาหกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกในเคหะสถานและการดำรงชีวิตประจำวัน การไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง มีประเด็นสำคัญเพื่อการพิจารณาดังนี้

1) ระบบการไฟฟ้า ประกอบด้วย

(1) โรงผลิตกระแสไฟฟ้า มีกระบวนการผลิตจากหลายแหล่งพลังงาน เช่น พลังงานความร้อน โรงผลิตไฟฟ้าจากพลังความร้อนควรรตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม และควรรอยู่ห่างจากเขตที่อยู่อาศัย เขตพาณิชย์กรรม เขตโรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ

(2) สายส่งไฟฟ้าแรงสูง เป็นระบบส่งผ่านกระแสไฟฟ้าแรงสูงจากแหล่งผลิตไปยังสถานที่ไฟฟ้าย่อย ดังนั้น เส้นทางของสายส่งควรรอยู่ห่างจากเขตที่อยู่อาศัย เขตพาณิชย์กรรม สถานศึกษา สถานพยาบาล ฯลฯ

(3) สถานีไฟฟ้าย่อย เป็นสถานีลดแรงดันไฟฟ้าลงให้เหมาะกับการใช้งาน ก่อนแจกจ่ายส่งผู้ให้บริการ ตำแหน่งที่ตั้งสถานีไฟฟ้าควรรคำนึงถึงความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการจ่ายไฟฟ้าเป็นหลัก

(4) สายส่งกระแสไฟฟ้า เป็นการส่งจ่ายกระแสไฟฟ้าจากสถานีไฟฟ้าย่อย เพื่อให้บริการแก่ประชาชนตามอาคารบ้านเรือนต่าง ๆ

2) การจัดทำโครงการพัฒนาและปรับปรุงกิจการไฟฟ้า

(1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน จากข้อมูลดังต่อไปนี้

- หน่วยการไฟฟ้าที่รับผิดชอบ
- พื้นที่บริการและประชาชนที่รับบริการ
- แหล่งให้บริการกระแสไฟฟ้า - ที่ตั้ง
- ปริมาณ
- โครงข่ายระบบไฟฟ้าที่มีอยู่เดิม
- ปริมาณความต้องการกระแสไฟฟ้า แยกตามประเภทผู้ใช้ไฟฟ้า
- สถานีย่อย - ขนาด (พื้นที่แห่งละประมาณ 5 ไร่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ที่ตั้ง
- ปริมาณ

(2) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

- วิเคราะห์ความเพียงพอและทั่วถึงปัจจุบัน
- วิเคราะห์ความต้องการพลังงานของผู้ใช้ไฟฟ้าแต่ละประเภทที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

โดยวิธีวิเคราะห์คาดการณ์ความต้องการใช้ไฟฟ้าที่นิยมมี 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 Unit / Capita X Service Population

- พื้นที่จ่ายกระแสไฟฟ้านครหลวง (กฟน.)
ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้ ประมาณ 0.40-0.44 Kw /capita
4.1-7.0 Kwh /capita /Day
- พื้นที่จ่ายกระแสไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.)
ปริมาณกระแสไฟฟ้าที่ใช้ ประมาณ 0.09-1.00 Kw /capita
1.20-1.40 Kwh /capita /Day

วิธีที่ 2 คำนวณโดยแยกตามประเภทผู้ใช้ไฟฟ้าสำหรับ

- ที่อยู่อาศัย
- ธุรกิจขนาดเล็ก
- ธุรกิจขนาดใหญ่
- อุตสาหกรรมขนาดเล็ก
- อุตสาหกรรมขนาดใหญ่
- ไฟฟ้าสำหรับถนน

(3) จัดทำข้อเสนอแนะ

นำเสนอวิธีการจัดเตรียมพลังงานไฟฟ้าให้เพียงพอ

มีประสิทธิภาพ

(แรงดันไฟฟ้าไม่ตกจนไฟดับบ่อย ๆ) และทั่วถึงในเขตวางผังเมือง

การสื่อสารและโทรคมนาคม

ระบบการสื่อสารและโทรคมนาคมเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้สำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ช่วยให้การดำเนินกิจการทางธุรกิจมีความคล่องตัวและรวดเร็ว ลดปัญหาการจราจร

การจัดทำโครงการเสนอแนะด้านการสื่อสารและคมนาคมมีแนวทางดังนี้

- 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน จากข้อมูล
 - (1) ระบบโทรคมนาคมที่มีอยู่ในปัจจุบัน
 - (2) จำนวนเซอร์กิต จำนวนโทรศัพท์
 - (3) พื้นที่บริการ ประชาชน คริวเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(4) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

(5) โครงการ แผนงาน

2) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

1. ทำการคาดประมาณความต้องการใช้โทรศัพท์ในอนาคตโดยใช้มาตรฐานของบริษัท กสท. โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) จำนวน 0.2 เครื่อง / คน

2. พิจารณาระบบโทรศัพท์ ประกอบด้วย

2.1 ระบบชุมสาย

2.2 ระบบสื่อสาร

- Radio Link

- Optical Cable

- Satellite

- ระบบข่ายสายต่อนอก

- หอสื่อสาร

3. ระบบสื่อสารนอกเหนือจากบริการโทรศัพท์ปกติ เช่น

3.1 โทรศัพท์เรียกตามตัว (Phone Link)

3.2 โทรศัพท์เฉพาะกลุ่ม (Phone Trunk)

3.3 โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Cellular Mobile Phone)

3.4 การสื่อสารข้อมูล (Data Communication)

3) จัดทำข้อเสนอแนะ

นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการสื่อสารและโทรคมนาคมให้เพียงพอและทั่วถึง

โรงฆ่าสัตว์

โรงฆ่าสัตว์มีความสำคัญต่อสุขภาพอนามัยของประชากรในเมือง สัตว์ที่นำมาเป็นอาหารจะมีการจัดเตรียมสู่การบริโภคด้วยความสะอาด ถูกหลักอนามัย ได้มาตรฐาน

การศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาและปรับปรุงโรงฆ่าสัตว์ มีดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน

จากการสำรวจจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ

1. สถานที่ตั้งขนาดพื้นที่ สถานที่พักสัตว์ ความเหมาะสมด้านสุขอนามัย

2. ปริมาณ ชนิดของสัตว์ที่ทำการฆ่าในแต่ละวันหรือเดือน

3. ปริมาณน้ำและแหล่งน้ำที่นำมาใช้ชำระล้างทำความสะอาด

4. วิธีการกำจัดของเสียและการบำบัดน้ำเสีย

5. เส้นทางขนส่ง ตลอดจนเขตพื้นที่บริการ

6. การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณโดยรอบโรงฆ่าสัตว์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

โดยคาดประมาณขนาดพื้นที่โรงฆ่าสัตว์รวมถึงปริมาณและชนิดของสัตว์ที่นำมาเป็นอาหารจากจำนวนประชากรที่รับบริการในปีเป้าหมาย และแนวโน้มความต้องการเนื้อสัตว์แต่ละชนิดภายในเขตพื้นที่บริการ เช่น การท่องเที่ยว ความนิยมทางการบริโภค เป็นต้น

เกณฑ์การเลือกที่ตั้งโรงฆ่าสัตว์ มีดังนี้

1. ควรอยู่ในพื้นที่ย่านชนบทและเกษตรกรรม ห่างจากชุมชน
2. การขนส่งไม่ควรผ่านเขตที่อยู่อาศัย หรือพาณิชย์กรรม
3. ควรมีระบบบำบัดน้ำเสียของเสียแยกต่างหากจากระบบของชุมชน
4. ควรมีมาตรการป้องกันเสียง กลิ่น ภาพ จากการฆ่าสัตว์และเก็บกักสัตว์
5. ที่ตั้งควรสะดวกรวดเร็วต่อการขนส่งเนื้อสัตว์สู่ผู้บริโภค

3. จัดทำข้อเสนอแนะ

นำเสนอแนวทางการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับ ขนาด ที่ตั้ง
 สภาพแวดล้อม กรรมวิธีที่ถูกต้องหลักอนามัย การบำบัดของเสีย การป้องกันแก้ไขผลกระทบ
 สิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงสภาพปัจจุบันและการคาดการณ์ความต้องการในอนาคต

การดับเพลิง

การดับเพลิง จะต้องมีความรวดเร็วในการให้บริการครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยในเมือง ซึ่งหากเกิดเพลิงไหม้ นอกจากทำความเดือดร้อนเสียหายแก่ทรัพย์สินส่วนบุคคลแล้ว อาจทำให้ระบบเศรษฐกิจของเมืองได้รับความเสียหายด้วย

การจัดทำโครงการเสนอแนะด้านการดับเพลิง มีดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันด้านการดับเพลิงของชุมชน

จากการสำรวจจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ

1. จำนวนและที่ตั้งสถานีดับเพลิง ขนาดพื้นที่บริเวณและอาคารบริการแต่ละแห่ง
2. จำนวน ขนาด และชนิดของรถดับเพลิง
3. จำนวนเจ้าหน้าที่หรือบุคลากร
4. ระบบท่อน้ำดับเพลิง
5. พื้นที่ที่เสี่ยงต่อเพลิงไหม้ เช่น บริเวณบ้านไม้หนาแน่น คลังเก็บวัสดุไวไฟ เป็นต้น

2. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ

วิเคราะห์ขีดความสามารถและความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการปัจจุบันและ

อนาคต

1. ความต้องการใช้น้ำในการดับเพลิง ซึ่งมีการคำนวณไว้ในระบบประปา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่าผิดกฎหมาย
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. เส้นทางและสภาพการจราจร ความสะดวกในการเข้าถึงและเวลาที่ใช้เดินทางจากสถานีดับเพลิงไปยังจุดที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดเพลิงไหม้
3. ความเพียงพอของสถานีดับเพลิงและเครื่องมือดับเพลิง
4. ความเพียงพอของจำนวนหัวดับเพลิงในชุมชน

ตารางที่ 2.14 แสดงขนาดประชากร และความต้องการรถดับเพลิง

จำนวนประชากรในชุมชน (คน)	จำนวนรถดับเพลิง (คัน)	จำนวนรถบันได (คัน)
10,000	2	1
30,000	4	1
70,000	8	4
200,000	16	8

หรือคำนวณจากสูตร

ก) กรณีจำนวนประชากร น้อยกว่า 50,000 คน

$$\text{จำนวนรถดับเพลิง} = 0.85 + 0.12 \frac{P}{1,000}$$

P = จำนวนประชากร

ข) กรณีจำนวนประชากรอยู่ในช่วงระหว่าง 50,000 ถึง 100,000 คน

$$\text{จำนวนรถดับเพลิง} = 3.4 + 0.07 \frac{P}{1,000}$$

เกณฑ์การเลือกที่ตั้งสถานีดับเพลิงและหัวดับเพลิง

1. อยู่ในบริเวณพื้นที่บริเวณกลางเมืองซึ่งหากเกิดเพลิงไหม้จะมีความเสียหายสูง
2. ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงต่ออัคคีภัย
3. อยู่บนเส้นทางที่เคลื่อนที่ได้เร็ว เช่น ไม่เป็นเส้นทางรถเดินทางเดียว เป็นต้น
3. จัดทำข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการดับเพลิงเพื่อความปลอดภัยของชุมชนควรมีดังนี้

1. เตรียมจัดหาสถานที่เพื่อก่อสร้างสถานีดับเพลิงย่อยเพิ่มตามจุดต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย หรือบริเวณสำคัญที่เกิดอัคคีภัยแล้วจะทำให้มีความเสียหายสูง หากพื้นที่เมืองมีการขยายตัวจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. อุปกรณ์ดับเพลิง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน จัดให้มีตามมาตรฐานการดับเพลิงชุมชนขนาดเล็กที่สุดควรมีสถานดับเพลิง 1 แห่ง ที่มีความสามารถดับเพลิงได้ 2 จุด พร้อมกัน

3. หัวดับเพลิงเพื่อใช้ในการดับเพลิง ควรติดตั้งทุกระยะไม่เกิน 200 ม. และในจุดที่จำเป็นมีความเสี่ยงสูงต่อความเสียหายจากอัคคีภัยหรือตามความเหมาะสม

2.3.6.6 การปรับปรุงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ

มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการที่จะพัฒนาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้อยู่อาศัยของชุมชนแออัดให้ดีขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐบาล และเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินโครงการ โดยมีนโยบายหลักให้ผู้อาศัยในชุมชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ตลอดจนร่วมวางแผนโครงการและตัดสินใจเพื่อให้ชุมชนได้มีความรู้สึกรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนของตน โดยจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนและผู้นำในการพัฒนา

การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มีจุดหมายที่จะเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายของผู้อยู่อาศัย จัดปัญหาการว่างงาน เช่น การฝึกอบรมอาชีพ ส่งเสริมการผลิต การจัดหาตลาด จัดตั้งสหกรณ์ ตลอดจนหาแหล่งเงินทุนให้ผู้อยู่อาศัยได้กู้เงินเพื่อลงทุนประกอบธุรกิจหรือพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง เป็นต้น

การพัฒนาทางด้านสังคม โดยการส่งเสริมการศึกษา สุขภาพอนามัย ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น การจัดระเบียบชุมชน การให้ชุมชนรู้จักสิทธิหรือหน้าที่ที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและรวมตัวกันเพื่อพัฒนาสังคม เป็นต้น

2.2.7 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย

2.3.7.1 ประเภทที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (การเคหะแห่งชาติ, 2534: 10)

จากการศึกษาของการเคหะแห่งชาติในโครงการศึกษาการพัฒนากรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้มีการสำรวจการเปลี่ยนแปลงจำนวนที่พักอาศัย ชนิดของที่พักอาศัยและขนาดของที่พักอาศัยจากภาพถ่ายทางอากาศมาตราส่วน 1: 50,000 ปี 2517 และ 2527 โดยมีการจัดประเภทที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯและปริมณฑลได้เป็นแปดประเภทดังนี้

1. โครงการห้องแถวร้านค้า (Shop-house Projects) แปลนพื้นที่ของห้องแถวแต่ละห้องโดยทั่วไปจะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าห้องแถวจะเรียงติดกันไป 8-20 ห้องขนาดเฉลี่ยของแต่ละห้องคือ 4 เมตร และลึก 12 เมตร ความสูงปกติ 2-4 ชั้น โดยปกติห้องแถว 1 ห้องจัดเป็นของ 1 ครอบครัวเดี่ยว ซึ่งใช้ชั้นล่างเป็นที่ประกอบการค้าและชั้นบนขึ้นไปเป็นที่พักอาศัย ห้องแถวร้านค้าจะตั้งอยู่ริมถนนสายหลักและสายรองและส่วนใหญ่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มๆ ในลักษณะของย่านการค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. โครงการบ้านจัดสรรเอกชน (Private Housing Projects) โครงการเหล่านี้มีหลายรูปแบบ และหลายชนิด ส่วนใหญ่จะเป็นชนิดบ้านเดี่ยว บ้านแถว หรืออพาร์ทเมนต์หลายชั้น หรืออาจจะประกอบด้วยที่อยู่อาศัยแบบต่างๆ ในโครงการเดียวกันก็ได้ บ้านจัดสรรเอกชนส่วนใหญ่จะมีการออกแบบวางผังอย่างดี และมีถนนที่มีมาตรฐานสูง แบบบ้านมักจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในแต่ละโครงการและการก่อสร้างที่มีคุณภาพดี

3. โครงการที่ดินจัดสรร (Land Subdivision Projects) โครงการเหล่านี้จะเป็นที่ดินผืนใหญ่ ซึ่งถูกแบ่งเป็นแปลงย่อยๆ สำหรับอยู่อาศัยแต่ละครอบครัว และอาจมีหรือไม่มีการจัดบริการสาธารณะพื้นฐานให้ก็ได้ อาจสังเกตได้ง่ายจากระบบถนนที่เป็นระเบียบโดยทั่วไป และที่อยู่อาศัยในโครงการที่ดินจัดสรร จะเป็นบ้านเดี่ยวออกแบบเฉพาะสำหรับแต่ละหลัง

4. ที่อยู่อาศัยที่ปลูกสร้างโดยปัจเจกบุคคล (Individual Building) ที่อยู่อาศัยประเภทนี้คือ บ้านเดี่ยว และบ้านแถว หรือห้องแถวร้านค้ากลุ่มเล็กๆ และแทรกกระจายอยู่ทั่วไปในเมือง

5. บ้านริมคลอง (Klong Houses) บ้านริมคลองโดยทั่วไป จัดเป็นบ้านทรงไทย ตั้งอยู่ในคลอง หรือฝั่งคลองต่างๆ ลักษณะเฉพาะของบ้านเหล่านี้ คือ มีการติดต่อสำคัญกับลำคลอง และทำให้เกิดชุมชนขนานเป็นแนวยาว ไปตามลำคลองเหล่านั้น

6. ชุมชนแออัด และชุมชนบุกรุก (Slum and Squatter Settelement) เราอาจจำแนกชุมชนเหล่านี้ลงไปอีก ดังต่อไปนี้

1) ชุมชนแออัด คือ ชุมชนที่มีบริเวณประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย ที่ตั้งอยู่อย่างแออัด เล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว และสร้างในลักษณะชั่วคราว หรือ กึ่งชั่วคราว โดยฝีมือของเจ้าของบ้าน ทางสัญจรและบริการต่างๆ คับแคบ และไม่สมบูรณ์ วัสดุก่อสร้างที่ใช้ทั่วไปมีคุณภาพต่ำ ยังผลให้เกิดสภาพการอยู่อาศัย ที่ไม่น่าพอใจ

2) ชุมชนที่มีแนวโน้มที่จะเป็นชุมชนแออัด ชุมชนเหล่านี้มีลักษณะหลายประการที่คล้ายคลึงกับชุมชนแออัด อย่างไรก็ตาม ความหนาแน่นจะยังต่ำกว่า และขนาดของบ้านและยังสูงกว่า และขนาดของบ้านจะยังใหญ่กว่าที่พบในชุมชนแออัด บริเวณที่ชุมชนเหล่านี้ตั้งอยู่ส่วนใหญ่จะอยู่ในแถบชานเมือง

3) ชุมชนแออัดขนาดย่อม ชุมชนเหล่านี้มีลักษณะเหมือนชุมชนแออัด เว้นแต่มีขนาดเล็กกว่า คือ มีจำนวนบ้านพักอาศัยน้อยกว่า 30 หลัง ในแต่ละชุมชน ชุมชนแออัดขนาดย่อม จะอยู่กระจายไปทั่วเมือง และแทรกอยู่ในพื้นที่ว่าง ระหว่างอาคารอื่นๆ

7. โครงการที่อยู่อาศัยจัดสรรโดยรัฐ (Public Housing Projects) โครงการเหล่านี้ประกอบด้วยโครงการที่อยู่อาศัยที่จัดสร้างโดยการเคหะแห่งชาติ และโดยหน่วยราชการอื่นๆ

1) โครงการของการเคหะแห่งชาติ (NHA Projects) การเคหะแห่งชาติมีหน้าที่ก่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ในการนี้การเคหะแห่งชาติ ได้ก่อสร้างที่อยู่อาศัยแบบต่างๆ รวมถึงบ้านเดี่ยว บ้านแฝด บ้านแถว แฟลตที่สูง 4 ชั้น และอาคารชุดที่สูงหลายชั้น ทั้งนี้รวมทั้งการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยืมได้เห็นว่าไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดบริการพื้นฐานให้ นอกจากจัดสร้างที่อยู่อาศัยแล้ว การเคหะฯ จัดทำโครงการปรับปรุงชุมชนแออัดอีกด้วย

2) โครงการของหน่วยราชการอื่นๆ (Non - NHA Projects) นอกจากการเคหะฯ แล้ว หน่วยราชการอื่นๆ ก็จัดสร้างที่อยู่อาศัย ให้กับผู้ปฏิบัติงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นๆ ภายใต้โครงการสงเคราะห์ต่างๆ เช่น การรถไฟฟ้า กรมตำรวจ และกองทัพอากาศ ได้จัดสร้างที่อยู่อาศัยแบบต่างๆ รวมถึงบ้านเดี่ยว บ้านแถว และอาคารชุดหลายชั้น

8. ที่อยู่อาศัยประเภทอื่นๆ (Others) ที่อยู่อาศัยเหล่านี้คือ ประเภทที่จัดเข้าในประเภทที่กล่าวมาแล้วข้างต้น และประกอบด้วยอาคาร ซึ่งมีการเข้าพักอาศัยโดยไม่จำเป็นว่าได้จัดสร้างขึ้นเพื่อความมุ่งหมายให้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น อาคารที่ต่อเติมออกมา เช่น เรือนคนรับใช้ โรงรถเพิง และบ้านพักคนงานก่อสร้าง เป็นต้น วัดบางแห่ง และเรือนแพจัดเข้าอยู่ในกลุ่มที่อยู่อาศัยประเภทอื่นๆ นี้ด้วย

2.3.7.2 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร

Paul Baross (อ้างใน โทมัส ปานซี, แปล. 2530 : 74-75) ได้ให้ความหมายของระบบการจัดหาที่อยู่อาศัย (Housing delivery system) ว่าหมายถึง กลไกต่างๆ ด้านการผลิตที่อยู่อาศัยประเภทต่างๆ และวิธีต่างๆ ที่ประชาชนถือสิทธิ์เข้าอยู่ในที่อยู่อาศัยเหล่านี้ได้ ระบบดังกล่าวประกอบด้วย พื้นที่บางส่วน (some place) บริการชุมชนบางประการ (some community service) และสถานที่ตั้งแห่งหนึ่ง (a location) รวมไปถึงเรื่องราวการจัดระเบียบสภาพแวดล้อม ตลอดจนการดำเนินการเงินด้วยในปี ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) Shlomo Angel, Stan Benjamin และ Koos H. De Goede ได้ศึกษาถึงระบบที่อยู่อาศัยของคนมีรายได้น้อยในกรุงเทพฯ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 5 ระบบด้วยกัน คือ (ดูภาพที่ 2.4)

1. ที่อยู่อาศัยสำหรับคนงาน (The Workers Housing Subsystem) สร้างขึ้นเพื่อผู้มีรายได้น้อยและสมาชิกในครอบครัว ระบบนี้ยังแบ่งที่อยู่อาศัยออกเป็นแบบต่างๆ คือ

1) บ้านที่สร้างขึ้นในบริเวณที่ทำงาน (Workplace Site Houses) เป็นบ้านที่สร้างด้วยไม้ในบริเวณที่ตั้งของโรงงาน โดยนำวัสดุที่ใช้แล้วมาสร้างเป็นบ้าน กรรมกรจะสร้างบ้านด้วยตนเอง และอาศัยอยู่พร้อมด้วยครอบครัว

2) หอพักคนงานในโรงงาน (Factory Site Dormitories) ประเภทนี้จะอยู่อย่างแออัด ห้องหนึ่งจะมีคนงานสอดพักอยู่หลายคน คนเหล่านี้จะมีเนื้อที่ภายในห้องส่วนตัวเพียงเล็กน้อย

3) ห้องพักคนรับใช้ในบ้าน (Domestic and Maintenance Staff Quarters) จะมีอยู่ในบ้านของชนมีฐานะปานกลางและร่ำรวย เช่น ที่สำหรับคนใช้ คนสวน ยามและครอบครัวของคนเหล่านั้น

4) ที่อยู่อาศัยที่จัดให้เจ้าพนักงานของสถาบัน และหน่วยต่างๆ (Institutional Housing for Workers) ที่อยู่อาศัยที่จัดให้กับคนงานและพนักงาน เช่น บ้านพักรถไฟ บ้านพักตำรวจ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) บ้านพักชั่วคราว ณ ที่ก่อสร้าง (Ltinerant Construction Workers Housing) สร้างจากวัสดุที่หาได้จากบริเวณก่อสร้าง เมื่อเสร็จโครงการก็รื้อถอนย้ายไปที่ก่อสร้างแห่งใหม่เรื่อยๆ ไป

2. ที่อยู่อาศัยสำหรับที่บุกรุก (The Squatters Housing Subsystem) บ้านพักพวกนี้จะ เป็นบ้านที่ปลูกสร้างด้วยไม้ และจะมีลักษณะเป็นบ้านพักชั่วคราว โดยปกติจะปลูกบนพื้นที่ที่ซึ่งถูก ทอดทิ้งว่างเปล่า ซึ่งไม่ใช่ที่ของตัวเอง ในระบบนี้ยังแบ่งออกเป็นชนิดต่างๆ ได้อีก

1) ผู้บุกรุกที่แท้จริง (Pure Squatter) เป็นพวกที่อาศัยอยู่ในบ้านที่สร้างบนที่ดินของ หน่วยงานรัฐบาล และไม่ต้องจ่ายค่าเช่า

2) ผู้บุกรุกที่เช่า (Renting Squatter) พวกนี้สร้างบ้านบนพื้นที่เล็กๆ ที่มีเจ้าของที่ดิน และมีการตกลงทำสัญญาเช่าต่อกัน ราคาเช่าที่ดินโดยเฉลี่ย 40 ตารางเมตร ประมาณ 40 – 60 บาท ต่อเดือน ประชากรที่อยู่อาศัยในระบบนี้ประมาณ 850,000 คน ซึ่งจัดอยู่ในพวกที่มีรายได้ต่ำ

3) ใช้เรือแทนบ้าน (Boat House) จากการสำรวจเมื่อปี 1920 ได้คาดประมาณว่ามี ประชากรอาศัยอยู่ในเรือประมาณ 4,000 คน ซึ่งเรือที่เป็นบ้านนี้ ใช้สำหรับส่งสินค้าในระยะทางสั้นๆ แต่มักจะหยุดพักในคลองที่ใดที่หนึ่งนานๆ (ปัจจุบันถูกหน่วยงานรัฐขับไล่ออกไปเป็นส่วนใหญ่)

3. มีบ้านในเขตชนบทแต่มาทำงานในเมือง (Rural Commuters Subsystem) มีบ้าน เป็นจำนวนมากในชนบทที่เป็นที่พักให้กับคนที่ทำงานในกรุงเทพฯ ประชาชนเหล่านี้จะเดินทางเข้ามา ทำงานในเมือง โดยทางรถไฟ รถยนต์ หรือเรือยนต์ในตอนเช้า

4. ห้องแบ่งเช่า (Filtered Housing Subsystem) เป็นที่อยู่อาศัยที่เป็นขนาดใหญ่ กั้น เป็นห้องๆ เป็นสัดส่วนแบ่งให้เช่า บ้านแบบนี้ปรากฏอยู่ทั่วไปในบริเวณแถวที่เป็นศูนย์กลางที่เป็น ธุรกิจสมัยเก่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในย่านคนจีนอาศัยอยู่มาก ห้องแถว 3 – 4 ชั้น อาจเป็นที่อยู่ของคน หลายครอบครัว

5. ที่อยู่อาศัยที่จัดสรรโดยรัฐ (Public Housing Subsystem) ที่อยู่อาศัยเหล่านี้ได้แก่ ที่ อยู่อาศัยที่รัฐจัดสรรให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เช่น แฟลตที่สร้างขึ้นโดยการเคหะแห่งชาติ เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้นนี้ จะเป็นการสร้างความเข้าใจ ถึงระบบของที่พักอาศัยภายในเมือง และระบบของที่พักอาศัย ของผู้มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นระบบย่อยของที่พักอาศัยโดยในประเด็น ที่ เกี่ยวกับชุมชนแออัดนั้นพบว่า มีความเกี่ยวพันกันหลายลักษณะด้วยกันคือ มีความเกี่ยวข้องกันที่อยู่ อาศัยประเภทชุมชนแออัดโดยตรง และอาจรวมถึงที่อยู่ประเภทบ้านริมคลองด้วย โดยในระบบชุมชน แออัด ก็จะเกี่ยวข้องกันที่อยู่อาศัยของผู้บุกรุก และห้องแบ่งเช่าในบางส่วน

2.3.8 สภาพปัญหาและวิวัฒนาการแนวความคิดการจัดหาแหล่งที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มผู้มี รายได้น้อยในเมือง

เอกสารบทความวิชาการประกอบการสัมมนา การประชุมวิชาการสาขาออกแบบและวางผังชุมชนเมืองและผังเมือง ครั้งที่ 1 เรื่อง”มหานคร” (ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543: 26-37) วิวัฒนาการของแนวคิดเคหะการในฐานะเครื่องคำจุนชีพด้วยการช่วยตนเอง

ที่อยู่อาศัยนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีพ ซึ่งถ้าหากขาดไปมนุษย์ก็ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ดังนั้นจึงมีอีกแนวความคิดหนึ่งสำหรับการศึกษาด้านที่อยู่อาศัยภายในเมือง ซึ่งถือว่าเป็นที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีพเพื่อการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์และราคาของที่อยู่อาศัยน่าจะจะเป็นไปตามคุณค่าการใช้สอย (Use Value) แทนที่จะเป็นราคาที่เป็นไปตามกลไกตลาด (Face Value) ตามหลักการของเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก มีหลากหลายแนวความคิดในอดีตที่นักวิชาการยึดเป็นแนวทางในการศึกษาที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรรายได้ต่ำในเมือง โดยมุ่งเน้นการช่วยตัวเองของผู้อยู่อาศัยบทความนี้กล่าวถึง 5 แนว ดังนี้คือ

- 1) แนวคิดการรื้อร้างสร้างใหม่
- 2) แนวคิดสนับสนุน (Accommodationist) ในรูปแบบของ Jon F.C. Turner (Self-help)
- 3) ลักษณะวิเคราะห์โครงสร้างของ Burgess
- 4) แนวคิดในลักษณะตลาดของ World Bank
- 5) แนวคิดแบบผสมผสานแบบการมีส่วนร่วม (Organization-Participation Approach)

2.3.8.1 แนวคิดการรื้อร้างสร้างใหม่

นักคิดในระหว่างทศวรรษที่ 1950 มักมีทัศนคติต่อการเกิดและการเป็นอยู่ของแหล่งสลัมในเมืองว่าเป็นเสมือน พยาธิร้าย (Parasitic) ที่บ่อนทำลายความสวยงาม ความมีสุขลักษณะที่ดีและความน่าอยู่ของเมือง นักผังเมืองในยุคดังกล่าวจึงมีทางออกแบบง่ายๆ คือการรื้อร้างที่อยู่อาศัยที่เห็นว่าไม่เหมาะสมและต่ำกว่ามาตรฐาน เพื่อการใช้พื้นที่ที่เห็นว่าเหมาะสมและคุ้มค่ามากกว่า แต่บ่อยครั้งการรื้อร้างมักประสบปัญหาด้านการต่อต้านขัดขืนเนื่องจากประชาชนไม่สามารถหาที่อยู่ได้ใหม่ในบางเมืองเช่น กรุงโซล จากอาร์เจนตินาและประเทศอเมริกาใต้ การขับไล่มีความรุนแรงถึงขั้นการใช้กำลังและการใช้รถไถในการทำลายบ้านเรือน ในกรุงเทพฯมีการไล่รื้อถึงขั้นวางเพลิง เป็นต้น แนวคิดนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในภายหลังเป็นอย่างมาก และพบว่าเป็นการทำลายที่อยู่อาศัย (Housing Stock) ที่สำคัญสำหรับคนจนที่มีน้อยอยู่แล้วให้หายไปหมด การวิจัยในประเทศฮ่องกงพบว่าการจัดที่อยู่อาศัยโดยรัฐเป็นการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทางอ้อม และผลประโยชน์จากการลงทุนของรัฐด้านที่อยู่อาศัยจะตกอยู่กับภาคอุตสาหกรรมการผลิตในที่สุด เนื่องจากเมื่อผู้ใช้แรงงานมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงอยู่ อาศัยจะตกอยู่กับภาคอุตสาหกรรมผลิตในที่สุด เนื่องจากเมื่อผู้ใช้แรงงานมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงจะสามารถรับค่าจ้างแรงงานในอัตราที่ถูกลง และเป็นการผ่อนคลายนปัญหาด้านความไม่สงบทางการเมืองอีกทางหนึ่ง (Kwitko. 1989 : 30) ที่อยู่อาศัยแบบนอกระบบเป็นที่อยู่อาศัยที่กลุ่มแรงงานในเมืองทำหน้าที่จัดหาเองโดยภาครัฐไม่ต้องลงทุนแต่อย่างใด และสามารถใช้ลดภาระของภาครัฐได้เป็นอย่างดี ดังนั้นรัฐบาลในประเทศโลกที่สามจึงต่างละทิ้งแนวคิดการรื้อล้างและหันกลับมายึดแนวคิดการช่วยตัวเองซึ่งจะกล่าวต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.8.2 แนวคิด Supportive Approach แบบของ Jon F.C. Turner (Self-help)

ต่อมาในทศวรรษที่ 1960 O.Koeningsberger และ C. Abrams (อ้างใน Turner 1976 : 20) ได้ริเริ่มเขียนแนวคิดสนับสนุนช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในเมืองในการสร้างที่อยู่อาศัยด้วยตนเอง และในทศวรรษที่ 1970 ถัดจากนั้น John F.C. Turner ได้ทำการศึกษาวิวัฒนาการและความเป็นอยู่ของสลัมในโลกที่สาม และเสนอแนวคิดต่อจากนักวิชาการทั้งสองในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ยากจนในเมืองโดยผสมผสานการกระจายอำนาจของรัฐกับความรับผิดชอบของผู้ต้องการที่อยู่อาศัยด้วยการช่วยตนเอง อย่างไรก็ตามจุดอ่อนของแนวคิดนี้ได้แก่ การขาดกลไกด้านเศรษฐกิจและการเมืองในการอำนวยความสะดวกให้ที่อยู่อาศัยแบบช่วยตนเองดำเนินไปได้โดยมิได้คำนึงถึงเจตนาธรรมและแรงจูงใจของรัฐในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับกลุ่มรายได้น้อยดังกล่าว

แนวคิดการสนับสนุน (supportive approach) มีทัศนะต่อเคหะการสำหรับคนจนว่าเป็นกระบวนการทางสังคม ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ในประเทศแถบลาตินอเมริกาได้ร่วมกันทำการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ อันเป็นต้นกำเนิดแนวคิดในทัศนะของ Turner ซึ่งเห็นว่าการช่วยตนเองดังกล่าวเป็นกระบวนการตัดสินใจร่วมกันภายในสังคม และยังเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครัวเรือนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ ประเด็นของแนวคิดนี้เน้นที่ความสำคัญของประชาชน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ประชาชนมีโอกาสควบคุมการใช้ทรัพยากรที่มีข้อจำกัดเหล่านั้น (Turner. 1976 : 25) รัฐมีหน้าที่เพียงการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถดำเนินการด้านที่อยู่อาศัยของตนได้เท่านั้น ดังนั้นประโยชน์ใช้สอยของที่อยู่อาศัยจะสามารถวัดได้จากระดับของการเสนอความต้องการของครัวเรือนที่อยู่อาศัย อันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมในการออกแบบของผู้ใช้ ด้วยวิธีนี้ประชาชนจะมีความชอบธรรมด้านการควบคุมการใช้ทรัพยากรด้านที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ในท้องถิ่น ในขณะที่รัฐจะทำหน้าที่ในการควบคุมด้านความปลอดภัยและความสมดุลของระบบนิเวศ ดังนั้นการช่วยตนเองไม่ได้หมายถึงการลงมือสร้างบ้านด้วยตนเองเสมอไป แต่หมายถึงการมีส่วนร่วมและอำนาจในการตัดสินใจ (Turner. 1987 : 20) และรัฐมีหน้าที่โดยตรงในการสนับสนุนความคิดริเริ่มของประชาชน (Supportive Approach) จึงมีความขัดแย้งกันกับแนวของ World Bank (อ่านแนวคิดของ World Bank) เนื่องจาก Turner เน้นการสนับสนุนชุมชนและองค์กรท้องถิ่นในขณะที่แนวคิดของ World Bank สนับสนุนกลไกของตลาดโดยมิได้มุ่งเน้นการกระจายความเป็นเจ้าของที่ดิน เงินทุน และโครงสร้างพื้นฐานดังที่ Turner กล่าวเน้น อย่างไรก็ตาม การควบคุมกลไกการตลาดและการมอบอำนาจการครอบครองที่ดิน เงินทุน และแรงงาน ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นตามแนวคิดของ Turner นั้นกระทำได้ยากในบริษัทของประเทศด้อยพัฒนา ข้อโต้แย้งของ Turner ไม่มีพลังพอที่จะให้คำตอบด้านการแก้ไขประเด็นความขัดแย้งกับตรรกะด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการบริหารจัดการในบริบทของประเทศในระบบทุนนิยมเพียงเพื่อให้สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยมาก (Turner. 1987 : 15) ดังนั้นแนวคิดของ Turner จึงกลายเป็นข้อวิพากษ์หลักของ Burgess ที่กล่าวถึงแนวคิดนี้ว่าเป็นการเสริมแรงให้กับตรรกะในระบบทุนนิยม และมองข้ามความขัดแย้งในรัฐภายใต้ระบบทุนนิยม เนื่องจากในขณะที่อยู่อาศัยแบบช่วยตัวเองจะสามารถเพิ่มค่าด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นต้นการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(Exchange Value) เมื่อเวลาผ่านไป ผู้ที่รับประโยชน์จากโครงการช่วยตัวเองกลายเป็นชนชั้นกลาง และเป็นการผลักรับผิดชอบของนักลงทุนด้านสวัสดิการคนงานอีกด้วย ทั้งนี้ Turner ยังไม่สามารถหาวิธีการที่เหมาะสมภายใต้ความเป็นไปได้ของกฎหมาย ที่จะทำให้รัฐในประเทศด้อยพัฒนา กระจายทรัพยากรไปสู่ผู้มีรายได้น้อยและเปิดโอกาสเกิดการมีส่วนร่วมขึ้นได้

2.3.8.3 แนวคิด Burgess

Rod Burgess (Turner, 1987 : 30) ได้วิพากษ์วิจารณ์ แนวคิดของ Turner และแนวทางในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับประชากรผู้มีรายได้น้อยของภาครัฐและกลุ่ม องค์กรอิสระโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดเชิงวิเคราะห์โครงสร้าง (Structural approach) การจัดหาที่อยู่อาศัยแบบช่วยตนเองได้รับการมองว่าเป็นการหาความชอบธรรมของระบบทุนนิยมและการเอารัดเอาเปรียบของกลุ่มผู้มีอำนาจ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงมองทางออกของการแก้ปัญหาโดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจ Burgess (1985) ได้แย้งว่า การสร้างที่อยู่อาศัยไม่สามารถคำนึงถึงเพียงอรรถประโยชน์ (Use Value) เท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงมูลค่าเพิ่มในฐานะคุณค่าการแลกเปลี่ยน (Exchange Value) อีกด้วย เมื่อที่อยู่อาศัยเป็นอสังหาริมทรัพย์ การวิเคราะห์จะต้องกระทำในบริบทของกระบวนการผลิต และความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบในผลประโยชน์ที่ได้ระหว่างแต่ละชนชั้น โดย Burgess อ้างถึงฐานะของรัฐในระบบการผลิตแบบทุนนิยมว่า รัฐทำหน้าที่เพียงรักษาผลประโยชน์ และให้ความมั่นใจในการผลิตภายใต้ระบบทุนนิยมเท่านั้น ดังนั้นภายใต้ระบบทุนนิยม ที่อยู่อาศัยแบบช่วยตัวเองไม่สามารถอยู่เหนือหรือขัดแย้งกับกฎหมายหรือแม้กระทั่งเปลี่ยนกฎหมายได้ หนทางที่ที่อยู่อาศัยแบบช่วยตนเองจะมีราคาถูกลงได้ก็ด้วยแรงงานได้เปล่าของผู้อยู่อาศัยเอง แต่ต้นทุนอันเนื่องมาจากปัจจัยอื่นเช่นวัสดุ ที่ดิน และสาธารณูปโภคยังอยู่ภายใต้เงื่อนไขของระบบตลาด ซึ่งไม่สามารถลดต้นทุนให้ต่ำพอที่คนจนจะสามารถซื้อได้ ต้นทุนด้านดอกเบี้ย การเก็บกำไรในที่ดิน จะถูกซ่อนเร้นไว้ด้วยการแทรกแซงจากรัฐภายใต้กฎหมายควบคุมการก่อสร้าง ผู้อยู่อาศัยซึ่งเป็นผู้สร้างจะถูกบังคับให้ใช้วัสดุในตลาดโดยทางอ้อม และเป็นการยึดเหนี่ยวค่านิยมที่ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของผู้อาศัย ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดของ Turner ในด้านความเป็นอิสระในการสร้าง (Freedom to build) ดังนั้นที่อยู่อาศัยแบบช่วยตัวเองในทัศนะของ Burgess เป็นการรวมเอากิจกรรมทั้งหมดของการสร้างให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบทุนนิยมและโครงสร้างทางการเมืองนั้นๆ และจะทำให้การกระจายรายได้ของระบบเลวร้ายมากขึ้น (Burgess, 1985 : 12) ถึงแม้ว่าการวิเคราะห์สภาพปัญหาของ Burgess จะเป็นไปอย่างเป็นเหตุเป็นผลจากทัศนะของนักเศรษฐศาสตร์การเมือง อย่างไรก็ตาม Burgess มิได้เสนอวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ในบริบทของเมืองในประเทศไทยที่สามแต่อย่างใด

2.3.8.4 แนวคิด World Bank

แนวคิดของธนาคารโลกต่อการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเมืองนั้นเป็นไปในรูปแบบของระบบตลาด ธนาคารโลกนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าอยู่เบื้องหลังนโยบายด้านการเงินและเศรษฐกิจของโลกที่กำลังพัฒนา และนับว่าเป็นผู้สนับสนุนด้านการเงินเพื่อโครงการที่อยู่อาศัยแบบช่วยเหลือการเป็นเอกลีลาที่สงวนไว้สำหรับการเช่าเพื่อการค้าเท่านั้น ไม่น่าจะเหมาะไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตนเองตั้งแต่ ปี 1972 เป็นต้นมา ธนาคารโลกมักฉวยแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและนำมาดัดแปลงให้เข้ากันกับแนวทางการพัฒนาแบบ Neoclassic ธนาคารโลกจึงเป็นแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนที่อยู่อาศัยแบบช่วยตนเองที่ใหญ่ที่สุดของโลกในทศวรรษนั้นมาหลังจากที่นักวิชาการด้านเคหะการหลายท่านได้เสนอแนวคิดในรูปแบบของการช่วยตัวเอง ด้วยพยายามที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่า ประชากรที่มีรายได้น้อยในประเทศด้อยพัฒนามีขีดความสามารถในการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยได้ตลาดบ้าน (Conventional Housing Market) โดยที่โครงการบ้านราคาถูกจะต้องสามารถคืนทุน ธนาคารโลกเห็นว่าอุปสรรคของการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนในเมืองเกิดเนื่องจากความไร้ประสิทธิภาพของกลไกในตลาดในการกำหนดอุปสงค์และอุปทาน วิธีแก้ปัญหที่สำคัญจึงมุ่งเน้นการส่งเสริมกลไกทางตลาดให้แข็งแกร่งและขจัดอุปสรรค (Bottle Neck) อันได้แก่ความพยายามในการทำให้ต้นทุนของที่อยู่อาศัยให้ถูกลงโดยการลดมาตรฐานการก่อสร้างลง การทำให้ระดับราคาที่ดินอยู่ในภาวะที่ประชากรรายได้ต่ำสามารถซื้อได้ ธนาคารโลกยังเชื่อว่าหากผู้อาศัยร่วมสละแรงงานในการก่อสร้าง จะสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานได้ส่วนหนึ่ง (World Bank, 1975 : 25) World Bank จึงมุ่งสนับสนุนโครงการ sites and services ในช่วงปี 1972 – 1975 แต่กลับพบว่าอุปสรรคสำคัญในประเทศด้อยพัฒนาได้แก่การเกร็งกักที่ดินซึ่งทำให้ที่ดินมีราคาสูง และโครงการเหล่านี้ยังมีราคาสูงเกินกว่าผู้มีรายได้ต่ำจะสามารถเข้าถึงได้ จึงได้เปลี่ยนนโยบายสนับสนุน โครงการปรับปรุงสลัม (Squatter and Slum Upgrading) แทนในระหว่างปี 1976 – 1979 แต่ก็พบว่าปัญหาด้านการคืนต้นทุนยังไม่สามารถขจัดได้อยู่ จึงหันมาสนับสนุนการกระตุ้นการจ้างงานในโครงการที่อยู่อาศัย ที่เน้นแรงงานท้องถิ่นและการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจขนาดเล็กแทนในระหว่างปี 1980 – 1983 เพื่อเน้นการคืนต้นทุนและเพื่อให้โครงการดำเนินต่อไปได้ (Burgess, 1987 : 15) ดังนั้นโครงการต่างๆ ของ World Bank จึงมิได้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีประสิทธิภาพโดยการให้อำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่น

ดังนั้น World Bank จึงร่วมมือกับ IMF หันมาเน้นนโยบายการปรับโครงสร้างแทน โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตในระดับมหภาคแทนการจัดการให้ระดับโครงการย่อยๆ ทั้งนี้ จะต้องอาศัยกลยุทธ์ในการลดขนาดองค์กร การลดบทบาทของรัฐในการเป็นผู้ผลิตและให้บริการ ตลอดจนการเปิดเสรีทางการค้าแก่ต่างประเทศอันเป็นกลยุทธ์ใหม่ในการแก้ปัญหาการค้าชำระหนี้สินของประเทศด้อยพัฒนา (Foxley, 1983 : 12 และ Yagci, 1985 : 8) การที่ World Bank สนใจให้การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยก็เนื่องจาก เห็นว่าที่อยู่อาศัยเป็นสินค้าทุน ที่จะสามารถนำมา ซึ่งการลดลงของค่าแรงและการเติบโตด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น นโยบายของ World Bank จึงมิได้เน้นความต้องการที่อยู่อาศัยของคนจนในเมือง แต่เน้นความสามารถในการจ่าย (TUE, 1988 : 10)

อย่างไรก็ตามรัฐบาลในประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ที่ได้รับความช่วยเหลือด้านเงินกู้จาก World Bank อยู่ในสภาวะที่จะต้องยอมรับเงื่อนไขสำหรับนโยบายเคหะการจาก World Bank ซึ่งบ่อยครั้งขัดแย้งกันเองและประสบความสำเร็จล้มเหลว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.8.5 แนวคิดของ Governance มาผสมผสานกับ Supportive Approach

เพื่อการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับคนจนในเมือง

เป็นที่ยอมรับกันว่าสภาพปัญหาอันเนื่องจากกระบวนการเป็นเมือง การเพิ่มของประชากรอันเนื่องจากการย้ายถิ่น และปัญหาความยากจนในเมืองเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากในประเทศโลกที่สาม และเป็นที่ยอมรับอีกว่า รัฐในประเทศเหล่านี้ขาดแรงจูงใจและไม่สามารถแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยมิได้ด้วยเหตุผลทางงบประมาณ แต่ด้วยข้อจำกัดของระบบเศรษฐกิจ สังคม และระบบราชการภายในประเทศเหล่านี้ และระบบตลาดที่สมบูรณ์ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในประเทศในโลกรวมสามส่วนใหญ่ (Safier, 1983 : 15) ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวิถีทางสังคมภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นในความพยายามแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย การมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนถึงการนำไปปฏิบัติจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในตอนปลายของทศวรรษที่ 1980 UNCSH ได้เปลี่ยนแนวทางของที่อยู่อาศัยแบบช่วยเหลือตนเองมาเป็นการเน้นความเชื่อมโยงระหว่างบทบาทของรัฐ ตลาด องค์กรอิสระ และองค์กรชุมชน โดยรวมเรียกว่าแนวคิดการเพิ่มขีดความสามารถให้แก่ชุมชน “enablement” อันได้แก่การนำทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเพิ่มขีดความสามารถในด้านการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตด้านที่อยู่อาศัยและโครงสร้างพื้นฐาน และเพิ่มขีดความสามารถของการค้าใน และนอกระบบ โดยเน้นการเพิ่มบทบาทความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนให้ได้ผลสูงสุด (UNCSH, 1990 : 12) ถึงแม้แนวคิดนี้จะเน้นการมีส่วนร่วมในระดับรากหญ้าและตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบชุมชน ในปี 1988 UNCSH ได้พัฒนาแนวทางที่เรียกว่า กลยุทธ์ที่อยู่อาศัยสำหรับปี 2000 (Global Strategy for Shelter for the Year 2000) โดยมุ่งเน้นสัญลักษณ์ขนาดพื้นที่ที่พอเพียง และการระบายอากาศสำหรับที่อยู่อาศัยในปี 2000 และการทำให้ที่อยู่อาศัยมีผลผลิตทางเศรษฐกิจเพื่อขจัดความยากจน แต่เนื่องจาก World Bank เป็นผู้สนับสนุนหลักในโครงการนี้ แนวคิดนี้ยังเน้นการใช้ระบบตลาดเป็นกลไกอย่างมาก และจึงมีความเป็นไปได้ต่ำในด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยมากในประเทศด้อยพัฒนา ในปี 1996 ระบบนิเวศน์เริ่มเป็นที่สนใจเนื่องจากโลกประสบปัญหาด้านสภาวะแวดล้อม การประชุม Habitat II ในหัวข้อ City Summit ที่ Istanbul ได้ขยายความหมายของที่อยู่อาศัยแบบช่วยเหลือตนเองให้กว้างขวางต่อไปอีก เพื่อครอบคลุมการกระจายอำนาจ การสนับสนุนด้านเงินทุน การให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการเพิ่มผลผลิตด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้นโยบายเหล่านี้จะเน้นการขจัดความยากจน แต่มิได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและด้านอุปสรรคด้านกฎหมายที่ขัดขวางการจัดที่อยู่อาศัยสำหรับคนจนในเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.8.6 การนำแนวคิดด้าน Governance มาใช้กับการแก้ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

Governance หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคม (Civic Society) กับรัฐ (Mc. Carneyet.,al.1995 : 4) โดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชาสังคมและปัจเจกบุคคลในการตัดสินใจด้านนโยบายต่างๆ เช่น เศรษฐกิจและการเมือง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้หมายถึง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ และการเข้าถึงเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีอำนาจในการตัดสินใจ ในบางกรณีการปฏิสัมพันธ์อาจกระทำผ่านองค์กรอิสระ เช่น NGO ปัญหาหลักของการจัดหาที่อยู่อาศัยในเมืองบริบทของไทยนั้นได้แก่อุปสรรคของการเข้าถึงที่ดิน การให้บริการด้านสาธารณูปโภค ในกรณีชุมชนบุงรุก การบริหารจัดการด้านเงินทุนภายในชุมชนแหล่งที่มาของเงินทุนและสุขภาพของชุมชน การจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับคนจนในเมืองมักเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าดังกล่าวด้วยวิธีนอกระบบ โดยผนวกกับการให้อำนาจอิสระแก่ชุมชนในการช่วยตนเอง ดังนั้นวิธีการในแนว Governance จึงเน้นว่ามีประโยชน์ทั้งในกระบวนการวางแผนนโยบายและกระบวนการนำแผนไปใช้ ในขั้นตอนการวางแผนนโยบายวิธีนี้เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารระหว่างผู้อยู่อาศัยเจ้าของที่ดินและเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อหาข้อยุติในข้อขัดแย้งต่างๆ โดยสามารถเอาชนะอุปสรรคด้านกลไกตลาดได้ และวิธีนี้จะเป็นประโยชน์มากขึ้นในกระบวนการนำแผนไปปฏิบัติ เนื่องจากมีอุปสรรคหลายประการที่ไม่สามารถแก้ไขโดยใช้วิธีการในระบบได้ เช่น การต่อรองโดยใช้วิธีการ Land Sharing เพื่อให้ได้มาซึ่งการเช่าที่ดินแลกกับการคืนที่ดินให้แก่เจ้าของที่ดินบางส่วน เพื่อการทำประโยชน์หรือการให้ได้มาซึ่งสาธารณูปโภคในชุมชนบุงรุก เป็นต้น

2.3.9 องค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่ (อ้างใน กฤษดา ธรรมเสรี. 2549 : 50)

1) **คุณภาพชีวิต** เป็นชุมชนเมืองที่มีระเบียบสวยงามน่าอยู่อาศัยมีสวนสาธารณะ สนามเด็กเล่น สถานที่ออกกำลังกาย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีความสะดวกสบายในการเดินทาง ไม่มีสิ่งรบกวนจากมลภาวะขณะเดียวกันยังเพียบพร้อมไปด้วยยานการค้าและบริการ

2) **การบริการ** เป็นชุมชนเมืองที่สมบูรณ์แบบที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างครบครันด้วยการรวมศูนย์การบริการทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน เช่น สำนักงานเขต โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าและบริการเป็นต้น ด้วยการเดินทางเพียงเล็กน้อยภายในชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริการจากภายนอก ขณะเดียวกันยังสามารถให้บริการประชาชนในพื้นที่โดยรอบเพื่อลดการเดินทางเข้าไปยังพื้นที่เมืองชั้นในได้อีกด้วย

3) **ความสะดวกสบาย** เป็นชุมชนเมืองที่มีความคล่องตัวในการเดินทางมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเดินทางทั้งภายในและระหว่างชุมชน มีการวางแผนการจัดการระบบชุมชนที่ดีโดยกำหนดแผนการใช้ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประจำวัน

4) **สิ่งแวดล้อม** เป็นชุมชนเมืองที่มีการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวในลักษณะของสวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น กระจายอยู่อย่างเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และแบ่งแยกกลุ่มกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดมลภาวะออกจากชุมชน รวมทั้งระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการจัดเก็บและกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ

5) สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เป็นชุมชนเมืองที่มีการจัดวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สมบูรณ์เช่น ระบบโครงข่ายถนนที่ได้มาตรฐานและเข้าถึงที่ดินทุกแปลง ระบบขนส่งมวลชน ระบบระบายน้ำ การป้องกันน้ำท่วม การบำบัดน้ำเสีย การบริการน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ เป็นต้น อีกทั้งยังได้จัดเตรียมการบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับชุมชนเช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ทำการไปรษณีย์ สถานีตำรวจ ศูนย์บริการชุมชนและลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

2.4 การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543: 164-165)

1) ความปลอดภัย (Safety) ของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและทรัพย์สิน ชุมชนจะต้องมีสภาพกายภาพที่ให้ความปลอดภัยแก่ผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยือนทั้งร่างกาย และจิตใจรวมถึงทรัพย์สินด้วย ความปลอดภัยเป็นความปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ อันได้แก่ อุทกภัย วาตภัย ไฟไหม้ แผ่นดินยุบตัวถล่ม แผ่นดินไหว การกัดเซาะพังทลายของน้ำหรือลม รวมถึงภัยจากความขาดแคลนทางธรรมชาติ เช่น ความแห้งแล้ง อากาศร้อน ความปลอดภัยจากการกระทำของมนุษย์อันได้แก่ อันตรายจากการก่อสร้าง อาคารถล่ม ไฟไหม้ ความปลอดภัยนี้จะทำให้ผู้คนในชุมชนรู้สึกถึงความมั่นคง (Security) ไม่วิตกกังวล ชุมชนจำเป็นต้องคำนึงถึงภัยต่างๆ เหล่านี้แล้ววางแผนกายภาพให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คนในชุมชน

2) ความสะดวก หมายถึง ความสะดวกในการดำเนินการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การติดต่อสัญจรไปมาหาสู่ในส่วนต่างๆ ของชุมชนเป็นไปอย่างคล่องตัวไม่ติดขัด ความสะดวกนี้รวมถึงการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร โทรคมนาคม ที่ให้บริการแก่ผู้คนในชุมชนด้วยค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ความสะดวกนี้จะทำให้ผู้คนในชุมชนเกิดความมั่นใจในการเดินทางติดต่อ การพัฒนาระบบติดต่อของส่วนต่างๆ ในชุมชนอาจจะต้องพิจารณาศักยภาพเดิมของชุมชน เช่น ความสะดวกในการติดต่อทางบก ทางน้ำ ทางอากาศหรือการใช้เทคโนโลยีสื่อสารเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการติดต่อ

3) ความสบาย ผู้คนในชุมชนควรอยู่ในภาวะความสบาย คือ ความไม่ร้อนจนเกินไป ไม่ความหนาวเกินไป มลพิษในอากาศไม่มากจนเกินไป ฝุ่นไม่มากจนเกินไป ไม่มีกลิ่นเสียงไม่ดังจนเกินไป มีความเป็นส่วนตัวพอสมควร ความสบายนี้จะทำให้ผู้คนในชุมชนอยู่อย่างมีความสุข สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของชุมชนจะเป็นข้อจำกัดตามความสบาย เช่น อากาศร้อน อากาศหนาว แต่ในการพัฒนาสภาพกายภาพสามารถแก้ไข หรือบรรเทาความไม่สบายเหล่านี้ให้ลดลงได้ ฉะนั้นจะต้องให้ความสำคัญในการแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) **ความเป็นระเบียบ** หมายถึง การที่เป็นส่วนประกอบต่างๆ ของชุมชนได้รับการจัดรวมหมวดหมู่อย่างกลมกลืนกันไม่มีความแตกต่างกันที่เห็นความขัดแย้งกันอย่างชัดเจนมาอยู่ด้วยกัน ทำให้ไม่ก่อความวุ่นวาย สับสน ถ้าจำเป็นต้องมีความแตกต่างกันก็ต้องมีส่วนเชื่อมต่อที่ทำให้เกิดต่อเนื่อง องค์ประกอบบางอย่างที่มีความไม่เป็นระเบียบ เช่น สิ่งก่อสร้างทรุดโทรม ปรักรั้วพัง ไม่ได้แนว ไม่ได้แถว ต้องได้รับการแก้ไขให้เป็นระเบียบความเป็นระเบียบจะทำให้ผู้คนในชุมชนเห็นความชัดเจนของกายภาพและดูว่าชุมชนมีความเรียบร้อย ไม่รกรุงรัง จะเกิดสำนึกในการเอาใจใส่ต่อสภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นการป้องกัน การดำเนินการที่จะเป็นความไม่เป็นระเบียบ เช่น การทิ้งขยะ การก่อสร้างต่อเติมอาคารที่ไม่เป็นระเบียบไปในตัวเองอีกด้วย

5) **สุนทรียภาพ** หมายถึง มีลักษณะสภาพแวดล้อมกายภาพที่สวยงาม น่ามอง อาจเกิดจากการที่ได้เห็นภาพองค์ประกอบ มีความสัมพันธ์สอดคล้องซึ่งกันและกัน กลมกลืนกัน ถ้าแตกต่างกันบ้างซึ่งทำให้เกิดความตื่นตื้นสนใจ แต่ก็ต้องยังอยู่ในภาพรวมเดียวกันลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดีจะทำให้ผู้คนรู้สึกถึงศิลปะเกิดความรื่นรมย์ การสร้างสุนทรียภาพอาจเกิดจากการจัดระเบียบขององค์ประกอบกายภาพเช่น การจัดระเบียบ ป้าย สิ่งความสะดวก (Street Furniture) หรือจากการนำเอาสุนทรียภาพทางศิลปะมาใช้ เช่น รูปทรง (Shape) สัดส่วน (Proportion) ขนาดส่วน (Scale) สี (Color) โดยให้ภาพรวมมีความสวยงาม

6) **เอกลักษณ์และสารรูป** การมีเอกลักษณ์ (Identity) และสารรูป (Image) ที่ชัดเจน เอกลักษณ์เป็นลักษณะกายภาพเฉพาะตัวของชุมชน ถ้ามีความเด่น ชัดเจนจะทำให้เกิดสารรูปของชุมชนด้วย ชุมชนแต่ละชุมชนย่อมมีเอกลักษณ์ของตนเอง เอกลักษณ์อาจเกิดจากธรรมชาติ เช่น ชุมชนภูเขา ชุมชนชายทะเล ชุมชนในหมอก หรืออาจเกิดมาจากศิลปวัฒนธรรม เช่น ชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนที่มีวัฒนธรรมชัดเจน เช่น ล้านนา ชุมชน อาชีพพิเศษ เช่น เกษตรกร เอกลักษณ์และสารรูปนี้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้คนในชุมชนซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแหน ต้องทำนุบำรุงรักษาชุมชนซึ่งเป็นแรงสำคัญในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน และทำให้ผู้มาเยือนจดจำได้อย่างดีสามารถดึงดูดให้กลับมาเยือนอีกได้ เอกลักษณ์และสารรูปจึงเป็นสิ่งสำคัญของชุมชนที่จำเป็นต้องค้นหารักษาและส่งเสริมในการพัฒนา

ชุมชนที่มีกายภาพดีซึ่งประกอบด้วยลักษณะ 6 ประการ ดังกล่าว เป็นเป้าหมายในการพัฒนาทางกายภาพ การที่จะไปถึงเป้าหมายนี้จำเป็นต้องมีขั้นตอน หรือขบวนการในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งก็คือขั้นตอนการวางแผนและออกแบบกายภาพ

2.4.1 การวิเคราะห์พื้นที่ที่มีอิทธิพลในการวางแผนและออกแบบกายภาพ

จากวัตถุประสงค์และข้อมูลพื้นที่มาทำการวิเคราะห์พื้นที่โดยวิเคราะห์แยกในรายละเอียดแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลในการวางแผน และออกแบบกายภาพซึ่งประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยทางธรรมชาติ อันได้แก่ ธรณีวิทยา รูปทรงพื้นฐานกายภาพ ดิน อุทกวิทยา ลม

ฟ้าอากาศ พืชพรรณ สัตว์ สัตว์ป่าและผู้คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม อันได้แก่ องค์ประกอบที่มนุษย์สร้าง การใช้ที่ดินเดิม ที่เว้นว่าง ส่วนเชื่อมต่อ ซึ่งจะกล่าวถึงแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้

2.4.1.1 ปัจจัยทางธรรมชาติ

ปัจจัยนี้ได้พิจารณาถึงองค์ประกอบที่มีผลกับการพัฒนาทางกายภาพ ตามลักษณะศักยภาพของพื้นที่ โดยพัฒนาจาก Layer-Cake Model โดย Wallace, Mcharg, Roberts & Todd, 1974 และจาก Steiner, 1991

1) ธรณีวิทยา (Geology) พิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลทางธรณีวิทยาเป็นอย่างไร อายุประมาณเท่าใด ยังปรากฏการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ตลอดจนพิจารณาชนิดของหินที่อยู่ใต้ผิวดินเช่น หินทราย หินแกรนิต ความลึกของชั้นหินที่มีผลต่อการก่อสร้าง การตรวจสอบอาจทำได้โดยการเจาะตัวอย่างหินดินในพื้นที่ไปตรวจ

2) รูปร่างพื้นฐานกายภาพ (Physiography) เป็นพื้นฐานรูปร่างกายภาพที่สามารถสัมผัสได้รูปร่างที่มีความสูงต่างโดดเด่นเห็นชัดเจน อันได้แก่ ภูเขา เนิน รูปร่างที่ราบ รูปร่างที่ลึกจากระดับปกติ ได้แก่ หุบเขา ลำธารและแม่น้ำ รูปร่างพื้นฐานแผ่นดินที่มีความยิ่งใหญ่ มีความคงที่ เปลี่ยนแปลงยาก จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมีความจำเป็นต้องคำนึงถึงและได้เป็นตัวกำหนดการพัฒนา

3) ดิน (Soils) ศึกษาสำรวจลักษณะดินในบริเวณ โดยพิจารณาชนิดประเภทของดินเพื่อจะได้พัฒนาได้สอดคล้องให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม การพิจารณาดินเป็น 2 ลักษณะคือ

- ด้านวิศวกรรม พิจารณาว่าดินมีความสามารถในการรับน้ำหนัก (Bearing) ได้เพียงใดและมีความสามารถในการคงตัว (Stability) ได้เพียงใด

- ด้านการปลูกต้นไม้ (Planting) มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการปลูกพืชชนิดใดและไม่เหมาะสมกับพืชชนิดใด ปลูกต้นไม้ชนิดใดแล้วเจริญงอกงามดีเพื่อจะได้เลือกชนิดต้นไม้ที่ปลูกได้ถูกต้องด้วยหรือแก้ไขปรับสภาพดินให้เหมาะสม นอกจากนี้ความเป็นต่าง (pH) หรือเป็นกลางมากของดินเป็นอย่างไรเหมาะสมแล้วหรือไม่ถ้าไม่เหมาะสมก็ต้องแก้ไข

4) อุทกวิทยา (Hydrology) ข้อมูลอุทกวิทยามีอิทธิพลต่อการพัฒนาพื้นที่ ตั้งแต่การหาแหล่งน้ำอุปโภคบริโภคมาใช้ จนถึงการจัดการระบบการระบายน้ำออกจากพื้นที่ นอกจากนี้ผิวดินแล้วยังต้องพิจารณาน้ำใต้ดินดูว่าระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกในระดับใด มีปริมาณมากน้อยเพียงใด พิจารณาจากปริมาณและอัตราการไหลของน้ำใต้ดิน โดยสามารถสำรวจศึกษาได้จากการขุดหลุมตรวจสอบน้ำใต้ดิน ดูน้ำใต้ดินมีผลต่อการพัฒนาทางกายภาพทั้งทางด้านวิศวกรรมและการปลูกต้นไม้จึงต้องพิจารณาด้วย

5) ลมฟ้าอากาศในพื้นที่ (Climate) ลมประจำในพื้นที่ทั้งทิศทางและความเร็วเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องวิเคราะห์ นอกจากนี้พื้นที่ใกล้เคียงกัน แต่มีรูปร่างพื้นฐานกายภาพ หรือสิ่งก่อสร้างที่แตกต่างกันอาจจะ มีลมฟ้าอากาศเฉพาะแต่ละพื้นที่ (Microclimate) ที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แตกต่างกันได้เช่นในบริเวณหุบเขาและเนินเขาในพื้นที่ใกล้เคียงกัน อาจจะมีทิศทางและความเร็วลม เปลี่ยนทิศไปจากลมโดยรวมในพื้นที่

6) พืชพรรณ (Vegetation) การสำรวจและการศึกษาพืชพรรณที่มีอยู่เดิม ในพื้นที่จะทำให้เข้าใจถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของสังคมพืช และทำการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมการใช้ต้นไม้พืชพรรณเดิมที่มีอยู่แล้วย่อมเป็นการประหยัดทั้งค่าใช้จ่าย และเวลาการหาต้นไม้พืชพรรณใหม่มาปลูก นอกจากการศึกษาต้นไม้พื้นเมืองหรือต้นไม้ประจำถิ่น และการใช้ประโยชน์จากต้นไม้ประจำถิ่นแล้ว การปลูกต้นไม้เพิ่มเติมก็ควรพิจารณาต้นไม้พื้นเมืองและต้นไม้ท้องถิ่นโดยเฉพาะพื้นที่ที่ดินมีปัญหา เพราะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดีและเป็นการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่นอีกด้วย

7) สัตว์ธรรมชาติหรือสัตว์ป่า (Wildlife) การศึกษาสัตว์ที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะบ่งบอกลักษณะนิเวศน์และความอุดมสมบูรณ์ สัตว์มีส่วนในการสร้างบรรยากาศสร้างชีวิตให้แก่พื้นที่เช่น นก เป็ด ปลา สัตว์ป่า ในการพัฒนาพื้นที่พิเศษเช่น อุทยานแห่งชาติหรือพื้นที่นันทนาการ การเลือกบริเวณที่จะพัฒนาโดยพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ ชนิดของสัตว์ที่อยู่ในพื้นที่ทั้งสัตว์ที่อยู่ประจำและสัตว์ที่อพยพมาอยู่ตามฤดูกาลเช่น นกจากทางเหนือที่อพยพมาประเทศไทยในฤดูหนาว ก็เป็นสิ่งที่จะทำให้การพัฒนาสัมฤทธิ์ผลอย่างดี

8) ผู้คน (People) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเป็นผู้สัมผัสองค์ประกอบอื่นๆ มนุษย์เป็นผู้สร้าง และเปลี่ยนแปลงสำคัญแก่องค์ประกอบอื่นๆ ตามความต้องการมนุษย์ องค์ประกอบนี้มีกิจกรรมที่สร้างสีสันให้เป็นองค์ประกอบที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอด มีกิจกรรมที่สร้างสีสันให้แก่ชุมชนและทำให้ชุมชนมีชีวิตและที่สำคัญคือ ความต้องการของมนุษย์เป็นตัวกำหนด การพัฒนาของชุมชน

2.4.1.2 ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

1) องค์ประกอบที่มนุษย์สร้าง (Built Environment) เป็นองค์ประกอบที่ถูกสร้างขึ้นหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปทรงพื้นฐาน (Physiography) โดยการกระทำของมนุษย์ได้แก่ อาคาร สิ่งก่อสร้าง โครงสร้างต่างๆ ซึ่งอาจจะมีขนาดใหญ่เล็กแตกต่างกันมีความคงที่และสามารถเปลี่ยนแปลงได้พอสมควร

2) การใช้ที่ดิน (Land Use) การศึกษาสำรวจและสรุปการใช้ที่ดินเดิมในพื้นที่และพื้นที่ข้างเคียงเพื่อดูว่ามีการใช้ที่ดินลักษณะใด มีความสัมพันธ์กันอย่างไรขอบเขตของการใช้ที่ดินแต่ละชนิดอยู่บริเวณใด โดยแบ่งเป็นย่านได้แก่ ย่านพักอาศัย ย่านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และย่านพักผ่อนหย่อนใจต่างๆ จะต้องจัดรวบรวมและทำการสรุป เพื่อจะได้จัดการพัฒนาให้สอดคล้องกับการใช้ที่ดินเดิมของบริเวณ

3) ที่เว้นว่าง (Open Space) ที่องค์ประกอบที่อยู่บนรูปทรงพื้นฐานที่ถูกเว้นว่างไว้เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันของชุมชน ซึ่งเปิดโล่งแตกต่างไปจากองค์ประกอบอื่นได้แก่ พุ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โล่ง ลานโล่ง ลานระหว่างอาคาร สนามกีฬา ลานอเนกประสงค์ แอ่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นบริเวณที่มีคุณค่าทางภูมิทัศน์เพราะเป็นบริเวณที่จะเปิดมุมมองหรือมีระยะมุมมอง

4) ส่วนเชื่อมต่อ (Linkage) องค์ประกอบเป็นส่วนที่ติดต่อหรือโครงข่ายที่ทำให้องค์ประกอบต่างๆ รวมกันได้ ทำให้องค์ประกอบต่างๆเกิดประโยชน์ใช้สอยได้ ส่วนเชื่อมต่อนี้ ได้แก่ เส้นทางสัญจร (Path) ที่ทำให้เกิดการติดต่อเคลื่อนไหวได้อาจหมายถึง ถนน ทางรถไฟ แม่น้ำ ลำคลองที่ใช้ติดต่อรวมถึงการติดต่อสื่อสารในระบบสารสนเทศ ส่วนร่วมก็เป็นส่วนที่สำคัญ เพราะจากองค์ประกอบที่นำเห็นองค์ประกอบอื่น ถ้ามีคุณภาพดีก็จะแลติไปด้วย เช่น เส้นทางนักท่องเที่ยว ถ้ามีคุณภาพดีจะให้ความรู้สึกที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

2.4.2 แนวความคิดเรื่องคุณภาพชีวิต (อ้างใน คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2542: 5-7)

คุณภาพชีวิต (Quality of life) เป็นเรื่องที่น่ามาใช้เป็นตัวชี้วัดเป้าหมายสุดท้าย (Ultimate Goal) ของการพัฒนา ตั้งแต่ราวปี ค.ศ.1970 เป็นต้นมานับแต่มีแนวคิดการพัฒนาที่เน้นตัวมนุษย์อันเป็นแนวคิดเชิงการพัฒนาสังคม ซึ่งพิจารณาถึงองค์ประกอบอย่างรอบด้านที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ในลักษณะผสมผสาน และเป็นการพึ่งพาสอดแทรก (Interdependent and Inter-penetrate) และเป็นไปภายใต้กระบวนการของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction) ของมนุษย์ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มชุมชน และสังคม

2.4.2.1 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

มีผู้ให้ความหมายและองค์ประกอบของ “คุณภาพชีวิต” ไว้จำนวนมากมาย ทั้งที่มีลักษณะแคบและกว้าง ซึ่งอาจยกเป็นตัวอย่างเป็นได้ ดังนี้

อ้างใน Cambell. (1976 : 16) เห็นว่าคุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดี (Well – being) ซึ่งครอบคลุมถึงความมีอุดมสมบูรณ์ด้านวัตถุ เช่น การมีอาหาร ที่อยู่อาศัยที่ดี และความมีคุณค่าทางจิตใจหรือความรู้สึก เช่น ความปลอดภัย ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน เป็นต้น

Coleman and Nixson, 1978 (อ้างใน สุภางค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกูล. 2539 : 60) พิจารณาจาก

- รายได้ครอบครัวที่พอเพียงแก่การดำรงชีพ
- การมีงานทำที่พอเพียงแก่การยังชีพ
- การศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของประชาชน
- โอกาสการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ
- การมีเอกราชของชาติที่ปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาล

Wegner, 1984 (อ้างใน สุภางค์ จันทวานิช และวิศนี ศิลตระกูล. 2539: 58) กำหนด

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตจาก 9 ด้าน คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสามารถในการกระทำภารกิจประจำวัน

การรับรู้สภาพแวดล้อมภายนอก

การปฏิบัติกิจกรรมด้านสังคม

การใช้สติปัญญา

ความรู้สึกด้านอารมณ์

สถานภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพภาพทางสุขภาพ

ความเป็นอยู่ที่ดี

ความพึงพอใจในชีวิต

องค์ประกอบดังกล่าวนี้นับว่า ครอบคลุมแง่มุมต่างๆ ของมนุษย์และบางด้านก็ซ้ำซ้อนกัน

UNESCO. (1981: 1) กำหนดองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 7 ด้าน ดังนี้คือ 1) อาหาร 2) สุขภาพ 3) การศึกษา 4) สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร 5) ที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐาน 6) การมีงานทำ 7) ค่านิยมและศาสนา จริยธรรม กฎหมาย และปัจจัยด้านจิตวิทยา

ESCAP. (1990 : 9-12) กำหนดตัวแปรของคุณภาพชีวิตไว้ 7 ด้าน เช่นกัน ดังนี้ 1) ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) สุขภาพ 3) ชีวิตการทำงาน 4) ชีวิตครอบครัว 5) ชีวิตการใช้สติปัญญา 6) ชีวิตชุมชน และ 7) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งมีลักษณะครอบคลุมและกว้างขวาง

นิพนธ์ คันธเสวี. (2525: 67) ใช้องค์ประกอบ 6 ประการ อธิบายคุณภาพชีวิตคือ 1) ร่างกาย 2) อารมณ์ 3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 4) สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม 5) ความคิด และ 6) จิตใจ

สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิท สมักรการ. (2534 : 13-14) พิจารณาคุณภาพชีวิตจาก 13 มิติ คือ 1) ครอบครัว 2) การงานอาชีพ 3) ชีวิตสังคม 4) การพักผ่อนหย่อนใจ 5) สุขภาพ 6) การสาธารณสุข 7) การบริโภคสินค้าและบริการ 8) การครอบครองทรัพย์สิน 9) ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง 10) ความเชื่อและศาสนา 11) ความรู้สึกเกี่ยวกับท้องถิ่น 12) ความรู้สึกเกี่ยวกับรัฐบาล และ 13) ความรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตในเมืองไทย

กรมการพัฒนาชุมชน. (2537 : 1-4) ใช้ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในการประเมินคุณภาพชีวิตของคนในชนบทไทย จาก 8 หมวดตัวชี้วัด ดังนี้ 1) อาหารดี 2) มีบ้านอาศัย 3) ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว 4) ครอบครัวปลอดภัย 5) รายได้ดี 6) อายกร่วมพัฒนา 7) พาสู่คุณธรรม และ 8) บำรุงสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีตัวชี้วัดย่อยรวม 39 ตัว

สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์. (2541 : 236-269) ได้กำหนดตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต 7 ด้าน ดังนี้ 1) วิธีการดำเนินชีวิต 2) ความพึงพอใจต่อชีวิตความเป็นอยู่ 3) ความเกื้อกูลอาหารในครอบครัว 4) ความพึงพอใจในการทำงาน 5) ความเครียด 6) สิ่งแวดล้อม 7) ความพึงพอใจบริการของรัฐ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตกับคุณภาพชีวิต

วิถีชีวิต (Ways of life) เป็นแบบแผนของการคิดและพฤติกรรมในกระบวนการใช้ชีวิตประจำวัน อันเป็นผลจากวิถีคิด (Ways of Thinking) และวิถีปฏิบัติ (Ways of Practice) วิถีชีวิตจึงมักถูกกำหนดโดย ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ความเคยชิน และลักษณะของงานอาชีพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อกระบวนการใช้ชีวิตประจำวันเป็นสำคัญนั่นเอง

ปัญหาสำคัญของการประเมินคุณภาพชีวิตนอกเหนือจากความแตกต่างหลากหลายขององค์ประกอบที่ใช้แล้ว ยังมีปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือปัญหาความเหมาะสมของการประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในอดีตที่ผ่านมา มีความพยายามที่จะสร้างตัวชี้วัดขึ้นมาเพื่อจะนำไปใช้วัดคุณภาพชีวิตกับทุกสังคม ทุกพื้นที่ ทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยมิได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่มีเฉพาะและแตกต่างกันในความเป็นจริง คุณภาพชีวิตของประชาชน มีความสัมพันธ์กับ “วิถีชีวิต” ของเขาอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ วิถีชีวิตย่อมเป็นเงื่อนไขซึ่งทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ต่างกัน การศึกษาหรือประเมินคุณภาพชีวิตของคน โดยมองข้ามวิถีชีวิตของเขา จึงเป็นการยากที่จะกำหนดรูปแบบการวิเคราะห์และการหาข้อสรุปได้อย่างชัดเจน

เนื่องจากโอกาสที่จะสร้าง หรือกำหนดตัวชี้วัด ให้เหมาะสมเป็นไปได้ยาก เช่น คนที่มีอาชีพ หรือ นับถือศาสนาต่างกัน ซึ่งมีวิถีชีวิตคนละแบบ การสร้างตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมคนทั้ง 2 กลุ่มจะต้องใช้ตัวชี้วัดจำนวนมาก และเปรียบเทียบกันได้ยาก

2.4.3 แนวคิดเรื่องชุมชน (คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2542: 8)

แนวคิดเรื่องชุมชน อาจพิจารณาเป็น 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ด้านกายภาพมักพิจารณาจากลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นสำคัญ ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน พิจารณาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมของชุมชน อันเป็นผลจากการอยู่อาศัย ทำงาน หรือมีกิจกรรมสัมพันธ์ ในลักษณะเป็นการประจำที่แน่นอนของบุคคลหรือครอบครัว ปฏิสัมพันธ์โดยส่วนรวมระหว่างคนในชุมชน ก่อให้เกิดรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งคือ

2.4.3.1 โครงสร้างแบบเครือญาติ (Kinship) ได้แก่ ลักษณะความสัมพันธ์ที่เป็นผลหรือ มีลักษณะเฉพาะแบบญาติพี่น้อง โดยมีการพึ่งพาอาศัย และเกื้อหนุนกันแบบใกล้ชิด โดยไม่เน้นเชิงผลประโยชน์ แลกเปลี่ยน แต่เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามโอกาส และสถานการณ์

2.4.3.2 โครงสร้างแบบอุปถัมภ์ (Patron – client) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 ฝ่าย ที่มีเชื้อเครือญาติ แต่จะผ่านการพึ่งพาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ โดยฝ่ายหนึ่งให้ความช่วยเหลือเชิงเศรษฐกิจ หรือสังคม แก่อีกฝ่ายหนึ่ง และฝ่ายรับความช่วยเหลือ ได้ตอบแทนฝ่ายช่วยเหลือโดยการรับใช้ยินยอม ปฏิบัติตามเงื่อนไขของฝ่ายให้ความช่วยเหลือ อันเป็นลักษณะ ความสัมพันธ์ที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีอิทธิพลเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ในลักษณะฝ่ายมีอำนาจเหนือ (Super ordinate) และฝ่ายมีอำนาจรอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(Subordinate) ฝ่ายมีอำนาจเหนือทำหน้าที่ให้ความอุปถัมภ์ และมีฐานะเป็นนาย หรือลูกพี่ ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมีความรู้สึก เป็นหนี้บุญคุณ และมีบทบาทเป็นลูกน้อง

2.4.3.3 โครงสร้างแบบฝักฝ่าย (Fraction) เป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบตัวใครตัวมัน ไม่แน่นอน อาจขึ้นอยู่กับสถานการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ความสัมพันธ์อาจเป็นการพึ่งพาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เฉพาะสถานการณ์ ความสัมพันธ์จึงอาจไม่แน่นอน แล้วแต่ปัจจัยต่างๆ จะส่งผลลัพธ์สุดท้ายเป็นอย่างไร ดังนั้นการเกิดความสัมพันธ์จึงอาจเป็นลักษณะอุดมการณ์ร่วม มีผลประโยชน์ร่วม หรือสถานการณ์ร่วม ก็โดยทั่วไปโครงสร้างของชุมชน จะส่งผลกระทบต่อรูปแบบของวิถีชีวิตของคนในชุมชน ดังนั้นโครงสร้างชุมชนจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ในด้านที่สุดด้วย

2.4.4 แนวความคิดการพัฒนาชุมชน (วิชัย รูปขำดี และคณะ. 2539 : 48 –68)

แนวความคิดของการพัฒนาชุมชน เกิดขึ้นด้วยข้อเท็จจริงที่ว่า ประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในชนบทของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ยังยากจนข้นแค้น มีความด้อยทั้งในสุขภาพร่างกาย และฐานะทางสังคม ภาระหน้าที่ของงานพัฒนาชุมชน คือ การขจัดปัดเป่าปัญหาต่างๆ ของประชาชน หรืออีกนัยหนึ่ง การปรับปรุงชุมชนชนบทให้พ้นจากความยากจน โรคภัยไข้เจ็บ และความไม่รู้ต่างๆ โดยมุ่งหวังจะให้ชาวชุมชนชนบทได้มีความสุข ดังที่ชาวเมืองกำลังได้รับอยู่ในเวลานี้บ้าง ดังนั้นการพัฒนาชุมชน ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือสร้างสรรค์ ความเจริญให้แก่ชุมชน โดยมีแนวความคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนดังนี้

2.4.4.1 ความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน (Partnership)

แนวความคิดนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า การพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุด และถาวรที่สุดนั้นควรจะเกิดจากพลัง และขีดความสามารถของชุมชนที่ได้ผนึกกำลังกันขึ้นมา ผสมผสานกับความสนับสนุนจากพลังของการปกครองแห่งรัฐ การที่จะให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ดำเนินการฝ่ายเดียว นอกจากยากที่จะประสบความสำเร็จ และผลงานไม่มั่นคงถาวรแล้ว ยังอาจนำไปสู่การขยายช่องว่างและความขัดแย้งระหว่างพลังทั้ง 2 ฝ่าย สังคมใดที่ปล่อยให้ชุมชนพัฒนาไปตามธรรมชาติ โดยความสามารถของชุมชนเอง สังคมนั้นก็มีแต่จะถอยหลัง และนอกจากนั้นยังเผยให้เห็นถึงความไร้สมรรถภาพของรัฐบาลด้วย ในการกลับคืนถ้าหากสังคมใด รัฐทำให้ประชาชนฝ่ายเดียว การพัฒนาจะเป็นไปอย่างล่าช้า และยังเป็น การเสริมสร้าง ทรศนะแบบคอยให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือตลอดเวลาในหมู่ประชาชน ผลที่ตามมาจะมีการพัฒนาแต่ทางรูปธรรมแต่ทางด้านตัวคน หรือนามธรรมนั้นจะไม่ได้รับการพัฒนาเลย

ความร่วมมือระหว่างชุมชนและรัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนนี้ จึงประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Local Participation) การมีส่วนร่วมของชุมชนหมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุแห่งปัญหา การวางแผนการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการติดตาม และการประเมินผล และการสนับสนุนของรัฐ โดยรัฐจะเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางด้านวิชาการ วัสดุ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปกรณ์ ความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชนก่อให้เกิดในแง่ที่ว่า สามารถสนองปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนเกิดความรัก และห่วงใยในกิจกรรม ช่วยประสานช่องว่างของรัฐบาลกับประชาชน และนอกจากนี้ยังก่อให้เกิดพลังกลุ่มอีกด้วย

2.4.4.2 การช่วยเหลือตัวเอง (Aids Self Help)

แนวความคิดเกี่ยวกับการช่วยเหลือตนเองนี้ได้เป็นความเชื่อถือที่เป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติงานของนักพัฒนาตลอดมา ว่าวิธีการที่จะช่วยเหลือคนอื่นนั้น วิธีที่ดีที่สุดก็คือการช่วยให้ประชาชนมีขีดความสามารถที่จะช่วยตัวเองต่อไปได้ โดยไม่ต้องพึ่งให้คนอื่นมาช่วยอยู่ตลอดไป ซึ่งย่อมาหมายความว่า รัฐบาลยังต้องคำนึงช่วยเหลือประชาชนแบบเลี้ยงเด็กไม่รู้จักโตแล้ว การช่วยเหลือปราศจากประสิทธิภาพ แนวความคิดการช่วยเหลือตนเองนี้ได้เป็นหลักการสากลไม่เพียงแต่งานพัฒนาชุมชน แต่รวมถึงงานสังคมสงเคราะห์อื่นๆ หรือแม้กระทั่งคำสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนาที่กล่าวไว้ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ในระดับชุมชนหรือสังคมก็เช่นเดียวกันที่จะต้องยึดหลักการช่วยตนเองเสียก่อน แล้วถึงจะให้ผู้อื่นมาช่วยได้

การช่วยตนเอง หมายถึง ประชาชนสามารถเข้าร่วมการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถเข้าแก้ไขข้อขัดข้องของส่วนรวมของชุมชน ฉะนั้นจึงเป็นการระดมสรรพกำลังทั้งปวงของชุมชนไม่ว่าจะเป็นกำลังคนหรือทรัพยากรธรรมชาติเข้าสู่การปฏิบัติงานอย่างไรก็ตามสรรพกำลังดังกล่าวนี้อาจมีข้อจำกัดอยู่บางประการด้านคุณวุฒิ ประสบการณ์ ความสามารถและกำลังงบประมาณ เป็นต้น ความช่วยเหลือจากภายนอกจึงยังมีความจำเป็นที่จะเข้ามาแก้สถานการณ์ในระยะนี้โดยมีวัตถุประสงค์ว่าช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถช่วยตัวเองไปตลอดรอดฝั่ง

2.4.4.3 ความคิดริเริ่มของชุมชน (Local Initiative)

การที่ประชาชนจะสามารถช่วยตนเองได้ ประชาชนก็ต้องได้รับการนำความคิดที่ถูกต้องจนมีทรรศนะและศรัทธาต่อการพัฒนาไปในแง่บวก จนถึงขนาดที่สามารถแสดงความคิดริเริ่มการทำงานตามโครงการพัฒนาโดยมีต้องรอให้รัฐเป็นผู้เข้ามาชักชวนหรือกระตุ้นเตือนตลอดเวลาความคิดริเริ่มที่มาจากภายนอก มักจะไม่ค่อยตรงความต้องการและปัญหาของชุมชนและมักจะไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากประชาชนด้วย อย่างไรก็ตามหากชุมชนยังลังเลและไม่เต็มใจที่จะออกความคิดริเริ่มก็เป็นเรื่องจำเป็นที่ทางฝ่ายรัฐจะต้องเข้าไปนำความคิด และกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความเคลื่อนไหว ทั้งนี้โดยใช้วิธีการรวมกลุ่มและการให้การศึกษาแก่ชุมชนเป็นแนวทางให้การกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความคิดริเริ่ม

ความคิดริเริ่มของชุมชน นอกจากจะมีขึ้นได้ด้วยแรงดลใจและความสนับสนุนจากภายนอกแล้ว ก็ยังมีโอกาสเกิดขึ้นได้ถ้าหากชุมชนนั้นตระหนักถึงปัญหาและความต้องการที่เดือดร้อนอยู่จริงภารกิจขั้นแรกของนักพัฒนาจึงอยู่ที่การช่วยเหลือโดยการให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้เข้าใจจะได้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงว่ามีอะไรบ้างและจัดลำดับปัญหาและความต้องการตามความจำ

เป็นมากน้อยเพียงใดแต่ในการให้การศึกษาดังกล่าว นักพัฒนาจะต้องระวังอย่าให้มีการบังคับหรือยึดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เยียด จากความต้องการจากภายนอกไปให้ชุมชน ดังนั้นจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องของขบวนการพัฒนาชุมชนก็คือ เริ่มจากสภาพความเป็นอยู่หรือความต้องการในขณะนั้นของชุมชน อย่างไรก็ตามเนื่องจากงานพัฒนาชุมชนระหว่างรัฐและชุมชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงนโยบาย และวัตถุประสงค์แห่งรัฐในการสนับสนุนความต้องการของชุมชน ดังนั้นการผสมผสานระหว่างความต้องการของชุมชนและความต้องการของรัฐเป็นสิ่งที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้

2.4.4.4 ความต้องการของชุมชน (Felt Needs)

ปัญหาและความต้องการของชุมชนนั้นเป็นผลผลิตของวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมชุมชนเอง ในขณะที่วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนมีปัญหาและเปลี่ยนแปลง ความต้องการที่แท้จริงของชุมชนก็มีแนวโน้มที่จะแตกต่างจากเดิมไปในชุมชนแบบดั้งเดิมที่ไม่มีการติดต่อกับภายนอกมากนัก ความต้องการของชุมชนมักจะปรากฏออกมาเน้นหนักในเรื่องการบริโภค (Consumption Oriented) แต่ในชุมชนที่ทันสมัยและมีการติดต่อกับสังคมภายนอกตลอดเวลา ความต้องการของชุมชนจะมีลักษณะเด่นในเรื่องการพัฒนา (Development Oriented) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การพัฒนาชุมชนจะยึดมั่นว่าความต้องการของชุมชนนั้นจะต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขบางประการ นั่นคือแนวความคิดนี้จะต้องมีความยืดหยุ่นและเคลื่อนไหวปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

2.4.4.5 ความสมดุลในการพัฒนา (Balanced Development)

ดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าในการพัฒนาความต้องการของชุมชนนั้นจะต้องระลึกรั้งขีดความสามารถของรัฐในการสนองตอบ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์แห่งรัฐด้วย เพราะเป็นธรรมดาอยู่เองที่ความต้องการของประชาชนนั้นมีอยู่มาก เกินขอบเขตและความสามารถของรัฐที่จะจัดหาทรัพยากรมาสนองตอบได้หมด จึงมีแนวความคิดที่สำคัญยิ่งกว่าความต้องการของประชาชนนั้นจะต้องได้รับการนำทรัพยากรไปในทิศทางที่ความต้องการนั้นจะต้องได้รับการบำบัดด้วยพลังความสามารถของชุมชนเองบวกกับขีดความสามารถของรัฐ

อีกทรรศนะหนึ่งเกี่ยวกับแนวคิดของการพัฒนาที่สมดุลกันก็คือ จุดเน้นของงานพัฒนาชุมชนอยู่ที่ว่า การพัฒนาทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรมจะต้องได้สัดส่วนกัน ถึงแม้การพัฒนาชุมชนมุ่งพัฒนาตัวคนให้มีทรรศนะ ศรัทธา และขีดความสามารถจนช่วยตัวเองได้ แต่การพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อมเป็นของคู่กัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ถ้าหากมุ่งพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะก็จะยังให้เกิดผลการพัฒนาชนิดผิดรูปผิดร่าง เช่น เจริญแต่วัตถุด้านวัตถุ แต่จิตใจไม่เจริญก็จะนำไปสู่สังคมพินาศในที่สุด ตัวอย่างเช่นว่า ชุมชนเจริญขึ้นมาจนมีแหล่งโสเภณี เกิดโจรกรรม มีไนท์คลับ และมีแต่ความวุ่นวายทางวัตถุ ไม่มีการศึกษาขาดศีลธรรมอันดีงาม เป็นต้น ดังนั้นงานพัฒนาชุมชนจึงมุ่งพัฒนาทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรมควบคู่กันไปในอัตราที่ได้สัดส่วน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.4.6 การศึกษาภาคชีวิต (Long-Life Education)

การศึกษาภาคชีวิต หมายความว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการให้การศึกษแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยต่อเนื่อง ตลอดชีวิตที่ดำรงอยู่โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงคุณภาพของมนุษย์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนเสริมสร้างความรู้และทักษะในฐานะที่เป็นชาวมาเป็นช่างฝีมือ เป็นหัวหน้าครอบครัว มุ่งที่จะให้ประชาชนที่รับผิดชอบ ดำรงตนอยู่ในสังคมประชาธิปไตยอันก้าวหน้า สังคมซึ่งส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เป็นผู้มีจิตใจรักความก้าวหน้ามีความปรารถนา ที่จะดำรงชีวิตอยู่ในระดับและรูปแบบที่ดีกว่า ทางที่จะทำเช่นนั้นได้ก็โดยความร่วมมือจากประชาชนส่งเสริมความสนใจในกลุ่มของตนและความสนใจชุมชนที่ตนอาศัยอยู่นั้น

2.4.4.7 การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ (Holistic Program)

การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ หมายความว่า ปัญหาของชุมชนหรือของประเทศไม่อาจแก้ไขได้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น แต่จะต้องเป็นการประสานปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการประสานงานของวิธีการหลายวิธีการและหลายด้าน หากเราศึกษาปัญหาของชุมชนอย่างละเอียดจะพบว่าปัญหาของชุมชนนั้นมีต้นตอเกิดจากแหล่งต่างๆ หรือมีสาเหตุหลายประการฉะนั้น จึงต้องดำเนินการด้วยวิธีการต่างๆ ด้านต่างๆ พร้อมกันไป เช่น การยกระดับการครองชีพของชาวนาจะต้องมีการพัฒนาทางด้านทักษะการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม การวางแผนครอบครัว และอื่นๆ เป็นต้น การกำหนดวิธีการแก้ปัญหของชุมชน จึงต้องหยิบยกปัญหาของชุมชนนั้นมาพิจารณาอย่างละเอียด และต้องระลึกว่าปัญหาหนึ่งจะเกี่ยวกันหรือกระทบกระเทือนไปอีกปัญหาหนึ่งหรือหลายปัญหาอยู่เสมอ ฉะนั้นโครงการที่จะต้องสู้กับปัญหาจึงถูกกำหนดให้สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ได้หลายปัญหาหรือปัญหาหนึ่งอาจจะต้องมีโครงการเข้าต่อสู้หลายโครงการ

2.4.4.8 การพัฒนาชุมชนเป็นการดำเนินงานริเริ่มจากท้องถิ่นชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศ (The Mainstream of National Development)

วัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายพัฒนาประเทศมิได้หมายความว่า นโยบายของชาติเป็นผู้กำหนดท้องถิ่น แต่มีความหมายว่ากิจกรรมในท้องถิ่นจะได้รับการสนับสนุนให้เป็นกำลังสำคัญในการสนับสนุนค้ำจุนนโยบายการสนับสนุนที่ได้รับนี้ก็คือ การสนับสนุนจากรัฐบาลในด้านวัสดุ กำลังคน ฉะนั้นการดำเนินงานของท้องถิ่นเป็นไปโดยเอกเทศ ปราศจากเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายชาติย่อมจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเท่าที่ควร

ลักษณะของการพัฒนาชุมชน 4 มิติ (พิจารณาจากความหมายและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง)

1. การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการ (Movement) ที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชนส่วนร่วมให้ดีขึ้นด้วยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และหากเป็นไปได้ก็อาจด้วยความคิดริเริ่มเช่นนั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้ ก็ต้องใช้เทคนิคเข้าปลุกปั่นและเร่งเร้าให้ประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกิดความคิดริเริ่มขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งการตอบสนองอย่างจริงจังและเสถียรต่อขบวนการนี้ การพัฒนาชุมชนครอบคลุมถึงการทำให้ดีขึ้นทุกรูปแบบ

ความหมายของคำว่า “พัฒนาชุมชน” โดยนัยดังกล่าวข้างต้นได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแต่หลังจากนั้น ได้มีคำจำกัดความในเรื่องนี้ตามมาอีกเป็นอันมากจนกระทั่งไม่อาจทราบได้โดยแน่ชัด หมายความว่าประการใดบ้าง ดังที่ Peter du Sautoy and Ross D.Waller ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง Community Development and Adult Education in Urban Areas ว่าปัญหาหนึ่งของการที่จะพิจารณาว่าการพัฒนาชุมชนเป็นวิชาการหนึ่งหรือไม่ก็คือ เรื่องชื่อของมันซึ่งทำให้ฉงนเพราะคำนี้ไม่อาจครอบคลุมไปถึงการพัฒนาของชุมชนทั้งหมดได้

2. Peter du Sautoy ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาชุมชนว่า หมายถึง กระบวนการ (Process) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การพัฒนาชุมชนมิใช่คำๆ เดียวกับคำว่า การพัฒนาของชุมชน แต่จะเป็นได้เพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาทั้งหลายทั้งปวงเท่านั้น (Community Development is not Coterminous with the development of community but is only a part)

ส่วนคำว่ากระบวนการซึ่งการพัฒนาชุมชน หมายถึง นั้นได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากหลาย แต่จะขอยกตัวอย่างมาเป็นสังเขป ดังนี้ เช่น Zahie Ahmed แห่ง UN Bureau ขององค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวว่า กระบวนการ หมายถึงความก้าวหน้าอันเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่ประชาชนได้มีส่วนตัดสินใจ โดยตนเองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเขา จากการให้ความร่วมมือบ้างในบางครั้งไปสู่การให้ความร่วมมือมากขึ้น จุดเน้นอยู่ที่ว่าอะไรบ้างเกิดขึ้นแก่ประชาชนในทางสังคมและจิตใจ หรือที่ Biddle ได้กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งในทางสังคม ซึ่งทำให้มนุษย์เราสามารถมีชีวิตและเข้าควบคุมความขัดข้องต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้

กระบวนการที่ว่าเป็นคืออะไร Biddle ได้กล่าวไว้ว่าหมายถึง ขั้นตอนของการกระทำซึ่งกำหนดขึ้นไว้โดยสมาชิกของชุมชนเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่เลือกสรรแล้วขั้นตอนของการกระทำดังกล่าวไว้ถูกกำหนดจากกลุ่มและโดยบุคคลภายในกลุ่มนั่นเอง ซึ่งถือว่าเป็นความเจริญก้าวหน้าโดยการสร้างความสำนึกและความสามารถให้เกิดขึ้นแก่บุคคลในชุมชนนั้น

เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนในที่นี้เป็นกระบวนการในอันที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงภายในตัวคนก่อนออกไปสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งผู้รู้บางท่านอาจจะกล่าวว่าการพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการของการพัฒนาจิตใจหรือนามธรรม มากกว่าที่จะเป็นการพัฒนาทางวัตถุหรือรูปธรรมแต่อย่างใด ซึ่งตรงกับความเชื่อโดยทั่วไปในปัจจุบันนี้ว่า การพัฒนาที่แท้จริงและมั่นคงนั้นจะต้องเริ่มที่คนก่อนผลที่ตามมาเป็นแต่เพียงสิ่งพลอยได้ จากการนำกระบวนการ พัฒนาชุมชนไปเพื่อให้คนพัฒนาก่อนเท่านั้น มิฉะนั้นแล้ว วัตถุที่เกิดขึ้นจากการที่คนยังไม่ได้รับการพัฒนาก็จะเสื่อมลงไปไม่ช้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า การพัฒนาชุมชนจะพัฒนาจากคำว่า “ขบวนการ” (Movement) มาเป็นกระบวนการ (Process) เลยทีเดียวก็หาไม่ได้ ในระหว่างช่วงเวลานี้ การพัฒนาชุมชน ถูกนำมาใช้ในฐานะเป็นโครงการ (Program) และวิธีการ (Method) อีกด้วยเหมือนกัน ซึ่งแต่ ละความหมายก็มีจุดมุ่งหมายหรือจุดหมายปลายทางไม่เหมือนกัน ดังที่ Irwin T. Sander ได้กล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนอาจหมายถึงกระบวนการ วิธีการ โครงการ หรือขบวนการก็ได้ สุดแต่แต่ ภูมิหลังของผู้มีวิชาชีพนั้นๆ กล่าวคือ

ถ้ามองไปในแง่ที่ว่า เป็นกระบวนการ (Process) ก็จะไปถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะ เกิดขึ้น จากภายในของตัวคนในชุมชน ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้น เปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง Sander ได้ กล่าวไว้ว่า อันดับแรกเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการที่มีคนเพียงสองสามคน หรือนักวิชาการจำนวนหนึ่ง จากภายในหรือภายนอกชุมชนตัดสินใจปัญหาาร่วมกันของชุมชนให้แก่ชุมชน ไปเป็นการตัดสินใจโดย ประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง อันดับที่สองได้แก่การเปลี่ยนแปลงจากการร่วมมือเพียงเล็กน้อยไปสู่การ ร่วมมือกันเป็นจำนวนมาก อันดับที่สาม เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการที่ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม เพียงสองสามคน ไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีประชาชนเป็นจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วม และอันดับที่สี่ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากการที่มีทรัพยากร หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามาให้ความช่วยเหลือ เป็น การใช้ทรัพยากรที่ท้องถิ่นรู้จัก และประดิษฐ์คิดค้นขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนให้เป็นประโยชน์ โดยตนเอง ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นการย้ายที่ประชาชนว่าอะไรเกิดขึ้นบ้างหลังจากที่การพัฒนาชุมชนได้เข้าไป แล้วในหมู่บ้านนั้น

3. ส่วนการที่มองการพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการอย่างหนึ่งนั้น จะเน้นไปที่จุดมุ่งหมาย ปลายทางว่าต้องการอะไร แล้วนำไปพัฒนาชุมชนเข้าไปใช้เพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทางนั้นให้บรรลุผล สำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยการนำวิธีการพัฒนาชุมชนเข้าไปเร่งรัดให้เกิดการพัฒนาเร็วขึ้น หรือโดยใช้บาเหน็จรางวัลเป็นเครื่องล่อใจหรืออาจจะเป็นโดยการให้การศึกษาอบรม เป็นต้น วิธีการนี้ นักวางแผน นักเศรษฐศาสตร์หรือผู้มีวิชาชีพในสาขาอื่นๆมักจะแนะนำให้อำเภอไปใช้โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสวัสดิการทางสังคมหรือเพื่อการสันติภาพ หรือเพื่อสาธารณสุข เป็นต้น

4. ในฐานะที่เป็นโครงการ ความหมายนี้จะมุ่งไปที่กิจกรรมหากกิจกรรมนั้นสำเร็จถือว่า เป็นการพัฒนาชุมชนแล้ว เช่นโครงการ 5 ปีหรือก็ปีก็แล้วแต่หากมีกิจกรรมอะไรสำเร็จลงไปแล้วก็ เป็นที่พอใจของผู้ดำเนินการตามโครงการนั้นๆ ส่วนผู้คนที่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นจะ เปลี่ยนแปลงไปบ้างอย่างไรก็ไม่คำนึงถึง เช่น โครงการสาธารณสุข โครงการพัฒนาการเกษตร โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมฯ โครงการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น ซึ่งวัดผลกันจากรายงานที่ปรากฏ เป็นระยะ

ในความหมายเริ่มแรก ซึ่งมองว่าเป็นการพัฒนาชุมชนว่าเป็นขบวนการมุ่งไปที่ปฏิรูปในทาง ความคิดโดยการเสียสละของผู้ที่นิยมในความคิดนี้ ซึ่งหวังที่จะให้เกิดความเจริญก้าวหน้าขึ้นในชุมชน ซึ่งเรื่องความเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นเรื่องของค่านิยมและเป้าหมายของแต่ละชุมชนออกไปตามระบบ การเมืองและสังคมของชุมชนในที่สุด การพัฒนาชุมชนก็จะกลายเป็นสถาบันอย่างหนึ่งขึ้นมาโดยมี

เอกสารแนบมาในรูปของหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงสร้าง และกระบวนการวิธีการทำงานเป็นของตนเอง ซึ่งในที่สุดผู้มีวิชาชีพในสาขานี้ที่เกิดขึ้น ส่วนผู้คนในชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยแค่ไหนหรือไม่สำคัญ

ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยอมรับกันแล้วว่าการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการในการทำงาน ในกับชุมชนอย่างหนึ่งมากกว่าที่จะมองเป็นอย่างหนึ่งมากกว่ากล่าวคือมุ่งที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในของบุคคลเป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะว่ามีความสำนึกในปัญหาข้อขัดข้องต่างๆ หรือไม่เกิดความไม่พอใจขึ้นมาจากข้อเท็จจริงที่ประสบอยู่ทุกวัน จะเริ่มคิดค้นหาหนทางออกในการแก้ไขให้แก้ปัญหา นั้น โดยการร่วมตัดสินใจจนกระทั่งคิดค้นหาหนทางออกแก้ไขปัญหานั้น โดยการร่วมตัดสินใจจนกระทั่งถึงขั้นลงมือกระทำการตามที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจไว้ในตอนต้น และถ้าหากกระทำต่อไปจนกลายเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของคนในชุมชน และในที่สุดก็จะกลายเป็นสถาบันการพัฒนาชุมชนขึ้นมา

หลักการพัฒนาชุมชน (วิชัย รูปขำดีและคณะ, 2539 : 62-68)

องค์การสหประชาชาติได้ประมวลหลักการพัฒนาชุมชนจากประสบการณ์ในประเทศต่างๆ ซึ่งปรากฏว่าโครงการการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จแล้ว ได้เน้นหลักการดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมที่จะทำนั้นจะต้องสนองความต้องการขั้นมูลฐานของชุมชนโครงการแรก ควรจะริเริ่มขึ้นจากความต้องการที่ประชาชนแสดงออกมา
2. การปรับปรุงท้องถิ่น อาจจะทำได้โดยความพยายามของเจ้าหน้าที่วิชาการในแต่ละสาขา แต่การพัฒนาชุมชนที่จะให้ได้ผลเต็มที่ และมีความสมดุลนั้น จำต้องอาศัยการร่วมมือกันประสานงานกัน และการวางโครงการเอนกประสงค์ (Multipurpose Programmes)
3. การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนมีความสำคัญพอกับความสำเร็จในทางวัตถุตามโครงการของชุมชนในระหว่างขั้นตอนต่างๆ ในการพัฒนา
4. การพัฒนาชุมชนจะต้องมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้นและดีขึ้น ปรับปรุงรูปของรัฐบาลท้องถิ่นที่มีอยู่ และเปลี่ยนไปสู่การปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพอย่างจริงจังในท้องที่ที่มีการปกครองท้องถิ่นยังไม่เข้าสู่รูปเ้าร่อย
5. การค้นหา การส่งเสริม และการฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นควรจะต้องเป็นวัตถุประสงค์สำคัญ ในโครงการใดๆ ก็ตาม
6. การจัดให้สตรีและเด็ก มีส่วนร่วมในโครงการชุมชนให้มากขึ้น จะเป็นการช่วยสนับสนุนโครงการพัฒนาให้มีพลังเข้มแข็งขึ้น และยังจะช่วยขยายขอบเขตของงานให้กว้างขวาง และยาวนานอีกด้วย
7. เพื่อให้ได้ผลอย่างเต็มที่ โครงการช่วยตนเองของชุมชน จำต้องอาศัยความช่วยเหลืออย่างจริงจังและกว้างขวางจากรัฐบาล
8. การนำโครงการพัฒนาชุมชนแห่งชาติออกปฏิบัติ จำต้องอาศัยการกำหนดนโยบายอันแน่วแน่ การวางระเบียบวิธีปฏิบัติในการบริหาร โดยเฉพาะการเลือกสรรและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ การระดมทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติมาใช้ และการจัดให้มีการวิจัย ทดลอง และประเมินผล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปเผยแพร่ในเชิงพาณิชย์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ทรัพยากรจากองค์การอาสาสมัคร ซึ่งไม่ใช่รัฐบาลควรจะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในโครงการพัฒนาชุมชน ไม่ว่าจะในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ หรือระหว่างประเทศ
10. ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องให้ชนานควบคู่ไปกับการพัฒนาของชาติเป็นส่วนร่วม

2.5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนแออัด

ริมคลองกรุงเทพมหานคร

ชมชื่น จันทรสมบุรณ์. (2538 : 20) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนแออัดริมคลองในกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาว่าชุมชนแออัดริมคลองเป็นชุมชนแออัดประเภทหนึ่งที่มีสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของชุมชนแออัดที่เกิดขึ้นโดยทั่วไป มีส่วนสัมพันธ์กับการเป็นชุมชนริมน้ำ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมีความเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม (คลอง) ของเมือง นอกจากนี้ยังเป็นชุมชนที่แสดงถึงปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินอย่างชัดเจน (การบุกรุกที่สาธารณะริมคลอง) โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาสาเหตุและความเป็นมาของชุมชนแออัดริมคลอง เพื่อศึกษาสภาพเบื้องต้นและลักษณะการกระจายตัวของชุมชนแออัดริมคลองและศึกษาสภาพทางกายภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนแออัดริมคลอง

ในการศึกษาเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับสภาพเบื้องต้นของชุมชนแออัดริมคลองในกรุงเทพมหานครตั้งแต่ประวัติความเป็นมาของชุมชน ที่ตั้ง จำนวนชุมชน จำนวนประชากร การถือครองที่ดิน สภาพสาธารณูปโภคในชุมชน และความสำคัญของคุณคลองในกรุงเทพมหานคร ศึกษาภาพรวมของชุมชนแออัดริมคลอง จากนั้นกำหนดเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาภาพรวมของชุมชนขั้นต้น โดยประชากรที่เป็นทั้งหมดของหน่วยที่ศึกษา คือ ชุมชนแออัดริมคลองในกรุงเทพมหานครทั้งหมดและตัวอย่างหรือตัวแทนของประชากรก็คือชุมชนแออัดริมคลองที่เลือกโดยใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดเริ่มในขั้นนี้ตัวอย่างทั้งหมด 24 ชุมชน จากนั้นลงภาคสนามในพื้นที่ศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์และออกแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร และสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดแบบสอบถามออกเป็น 6 ส่วน ด้วยกันคือ ด้านประชากร เศรษฐกิจ ด้านลักษณะที่อยู่อาศัยและครอบครองที่ดิน ด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านปัญหาในชุมชน และด้านสภาพแวดล้อมในชุมชนโดยหน่วยของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้แก่ บุคคล ขนาดของพื้นที่ และชุมชน จากนั้นนำผลสรุปมาวิเคราะห์แจกแจงศักยภาพของพื้นที่ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมโดยพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของชุมชนแออัดริมคลองส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกับสภาพของชุมชนแออัดทั่วไป โดยเฉพาะในด้านสภาพที่อยู่อาศัยและฐานะทางเศรษฐกิจ แนวทางการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พัฒนาที่ได้สามารถจำแนกได้ตามประเด็นหลักต่างๆ (กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม) รวมทั้งแนวทางการพัฒนาในระดับต่างๆ (ระดับชุมชน ระดับเมือง ระดับชาติ) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ซึ่งได้แก่ การมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และหน้าที่ของชุมชน ความแรงของพื้นที่ ความเป็นไปได้ในเชิงพื้นที่และความยากง่ายในการแก้ไขแล้ว สร้างความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ทำให้เกิดแบบจำลองที่ครอบคลุมลักษณะสำคัญของชุมชนเมื่อจัดกลุ่มแบบจำลองดังกล่าวสามารถเสนอแนวทางแก้ไขได้ 4 แนวทางด้วยกัน คือ การอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน การปรับปรุงผังชุมชนใหม่ การควบคุมและปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน และการควบคุมการรื้อย้าย

2.5.2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอานนตรงค์ - คลองเตย

พิทักษ์ พานแก้ว. (2546 : บทคัดย่อ) การวิจัยนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอานนตรงค์-คลองเตย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพแวดล้อม ปัญหาและความต้องการทางด้านจิตใจและด้านกายภาพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอานนตรงค์ โดยทำการเก็บข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจำนวน 102 หลังคาเรือน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละและสถิติแล้วนำมาสรุปผลการวิจัยเสนอแนวทางออกแบบการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอานนตรงค์-คลองเตย ต่อไป

จากการศึกษาวิจัยพบว่า หัวหน้าครอบครัวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 45 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด การศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีจำนวนครอบครัวภายในบ้านพักอาศัย 1 ครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ และมีจำนวนสมาชิกภายในบ้านพักอาศัยทุกครอบครัวซึ่งไม่รวมหัวหน้าครอบครัว จำนวน 785 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 436 คน อายุมากกว่า 15-30 ปี ส่วนใหญ่กำลังทำงาน ในส่วนระยะเวลาที่หัวหน้าครอบครัวเข้ามาอาศัยอยู่ภายในชุมชน 10-15 ปี ส่วนใหญ่ก่อนที่จะย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ภายในชุมชนแห่งนี้ ภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัด ในการเดินทางไปทำงานส่วนใหญ่จะทำงานและค้าขายที่บ้าน ในส่วนความคิดเห็นชาวบ้านที่มีต่อคณะกรรมการชุมชน ส่วนใหญ่พบว่าต้องการให้คณะกรรมการ มีการประสานงานติดต่อหน่วยงานต่างๆ และรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน

จากการศึกษาวิจัยทางด้านจิตใจที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในด้านการลักขโมย การล้วงละเมิดทางเพศ อักคิภัยและยาเสพติด พบว่าการลักขโมยส่วนใหญ่ มีปัญหาโดยลักษณะของปัญหาไม่มีคนดูแล และบ้านพักอาศัยปลูกติดกัน ความต้องการในการปรับปรุง จัดตั้งเวรยามภายในชุมชน ปรับปรุงทางเดินภายในชุมชนให้มีแสงสว่างเพียงพอ ส่วนการละเมิดทางเพศส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ลักษณะของปัญหาภายในชุมชนไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรวจตรา และภายในชุมชนเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เองขาดการดูแล โดยความต้องการในการปรับปรุงให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมาตรวจตรา และให้ชุมชนดูแลกันเอง การป้องกันอัคคีภัยส่วนใหญ่มีปัญหา โดยลักษณะของปัญหาที่ดับเพลิงเฉพาะจุดไม่มี และดับเพลิงเสียใช้การไม่ได้ โดยลักษณะของความต้องการควรถัดให้มีที่ดับเพลิงเฉพาะจุด และปรับปรุงให้มีระยะห่างของบ้านตามกฎหมายกำหนด ในส่วนยาเสพติดส่วนใหญ่มีปัญหา โดยลักษณะของความต้องการควรให้ความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดและจัดตั้งกรรมการช่วยกันดูแลภายในชุมชน

จากการศึกษาวิจัยทางด้านกายภาพภายนอก พบว่าสภาพที่ตั้งชุมชน ทัศนียภาพโดยรวมของชุมชนความแออัดระหว่างบ้านพักอาศัย ความไม่เป็นระเบียบของบ้านพักอาศัย การระบายอากาศ ที่ว่าง แสงสว่าง เสียงรบกวน กลิ่นจากขยะและน้ำเสีย ขยะ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา การป้องกันอัคคีภัย โทรศัพท์ การระบายน้ำเสีย ทางเดินเท้าภายในชุมชน ถนนเข้าออกชุมชน สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาแทบทุกด้าน ปัญหาที่พบเกิดจากสภาพที่ตั้งของชุมชนทรุดโทรม ความแออัด และความไม่เป็นระเบียบของบ้านพักอาศัยส่งผลให้การระบายอากาศ และแสงสว่างไม่เพียงพอ ส่วนกลิ่นจากขยะและน้ำเสียส่งผลต่อชุมชนมากเพราะท่อระบายน้ำเสียไม่มี และประชาชนทิ้งขยะไม่เป็นที่ ทางเข้าออกภายในชุมชนไม่มีทางเดินเท้า และถนนคับแคบ ในส่วนของเสียงรบกวน ระบบไฟฟ้า ระบบประปา และโทรศัพท์สาธารณะภายในชุมชนไม่มีปัญหา เนื่องจากมีความเพียงพอต่อความต้องการภายในชุมชน ส่วนด้านกายภาพภายในบ้านพักอาศัยเกี่ยวกับความแออัดภายในบ้านพักอาศัย การระบายอากาศในบ้านพักอาศัย แสงสว่างภายในบ้านพักอาศัย ไฟฟ้า ประปาภายในบ้านพักอาศัย พบว่าความแออัดภายในบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่มีปัญหา โดยลักษณะของปัญหาบ้านพักอาศัยคับแคบ และพื้นที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนคนภายในครอบครัว ควรปรับปรุงบ้านพักอาศัย และควบคุมดูแลผู้ที่เข้ามาอาศัยภายในชุมชน การระบายอากาศภายในบ้านพักอาศัย ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา โดยลักษณะปัญหาบ้านพักอาศัยปลูกติดกันมาก และพื้นที่ในการปลูกบ้านพักน้อยมาก ลักษณะของปัญหา ลักษณะของความต้องการให้หน่วยงานราชการช่วยเหลืองบประมาณในการดูแลรักษา ไฟฟ้าภายในบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ลักษณะของปัญหาสายไฟภายในชุมชนไม่เป็นระเบียบ สายไฟเก่าและไม่มีการงบประมาณในการดูแลรักษา โดยต้องการงบประมาณในการดูแลรักษาและเปลี่ยนสายไฟที่ชำรุด ประปาภายในบ้านพักอาศัยส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา ลักษณะของปัญหาท่อน้ำเก่า ชำรุด และบางส่วนต่อน้ำจากบ้านข้างเคียง โดยต้องการงบประมาณในการดูแลรักษาและเปลี่ยนท่อน้ำที่ชำรุด

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางออกแบบการพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอาจนรงค์-คลองเตย หรือนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสภาพแวดล้อมและความต้องการของชุมชนอื่นๆ ต่อไป

2.5.3 แนวทางการกำหนดรูปแบบจัดวางผังบริเวณชุมชนแออัด

ริมคลองมหานาค กรณีศึกษา “ชุมชนวัดญวน”

ประชา อัจฉริยะบุญยงค์. (2547 : บทคัดย่อ) จากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพศึกษาปัญหา และสาเหตุถึงปัญหาตลอดจนศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัย เพื่อเสนอแนวทางในการกำหนดรูปแบบการวางผังบริเวณชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนวัดญวน โดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษา

เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัย
ในชุมชนโดยใช้คำร้อยละเป็นสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพพบว่า ชุมชนวัดญวนเป็นชุมชนแออัด
ที่บุกรุกพื้นที่สาธารณะ พื้นที่ชุมชนจำกัดทำให้ไม่สามารถขยายได้ พื้นที่ชุมชนเป็นตรอกซอกซอย
เกิดปัญหาสารเสพติด การพนัน และคนในชุมชนไม่การจัดระบบชุมชน ส่งผลเกิดการทิ้งขยะไม่เป็นที่
ไม่มีทางระบายน้ำ กลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง ทางเดินแคบ ไม่สะดวกสบาย ระบบประปา ไฟฟ้าบางส่วน
ไม่มี ไม่มีไฟทางเดินภายในชุมชน โทรศัพท์ดี ทำให้สภาพแวดล้อมชุมชนเสื่อมโทรม และส่วนใหญ่
คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา ผู้นำชุมชนที่ไม่มีประสิทธิภาพ และหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนไม่
ช่วยเหลือ

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัยภายในชุมชน พบว่า ชุมชนวัดญวนเป็น
ชุมชนแออัดบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ขาดแคลนที่อยู่อาศัย ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง และสำนักงานเขตดุสิต
ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนแออัด ชุมชนขาดการบริการที่ดี และถูกสุขลักษณะทั้งการจัดตั้งกลุ่ม
สหกรณ์ออมทรัพย์ การฝึกอบรมอาชีพ การพัฒนาการศึกษา ไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลทำ
ให้ระบบสาธารณสุขโรค และสาธารณูปการที่ไม่ดี

จากผลการวิจัยขอเสนอแนวทางในการกำหนดรูปแบบการจัดวางผังบริเวณชุมชนวัดญวน
คือ การปรับปรุงพื้นที่ชุมชนโดยการรื้อถอนบ้านเรือนที่ไม่มีคุณภาพที่อยู่ในชุมชน และทำการแบ่ง
แปลงพื้นที่เดิมโดยใช้หลักสถาปัตยกรรม แต่เนื่องจากพื้นที่ชุมชนที่มีขนาดที่จำกัดการพัฒนาพื้นที่อยู่
อาศัยก็ต้องสร้างเป็นอาคารเพื่อให้เหมาะกับพื้นที่กับจำนวนผู้อยู่อาศัยในชุมชน และอนุรักษ์ปรับปรุง
อาคารเก่าให้คงสภาพสถาปัตยกรรมเดิมไว้ เป็นการจัดระบบชุมชนและเป็นการจัดแหล่งเสื่อมโทรม
ในชุมชน รวมถึงอาคารอนุรักษ์และทำระบบการจัดเก็บขยะที่มีคุณภาพทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น
โดยการวางระบบไฟฟ้าตามทางเดิน การวางกลุ่มอาคารต่างๆที่เหมาะสมและเกิดพื้นที่สีเขียว ส่งผล
ทำให้ชุมชนมีการจัดระบบชุมชนที่ดีเกิดทางเข้า-ออกชุมชนที่ชัดเจน ทางเดินเท้าในชุมชนที่มีขนาด
เหมาะสมกับชุมชนทั้งหมดนี้ ทำให้คนในชุมชนเกิดการร่วมมือและพัฒนาชุมชนส่งผลให้ชุมชนรักชุมชน
ซึ่งเป็นความต้องการของคนในชุมชนเอง

จากการสังเคราะห์สิ่งๆที่เหมือนกันและแตกต่างกันในเรื่องของตัวแปรที่คล้ายคลึงกัน คือ
การถือครองที่ดิน ขยะ ทางเข้า-ออกชุมชน การมีคุณค่าทางวัฒนธรรมและหน้าที่ของชุมชน และใน
การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการออกแบบที่อยู่อาศัยของชุมชนและการศึกษาความพร้อม
ของสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเคหะร่มเกล้า เพื่อหา
รูปแบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ที่เหมาะสมกับชุมชนต่างกัน การศึกษาเพื่อเสนอแนวทาง
ในการพัฒนาชุมชนแออัดต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.4 แนวทางการวางผังพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพัฒนา

“ชอยสวนพลู”

กฤษฎา ธรรมเสรี. (2549: บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาตลอดจนศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน เพื่อเสนอแนวทางในการวางผังพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชน โดยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัยในชุมชนโดยใช้คำร้อยละเป็นสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผลการวิจัยจากการสำรวจสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลูเป็นชุมชนแออัดที่บุกรุกพื้นที่หน่วยงานของราชการ โดยพื้นที่ชุมชนปัจจุบันได้ถูกเพลิงไหม้และสร้างความเสียหายกับคนในชุมชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ลักษณะเดิมของชุมชนมีซอยแคบๆ ที่รถยนต์ไม่สามารถเข้าสู่ภายในชุมชนได้ การอยู่อาศัยหนาแน่นไม่เพียงพอ และทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ยาเสพติด การพนัน อีกทั้งคนในชุมชนไม่มีการจัดระบบชุมชน ส่งผลเกิดการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีทางระบายน้ำ กลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง ทางเดินคับแคบ ไม่สะดวกสบาย ระบบประปา ไฟฟ้าบางส่วนไม่มี ไฟส่องสว่างทางเดินชุมชนไม่เพียงพอ ศูนย์บริการชุมชน และโทรศัพท์ที่ดี ทำให้สภาพแวดล้อมชุมชนเสื่อมโทรม ภายในชุมชนมีสถานรับเลี้ยงเด็กเล็ก และร้านค้าต่างๆ ที่ไม่มีคุณภาพไม่ถูกสุขลักษณะและมีขนาดเล็ก และส่วนใหญ่คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา ผู้นำชุมชนที่ไม่มีประสิทธิภาพและหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัยภายในชุมชนพบว่า ชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู เป็นชุมชนแออัดที่บุกรุกพื้นที่หน่วยงานของราชการ คนในชุมชนขาดแคลนที่อยู่อาศัย ไม่มีการจัดระบบชุมชนที่ดี สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ไม่มีพื้นที่เป็นของตนเอง ชุมชนขาดการบริการที่ดี และถูกสุขลักษณะทั้งการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ การฝึกอบรมอาชีพ การพัฒนาการศึกษาองค์กรชุมชน ไม่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลทำให้ระบบสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการที่ไม่ดี ประกอบกับ

จากผลการวิจัยผู้วิจัย ขอเสนอแนวทางการวางผังพื้นที่ที่อยู่อาศัยของชุมชนหมู่บ้านพัฒนาชอยสวนพลู คือการปรับสภาพพื้นที่ของชุมชนใหม่ทั้งหมด และทำการวางผังอาคาร บนพื้นที่เดิมโดยใช้หลักสถาปัตยกรรม แต่เนื่องจากพื้นที่ชุมชนที่มีขนาดที่จำกัดการพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัย ก็ต้องสร้างเป็นอาคารสูง เพื่อให้เหมาะกับพื้นที่กับจำนวนผู้อยู่อาศัยในชุมชนด้วย เป็นการจัดระบบชุมชน และเป็นการจัดแหล่งเสื่อมโทรมในชุมชน ให้กับเมืองที่กำลังพัฒนา รวมถึงการสร้างศูนย์บริการชุมชน ได้แก่ สถานรับเลี้ยงเด็กเล็กก่อนวัยเรียน สถานฝึกอบรมอาชีพ สหกรณ์ออมทรัพย์ ร้านค้าที่มีคุณภาพ และทำการวางระบบไฟฟ้า ประปา ดับเพลิง และระบบบำบัดน้ำเสียเป็นระบบบำบัดรวมแต่ละอาคาร รวมทั้งจัดระบบการจัดเก็บขยะที่มีคุณภาพทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น โดยการวางระบบไฟฟ้าตามทางเดินชุมชน การจัดวางกลุ่มอาคารต่างๆ ที่เหมาะสม และเกิดพื้นที่สีเขียวให้กับชุมชน ส่งผลทำให้ชุมชนมีการจัดระบบชุมชนที่ดี การคมนาคมที่สะดวก ทางเข้า-ออกชุมชนที่ชัดเจน ทางเดินเท้าใน

ชุมชนที่มีขนาดเหมาะสมทั้งหมดนี้ ทำให้คนในชุมชนเกิดการร่วมมือและพัฒนาชุมชน ส่งผลให้คนในชุมชนรักชุมชนมากขึ้น ซึ่งเป็นความต้องการของคนในชุมชนนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงพัฒนา (Research Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยมีรายละเอียด และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

- 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.2.1 การสร้างเครื่องมือ
 - 3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าครอบครัวที่อยู่อาศัยชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า ถนนร่มเกล้า แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีจำนวนประมาณ 12,410 หลังคาเรือน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ R.V. Krejcie & D.W. Morgan (อ้างใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2548: 51) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครอบครัวของคนในชุมชน จำนวน 375 ครอบครัว โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหนังสือเอกสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบชุมชน และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
2. ได้กำหนดแนวทางในการศึกษาโดยการสำรวจ และแบบสอบถาม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ปัญหา และความต้องการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ของชุมชน
3. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจในการศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และแบบสอบถามในการศึกษาปัญหา และความต้องการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ในชุมชนเพื่อหาแนวทางในการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ของชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยกำหนดเนื้อหาของเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่ในการวิจัย โดยคำนึงถึงพฤติกรรม สภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

3.2.1 การสร้างเครื่องมือ

3.2.1.1 การสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการศึกษารายงานการวิจัย และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการศึกษา มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. แบบสำรวจ โดยตอบสนองวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า

1.2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า

1.3 เพื่อเป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อ

รองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

2. แบบสัมภาษณ์ โดยการตอบสนองวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า

2.2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า

2.3 เพื่อเป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับ

การขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

3. แบบสำรวจ และแบบสอบถามฉบับร่าง โดยการตอบสนองวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า

3.2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า

3.3 เพื่อเป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับ

การขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

3.2.1.2 นำเครื่องมือที่สร้างปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำไปตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.2.2.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือทั้งแบบสำรวจ และแบบสอบถาม ในด้านความเที่ยงตรง ความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และ

เอกสารที่เกี่ยวข้องผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือ อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2.2 นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือตามวิธีของ Cronbach (Cronbach Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ 0.87 แล้วจึงนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ขอนหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ถึงผู้นำชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล จากหัวหน้าครอบครัวของคนในชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 แบบสำรวจการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่ แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยคำนึงถึงสภาพพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของคนในชุมชน โดยใช้เวลาในการสำรวจ 5 วัน

3.3.3 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับหัวหน้าครอบครัวของคนในชุมชนถึงสภาพ พฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในชุมชน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 1 เดือน

3.3.4 ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูลในชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า ด้วยตัวเองทั้งการใช้แบบสำรวจ และสอบถาม เพื่อให้ผู้วิจัยได้คอยตอบข้อสงสัย เพื่อให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสำรวจ และสัมภาษณ์แต่ละฉบับ

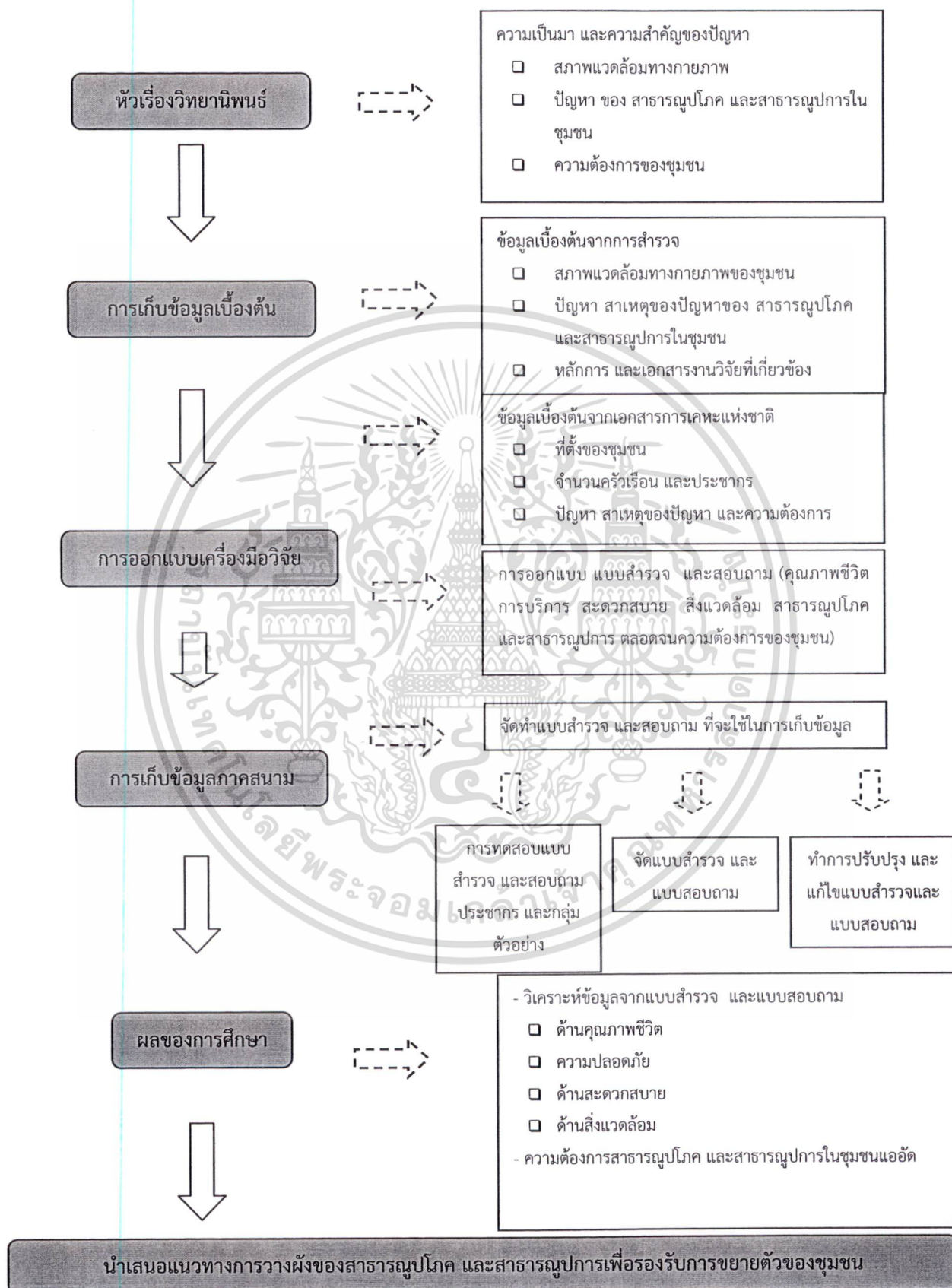
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

3.5.1 ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อนำผลวิเคราะห์ที่ได้มาทั้งหมดมาใช้เป็นแนวคิดในการวางผังรูปแบบทางสถาปัตยกรรมต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยามให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้าโดยมีกรอบแนวคิด 4 ด้านคือ คุณภาพชีวิต ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย สิ่งแวดล้อม ของความต้องการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

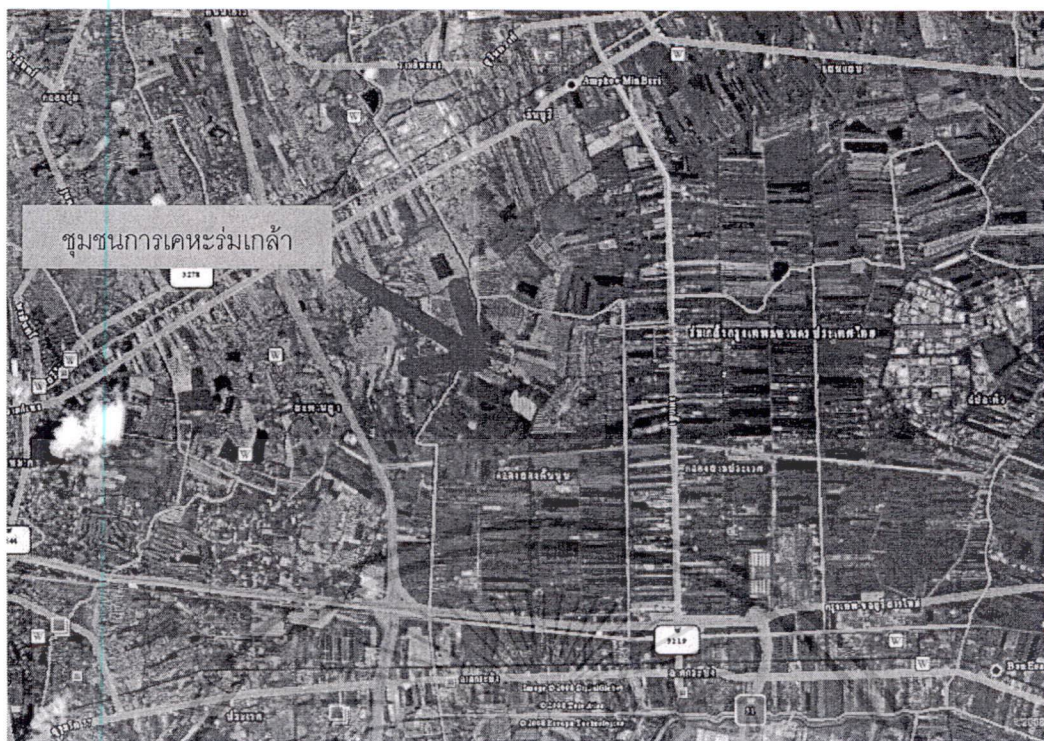
1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า
2. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า
3. เพื่อเป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเคหะร่มเกล้า

ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยใช้แบบสำรวจ
ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน โดยใช้แบบสำรวจ และแบบสอบถาม

4.1 การวิเคราะห์แบบสำรวจ

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยใช้แบบสำรวจพบว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

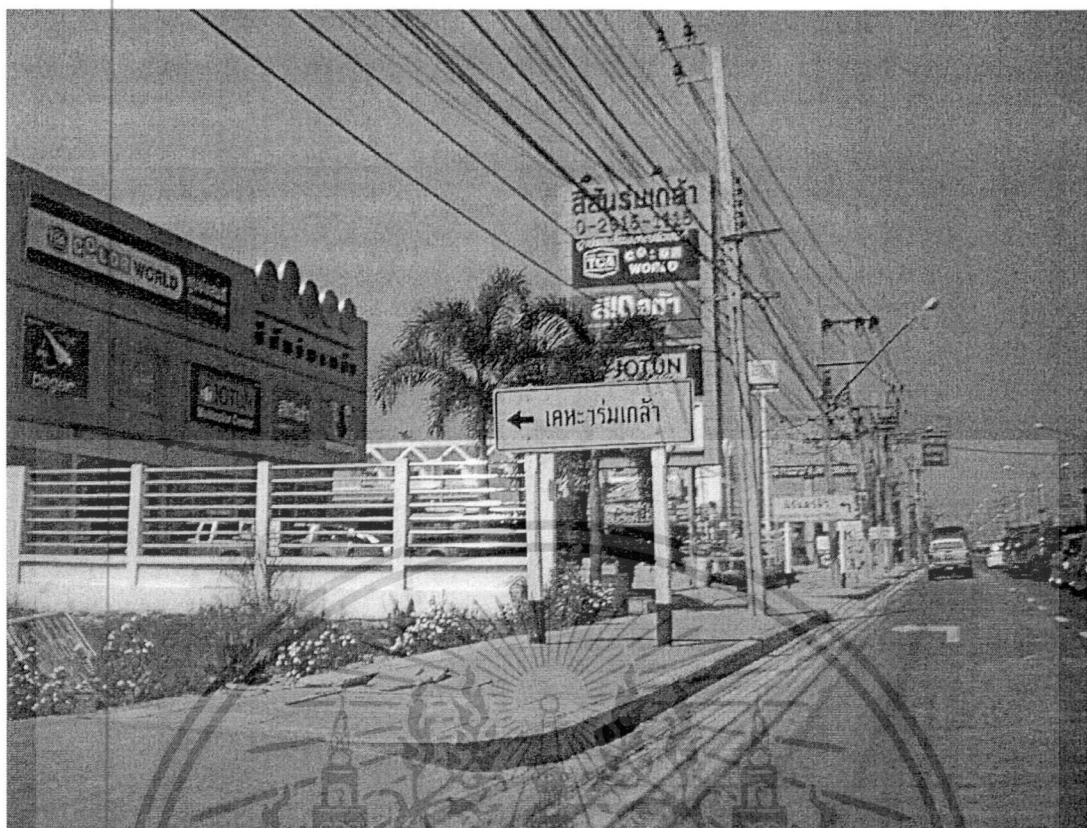

ภาพที่ 4.1 แสดงแผนที่ตั้งชุมชนการเคหะร่มเกล้า
ที่มา : Website Google Earth.com (www.googleearth.com)

ภาพที่ 4.2 ขอบเขตพื้นที่ที่ตั้งชุมชนการเคหะร่มเกล้า
ที่มา : Website Google Earth.com (www.googleearth.com)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.3 ภาพถ่ายทางเข้าหลักชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

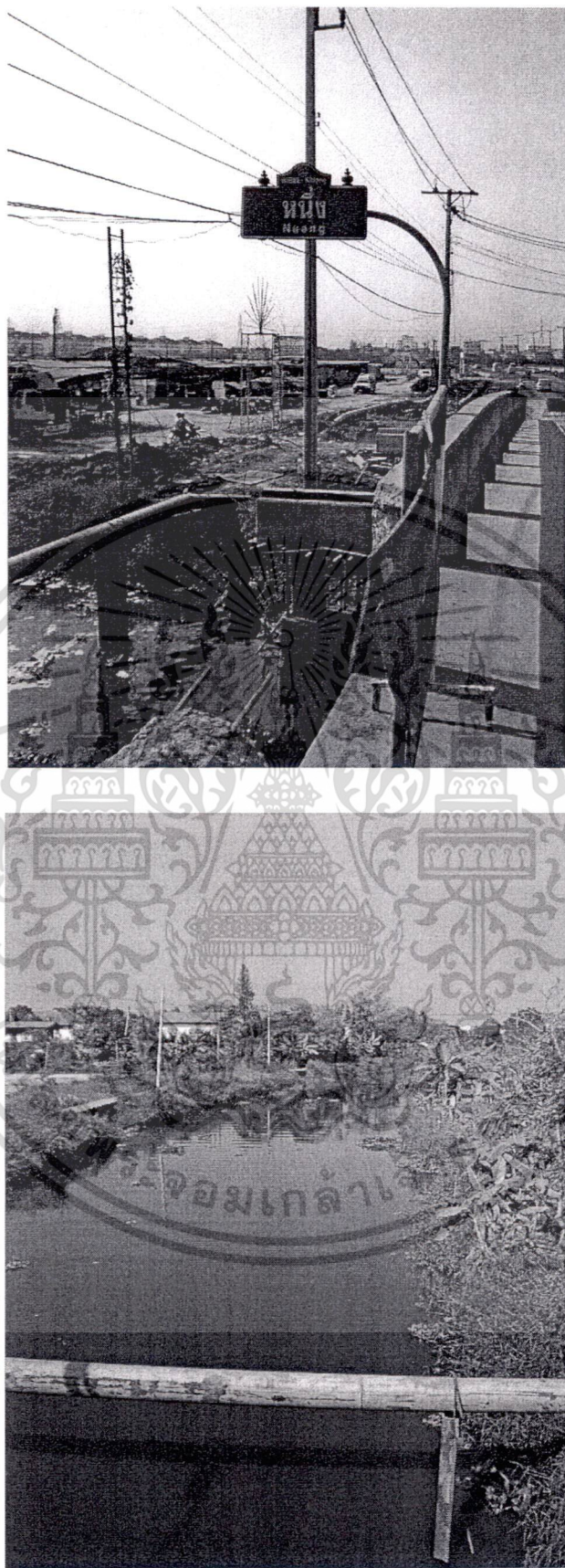
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.4 ภาพถ่ายแสดงสภาพถนนทางเข้าหลักชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.5 ภาพถ่ายแสดงคลองหนึ่งชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.6 ภาพถ่ายแสดงที่จอดรถยนต์สาธารณะเอกชนชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.7 ภาพถ่ายแสดงสำนักงานเคหะชุมชนการเคหะร่มเกล้า
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.8 ภาพถ่ายแสดงสำนักงานที่ดินชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับค้า (ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554) อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9 ภาพถ่ายแสดงสถานีดำรงชุมชนการเคหะร่มเกล้า
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.10 ภาพถ่ายแสดงศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับก(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.11 ภาพถ่ายแสดงศูนย์กีฬาชุมชนการเคหะร่มเกล้า
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.12 ภาพถ่ายแสดงสวนสาธารณะชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกา (ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554) อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 ภาพถ่ายแสดงแหล่งช่วยเหลือทางด้านการเงินชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.14 ภาพถ่ายตลาดกลางชุมชนการเคหะร่มเกล้า
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.15 ภาพถ่ายโรงรับจำนำชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกา(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

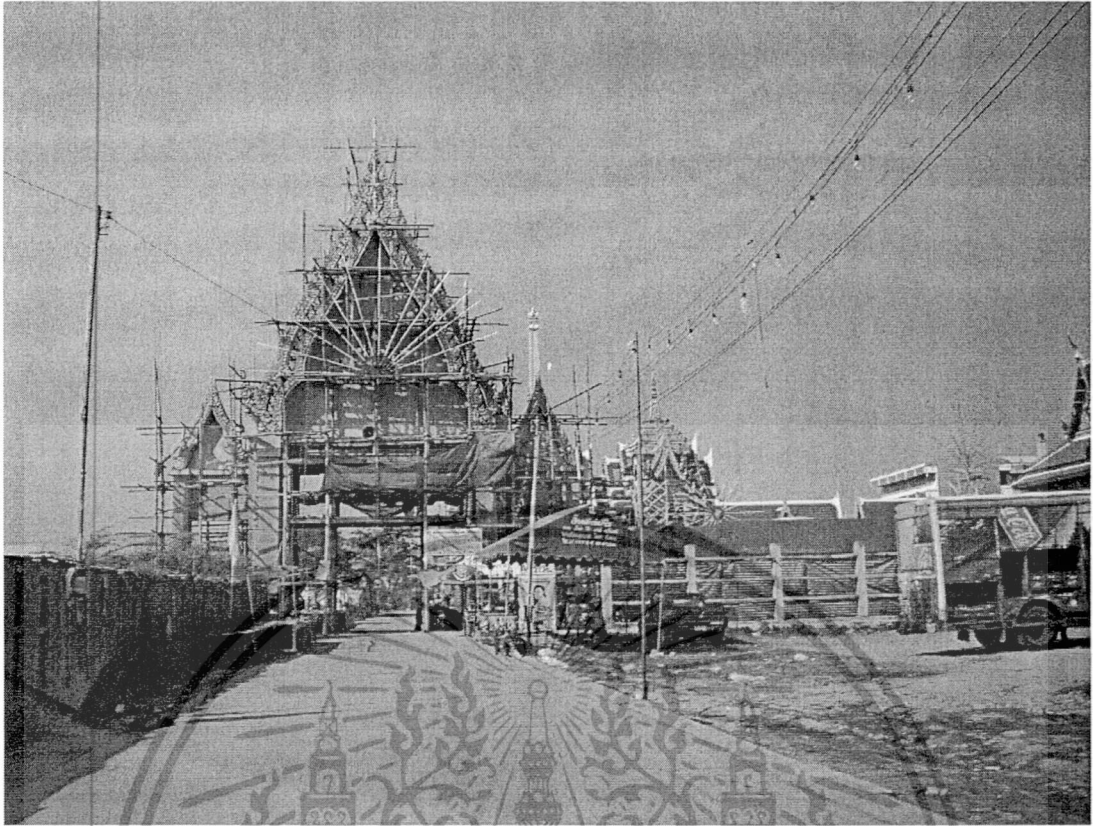

ภาพที่ 4.16 ภาพถ่ายสถานที่นั้นนันทนาการชุมชนการเคหะร่มเกล้า
(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

ภาพที่ 4.17 ภาพถ่ายแสดงโรงเรียนรัฐบาลชุมชนการเคหะร่มเกล้า

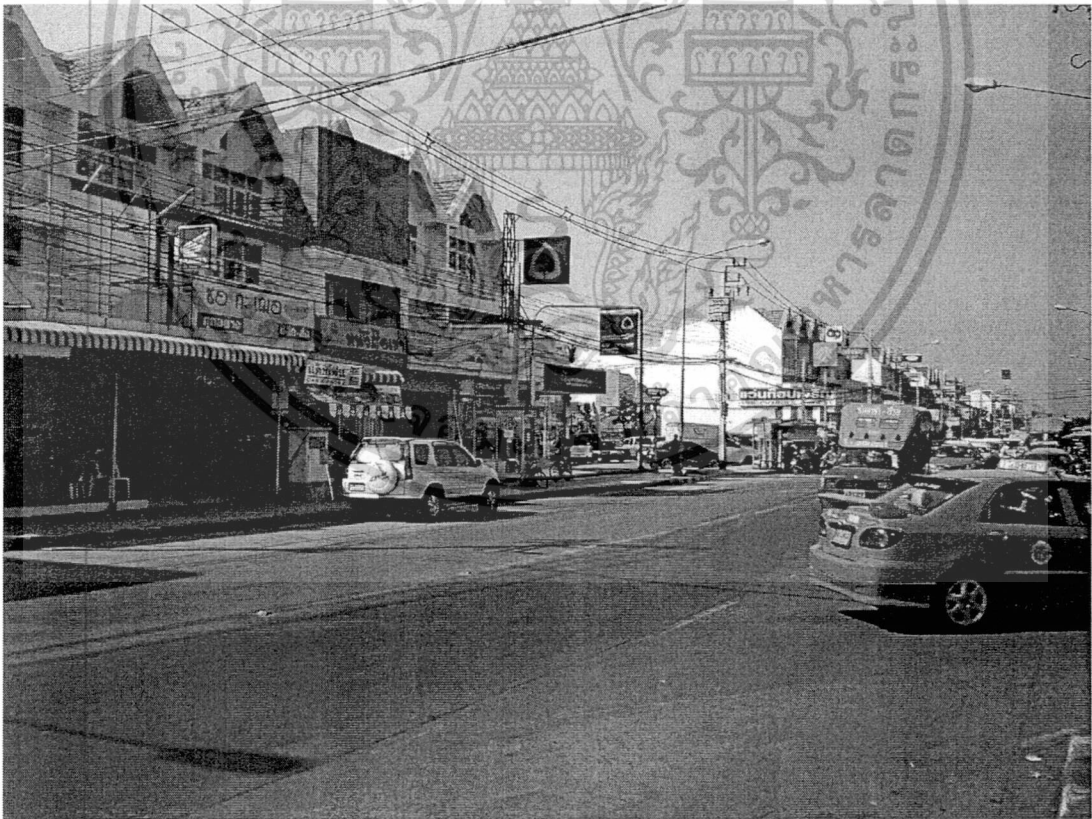
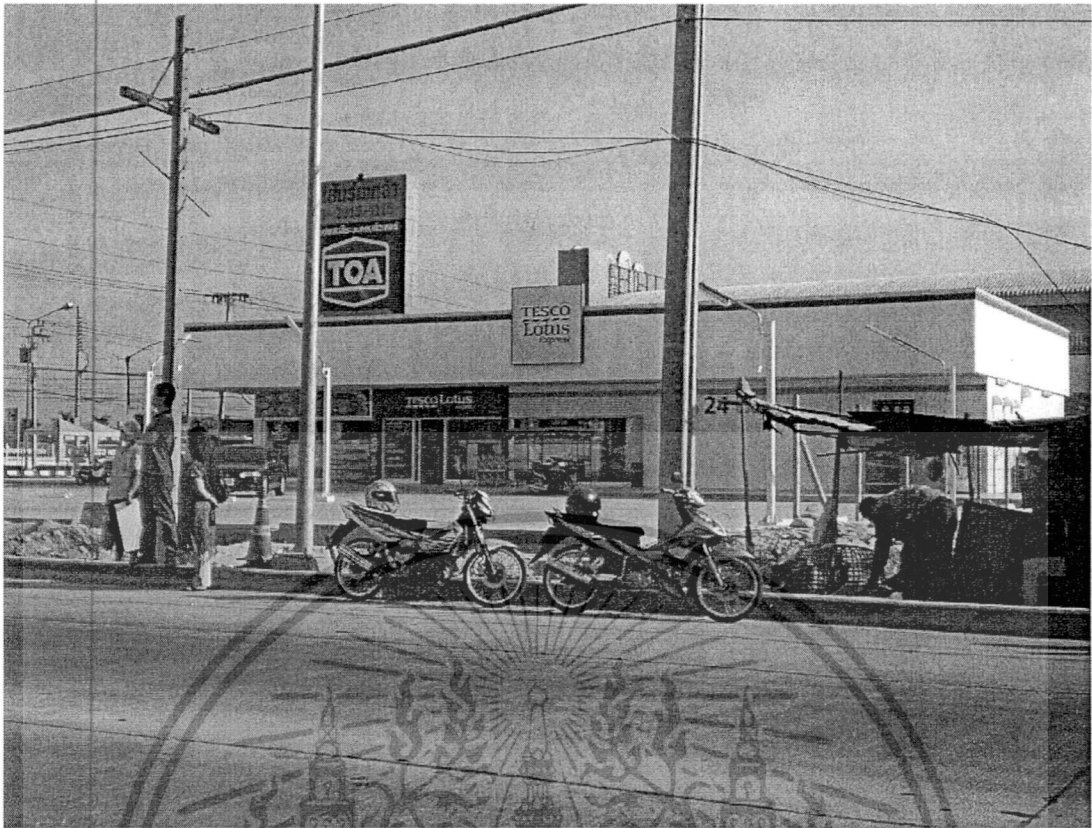
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกา (ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554) อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.18 ภาพถ่ายแสดงวัดปากบึงชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

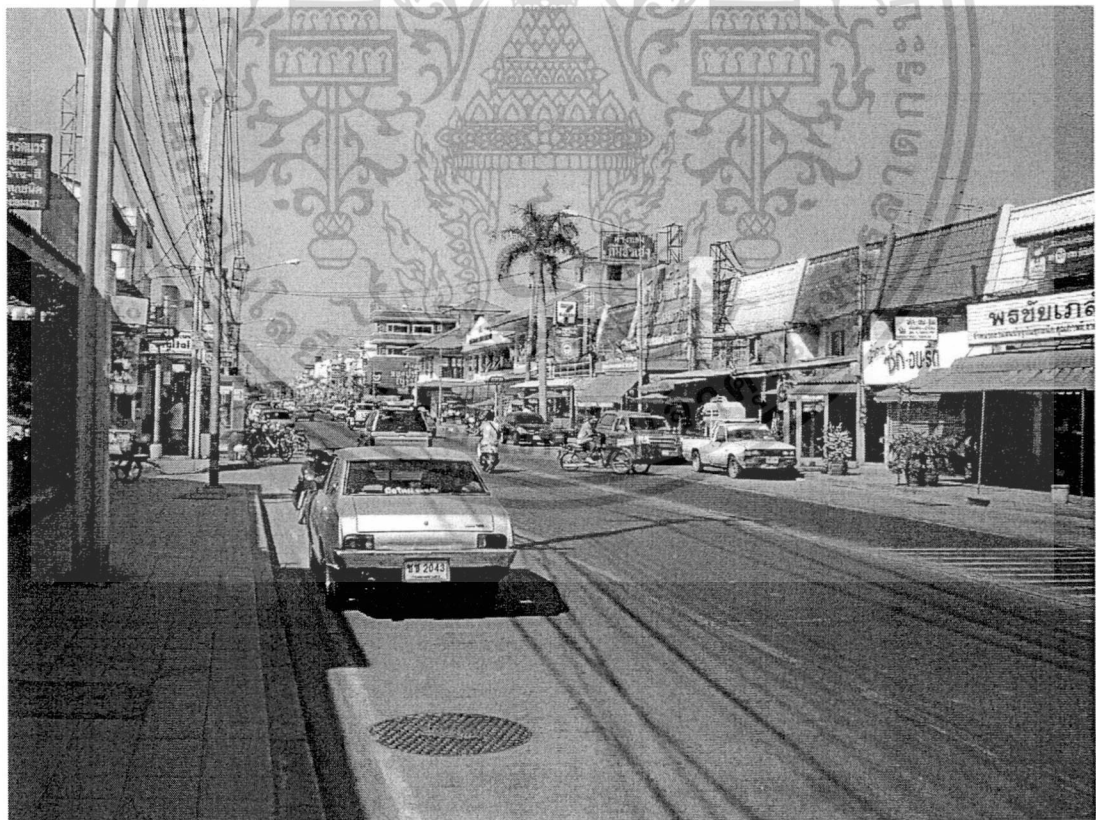
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.19 ภาพถ่ายแสดงแหล่งพาณิชย์กรรมชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

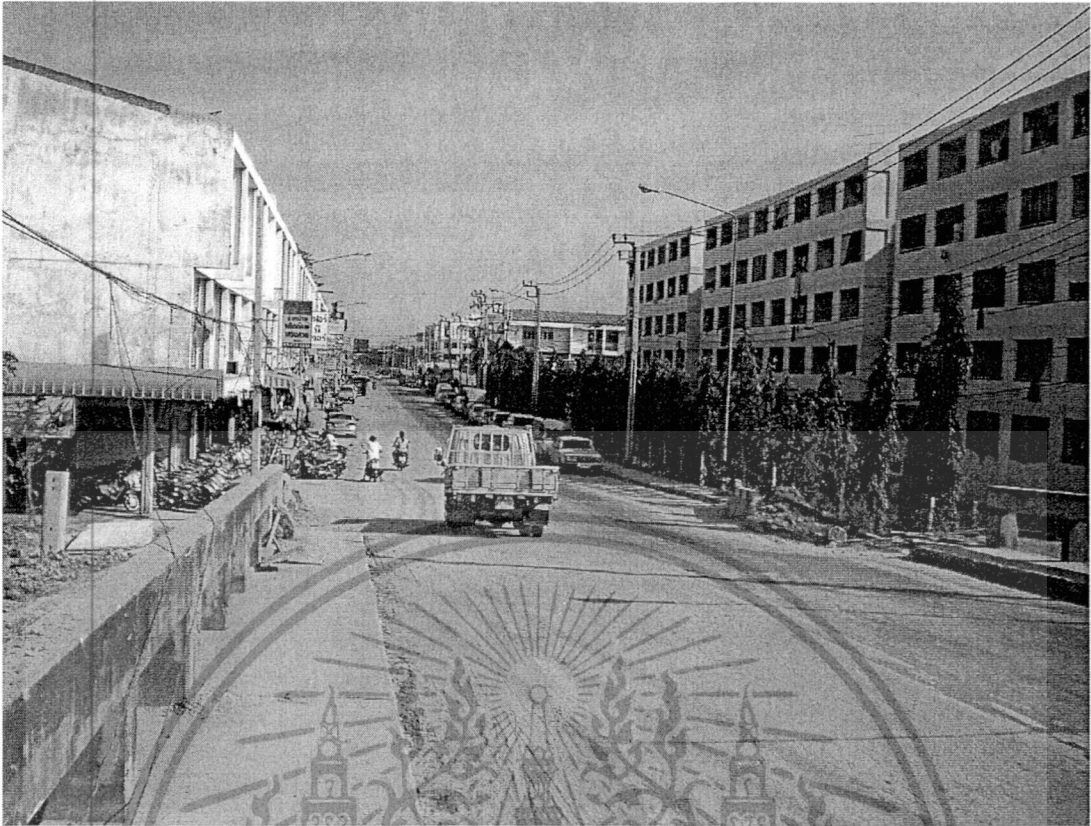
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.20 ภาพถ่ายแสดงแหล่งพาณิชย์กรรมชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.21 ภาพถ่ายแสดงที่พักออาศัยประเภทอาคารพักออาศัยรวมชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.22 ภาพถ่ายแสดงที่พักอาศัยประเภทบ้านเดี่ยวชุมชนการเคหะร่มเกล้า

(ถ่ายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2554)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.1 ขนาด และรูปร่างของที่ดิน พื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ขอบเขตบริเวณโดยรวมครอบคลุมที่ดินจัดสรรเพื่อสาธารณประโยชน์ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆแล้วมีเนื้อที่ประมาณ 2,332.31 ไร่ เป็นพื้นที่ติดชายขอบชานเมืองกรุงเทพมหานคร ด้านทิศตะวันออก และด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของสนามบินสุวรรณภูมิ โดยอยู่ห่างจากสนามบินตามแนวถนนร่มเกล้าเพียง 8 กิโลเมตร และห่างจากแนวถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรี (มอเตอร์เวย์) ประมาณ 5 กิโลเมตรเท่านั้น ลักษณะสภาพทางกายภาพของพื้นที่โครงการ ซึ่งเป็นที่แปลงว่างของโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้าส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มที่เคยเป็นที่ดินทำเกษตรกรรมมาก่อน เป็นที่ดินชายขอบโครงการพัฒนาของโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า ทางด้านทิศใต้ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ลุ่มต่ำ ในช่วงฤดูฝน จึงปรากฏมีน้ำท่วมขังและมีต้นกก หญ้าและวัชพืชขึ้นอยู่ทั่วไป มีคลองหนึ่งไหลผ่านบางส่วนของพื้นที่ และมีคลองสองต้นนุ่น กับคลองลำอ้อตัน อยู่ขอบพื้นที่ด้านทิศตะวันออก และด้านทิศใต้ จากการสำรวจบริเวณดังกล่าวพบว่า มีสิ่งปลูกสร้างในลักษณะที่อยู่อาศัยไม่ถาวรบุกรุกอยู่ริมคลองบางแห่งประปราย

4.1.2 สภาพการใช้ที่ดิน

4.1.2.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินเดิมของพื้นที่โครงการ (Existing Land Use)

1) ช่วงปี พ.ศ. 2523-2526 ดำเนินการโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 1 โดยจัดสร้างที่อยู่อาศัยแบบบางส่วนต่อเติมได้ (Sites and service) สำหรับผู้มีรายได้น้อย ครอบคลุมพื้นที่ 537.31 ไร่ ประกอบด้วยบ้านแฝด 1-2 ชั้น บ้านแถว 1-2 ชั้น และตึกแถวพาณิชย์ กึ่งพักอาศัย 2-3 ชั้น รวมทั้งสิ้น 3,830 หน่วย

2) ช่วงปี พ.ศ. 2527 ดำเนินการโครงการพินนคร (Slum relocation) โดยจัดหาที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับประชากรในชุมชนแออัดที่ถูกไล่รื้อ ไฟไหม้ เวนคืนหรือถูกไล่รื้อเร่งด่วน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เช่น ชุมชนสามยอด ชุมชนคลองเตย และชุมชนริมทางรถไฟ

3) ช่วงปี พ.ศ. 2530-2533 ดำเนินการโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 2 โดยจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง รวมพื้นที่ 206.29 ไร่ ประกอบไปด้วยบ้านแฝด 2 ชั้น บ้านแถว 1-2 ชั้น รวมทั้งสิ้น 2,336 หน่วย

4) ช่วงปี พ.ศ. 2532-2535 ดำเนินการโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 3 โดยจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ถึงปานกลาง รวมพื้นที่ 202 ไร่ ประกอบด้วย อาคารชุดเช่าซื้อสูง 5 ชั้น จำนวน 34 อาคารหรือนับเป็น 6,251 หน่วยและอาคารพาณิชย์ 5 ชั้น จำนวน 87 หน่วย

5) ช่วงปี พ.ศ. 2534-2538 ดำเนินการโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 4 โดยจัดสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย รวมพื้นที่ 40.60 ไร่ ประกอบด้วยอาคารชุดให้เช่าสูง 5 ชั้น จำนวน 11 อาคาร หรือจำนวน 2,430 หน่วย และอาคารพาณิชย์กึ่งอยู่อาศัยสูง 3 ชั้น จำนวน 34 หน่วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ช่วงปี พ.ศ. 2538-2541 ดำเนินการโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 5 มีการปรับเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายจากการสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย เป็นที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงโดยจัดสร้างอาคารพาณิชย์ที่อยู่อาศัยสูง 3 ชั้น จำนวน 31 อาคารหรือนับเป็น 194 หน่วย โดยใช้พื้นที่ว่างตามแนวถนนสายหลักในโครงการ รวมพื้นที่ 17.52 ไร่

การดำเนินการในระยะหลัง การเคหะแห่งชาติได้ขายที่ดินภายในโครงการบางส่วน ให้กับเอกชนดำเนินการพัฒนาแทน เพื่อพลิกฟื้นสถานะทางการเงิน เช่น การจัดขายที่ดินในโครงการในระยะที่ 6 ระยะที่ 8 ระยะที่ 9 ระยะที่ 11(รวมเกล้าพลาซ่า) ระยะที่ 12 และโครงการบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า 2 ส่วนที่ดินในโครงการระยะที่ 7 และระยะที่ 10 ปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยที่การเคหะแห่งชาติจะดำเนินการพัฒนาเอง

4.1.2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันของพื้นที่โครงการ

ปัจจุบันโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้าคงเหลือที่ดินที่ยังไม่ได้พัฒนาอีก 670 ไร่ 1 งาน 34 ตารางวา โดยแบ่ง 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

ที่ดินคงเหลือบริเวณด้านซ้ายของคลองหนึ่ง ขนาด 284 ไร่ 63 ตารางวา

ที่ดินคงเหลือบริเวณด้านขวาของคลองหนึ่ง ขนาด 334 ไร่ 70 ตารางวา

ที่ดินคงเหลือบริเวณคลองลำอ้ายโฮ ขนาด 46 ไร่ 2 งาน 1 ตารางวา

ในส่วนของที่ดิน บริเวณถนนราชฎร์พัฒนา เป็นที่ดินว่างเปล่า ซึ่งปัจจุบันถูกตัดแบ่งขายให้เอกชนโดยแบ่งขายเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ขายให้กับบริษัท บางกอก แฟมิลี โฮม จำกัด ขนาด 52 ไร่ 1 งาน 41 ตารางวา

ส่วนที่ 2 อยู่ในระหว่างอนุมัติขาย ขนาด 89 ไร่ 2 ตารางวา

ส่วนที่ 3 ขายให้กับบริษัท เดวา พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ขนาด 108 ไร่ 40 ตารางวา เพื่อทำ

โครงการบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า 2

4.1.3 การเข้าออก และการจราจรภายใน ระบบโครงข่ายถนน

พื้นที่โครงการเป็นที่ดินแปลงว่างส่วนหนึ่งที่ยังมิได้พัฒนาของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า ซึ่งตั้งอยู่ในแขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ภายในพื้นที่ปิดล้อม

(Super Block) ของถนนหลัก 4 สายที่มีถนนเชื่อมถึงคือ

ด้านทิศเหนือ มีถนนหลักคือ ถนนรามคำแหง

ด้านทิศตะวันออก มีถนนหลักคือ ถนนร่มเกล้า

ด้านทิศใต้ มีถนนหลักคือ ถนนกรุงเทพ-ชลบุรี (มอเตอร์เวย์)

ด้านทิศตะวันตก มีถนนหลักคือ ถนนวงแหวนตะวันออก (บางนา-บางปะอิน)

ปัจจุบันโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า สามารถเข้าออกได้ 2 ทาง คือ

ทางเข้าหลักของโครงการ อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของโครงการ ซึ่งเชื่อมต่อกับถนน ร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ทางเข้าทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนราชบุรีพัฒนา
- ในปัจจุบันการเข้าถึงโครงการที่สะดวก สามารถเดินทางโดยใช้รถประจำทางหรือรถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก และสามารถเดินทางได้จากถนนหลายสาย ได้แก่
 - จากถนนวงแหวนรอบนอกตะวันออกตัดเข้าสู่ถนนกรุงเทพ-ชลบุรี (มอเตอร์เวย์) และตัดเข้าสู่ถนนร่มเกล้า
 - จากถนนสุขุมวิท 77 แล้วตัดเข้าสู่ถนนร่มเกล้า
 - จากถนนฉลองกรุง ตัดเข้าสู่ถนนเจ้าคุณทหาร แล้วตัดเข้าสู่ถนนร่มเกล้า
 - จากมีนบุรี วิ่งมาตามถนนร่มเกล้า
 - จากถนนรามคำแหง แล้วตัดเข้าสู่ถนนราชบุรีพัฒนา
 - จากถนนศรีนครินทร์ ตัดเข้าสู่ถนนกรุงเทพกรีฑา-ร่มเกล้า 1 (ถนนพัฒนาชนบท) ตัดเข้าสู่ระบบถนนซึ่งจะทำให้สามารถเข้าสู่โครงการได้ 4 ทิศทาง ซึ่งทำให้มีพื้นที่บางส่วนติดต่อกับถนนสายหลักมีโอกาสพัฒนาเชิงพาณิชย์ได้สูง และอาจส่งผลให้ราคาที่ดินสูงขึ้น ตามมาด้วยในอนาคต

4.1.4 สภาพทางภูมิทัศน์ พื้นที่โดยรอบของโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า แต่เดิมเป็นพื้นที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพฯ ซึ่งปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ได้มีการพัฒนาขึ้นมาก โดยเฉพาะระบบถนนสายหลัก เช่นถนนร่มเกล้า ถนนรามคำแหง รวมถึงถนนเชื่อมต่อกับถนนกรุงเทพกรีฑา-ร่มเกล้าที่กำลังอยู่ในระหว่างก่อสร้าง สภาพภูมิทัศน์ตามแนวถนนดังกล่าวก็มีการปรับปรุงทางเท้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนสภาพอาคารส่วนที่เป็นการดูแลของการเคหะร่มเกล้า มีเอกลักษณ์ของการก่อสร้างอาคารที่ชัดเจนส่วนบริเวณพื้นที่การบริหารของส่วนเอกชน ยังไม่ค่อยเป็นระเบียบเรียบร้อย สร้างอาคารตามแบบและเอกลักษณ์ของเจ้าของอาคารเองทำให้สภาพทางภูมิทัศน์โดยรวมยังไม่ค่อยเป็นระเบียบเรียบร้อยเท่าที่ควร บริเวณจุดศูนย์กลางของชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ โดยเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน และเป็นพื้นที่สีเขียวเพิ่มออกซิเจนให้ชุมชน เป็นจุดที่ทำให้สภาพภูมิทัศน์ในด้านของสาธารณูปโภค และสาธารณูปการดีขึ้น

4.1.5 การให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิภาพรวมของระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ในโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีการจัดเตรียมไว้เบื้องต้นแล้ว ดังนี้

4.1.5.1 การให้บริการสาธารณูปโภค

- 1) ระบบถนน ในโครงการมีการวางระบบถนนไว้อย่างเป็นระเบียบ โดยการใช้ระบบ Loop system และมีการจัดลำดับค้ำยกของถนนให้เหมาะสมกับการสัญจร ได้แก่
 - ถนนสายประธาน หรือถนนสายหลัก เป็นถนนที่ตัดผ่านโครงการ เชื่อมต่อระหว่างถนนร่มเกล้ากับถนนราชบุรีพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ถนนสายรอง เป็นถนนแยกจากถนนสายหลักเข้าสู่ที่อยู่อาศัย และกลับมาเชื่อมต่อกับถนนสายหลักในลักษณะ Loop system

- ถนนสายย่อย เป็นถนนแยกจากถนนสายรองเข้าสู่เขตชุมชน
- ถนนทางเท้า เป็นถนนตัดเข้าสู่เขตที่พักอาศัย

2) ระบบไฟฟ้า ใช้ไฟจากการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งปัจจุบันมีการแจกจ่ายระบบไฟฟ้าอย่างทั่วถึงทั้งโครงการ

3) ระบบน้ำใช้ ปัจจุบันมีทั้งการใช้น้ำบาดาล และใช้น้ำประปาจากการประปานครหลวง

4) ระบบการระบายน้ำ มีทั้งระบบระบายน้ำแบบฝังท่อ และแบบรางระบายน้ำ

5) ระบบการป้องกันปัญหาน้ำท่วม มีการจัดทำระบบแบบพื้นที่ปิดล้อม (Polder system) โดยทำเขื่อนดิน และทำน้ําโดยรอบพื้นที่ส่วนใหญ่ของโครงการ และควบคุมระดับน้ำในคูโดยการสูบน้ำออกสู่คลองภายนอก

6) การคมนาคม และการขนส่ง เส้นทางคมนาคมขนส่งสาธารณะในบริเวณที่เข้าถึงพื้นที่โครงการ ปัจจุบันยังไม่มีถนนเชื่อมถึงโดยตรงให้บริการ แต่มีบริการสาธารณะมวลชนหลายรูปแบบให้บริการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ดังนี้

- ด้วยบริการขนส่งสาธารณะผ่านชุมชนการเคหะร่มเกล้า 2 ทางหลัก ทิศทางแรก ได้แก่ ถนนร่มเกล้า ทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ เชื่อมทางเข้า-ออกพื้นที่ด้านทิศตะวันตก คือ ถนนราษฎร์พัฒนา (ซอยข้างมิสทีน) ผ่านศูนย์กลางชุมชนการเคหะร่มเกล้า ไปออกถนนรามคำแหง ซึ่งผ่านหมู่บ้านจัดสรรของเอกชนหลายโครงการ และมีรถประจำทางของ ขสมก. สายปอ.92 มีต้นทาง-ปลายทางที่เคหะร่มเกล้า-อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และรถมินิบัส ปอพ.4 ผ่านเคหะชุมชนร่มเกล้าไปทาง ถนนร่มเกล้า-ถนนรามคำแหง ไปถึงสถานีขนส่งสายใต้ และรถปรับอากาศของ ขสมก. สาย8 มีต้นทางจากสะพานพุทธ ผ่านแยกปี่แลนด์ ผ่านถนนรามคำแหง เข้ามาร่มเกล้า แล้วมาหมดระยะที่ข้างตลาดเกรียงไกรในชุมชนการเคหะร่มเกล้า

- ด้วยบริการรถสองแถวสีแดง ให้บริการ ไป-กลับ จากชุมชนการเคหะร่มเกล้า ผ่านถนนราษฎร์พัฒนา รามคำแหง ลาดพร้าว สู่ระยะที่เดอะมอลล์บางกะปิ แยกปี่แลนด์ และอีกเส้นทางหนึ่ง ไป-กลับ จากชุมชนการเคหะร่มเกล้า ไปตลาดสดมีนบุรี โดยออกจากทางถนนร่มเกล้า ผ่านแยกรามคำแหง-ร่มเกล้า เลี้ยวไปตลาดชุมชนมีนบุรี

- ด้วยบริการรถตู้ ที่ตลาดสดเกรียงไกร และตลาดสดกลางนครร่มเกล้า ในชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีบริการหลายเส้นทาง ไป-กลับ คือ ชุมชนการเคหะร่มเกล้า-แยกปี่แลนด์ ชุมชนการเคหะร่มเกล้า-มีนบุรี-ฟิวเจอร์ปาร์ครังสิต ชุมชนการเคหะร่มเกล้า-สนามบึงสุวรรณภูมิ ชุมชนการเคหะร่มเกล้า-ตลาดสดลาดกระบัง

- รถ 4 ล้อเล็ก และมอเตอร์ไซค์รับจ้าง จากศูนย์กลางชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีจุดจอดรับผู้โดยสารบริเวณตลาดสดเกรียงไกร ตลาดสดกลางนครร่มเกล้า หน่วยงานเคหะร่ม

เอกสารนี้เป็นทรัพย์สินของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ไม่สามารถนำออกเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.23 มุมมองสภาพพื้นที่โดยรวมการเคหะร่มเกล้า
(วันที่ 17 ตุลาคม 2554)

4.1.5.2 การให้บริการสาธารณูปการ

1) ตลาดและร้านค้า พื้นที่ของโครงการ มีการให้บริการเกี่ยวกับสินค้าอุปโภคบริโภคได้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งโครงการ กระจายตัวได้อย่างทั่วถึง คือมีตลาดสดจำนวน 6 แห่ง ซูเปอร์มาเก็ต 15 แห่ง ร้านขายของชำ 174 แห่ง และร้านอาหาร 74 แห่ง โดยภายใต้รัศมี 15 กิโลเมตร มีตลาดสด-ศูนย์การค้ามาก โดยเฉพาะพื้นที่ด้านตะวันออกของโครงการ

2) สถานพยาบาล พื้นที่ของโครงการ ไม่มีสถานพยาบาลที่สามารถให้บริการในระดับทุติยภูมิ (รัศมีการให้บริการ 5 กิโลเมตร) ในขณะที่การให้บริการในระบบปฐมภูมิ (ขั้นพื้นฐาน) ได้แก่ ศูนย์บริการสาธารณสุข และสถานีอนามัย (รัศมีการให้บริการ 2 กิโลเมตร) มี 7 แห่ง และการกระจายตัวให้บริการได้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ในโครงการ นอกจากนี้ยังมี คลินิกเปิดบริการอีก 12 แห่ง ตามถนนสายหลัก และภายในรัศมี 15 กิโลเมตร มีสถานพยาบาลพอสสมควร โดยเฉพาะพื้นที่ด้านทิศตะวันออก และด้านทิศใต้ของโครงการ

3) สถานศึกษา พื้นที่ของโครงการ สามารถแบ่งกลุ่มตามระดับชั้นที่เปิดสอน ได้ 3 กลุ่มได้แก่

กลุ่มเนอสเซอรี่ และโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล รัศมีการให้บริการ 0.5 กิโลเมตร มีเนอสเซอรี่จำนวน 9 แห่ง และสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับอนุบาล 4 แห่ง โดยมีการกระจายตัวให้บริการได้ทั่วถึงทั้งโครงการ ยกเว้นในพื้นที่ทางด้านทิศตะวันออกของโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 3

กลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล - ประถมศึกษา รัศมีการให้บริการ 1 กิโลเมตร มีจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดปากบึง โรงเรียนอรรถสาธิต และโรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยมีการกระจายตัวการให้บริการได้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ในโครงการ และยังสามารถให้บริการในพื้นที่ข้างเคียงของโครงการทางทิศเหนือ และทิศตะวันตกได้อีกด้วย

กลุ่มโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา รัศมีการให้บริการ 1.5 กิโลเมตร มีจำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชน์ ซึ่งมีรัศมีการให้บริการยังไม่สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้ โดยเฉพาะด้านทิศเหนือ ซึ่งอยู่ในส่วนโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า ระยะที่ 1,2,4 และ 6 นอกจากนี้ภายในรัศมี 15 กิโลเมตร มีสถานศึกษามาก โดยเฉพาะระดับประถม-มัธยมในพื้นที่ด้านตะวันออกของโครงการ

4) สวนสาธารณะ สวนสาธารณะ มี 8 แห่ง โดยมีสวน 60 พรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ (พื้นที่ประมาณ 65 ไร่) เป็นสวนระดับชุมชน ส่วนที่เหลือเป็นสวนสาธารณะขนาดเล็ก และสวนสุขภาพ และภายในรัศมี 15 กิโลเมตร มีสวนสาธารณะโดยเฉพาะพื้นที่ด้านตะวันออกของโครงการ

สรุปภาพรวมสาธารณูปการภายในโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า

จะเห็นได้ว่าการจัดการสาธารณูปการค่อนข้างสมบูรณ์ ดังนั้นการที่จะพัฒนาพื้นที่โครงการเพิ่มเติมส่วนที่ว่างของโครงการ ระบบสาธารณูปการบางประเภทสามารถใช้ร่วมกันในพื้นที่เดิม เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา สวนสาธารณะ ตลาดสด ศูนย์อนามัย และศาสนสถาน และส่วนที่ควรเพิ่มเติมได้แก่ โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม ร้านค้าย่อยในชุมชนและจุดรับแจ้งเหตุ

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา และสาเหตุของปัญหาความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน โดยใช้แบบสำรวจ และสอบถาม

แบบสำรวจ

4.1.6 คุณภาพชีวิต สภาพชุมชนการเคหะร่มเกล้าโดยรอบ แต่เดิมเป็นพื้นที่ชุมชนพักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตชานเมืองกรุงเทพ ภายในชุมชนมีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการพอสมควร แต่ปัญหาเกิดจากชุมชนดำเนินการพัฒนาไปแล้วระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการค่อยดำเนินการพัฒนาภายหลังทั้งระบบไฟฟ้าที่เสาไฟฟ้า สายไฟโยงใยไม่เป็นระเบียบเสี่ยงต่อการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ได้ ทางระบายน้ำไม่เพียงพอ ท่อน้ำอุดตันและทางระบายน้ำที่มีความลาดเอียงไม่เพียงพอต่อการระบายน้ำ สภาพถนนและทางเดินที่ไม่ดีไม่มีการบูรณะซ่อมแซมต้องรองบประมาณการจัดสรรเงินจากการเคหะแห่งชาติ ด้านการคมนาคมทางชุมชนการเคหะร่มเกล้า ยังไม่ได้มีการจัดสรรบริเวณท่าจอดรถยนต์สาธารณะที่ดี โดยปัจจุบันการบริการดังกล่าวเป็นของเอกชนโดยอาศัยที่ว่างของพื้นที่ด้านข้างถนนของชุมชนจอด ด้านสาธารณสุขจากจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก และเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆในอนาคตยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรหรือแผนการก่อตั้งโรงพยาบาลรัฐบาลขนาดเล็ก หรือขนาดกลางเพื่อรองรับคุณภาพวิถีการใช้ชีวิตที่ดีของประชากรใน

ชุมชนการเคหะร่มเกล้า พื้นที่บางส่วนการเคหะแห่งชาติได้ร่วมมือกับภาคเอกชนเปิดให้ประมูลขายเอกสารเป็นเอกสารทาส่งเงินไว้สำหรับการเช่างานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่าที่ดินวางเปล่า โดยไม่คำนึงถึงในเรื่องการจัดการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบของชุมชน ชุมชนขาดแบบแผนการใช้ชีวิตในชุมชนมีผลทำให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม และสภาพชุมชนแออัดในอนาคตได้

4.1.7 ความปลอดภัย เป็นชุมชนที่มีบริการขั้นพื้นฐานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ดีพอสมควร แต่การปกครองและการจัดระบบระเบียบของการเคหะชุมชนรุ่มเกล้า แบ่งการปกครองเป็นโซนรับผิดชอบ การปกครองยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ขาดการดูแลจากผู้รับผิดชอบหลักประชาชนต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนมาก ด้านความปลอดภัยในชุมชนเป็นชุมชนที่มีการขยายพื้นที่พักอาศัยเป็นระยะ ทำให้การรองรับของระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการไม่เพียงพอเท่าที่ควรขาดการดูแลจากผู้รับผิดชอบหลักประชาชนต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนมาก ทำให้ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและมีพื้นที่บางส่วนล่อแหลมต่ออาชญากรรม การพนันและสิ่งเสพติด

4.1.8 ความสะดวกสบาย เนื่องจากสภาพชุมชนติดกับเส้นทางคมนาคมทางบก และอากาศที่สำคัญ ทำให้ลักษณะการเข้าถึงชุมชนค่อนข้างสะดวกมาก ทางเข้า-ออกชุมชนนั้นได้มีการปรับปรุงขยายถนนเส้นหลัก และเส้นรองของถนนในชุมชน แต่ยังไม่มีการจัดระบบการจราจรพื้นที่ในชุมชน ทำให้การสัญจรภายในชุมชนนั้นไม่มีความคล่องตัวเท่าที่ควร มีการจอดรถข้างทางไม่เป็นระเบียบ สัญญาลักษณ์จราจรในชุมชนยังชัดเจน การจอดรถของรถยนต์สาธารณะยังไม่เป็นระเบียบทำให้เกิดปัญหาการติดในเส้นทางหลักของชุมชน

4.1.9 สิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนที่ขาดการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอดและพื้นที่ชุมชนติดกับพื้นที่เอกชน ทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชนการปลูกบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ เพราะพื้นที่ส่วนมากของชุมชนจะแบ่งสรรให้เอกชนขายเช่า แล้วทางเอกชนก็แบ่งเช่าอีกครั้ง น้ำท่วมซึ่งเกิดจากการใช้น้ำของคนในชุมชนและพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รองรับน้ำจากธรรมชาติที่ระบายมาจากพื้นที่อื่นที่ใกล้เคียงทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และที่สำคัญไม่มีการพัฒนาสภาพบ้านเรือนเท่าที่ควรทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน ทั้งอาคารทางราชการและพื้นที่เอกชนในบริเวณใกล้เคียง

4.2 การวิเคราะห์แบบสอบถาม

เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและเพื่อศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัยของชุมชนการเคหะรุ่มเกล้า โดยใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิจัยแบบสอบถามในครั้งนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ตอน ตามลำดับนี้ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ทาค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครอบครัว และผู้อยู่อาศัยในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา และการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านคุณภาพชีวิต)

ตอนที่ 3 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา และการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านการบริการ)

ตอนที่ 4 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา และการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านความสะดวกสบาย)

ตอนที่ 5 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา และการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสิ่งแวดล้อม)

ตอนที่ 6 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหา และการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัยเสนอในรูปแบบของตารางดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครอบครัว และผู้อยู่อาศัยในชุมชน

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนของร้อยละของหัวหน้าครอบครัวและผู้อยู่อาศัยในชุมชน

ข้อมูลทั่วไป	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
1. หัวหน้าครอบครัวและผู้อยู่อาศัยในชุมชน	320	100.00
ชาย	162	50.62
หญิง	158	49.38
2. สถานภาพการสมรส	320	100.00
สมรส	184	57.50
โสด	92	28.75
หย่าร้าง	44	13.75
3. การนับถือศาสนา	320	100.00
พุทธ	278	86.87
อิสลาม	42	13.13
4. จำนวนบุตร	320	100.00
1 คน	84	26.25
2 คน	94	29.37
3 คน	20	6.25
มากกว่า 3 คนขึ้นไป	20	6.25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีบุตร	102	31.88
5. จำนวนผู้อยู่อาศัยแต่ละครอบครัว	320	100.00
1 คน	24	7.50
2 คน	32	10.00
3 คน	58	18.12
มากกว่า 3 คนขึ้นไป	206	64.38
6. จำนวนครอบครัว	320	100.00
1 ครอบครัว	186	58.12
2 ครอบครัว	84	26.25
3 ครอบครัว	28	8.75
มากกว่า 3 ครอบครัว	22	6.88
7. จำนวนสมาชิกในที่อยู่อาศัยของท่าน	1,564	100.00
ผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปี)	60	3.84
ผู้สูงอายุ	928	59.34
วัยรุ่น (13-16 ปี)	324	20.71
วัยเด็ก (น้อยกว่า 13 ปี)	252	16.11
8. ระดับการศึกษา	320	100.00
ไม่ได้เรียน	72	22.50
ต่ำกว่า ป.4	38	11.88
มัธยมต้น	66	20.62
มัธยมปลาย	50	15.63
สายอาชีพ	48	15.00
ปริญญาตรี	42	13.12
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-
ประถมศึกษาปีที่ 6	4	1.25
9. อาชีพ	320	100.00
รับจ้าง	196	61.25
ค้าขาย	72	22.50
รับราชการ	4	1.25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
9. อาชีพ (ต่อ)	320	100.00
รัฐวิสาหกิจ	-	-
บริษัท	34	10.63
ไม่มีงานทำ	14	4.37
10. ในที่อยู่อาศัยทำงานแล้วกี่คน	320	100.00
1 คน	58	18.13
2 คน	128	40.00
3 คน	28	8.75
มากกว่า 3 คนขึ้นไป	84	26.25
อื่นๆ ไม่ได้ทำงาน	22	6.87
11. งานพิเศษ	320	100.00
มี	64	20.00
ไม่มี	256	80.00
12. รายได้เฉลี่ย/คน/เดือน	320	100.00
4,000 หรือ ต่ำกว่า	112	35.00
4,000-6,000 บาท	100	31.25
6,000-8,000 บาท	54	16.87
มากกว่า 8,000 บาท	52	16.25
อื่นๆ ไม่แน่นอน	2	0.63
13. รายได้เฉลี่ย/ครอบครัว/เดือน	320	100.00
4,000 หรือ ต่ำกว่า	40	12.50
4,000-6,000 บาท	40	12.50
6,000-8,000 บาท	74	23.13
มากกว่า 8,000 บาท	164	51.25
อื่นๆ ไม่แน่นอน	2	0.63
14. เงินสะสม	320	100.00
มี	164	51.30
ไม่มี	156	48.70
15. สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	320	100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
เจ้าของ	150	46.90
ผู้เช่า	170	53.10
16. การปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	320	100.00
เคย	112	35.00
ไม่เคย	208	65.00
17. สิ่งที่แสดงถึงความมั่นคงในที่อยู่อาศัย	320	100.00
มี	18	5.62
ไม่มี	302	94.38
18. ปัญหาการไร้ที่อยู่อาศัย	320	100.00
เคย	216	67.50
ไม่เคย	104	32.50
19. การเสียค่าเช่าห้อง/เดือน	112	100.00
1,000 – 1,500 บาท	14	12.50
1,500 – 2,000 บาท	86	76.80
มากกว่า 2,000 บาท	12	10.70
20. การเสียค่าเช่าบ้าน/เดือน	54	100.00
1,000 - 1,500 บาท	2	3.70
1,500 - 2,000 บาท	30	55.60
มากกว่า 2,000 บาท	22	40.70

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นชาย 162 คน คิดเป็นร้อยละ 50.62 และเป็นหญิง 158 คน คิดเป็นร้อยละ 49.38 สถานภาพการสมรสส่วนใหญ่สมรส 184 คน คิดเป็นร้อยละ 57.50 มีการนับถือศาสนาพุทธ 278 คน คิดเป็นร้อยละ 86.87 และนับถือศาสนาอิสลามเพียง 42 คน คิดเป็นร้อยละ 13.13

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีบุตรถึง 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.88 และมีบุตร 2 คน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 29.37 จำนวนผู้อยู่อาศัยแต่ละครอบครัวมีมากกว่า 3 คนขึ้นไปถึง 206 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 64.38 จำนวนครอบครัวในหนึ่งครัวเรือนมี 1 ครอบครัว 186 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 58.12 รองลงมา 2 ครอบครัว 84 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 26.25 และมากกว่า 3 ครอบครัวถึง 22 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 6.88 นั้น

ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชน มีจำนวนสมาชิกที่อยู่ในที่อยู่อาศัยเป็นผู้สูงอายุ 928 คน คิดเป็นร้อยละ 59.34 รองลงมาวัยรุ่น (13-19 ปี) 324 คน คิดเป็นร้อยละ 20.71 และผู้สูงอายุ (มากกว่า 60 ปี) ถึง 60 คน คิดเป็น 3.84

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีการศึกษาถึง 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 รองลงมา มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมต้น 66 คน คิดเป็นร้อยละ 20.62 และมีผู้จบ ป.6 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีอาชีพรับจ้าง 196 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 รองลงมาอาชีพค้าขาย 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 และรับราชการ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.25 ทำให้ในที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีผู้ทำงานแล้ว 2 คนทั้งหมด 128 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา มากกว่า 3 คนทั้งหมด 84 คน คิดเป็นร้อยละ 26.25 และไม่มีงานทำ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.87 ทำให้มีงานพิเศษทำ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และไม่มีงานพิเศษทำสูงถึง 256 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีรายได้เฉลี่ย/คน/เดือน 4,000 หรือต่ำกว่าถึง 112 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมารายได้ 4,000-6,000 บาทถึง 100 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 และมีรายได้ไม่แน่นอน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.63

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีรายได้เฉลี่ย/ครอบครัว/เดือนมากกว่า 8,000 บาทถึง 164 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 51.25 รองลงมารายได้ 6,000-8,000 บาทถึง 74 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 23.13 และมีรายได้ไม่แน่นอน 2 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 0.63

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีเงินสะสม 82 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 51.30 และไม่มีเงินสะสม 78 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 48.70

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นผู้เช่าที่อยู่อาศัย 170 คน คิดเป็นร้อยละ 53.10 และเป็นเจ้าของ 150 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่เคยปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเลย 208 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 65.00 และเคยปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเพียง 112 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 35.00

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนเคยเจอปัญหาการไล่ที่ 216 ครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 67.50 และไม่เคย 104 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 32.50

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีการเสียค่าเช่าห้อง/เดือน 1,500-2,000 บาทถึง 86 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 76.80 รองลงมา 1,000-1,500 บาท ถึง 14 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 12.50 และมากกว่า 2,000 บาทถึง 12 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 10.70

พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีการเสียค่าเช่าบ้าน/เดือน 1,500-2,000 บาทถึง 30 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 55.60 รองลงมา มากกว่า 2,000 บาท 22 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 40.70 และ 1,000-1,500 บาท 2 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 3.70

ตอนที่ 2 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านคุณภาพชีวิต) ประกอบด้วยลักษณะชุมชน, สภาพการครอบครองที่ดิน, สภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย, ที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว, ปัญหาในชุมชน

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะชุมชน

คุณภาพชีวิต	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะชุมชนการเคหะร่มเกล้า	320	100.00
แออัด	312	97.50
ไม่แออัด	8	2.50
1.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	278	86.88
ไม่มี	42	13.12
1.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	526	100.00
การขาดแคลนที่อยู่อาศัย	156	29.65
การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน	188	35.75
ขนาดพื้นที่ชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด	122	23.20
การใช้พื้นที่อย่างไม่คุ้มค่า	60	11.40
1.3 ลักษณะชุมชนที่ดี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	656	100.00
มีการปรับปรุงคุณภาพของบ้านพักอาศัย	222	33.84
การใช้พื้นที่ชุมชนอย่างคุ้มค่า	272	41.46
มีการจัดแหล่งเสื่อมโทรม	68	10.37
มีการจัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน	94	14.33

จากตารางที่ 4.2 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชน 312 เห็นว่าชุมชนมีลักษณะแออัด คิดเป็นร้อยละ 97.50 สำหรับจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 เห็นว่าไม่แออัดโดยส่วนใหญ่ 278 คน คิดเป็นร้อยละ 86.88 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชนจำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 รองลงมาคือการขาดแคลนที่อยู่อาศัยจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 29.65 และขนาดพื้นที่ชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัดจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 23.20 ทำให้เกิดความต้องการของผู้อยู่อาศัยคือการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า 272 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คิดเป็นร้อยละ 41.46 รองลงมาให้มีการปรับปรุงคุณภาพบ้านพักอาศัย 222 คน คิดเป็นร้อยละ 33.84 และมีการจัดแหล่งเสื่อมโทรม 68 คน คิดเป็นร้อยละ 10.37

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัย ในชุมชนด้านสภาพการครอบครองที่ดิน

คุณภาพชีวิต	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
2. สภาพการครอบครองที่ดิน	320	100.00
เป็นเจ้าของ	-	-
บุกรุก	-	-
เช่าที่เอกชน	104	32.50
เช่าที่วัด	-	-
เช่าที่รัฐบาล	216	67.50
2.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	30	9.38
ไม่มี	290	90.62
2.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	572	100.00
ความยากจน	250	43.70
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	210	36.71
ใกล้แหล่งทำมาหากิน	90	15.74
ต้องการลดค่าใช้จ่าย	22	3.85
2.3 ความต้องการสภาพการครอบครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	320	100.00
เป็นเจ้าของ	280	87.50
เช่าที่รัฐบาล	40	12.50

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผู้สอบถามให้ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีการเช่าการเคหะทั้งสิ้น คิดเป็นร้อยละ 32.50 โดยส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหา 290 คนคิดเป็นร้อยละ 90.62 ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากความยากจน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 รองลงมาไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 210 คน คิดเป็นร้อยละ 36.71 และใกล้แหล่งทำมาหากิน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 15.74 ทำให้เกิดความ ต้องการเป็นเจ้าของที่ดิน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัย ในชุมชนด้านสภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย

คุณภาพชีวิต	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
3. สภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	320	100.00
ห้องเช่า	112	35.00
บ้านเช่า	54	16.87
บ้านชั้นเดียว	44	13.75
บ้าน 2 ชั้น	110	34.38
อาคารพาณิชย์	-	-
3.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	232	72.50
ไม่มี	88	27.50
3.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	320	100.00
รายได้น้อย	188	58.75
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	102	31.88
พื้นที่ชุมชนจำกัด	30	9.37
3.3 ความต้องการที่อยู่อาศัย(ตอบได้มากกว่า 1ข้อ)	320	100.00
บ้านชั้นเดียว	15	4.68
บ้าน 2 ชั้น	95	29.69
ห้องชุดพักอาศัย	210	65.63

จากตารางที่ 4.4 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นห้องเช่า 112 คนคิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาเป็นบ้าน 2 ชั้น 110 คน คิดเป็นร้อยละ 34.38 และเป็นบ้านเช่า 54 คน คิดเป็นร้อยละ 16.87 โดยส่วนใหญ่ 232 คน คิดเป็นร้อยละ 72.50 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากรายได้น้อย 188 คน คิดเป็นร้อยละ 58.75 รองลงมาไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 102 คน คิดเป็นร้อยละ 31.88 และพื้นที่ชุมชนจำกัด 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.37 ทำให้มีความต้องการที่อยู่อาศัยเป็นห้องชุดพักอาศัย 210 คน คิดเป็นร้อยละ 65.63 และบ้าน 2 ชั้น 95 คน คิดเป็นร้อยละ 29.69

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว

คุณภาพชีวิต	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
4. ที่อยู่อาศัยเหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว	320	100.00
เหมาะสม	124	38.75
ไม่เหมาะสม	196	61.25
4.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	202	63.13
ไม่มี	118	36.87
4.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	328	100
รายได้น้อย	172	52.44
ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง	94	28.66
พื้นที่ชุมชนจำกัด	36	10.98
การไม่วางแผนครอบครัว	26	7.92
4.3 ความต้องการขนาดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	444	100.00
การช่วยเหลือจากภาครัฐ	118	26.58
การช่วยเหลือจากภาคเอกชน	34	7.65
การจัดที่อยู่ให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก	210	47.30
การไม่วางแผนครอบครัว	82	18.47

จากตารางที่ 4.5 พบว่าผู้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีขนาดที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยในครอบครัว 196 คน คิดเป็นร้อยละ 61.25 และเหมาะสม 124 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 โดยส่วนใหญ่ 202 คนคิดเป็นร้อยละ 63.13 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากรายได้น้อย 172 คน คิดเป็นร้อยละ 52.44 รองลงมาคือการไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง 94 คน คิดเป็นร้อยละ 28.66 และพื้นที่ชุมชนจำกัด 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.98 ทำให้เกิดความต้องการการจัดที่อยู่ให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิก 210 คน คิดเป็นร้อยละ 47.30 รองลงมาการช่วยเหลือจากภาครัฐ 118 คน คิดเป็นร้อยละ 26.58 และการไม่วางแผนครอบครัว 82 คน คิดเป็นร้อยละ 18.47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านปัญหาในชุมชน

คุณภาพชีวิต	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
5. ชุมชนมีปัญหาด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	632	100.00
อาชญากรรม	68	10.76
ยาเสพติด	300	47.47
การพนัน	264	41.77
5.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	320	100
ไม่มี	-	-
5.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	792	100.00
การขาดความรู้ความเข้าใจ	212	26.77
การไม่มีงานทำ	172	21.71
ต้องการรายได้เสริม	146	18.43
การขาดความอบอุ่น	94	11.87
ไม่มีการรณรงค์ในชุมชน	168	21.22
5.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	792	100.00
ต้องการให้ตำรวจดูแลกวาดขัน	270	34.09
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ	124	15.66
การให้ความรู้แก่คนในครอบครัว	174	21.97
การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง	102	12.88
การร่วมมือดูแลกันเอง	122	15.40

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีปัญหาด้านยาเสพติด 300 คน คิดเป็นร้อยละ 47.47 รองลงมาการพนัน 264 คนคิดเป็นร้อยละ 41.77 โดยส่วนใหญ่ 320 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เห็นว่ามีปัญหาทั้งชุมชน ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจ 212 คน คิดเป็นร้อยละ 26.77 รองลงมาคือการไม่มีงานทำ 172 คน คิดเป็นร้อยละ 21.71 และไม่มีการรณรงค์ในชุมชน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 21.22 ทำให้เกิดความต้องการให้ตำรวจดูแลกวาดขัน 270 คน คิดเป็นร้อยละ 34.09 รองลงมาการให้ความรู้แก่คนในครอบครัว 174 คน คิดเป็นร้อยละ 21.97 และการทำให้ชุมชนเข้มแข็ง 102 คนคิดเป็นร้อยละ 12.88

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 หาค่า//ร้อยละเกี่ยวกับปัญหา และสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านการบริการ) ประกอบด้วย การบริการขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านการบริการขั้นพื้นฐาน

การบริการ	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
6. ชุมชนมีการบริการขั้นพื้นฐานด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	740	100.00
สหกรณ์ออมทรัพย์	66	8.92
สถานศึกษา	152	20.54
สถานดูแลเด็กเล็ก	260	35.14
สถานฝึกอบรมอาชีพ	94	12.70
ร้านค้าต่างๆ	158	21.35
ศูนย์บริการชุมชน	10	1.35
6.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	248	77.50
ไม่มี	72	22.50
6.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	508	100.00
พื้นที่ชุมชนจำกัด	178	35.04
การไม่จัดระบบชุมชน	118	23.23
บ้านเรือนแออัด	148	29.13
ภาครัฐไม่ช่วยเหลือ	54	10.64
ภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ	10	1.96
6.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	896	100.00
สหกรณ์ออมทรัพย์	210	23.43
สถานศึกษา	130	14.50
สถานดูแลเด็กเล็ก	172	19.20
สถานฝึกอบรมอาชีพ	252	28.13
ร้านค้าต่างๆ	112	12.50
ศูนย์บริการชุมชน	20	2.24

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีสถานดูแลเด็กเล็ก 260 คน คิดเป็นร้อยละ 35.14 และสถานศึกษา 152 คน คิดเป็นร้อยละ 20.54 โดยส่วนใหญ่ 248 คน คิดเป็นร้อยละ 77.50 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากพื้นที่ชุมชนจำกัด 178 คน คิดเป็นร้อยละ 35.04 รองลงมาบ้านเรือนแออัด 148 คน คิดเป็นร้อยละ 29.13 และการไม่จัดระบบชุมชน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 23.23 ทำให้เกิดความต้องการสถานฝึกอบรมอาชีพ 252 คน คิดเป็นร้อยละ 28.13 รองลงมาสหกรณ์ออมทรัพย์ 210 คน คิดเป็นร้อยละ 23.43 สถานดูแลเด็กเล็ก 172 คนคิดเป็นร้อยละ 19.20 และศูนย์บริการชุมชน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 2.24

ตอนที่ 4 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ความสะดวกสบาย) ประกอบด้วยลักษณะการเข้าถึงชุมชน, ทางเข้า-ออกชุมชน

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะการเข้าถึงชุมชน

ความสะดวกสบาย	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
7. ลักษณะการเข้าถึงชุมชน	320	100.00
มีทางเดียว	-	-
มีหลายทาง	320	100.00
ทางภาระจำยอม	-	-
7.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	210	65.63
ไม่มี	110	34.37
7.2 สาเหตุปัญหา	320	100.00
ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกันหลายทาง	220	68.75
ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน	100	31.25
พื้นที่ชุมชนติดลำคลอง	-	-
7.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	346	100.00
ต้องการรถยนต์เข้าถึง	240	69.36
ต้องการรถมอเตอร์ไซด์เข้าถึง	40	11.56
ต้องการทางเดินสะดวก	66	19.08

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.8 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีลักษณะการเข้าถึงชุมชนหลายทาง 320 คนคิดเป็นร้อยละ 100.00 โดยส่วนใหญ่ 210 คนคิดเป็นร้อยละ 65.63 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุเกิดจากชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน 220 คนคิดเป็นร้อยละ 68.75 และมีพื้นที่ติดต่อกันหลายทาง 100 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 ทำให้เกิดความต้องการรถยนต์เข้าถึง 240 คน คิดเป็นร้อยละ 69.36 รองลงมาต้องการทางเดินสะดวก 66 คน คิดเป็นร้อยละ 19.08 และต้องการรถมอเตอร์ไซด์เข้าถึง 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.56

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านความสะดวกของทางเข้า-ออกชุมชน

ความสะดวกสบาย	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
8. ความสะดวกทางเข้า-ออกชุมชน	320	100.00
สะดวก	38	11.88
ไม่สะดวก	282	88.12
8.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	290	90.63
ไม่มี	30	9.37
8.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	536	100.00
ทางเข้า-ออกคับแคบ	288	53.73
ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอ	58	10.82
การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออก	122	22.76
พื้นที่ชุมชนมีพื้นที่ติดกับที่เอกชน	68	12.69
8.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	480	100.00
ให้ขยายทางเข้า-ออก	232	48.33
มีการจัดระบบชุมชน	228	47.50
เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ	20	4.17

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนไม่มีความสะดวกในการเข้า-ออกชุมชน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 88.12 โดยส่วนใหญ่ 290 คน คิดเป็นร้อยละ 90.63 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากทางเข้า-ออกคับแคบ 288 คนคิดเป็นร้อยละ 53.73 รองลงมาการวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออก 122 คน คิดเป็นร้อยละ 22.76 และชุมชนมีพื้นที่ติดกับที่เอกชน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 12.69 ทำให้เกิดความต้องการให้ขยายทางเข้า-ออกชุมชน 232 คนคิดเป็นร้อยละ 48.33 ต้องการให้มีการจัดระบบชุมชน 228 คนคิดเป็นร้อยละ 47.50 และต้องการเพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ 20 คนคิดเป็นร้อยละ 4.17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

48.33 รองลงมาการจัดระบบชุมชน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 47.50 และการเพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ ที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านสภาพถนนในชุมชน

ความสะอาดสบาย	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
9. สภาพถนนในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	400	100.00
ถนนสภาพไม่ดี	18	4.50
ถนนไม่ใช้การได้	6	1.50
ถนนคอนกรีตสภาพไม่ดี	96	24.00
ถนนคอนกรีตใช้การได้	280	70.00
ถนนดินใช้การได้	-	-
9.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	304	95.00
ไม่มี	16	5.00
9.2 สาเหตุปัญหา(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	474	100.00
คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา	212	44.73
คนในชุมชนไม่มีทุนพัฒนา	186	39.24
ภาครัฐไม่ช่วยเหลือ	64	13.50
ภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ	12	2.53
9.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	320	100.00
ถนนคอนกรีตสภาพดี	320	100.00
ต้องการทางเดินเลียบบคลอง	-	-

จากตารางที่ 4.10 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีถนนคอนกรีตใช้การได้ดี 280 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 และทางเดินคอนกรีตสภาพไม่ดี 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 โดยส่วนใหญ่ 304 คน คิดเป็นร้อยละ 95.00 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดคนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา 212 คน คิดเป็นร้อยละ 44.73 รองลงมาคนในชุมชนไม่มีทุนพัฒนา 186 คนคิดเป็นร้อยละ 39.24 และหน่วยงานภาครัฐไม่ช่วยเหลือ 64 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 ทำให้เกิดความ ต้องการถนนสภาพดีคอนกรีต 320 คนคิดเป็นร้อยละ 100.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการ
ที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะถนนในชุมชน

ความสะอาดสบาย	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
10. ลักษณะถนนในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	730	100.00
ถนนคับแคบ	282	38.63
ถนนเปลี่ยว	40	5.50
ถนนขังทางเดิน	124	16.98
มีการวางสิ่งของขวางถนน	246	33.69
ถนนในชุมชนไม่ต่อเนื่อง	38	5.20
10.1 สภาพปัญหา	320	100.00
ตารางที่ 4.11(ต่อ)		
มี	320	100.00
ไม่มี	-	-
10.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	768	100.00
พื้นที่ชุมชนจำกัด	210	27.34
คนในชุมชนขาดระเบียบ	202	26.30
การวางบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ	190	24.75
ทางระบายน้ำสาธารณะไม่เพียงพอ	166	21.61
10.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	808	100.00
ขยายพื้นที่สัญจรในชุมชน	206	25.50
ต้องการแสงสว่างระหว่างทางเดิน	158	19.55
ต้องการทางระบายน้ำ	252	31.19
จัดระเบียบภายในชุมชน	192	23.76

จากตารางที่ 4.11 พบว่าให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีถนนคับแคบ 282 คน คิดเป็นร้อยละ 38.63 รองลงมามีการวางสิ่งของขวางถนน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 33.69 และน้ำท่วมขังถนน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 16.98 โดยส่วนใหญ่ 320 คนคิดเป็นร้อยละ 100.00 เห็นว่ามีปัญหาทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากพื้นที่ชุมชนจำกัด 210 คน คิดเป็นร้อยละ 27.34 รองลงมาคนในชุมชนขาดระเบียบ 202 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 การวางบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ 190 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75 และการไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ 166 คน คิดเป็นร้อยละ 21.61 ทำให้เกิดความต้องการทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบายน้ำ 252 คน คิดเป็นร้อยละ 31.19 รองลงมาการขยายพื้นที่สัญจรภายในชุมชน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 และการจัดระเบียบภายในชุมชน 158 คนคิดเป็นร้อยละ 19.55

ตอนที่ 5 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (สิ่งแวดล้อม)

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะทางสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
11. สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	910	100.00
มีกลิ่นเหม็น	280	30.78
น้ำท่วมขัง	304	33.40
แสงสว่าง	144	15.82
เสียงรบกวน	182	20.00
11.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	320	100.00
ไม่มี	-	-
11.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1,092	100.00
การทิ้งขยะ	298	27.29
ไม่มีทางระบายน้ำ	294	26.92
การปลูกบ้านเรือน	228	20.88
ไม่มีไฟทางเดินชุมชน	178	16.30
อยู่ใกล้แหล่งการค้า	48	4.40
อยู่ใกล้ถนนสายหลัก	46	4.21
11.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1,052	100.00
เก็บขยะ	292	27.76
ระบายน้ำ	300	28.51
ระบบบ้านเรือน	246	23.38
ไฟทางเดินชุมชน	52	4.94
พื้นที่สีเขียว	162	15.41

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้ให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีน้ำท่วมขัง 304 คน คิดเป็นร้อยละ 33.40 รองลงมามีกลิ่นเหม็น 280 คน คิดเป็นร้อยละ 30.78 และมีเสียงรบกวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 โดยส่วนใหญ่ 320 คนคิดเป็นร้อยละ 100.00 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากการทิ้งขยะ 298 คน คิดเป็นร้อยละ 27.29 รองลงมาไม่มีทางระบายน้ำ 294 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 และการอยู่ใกล้แหล่งการค้าเพียง 48 คน คิดเป็นร้อยละ 4.40 ทำให้เกิดความ ต้องการทางระบายน้ำ 300 คน คิดเป็นร้อยละ 28.51 รองลงมาการเก็บขยะ 292 คน คิดเป็นร้อยละ 27.76 วางระบบบ้านเรือน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 23.38 และพื้นที่สีเขียว 162 คน คิดเป็นร้อยละ 15.41

ตอนที่ 6 หาค่าร้อยละเกี่ยวกับปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ)

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหาและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชนด้านลักษณะทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
12. สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1,330	100.00
ไฟฟ้า	44	3.30
ประปา	82	6.17
ทางระบายน้ำ	290	21.80
ขยะ	304	22.86
โทรศัพท์	130	9.77
อุปกรณ์ดับเพลิง	88	6.61
สาธารณะสุข	96	7.21
ศูนย์บริการชุมชน	86	6.47
ลานอเนกประสงค์	110	8.30
สนามเด็กเล่น	100	7.51
12.1 สภาพปัญหา	320	100.00
มี	320	100.00
ไม่มี	-	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	n=320	
	จำนวน	ร้อยละ
12.2 สาเหตุปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	694	100.00
ภาครัฐไม่ช่วยเหลือ	124	17.12
ภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ	34	4.70
คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา	282	38.95
ผู้นำไม่มีประสิทธิภาพ	170	23.48
พื้นที่ชุมชนจำกัด	114	15.75
12.3 ความต้องการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	826	100.00
การช่วยเหลือภาครัฐ	108	13.07
การช่วยเหลือภาคเอกชน	54	6.54
คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนา	282	34.15
ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ	208	25.18
จัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน	174	21.06

จากตารางที่ 4.13 พบว่าให้สอบถามส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยในชุมชนมีปัญหาด้านขยะ 304 คน คิดเป็นร้อยละ 22.86 รองลงมาทางระบายน้ำ 290 คน คิดเป็นร้อยละ 21.80 ลานอเนกประสงค์ 110 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 สนามเด็กเล่น 100 คน คิดเป็นร้อยละ 7.51 สาธารณสุข 96 คน คิดเป็นร้อยละ 7.21 ศูนย์บริการชุมชน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 6.47 ระบบประปา 82 คน คิดเป็นร้อยละ 6.17 และระบบไฟฟ้า 44 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 โดยส่วนใหญ่ 320 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 เห็นว่ามีปัญหา ทั้งนี้สาเหตุของปัญหาเกิดจากคนในชุมชน ไม่ร่วมมือกันพัฒนา 282 คน คิดเป็นร้อยละ 38.95 รองลงมาการมีผู้นำไม่มีประสิทธิภาพ 170 คน คิดเป็นร้อยละ 23.48 หน่วยงานภาครัฐไม่ช่วยเหลือ 124 คน คิดเป็นร้อยละ 17.12 และพื้นที่ชุมชนจำกัด 114 คน คิดเป็นร้อยละ 15.75 ทำให้เกิดความต้องการให้คนในชุมชนร่วมมือกันพัฒนา 282 คนคิดเป็นร้อยละ 34.15 รองลงมาต้องการผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 208 คนคิดเป็นร้อยละ 25.18 การจัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 21.06 และการช่วยเหลือภาครัฐ 108 คนคิดเป็นร้อยละ 13.07

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เรื่อง “แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า” ตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า
2. เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชน

หมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า

3. เพื่อเป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเคหะร่มเกล้า

โดยการสรุปผลการวิจัยแบบสำรวจ และแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยใช้แบบสำรวจ

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน โดยใช้แบบสำรวจ และแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 เพื่อหาแนวทางการออกแบบวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชนการเคหะร่มเกล้า

5.1 การสรุปผลการวิจัยจากแบบสำรวจ

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมกายภาพของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า และตอนที่ 2 ศึกษาปัญหา และสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน โดยสรุปแบบสำรวจพบว่า

5.1.1 ขนาด และรูปร่างของที่ดิน ชุมชนการเคหะร่มเกล้า ตั้งอยู่ในท้องที่แขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ขอบเขตบริเวณโดยรวมครอบคลุมที่ดินจัดสรรเพื่อสาธารณะประโยชน์ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆแล้วมีเนื้อที่ประมาณ 2,332.31 ไร่ เป็นพื้นที่ติดชายขอบชานเมืองกรุงเทพมหานคร ด้านทิศตะวันออก และด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของสนามบินสุวรรณภูมิ ลักษณะสภาพทางกายภาพของพื้นที่โครงการ ซึ่งเป็นที่แปลงว่างของโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้าส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลุ่มที่เคยเป็นที่ดินทำเกษตรกรรมมาก่อน เป็นที่ดินชายขอบโครงการพัฒนาของโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า ทางด้านทิศใต้ และทิศตะวันตกเฉียงใต้ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ลุ่มต่ำ ในช่วงฤดูฝนจึงปรากฏมีน้ำท่วมขัง จากการสำรวจบริเวณดังกล่าวพบว่า มีสิ่งปลูกสร้างใน

เอกสารลักษณะที่อยู่อาศัยไม่ถาวรบุกรุกอยู่ริมคลองบางแห่งประปราย ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.2 สภาพการใช้ที่ดิน

5.1.2.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันของพื้นที่โครงการ

ปัจจุบันโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้าคงเหลือที่ดินที่ยังไม่ได้พัฒนาอีก 670 ไร่ 1 งาน 34 ตารางวา โดยแบ่ง 3 กลุ่มย่อย ได้แก่

ที่ดินคงเหลือบริเวณด้านซ้ายของคลองหนึ่ง ขนาด 284 ไร่ 63 ตารางวา

ที่ดินคงเหลือบริเวณด้านขวาของคลองหนึ่ง ขนาด 334 ไร่ 70 ตารางวา

ที่ดินคงเหลือบริเวณคลองลำอ้ายโฮ ขนาด 46 ไร่ 2 งาน 1 ตารางวา

ในส่วนของที่ดิน บริเวณถนนราษฎร์พัฒนา เป็นที่ดินว่างเปล่า ซึ่งปัจจุบันถูกตัดแบ่งขายให้เอกชนโดยแบ่งขายเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ขายให้กับบริษัท บางกอก แฟมิลี่ โฮม จำกัด ขนาด 52 ไร่ 1 งาน 41 ตารางวา

ส่วนที่ 2 อยู่ในระหว่างอนุมัติขาย ขนาด 89 ไร่ 2 ตารางวา

ส่วนที่ 3 ขายให้กับบริษัท เดวา พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ขนาด 108 ไร่ 40 ตารางวา เพื่อทำ

โครงการบ้านเอื้ออาทรร่มเกล้า 2

5.1.3 การเข้าออก และการจราจรภายใน ระบบโครงข่ายถนน

พื้นที่โครงการเป็นที่ดินแปลงว่างส่วนหนึ่งที่ยังมิได้พัฒนาของพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้าซึ่งตั้งอยู่ในแขวงคลองสองต้นนุ่น เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ภายในพื้นที่ปิดล้อม

(Super Block) ของถนนหลัก 4 สายที่มีถนนเชื่อมถึงคือ

ด้านทิศเหนือ	มีถนนหลักคือ ถนนรามคำแหง
ด้านทิศตะวันออก	มีถนนหลักคือ ถนนร่มเกล้า
ด้านทิศใต้	มีถนนหลักคือ ถนนกรุงเทพ-ชลบุรี (มอเตอร์เวย์)
ด้านทิศตะวันตก	มีถนนหลักคือ ถนนวงแหวนตะวันออก (บางนา-บางปะอิน)

ปัจจุบันโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า สามารถเข้าออกได้ 2 ทาง คือ

- ทางเข้าหลักของโครงการ อยู่ทางด้านทิศตะวันออกของโครงการ ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนร่มเกล้า
- ทางเข้าทางด้านทิศตะวันตก ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนราษฎร์พัฒนา

5.1.4 สภาพทางภูมิทัศน์ พื้นที่โดยรอบของโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า แต่เดิม

เป็น พื้นที่พักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตชุมชนเมืองกรุงเทพฯ สภาพภูมิทัศน์ตามแนวถนนดังกล่าว ก็มีการปรับปรุงทางเท้าให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ส่วนสภาพอาคารส่วนที่เป็นการดูแลของการเคหะร่มเกล้า มีเอกลักษณ์ของการก่อสร้างอาคารที่ชัดเจนส่วนบริเวณพื้นที่การบริหารของส่วนเอกชน ยังไม่ค่อยเป็นระเบียบเรียบร้อยสร้างอาคารตามแบบและเอกลักษณ์ของเจ้าของอาคารเองทำให้สภาพทางภูมิทัศน์โดยรวมยังไม่ค่อยเป็นระเบียบเรียบร้อยเท่าที่ควร บริเวณจุดศูนย์กลางของชุมชนการเคหะร่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกล้า มีสวนสาธารณะขนาดใหญ่ โดยเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชน และเป็นพื้นที่สีเขียวเพิ่มออกซิเจนให้ชุมชน เป็นจุดที่ทำให้สภาพภูมิทัศน์ในด้านของสาธารณูปโภค และสาธารณูปการดีขึ้น

5.1.5 การให้บริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ จากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ภาพรวมของระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ในโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีการจัดเตรียมไว้เบื้องต้นแล้ว ดังนี้

สรุปภาพรวมสาธารณูปโภคภายในโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า

ภาพรวมสภาพทั่วไปภายในโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยทั่วไปโครงการได้มีการจัดเตรียมระบบสาธารณูปโภคไว้บ้างแล้ว แต่ระบบต่างๆ ในบางบริเวณมีสภาพทรุดโทรมขาดการบำรุงรักษา เช่น

ทางเดินเท้าในโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 3 และ 5 รวมถึงพื้นที่ของโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 1 และ 2 พบปัญหาไฟสาธารณะยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง ระบบน้ำประปายังไม่เพียงพอ ทำให้พื้นที่ส่วนมากยังใช้น้ำบาดาลซึ่งทั้งคุณภาพ และสภาพการไหลมีสภาพแย่มาก โดยเฉพาะในโครงการพื้นที่นครจะพบปัญหามากที่สุด

ในส่วนปัญหาน้ำท่วมจะเห็นได้ว่าเกือบทุกพื้นที่ต่างประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำ โดยท่วมปีละหลายครั้งแต่เป็นน้ำท่วมแบบชั่วคราว (Temporary flood) คือท่วมประมาณ 1-2 ชั่วโมง โดยพื้นที่ที่ประสบปัญหารุนแรงจะอยู่นอกบริเวณแนวเขื่อนดิน เช่นบริเวณโครงการพื้นที่นคร และโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 2

ดังนั้นการที่จะพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัยใหม่ของโครงการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบสาธารณูปโภคเพิ่มเติมโดยเฉพาะในเรื่องของระบบน้ำประปา และการป้องกันน้ำท่วมภายในพื้นที่ที่จะพัฒนา

ในส่วนของการปรับปรุงถนนโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ตามผังเมืองรวมกรุงเทพฯ โดยถนนโครงการตามผังเมืองรวมของกรุงเทพฯ มีขนาดความกว้างที่กำหนดไว้ 40 เมตร ในส่วนของการคมนาคม และการขนส่ง ยังไม่ได้มีการจัดสรรบริเวณท่าจอดรถยนต์สาธารณะที่ดีโดยปัจจุบันการบริการดังกล่าวเป็นของเอกชนโดยอาศัยที่ว่างของพื้นที่ด้านข้างถนนของชุมชนจัดไม่เป็นระเบียบทำให้เกิดปัญหาการติดในเส้นทางหลักของชุมชน

สรุปภาพรวมสาธารณูปการภายในโครงการเคหะชุมชนร่มเกล้า

จะเห็นได้ว่าการจัดการสาธารณูปการค่อนข้างสมบูรณ์ ดังนั้นการที่จะพัฒนาพื้นที่โครงการเพิ่มเติมส่วนที่ว่างของโครงการ ระบบสาธารณูปการบางประเภทสามารถใช้ร่วมกันในพื้นที่เดิม เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา สวนสาธารณะ ตลาดสด ศูนย์อนามัย และศาสนสถาน และส่วนที่ควรเพิ่มเติม

ได้แก่ โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถม ร้านค้าย่อยในชุมชนและจุดรับแจ้งเหตุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 การสรุปผลการวิจัยแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า โดยสรุปแบบสอบถามพบว่า

5.2.1 คุณภาพชีวิต สภาพชุมชนการเคหะร่มเกล้าโดยรอบ แต่เดิมเป็นพื้นที่ชุมชนพักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตชานเมืองกรุงเทพฯ ภายในชุมชนมีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการพอสมควร แต่ปัญหาเกิดจากชุมชนดำเนินการพัฒนาก่อนแล้วระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการค่อยดำเนินการพัฒนาภายหลัง พื้นที่บางส่วนการเคหะแห่งชาติได้ร่วมมือกับภาคเอกชนเปิดให้ประมุขชายเช่าที่ดินว่างเปล่า โดยไม่คำนึงถึงในเรื่องการจัดการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบของชุมชน ชุมชนขาดแบบแผนการใช้ชีวิตในชุมชน มีผลทำให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม และสภาพชุมชนแออัดในอนาคตได้

5.2.2 ความปลอดภัย เป็นชุมชนที่มีบริการขั้นพื้นฐานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ดีพอสมควร แต่การปกครองและการจัดระเบียบของการเคหะชุมชนร่มเกล้า แบ่งการปกครองเป็นโซนรับผิดชอบ การปกครองยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ขาดการดูแลจากผู้รับผิดชอบหลักประชาชนต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนมาก ด้านความปลอดภัยในชุมชนเป็นชุมชนที่มีการขยายพื้นที่พักอาศัยเป็นระยะ ทำให้การรองรับของระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการไม่เพียงพอเท่าที่ควรขาดการดูแลจากผู้รับผิดชอบหลักประชาชนต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนมาก ทำให้ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและมีพื้นที่บางส่วนล่อแหลมต่ออาชญากรรม การพนันและสิ่งเสพติด

5.2.3 ความสะดวกสบาย เนื่องจากสภาพชุมชนติดกับเส้นทางคมนาคมทางบก และอากาศที่สำคัญ ทำให้ลักษณะการเข้าถึงชุมชนค่อนข้างสะดวกมาก ทางเข้า-ออกชุมชนนั้นได้มีการปรับปรุงขยายถนนเส้นหลัก และเส้นรองของถนนในชุมชน แต่ยังไม่มีการจัดระบบการจราจรพื้นที่ในชุมชน ทำให้การสัญจรภายในชุมชนนั้นไม่มีความคล่องตัวเท่าที่ควร มีการจอดรถข้างทางไม่เป็นระเบียบ สัญญาณลักษณะจราจรในชุมชนยังชัดเจน การจอดรถของรถยนต์สาธารณะยังไม่เป็นระเบียบทำให้เกิดปัญหาการติดในเส้นทางหลักของชุมชน

5.2.4 สิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนที่ขาดการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอดและพื้นที่ชุมชนติดกับพื้นที่เอกชน ทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชนเพราะการปลูกบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ เพราะพื้นที่ส่วนมากของชุมชนจะแบ่งสรรให้เอกชนชายเช่า แล้วทางเอกชนก็แบ่งเช่าอีกครั้ง น้ำท่วมขังเกิดจากการใช้น้ำของคนในชุมชนและพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รองรับน้ำจากธรรมชาติที่ระบายมาจากพื้นที่อื่นที่ใกล้เคียงทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และที่สำคัญไม่มีการพัฒนาสภาพบ้านเรือนเท่าที่ควรทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน ทั้งอาคารทางราชการ และพื้นที่เอกชนในบริเวณใกล้เคียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 การอภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยโดยจะมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

5.3.1 คุณภาพชีวิต

ชุมชนการเคหะร่มเกล้าเป็นชุมชนพักอาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตชานเมืองกรุงเทพฯ ชุมชนการเคหะร่มเกล้าเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยภายใต้การดูแลของการเคหะแห่งชาติ โดยพื้นที่ทั้งหมดชุมชน ปัจจุบันได้มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยตามแผนพัฒนาของการเคหะแห่งชาติ มีการขยายพื้นที่พักอาศัยเป็นระยะ ทำให้การรองรับของระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าที่ควร ภาพรวมสภาพทั่วไปภายในโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า โดยทั่วไปโครงการได้มีการจัดเตรียมระบบสาธารณูปโภคไว้บ้างแล้ว แต่ระบบต่างๆ ในบางบริเวณมีสภาพทรุดโทรมขาดการบำรุงรักษา เช่นทางเดินเท้าในโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 3 และ 5 รวมถึงพื้นที่ของโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 1 และ 2 พบปัญหาไฟสาธารณะยังไม่ครอบคลุมทั่วถึง ระบบน้ำประปายังไม่เพียงพอ ทำให้พื้นที่ส่วนมากยังใช้น้ำบาดาลซึ่งทั้งคุณภาพ และสภาพการไหลมีสภาพแยะไหลช้า โดยเฉพาะในโครงการพื้นที่นครจะพบปัญหามากที่สุด ในส่วนปัญหาน้ำท่วมจะเห็นได้ว่าเกือบทุกพื้นที่ต่างประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำ โดยท่วมปีละหลายครั้งแต่เป็นน้ำท่วมแบบชั่วคราว (Temporary flood) คือท่วมประมาณ 1-2 ชั่วโมง โดยพื้นที่ที่ประสบปัญหารุนแรงจะอยู่นอกบริเวณแนวเขื่อนดิน เช่นบริเวณโครงการพื้นที่นคร และโครงการชุมชนการเคหะร่มเกล้า ระยะที่ 2 ดังนั้นการที่จะพัฒนาพื้นที่อยู่อาศัยใหม่ของโครงการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบสาธารณูปโภคเพิ่มเติมโดยเฉพาะในเรื่องของระบบน้ำประปา และการป้องกันน้ำท่วมภายในพื้นที่ที่จะพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ พานแก้ว. (2546 : บทคัดย่อ) ชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอาจณรงค์ - คลองเตย สภาพที่ตั้งชุมชน ทักษะสภาพโดยรวมของชุมชนความแออัดระหว่างบ้านพักอาศัย ความไม่เป็นระเบียบของบ้านพักอาศัย การระบายอากาศ ที่ว่าง แสงสว่าง เสียงรบกวน กลิ่นจากขยะ และน้ำเสีย ขยะ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา การป้องกันอัคคีภัย โทรศัพท์ การระบายน้ำเสีย ทางเดินเท้าภายในชุมชน ถนนเข้าออกชุมชน สวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาแทบทุกด้าน ปัญหาที่พบเกิดจากสภาพที่ตั้งของชุมชนทรุดโทรม ความแออัด และความไม่เป็นระเบียบของบ้านพักอาศัย ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแออัดกับการพัฒนาเมืองในเขตพื้นที่ชั้นกลางกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตยานนาวา สาทรและบางคอแหลม ชุมชนแออัดมักจะอยู่ใกล้ชิดกับแหล่งงานซึ่งได้แก่ ศูนย์กลางธุรกิจการค้าเมืองหรือย่านอุตสาหกรรม ฉะนั้นพบว่าตามขอบเขตศูนย์กลางธุรกิจจะมีที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยมาอยู่กันหนาแน่น และเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าถึงศูนย์กลางธุรกิจและการค้าของเมือง และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Brain Gooddalln (1974) พบในบุญเยี่ยม เหล่าสะอาดม. (2542 : 12) ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแออัดกับการพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมืองในเขตพื้นที่ชั้นกลางกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตยานนาวา สาทรและบางคอแหลม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยได้แก่ รายได้ การเข้าถึงแหล่งงาน โดยผู้มีรายได้ชั้นต่ำจะพยายามมีที่อยู่อาศัยใกล้กับที่ทำงานโดยเฉพาะกรณีที่ทำงานในเขตอุตสาหกรรม เพราะประหยัดค่าเดินทางซึ่งอาจจะเสียค่าเช่าบ้านเป็นต้นและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2537 : 207) การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรมทางด้านระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ โดยทั่วไปสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในย่านที่ตั้งเป็นตัวแปรบริบทนี้ ผู้ออกแบบไม่อาจแก้ไขได้ แต่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการเพื่อใช้พิจารณาในการออกแบบ แม้ว่าได้มีการพิจารณามาแล้วในการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ อาจจำเป็นต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการ ทำนองเดียวกันสำหรับสภาพทางวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เช่น ความเชื่อ ค่านิยม เอกลักษณ์ ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของย่านที่ตั้ง เป็นสิ่งที่มีผลกระทบต่องานออกแบบโดยตรง และจะต้องกำหนดไว้ในรายละเอียดโครงการ

การจัดระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการและความไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้อยู่อาศัยกับขนาดที่สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีจำนวนมากจำนวนที่พักอาศัยทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชน ไม่มีการกำหนดพื้นที่ในชุมชนทำให้มีการปลูกสร้างบ้านเรือนเต็มพื้นที่ชุมชน และไม่มีการจัดระบบชุมชนเลย ซึ่งสอดคล้องรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2537 : 232) การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม ในรายละเอียดโครงการเพื่อการออกแบบ ควรกำหนดประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย ได้แก่ ขนาด รูปร่าง ตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้สอย การจัดภายใน การขยายตัวในอนาคต ฯลฯ ของพื้นที่ใช้สอยต่างๆ รายละเอียดความต้องการเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอยเหล่านี้ จะสะท้อนมาจากความต้องการตอบสนองกิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในโครงการ ในรายละเอียดโครงการ หากไม่ได้กำหนดรายละเอียดกิจกรรมไว้โดยเฉพาะก็จำเป็นต้องกำหนดไว้ในส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ใช้สอย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่โครงการ

5.3.2 ความปลอดภัย

เป็นชุมชนที่มีบริการขั้นพื้นฐานสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ดีพอสมควร แต่การปกครองและการจัดระบบระเบียบของการเคหะชุมชนร่มเกล้า แบ่งการปกครองเป็นโซนรับผิดชอบ การปกครองยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ขาดการดูแลจากผู้รับผิดชอบหลักประชาชนต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ด้านความปลอดภัยในชุมชนเป็นชุมชนที่มีการขยายพื้นที่พักอาศัยเป็นระยะ ทำให้การรองรับของระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการไม่ค่อยสมบูรณ์เท่าที่ควรขาดการดูแลจากผู้รับผิดชอบหลักประชาชนต้องพึ่งตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีพื้นที่บางส่วนล่อแหลมต่ออาชญากรรม การพนันและสิ่งเสพติด ร้านค้าต่างๆ ที่บริการในชุมชน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่สำนักผังเมือง.(2542 : 2) ชุมชนเมืองที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวันโดยครบ ครันการรวมศูนย์บริการทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งสำนักงานเขต โรงพยาบาล สถานศึกษา ร้านค้า และการบริการต่างๆ ด้วยการเดินทางเพียงเล็กน้อยภายในชุมชน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาการบริการ จากภายนอกขณะเดียวกันยังสามารถให้บริการในพื้นที่โดยรอบ เพื่อลดปัญหาการเดินทางเข้าไปยัง พื้นที่เมืองชั้นในอีกด้วย

5.3.3 ความสะดวกสบาย

สภาพทางเข้า-ออกชุมชนนั้นไม่สะดวกเกิดจากการไม่วางระบบชุมชน ทั้งทางเดินคับแคบ การวางสิ่งของขวางทางเดิน ชุมชนขาดระเบียบและพื้นที่ชุมชนจำกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพทางเข้า-ออกชุมชนที่มีขนาดเล็ก และติดกับทางเท้าสาธารณะการเข้าถึงชุมชนนั้นสะดวกสบาย ภายในชุมชน ไม่มีการจัดระบบบ้านเรือน การวางสิ่งของขวางทางเดินชุมชน และการจัดระบบชุมชนที่ไม่ดีเลยปล่อย ปะละเลย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่สำนักผังเมือง. (2545 : 3) เป็น ชุมชนเมืองที่มีความคล่องตัวในการเดินทางมีระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสำหรับการ เดินทางทั้งภายในและระหว่างชุมชน มีการวางแผนการจัดระบบชุมชนที่ดี โดยกำหนดแผนการใช้ ที่ดินไว้ล่วงหน้าอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตประจำวัน

5.3.4 สิ่งแวดล้อม

เป็นชุมชนที่ขาดการวางแผนด้านสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอดและพื้นที่ชุมชนติดกับพื้นที่เอกชน ทำให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชนเพราะการปลูกบ้านเรือนไม่เป็น ระเบียบ เพราะพื้นที่ส่วนมากของชุมชนจะแบ่งสรรให้เอกชนขายเช่า แล้วทางเอกชนก็แบ่งเช่าอีกครั้ง น้ำท่วมซึ่งเกิดจากการใช้น้ำของคนในชุมชนและพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่รองรับน้ำจากธรรมชาติที่ ระบายมาจากพื้นที่อื่นที่ใกล้เคียงทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และที่สำคัญไม่มีการพัฒนาสภาพ บ้านเรือนเท่าที่ควรทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชน ทั้งอาคารทางราชการ และพื้นที่ เอกชนในบริเวณใกล้เคียงสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบชุมชนเมืองที่น่าอยู่. (2545 : 3) เป็นชุมชน เมืองที่มีการวางแผนจัดการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการจัดพื้นที่สีเขียวในลักษณะสวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น การกระจายที่อยู่อย่างเหมาะสม และแบ่งกลุ่มกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิด มลภาวะออกจากชุมชน รวมทั้งมีระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ

5.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการวางผังระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ที่เหมาะสมกับชุมชน

ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพปัจจุบัน

ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ศึกษาความต้องการความต้องการ สาธารณูปโภค และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สาธารณูปการของคนในชุมชนเพื่อเสนอแนะในการจัดวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการของชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า โดยเนื้อหาทั้งหมดได้สอดแทรกเนื้อหาทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน

5.4.1 การวางผังระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

ได้มีการสำรวจสภาพพื้นที่ปัจจุบันของชุมชนทั้งหมด พบว่าพื้นที่ที่มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง จึงต้องมีการจัดวางผังระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในที่ดินเดิม ให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน และพื้นที่โดยรวมของชุมชนการเคหะร่มเกล้าจัดวางผังให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ในชุมชน โดยศึกษารูปแบบมาตรฐาน และข้อกำหนดต่างๆของการจัดผังเมืองรวมในชุมชน โดยเฉพาะการจัดวางผังระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในพื้นที่ที่มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยใหม่ ให้สอดคล้องกับที่อยู่อาศัยเดิมของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

5.4.2 คุณภาพชีวิต

พื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้าประกอบด้วยพื้นที่ปลูกสร้างอาคารสถานที่ เป็นชุมชนที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ย่านการค้า และแหล่งประกอบอาชีพต่างๆ และพื้นที่ส่วนที่เหลือใช้เพื่อประโยชน์ ได้แก่ ถนน ทางเดิน ที่จอดรถ พื้นที่สาธารณะประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ การกีฬา รวมทั้งพื้นที่ว่างในแปลงที่ดิน เมื่อชุมชนมีความหนาแน่นสูงขึ้นเพราะประชากรเพิ่มขึ้น ทั้งการอพยพย้ายถิ่นเข้ามา และจากการเพิ่มขึ้นตามธรรมชาติ การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล และการใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ส่วนรวมย่อมเกิดความขัดแย้งมากขึ้นเป็นเงาตามตัว จนก่อให้เกิดความเสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมต่อส่วนรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดคือ การขยายตัวอย่างรวดเร็ว และรุนแรงในบริเวณปริมาตรโดยรอบมหานครต่างๆ เพราะฉะนั้นในการออกแบบวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในเขตพื้นที่เดิม และพื้นที่ขยายตัวต้องมีการศึกษาในด้านการรองรับให้เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน และระบบทั้งสองประเภทรองรับการเชื่อมต่อกันได้ อย่างไม่มีปัญหาจะทำให้ปัญหาทั้งหมดแก้ไขได้อย่างถูกต้องในด้าน การวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในชุมชน

5.4.3 ความปลอดภัย

มีการพัฒนารูปแบบถนนแยกทางรถยนต์ ทางเท้าและทางจักรยานให้อิสระออกจากกัน ทั้งในระดับเดียวกัน (ทางเดิน และทางจักรยานแยกอิสระออกจากถนนมิได้คู่ขนานไปตามข้างถนน) และแยกต่างระดับกัน (โดยไม่ตัดกัน) เพื่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ส่งเสริมการเดินทางที่ประหยัดพลังงาน และยังส่งเสริมสุขภาพของชาวชุมชน

5.4.4 ความสะดวกสบาย

1. ป้ายทางเข้า-ออกชุมชน มีลักษณะการออกแบบป้ายตามจุดทางเข้า-ออกสื่อความหมายของป้ายแต่ละชนิดให้ชัดเจนสังเกตง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ป้ายสื่อความหมายของบริการสาธารณะ มีลักษณะอยู่ตามจุดบริเวณสถานที่บริการสาธารณะและบริเวณพื้นที่ว่างของชุมชนเพื่อเป็นการคอยบอกข่าวสารของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ถนนชุมชน มีลักษณะถนนชุมชนเป็นเป็นโครงข่ายถนนที่สอดคล้องกับกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ซึ่งสามารถดำเนินไปอย่างสะดวก ทั้งนี้การวางแผนการจราจรจะต้องทำให้จราจรต้นทาง และจราจรปลายทางกระจายตัวสม่ำเสมอในทุกพื้นที่ โดยไม่ให้ปริมาณการจราจรกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ดังนั้นการวางผังเมืองกับการวางผังด้านการจราจรจึงประสานสัมพันธ์กันอย่างมาก จนเรียกได้ว่าเป็นการวางแผนวางผังก็ว่าได้

5.4.5 สิ่งแวดล้อม ได้มีการกำหนดพื้นที่เว้นว่างสำหรับชุมชนโดยมีพื้นที่เว้นว่างระหว่างชุมชนทุกจุด โดยพื้นที่เว้นว่างระหว่างชุมชนจะเป็นลานกว้างและมีต้นไม้ขนาดเล็กขนาดพื้นที่ชุมชน และจัดเตรียมพื้นที่สีเขียวหลักไว้ โดยพื้นที่สีเขียวหลักนี้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับคนในชุมชนเพราะใกล้เคียงกับส่วนบริการชุมชนและส่วนบริการชุมชนสามารถใช้พื้นที่สำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับคนในชุมชนได้ด้วย

5.4.6 สุนทรียภาพ เมื่อได้มีการออกแบบวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการแล้ว สิ่งก็ตามมาภายหลังจากคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว ด้านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยภายในชุมชนการเคหะร่มเกล้าก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการดำรงชีวิตในเมื่อระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่ดีแล้วการใช้ชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนก็ดีขึ้นด้วย

5.4.7 เอกลักษณ์และสารรูป การมีเอกลักษณ์ เป็นลักษณะกายภาพเฉพาะตัวของชุมชน ถ้ามีความเด่น ชัดเจนจะทำให้เกิดสารรูปของชุมชนด้วย ชุมชนแต่ละชุมชนย่อมมีเอกลักษณ์ของตนเอง เอกลักษณ์อาจเกิดจากธรรมชาติ เช่น ชุมชนภูเขา ชุมชนชายทะเล ชุมชนในหมอก หรืออาจเกิดมาจากศิลปวัฒนธรรม เช่น ชุมชนประวัติศาสตร์ ชุมชนที่มีวัฒนธรรมชัดเจน เช่น ล้านนา ชุมชน อาชีพพิเศษ เช่น เกษตรกร เอกลักษณ์และสารรูปนี้ จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจแก่ผู้คนในชุมชนซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ห่วงแทน ต้องทำนุบำรุงรักษาชุมชนซึ่งจะเป็นแรงสำคัญในการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ยังสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน และทำให้ผู้มาเยือนจดจำได้อย่างดีสามารถดึงดูดให้กลับมาเยือนอีกได้ เอกลักษณ์และสารรูปจึงเป็นสิ่งสำคัญของชุมชนที่จำเป็นต้องค้นหา รักษา และส่งเสริมในการพัฒนาคุณภาพชุมชน

5.5 แนวความคิดในการออกแบบวางผังพื้นที่

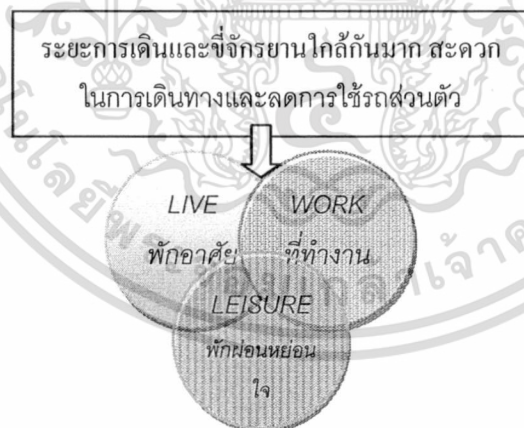
จากการศึกษาวิจัย เรื่องแนวความคิดในการออกแบบวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล และสรุปแนวความคิดในการออกแบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.5.1 แนวความคิดหลักในการพัฒนาพื้นที่

แนวความคิดเรื่อง ECO-CITY CONCEPT & SUSTAINABLE COMPACT CITY

ช่วงระหว่างปี 1990-2000 มีแนวความคิดเรื่องเมืองในอนาคตที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาแบบยั่งยืน หรือพึ่งพาตนเองได้ เป็นรูปแบบที่มีโครงสร้างของเมืองที่สามารถพัฒนาไปได้หลายวิธีสาระสำคัญของ COMPACT CITY คือการให้เมืองเติบโตเป็นชุมชนย่อย ซึ่งอยู่รอบศูนย์กลางเมืองที่มีกิจกรรมทางด้านสังคมและธุรกิจ ที่พักอาศัย ที่ทำงานและที่พักผ่อนหย่อนใจอยู่บริเวณเดียวกัน เพื่อลดการเดินทางเมื่อชุมชนย่อยๆ ขยายตัวจะเกิดโครงข่ายของชุมชน ซึ่งสามารถควบคุมการเข้าถึงสาธารณูปโภค และสาธารณูปการได้ดีขึ้น

แนวคิดนี้ให้การสนับสนุนความคิดของการรวมกลุ่มกิจกรรมที่หลากหลายเข้าด้วยกันมากกว่าการกระจายตัวของกิจกรรมที่ห่างกันโดยเด็ดขาด เมืองที่กระชับเช่นนี้จะให้ผลดีในเรื่องของการประหยัดพลังงานโดยรวมของเมือง และทำให้สภาพแวดล้อมของเมืองน่าอยู่สะดวกสบายเพิ่มมากขึ้น

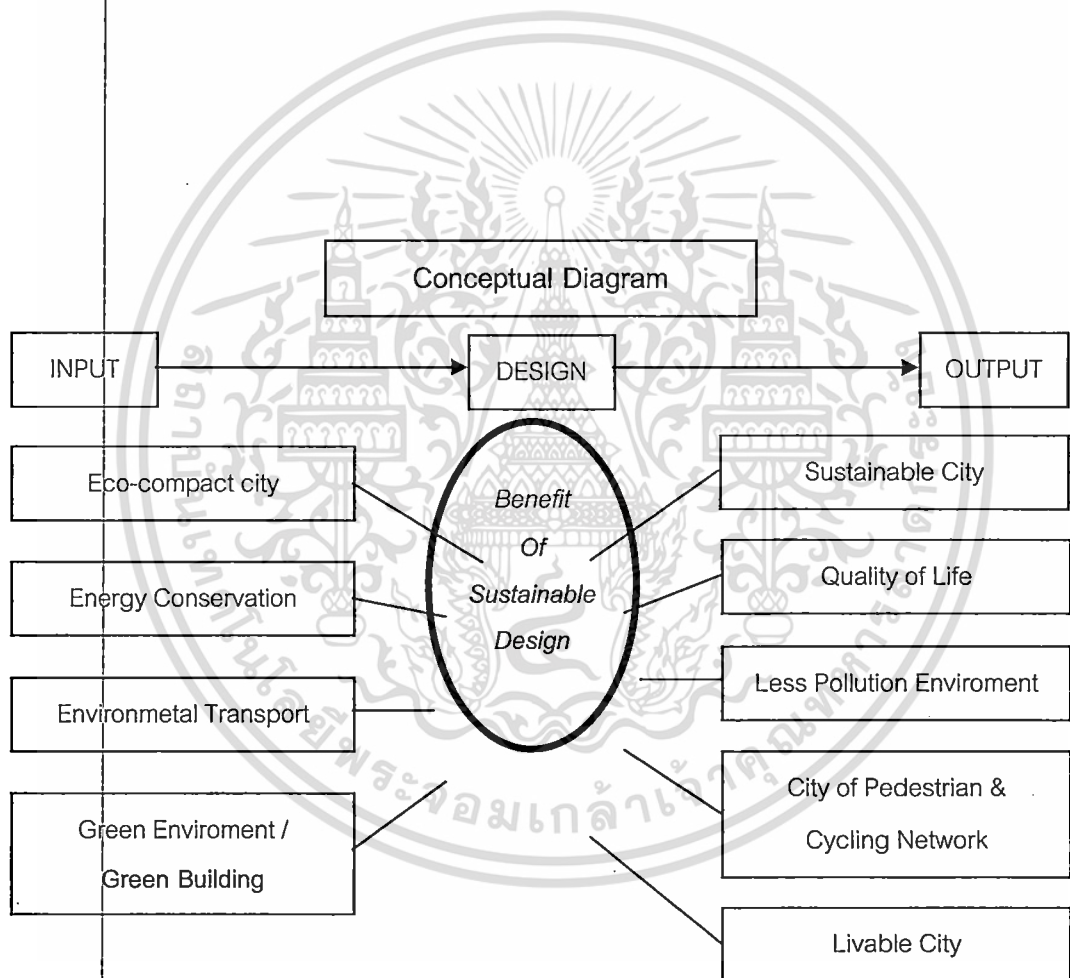
ภาพที่ 5.1 แสดงระยะเวลาเดินทางและใช้จักรยานใกล้เคียงกันมาก สะดวก ในการเดินทางและลดการใช้รถยนต์

5.5.2 แนวคิดเรื่อง ECO-CITY CONCEPT & SUSTAINABLE COMPACT CITY สำหรับพื้นที่ชุมชนการเกษตรริมเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า มีขนาดพื้นที่ประมาณ 3.73 ตารางกิโลเมตร ด้วยเหตุผลทางด้านกายภาพที่มีพื้นที่ที่จำกัดแต่ชัดเจน จึงสามารถจัดกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ศูนย์กลางเมืองที่มีกิจกรรมทางด้านสังคมและธุรกิจ ที่พักอาศัย ที่ทำงานและที่พักผ่อนหย่อนใจ อยู่พื้นที่เดียวกัน และมาอยู่รวมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง

จากการเข้าถึงพื้นที่ได้ง่ายและทั่วถึง ของระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่งหลายรูปแบบพาดผ่านต่อเนื่องถึงกัน รวมทั้งศักยภาพของการอยู่ใกล้กับถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรี (มอเตอร์เวย์) และสนามบินสุวรรณภูมิ ในอนาคตการเข้าถึงของโครงการมีแนวโน้มที่จะสะดวกมากยิ่งขึ้น จากการตัดถนนสายใหม่ตามผังเมืองรวมของกรุงเทพมหานคร และโครงการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ซึ่งถ้าวแล้วแต่เป็นระบบการเดินทางที่รวดเร็ว และขนถ่ายผู้โดยสารได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาดังนั้น

ภาพที่ 5.2 แสดงแนวคิดเรื่อง ECO-CITY CONCEPT & SUSTAINABLE COMPACT CITY สำหรับพื้นที่ชุมชนการเคหะร่มเกล้า วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2537: 74)

ดังนั้นในรูปแบบการสัญจรภายในเมืองสามารถเดินเท้า ขี่จักรยานหรือใช้ระบบการเดินทางสาธารณะอื่นๆ จากที่อาศัยไปทำงาน ไปจับจ่ายซื้อของหรือพักผ่อนหย่อนใจได้สะดวก ในขณะที่การสัญจรติดต่อกับพื้นที่โดยรอบก็สามารถทำได้ด้วยระบบการขนส่งมวลชนแบบต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังกล่าว และเพื่อลดการเดินทางในการติดต่อสื่อสารก็สามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทันสมัยในรูปแบบต่างๆ เช่น ในระบบ Tele-Communication ฯลฯ แทน

- การพัฒนาเมืองด้วยรูปแบบที่กระชับเช่นนี้ช่วยให้
- เกิดแนวทางการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน พึ่งพาตนเองได้
 - เกิดค่านิยมใช้รถยนต์ส่วนตัวน้อยลง (Less Private Automotive Society)
 - เกิดมลภาวะเป็นพิษน้อยลง (Less Pollution)
 - เกิดสภาพแวดล้อมที่มีต้นไม้สีเขียวเพิ่มขึ้น (Green Environment)
 - เกิดการประหยัดพลังงาน และการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 - เกิดระบบการสัญจรด้วยเท้า และจักรยานเพิ่มขึ้น
 - เกิดเมืองที่น่าอยู่ (Livable City)
 - เกิดสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์แข็งแรงขึ้น

จะเห็นว่าเมื่อกิจกรรมต่างๆ ของเมืองถูกจัดอยู่ในภาวะที่เหมาะสม มีความสมดุล การพัฒนาสภาพแวดล้อมอันเป็นศักยภาพทางกายภาพที่มีอยู่มากที่สุด ให้สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย ควบคู่ไปกับการเร่งรัดพัฒนาเมือง เช่น การก่อสร้างถนน อาคาร และก่อสร้างอื่นๆ ที่เป็น Built Environment จึงมีความเท่าเทียมกัน

ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมที่ทางธรรมชาติที่มีอยู่ เปรียบเสมือนความแข็งแรงของคนที่มีภูมิคุ้มกันโรค ดังนั้นไม่ว่าการพัฒนาในอนาคตจะเป็นอย่างไร อาจบิดเบือนจากภาพที่คาดการณ์และการวางแผนไว้ ณ เวลานั้น แต่ถ้าสภาพแวดล้อมแข็งแรง สะอาด สวยงาม และน่าอยู่เมืองโดยรวมก็น่าอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

5.5.4 การแบ่งแยกทางเดินระหว่างคนกับรถ เพื่อความปลอดภัย รวมถึงมีสิ่งปกคลุม และสามารถปกคลุมแดดและฝนได้อีกด้วย

5.5.5 การกำจัดขยะออกจากตัวอาคาร โดยมีถังขยะรวม เพื่อรอการจัดเก็บอยู่ภายนอกอาคาร โดยกำหนดตำแหน่งพื้นที่ไว้ห่างจากอาคาร ที่พักอาศัย

5.5.6 ระบบการเดินสายไฟฟ้า โทรศัพท์ ระบบระบายน้ำ และอื่นๆ ลงใต้ดิน เพื่อความเป็นระเบียบ สวยงาม โดยสามารถเปิดทำการซ่อมบำรุงได้

5.5.7 ระบบประปาภายในอาคารจะมีถังเก็บน้ำสำรองฝังไว้ใต้ดิน และบนพื้นชั้นดาดฟ้า รวมถึงติดตั้งเครื่องสูบน้ำไว้ควบคุม

5.6 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการของคนในชุมชน เพื่อเสนอแนะในการจัดวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า โดยเนื้อหาทั้งหมดได้สอดแทรกเนื้อหาทางด้านพฤติกรรม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้.

5.6.1 เสนอแนวทางในการจัดให้ชุมชนได้ขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และขึ้นอยู่กับการปกครองกรุงเทพมหานครในระดับ แขวง หรือ เขตต่อไป

5.6.2 เสนอแนวทางวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่เหมาะสมกับชุมชนหมู่บ้าน การเคหะร่มเกล้า และการขยายตัวของชุมชน ในอนาคตต่อไป

5.6.3 ควรทำการศึกษาเรื่องสภาพความเป็นอยู่ของผู้อยู่อาศัย ภายหลังจากมีการขยายตัวของชุมชนเกิดขึ้นแล้ว เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนในอนาคต

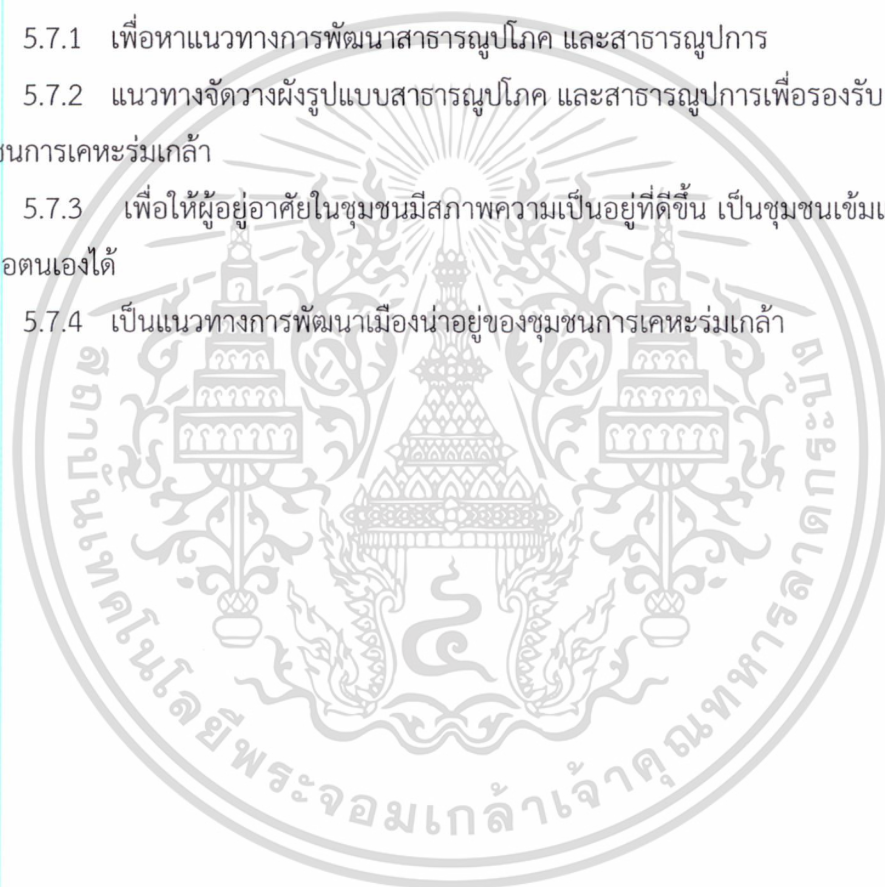
5.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.7.1 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

5.7.2 แนวทางจัดวางผังรูปแบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

5.7.3 เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือตนเองได้

5.7.4 เป็นแนวทางการพัฒนาเมืองนำอยู่ของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นำเสนอภาคผลงานออกแบบทางสถาปัตยกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ผังพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 5.3 ผังขอบเขตโซนสีชุมชนการเคหะร่มเกล้า

- อาคารพาณิชย์
- ลานคาเฟ่
- ลานจอดรถ
- ที่จอดรถ

ภาพที่ 5.4 แสดงแนวความคิดในการออกแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

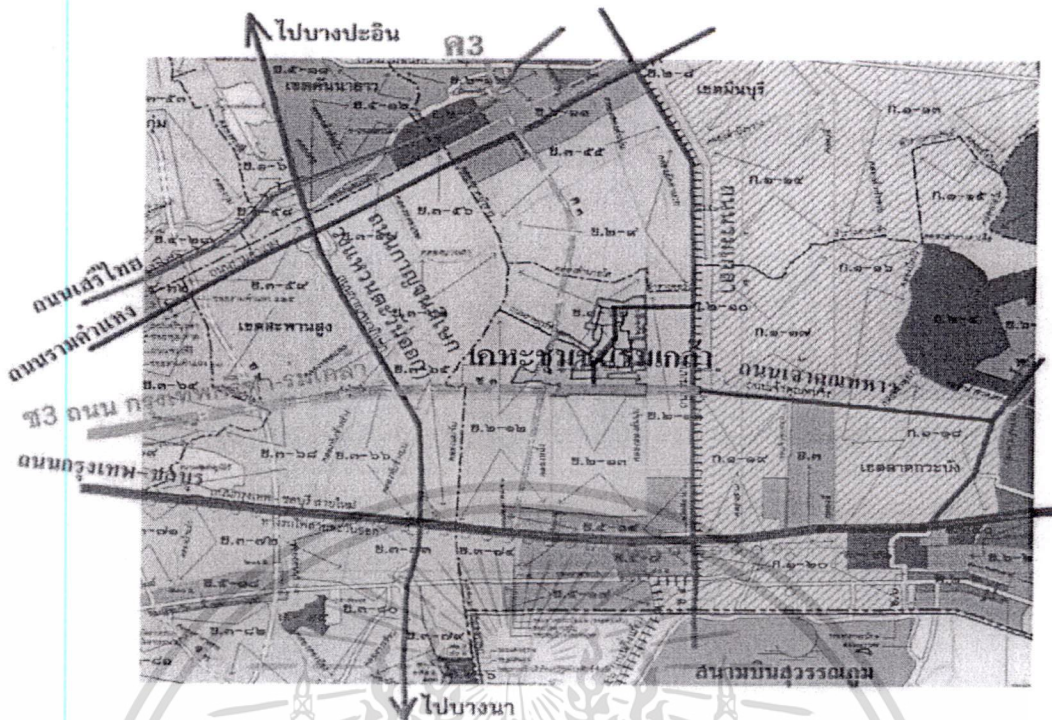

ภาพที่ 5.5 แสดงแนวความคิดในการออกแบบทิศทางลม และแดด

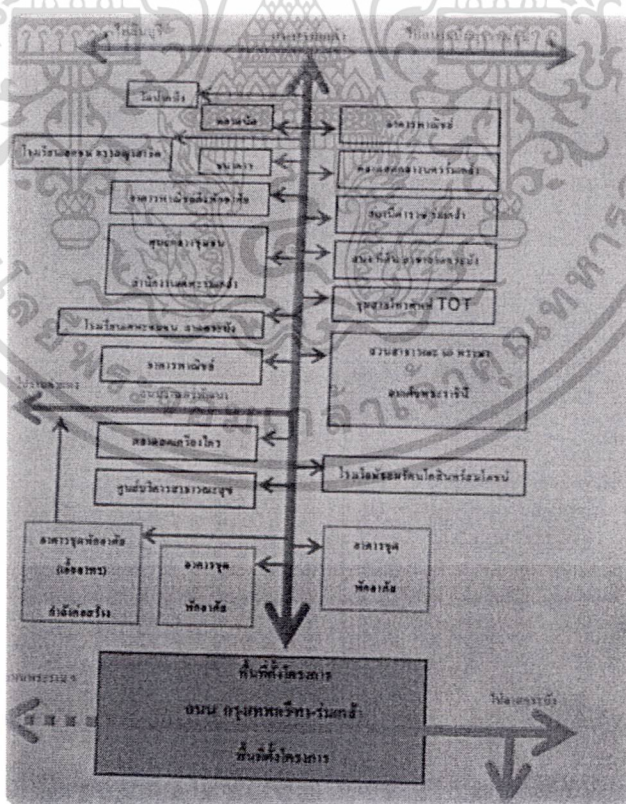

ภาพที่ 5.6 แสดงโครงข่ายระบบสัญญาณภายในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

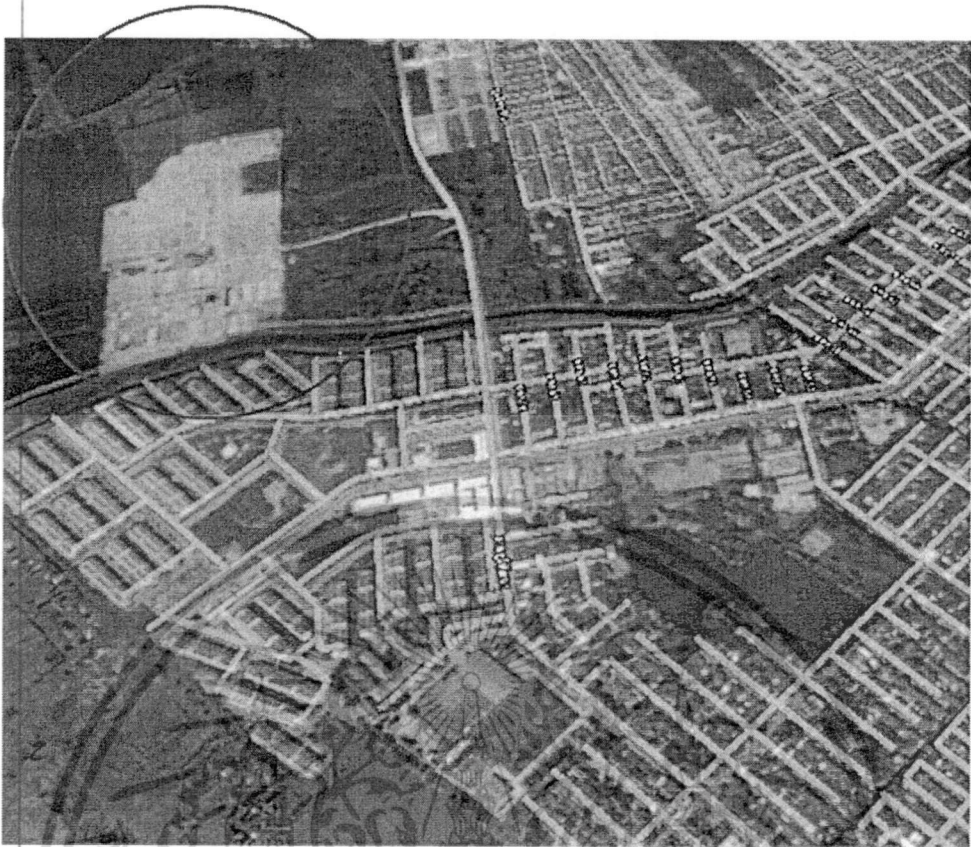

ภาพที่ 5.7 สดงโครงข่ายระบบสัญญาณภายนอกโครงการ

ภาพที่ 5.8 แสดง DIAGRAM กิจกรรมสำคัญภายในชุมชนการเคหะร่วมเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.11 แสดงโครงการใหม่ของการเคหะที่ดำเนินการก่อสร้าง

ภาพที่ 5.12 แสดงการกำหนดจุดศูนย์กลางของชุมชน และจุดเด่นของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

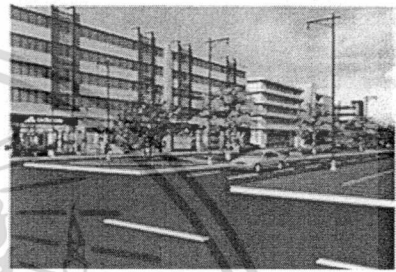
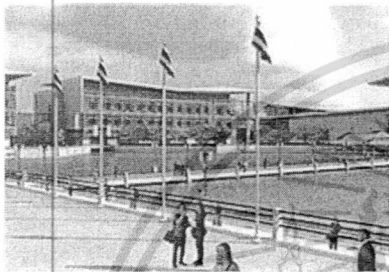
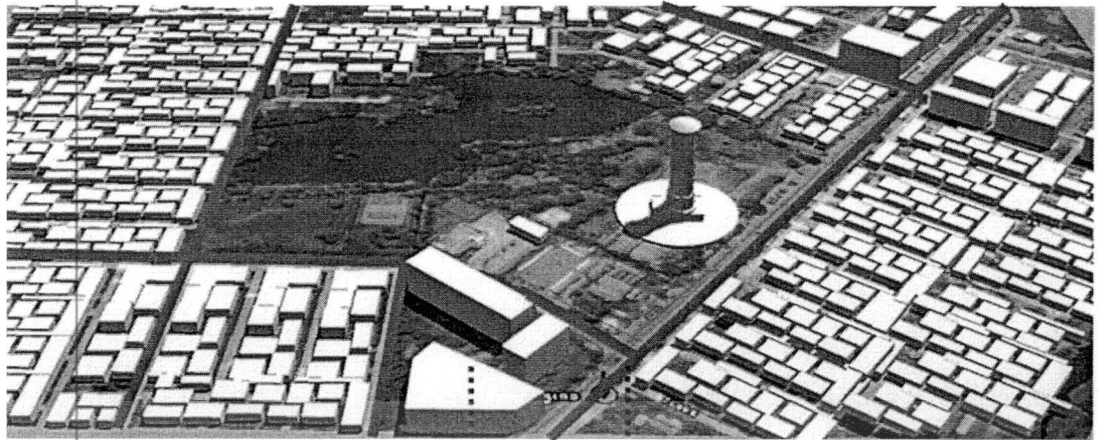

ภาพที่ 5.13 แสดงการกำหนดพื้นที่สีเขียวเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

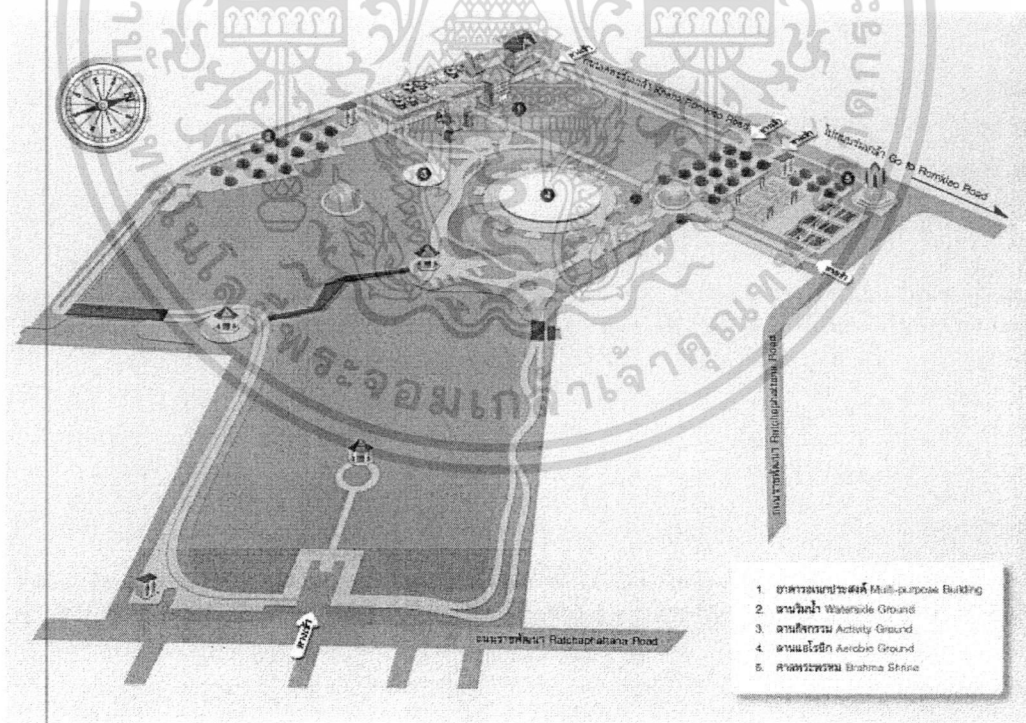

ภาพที่ 5.14 แสดงการกำหนดพื้นที่เปิดโล่งเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

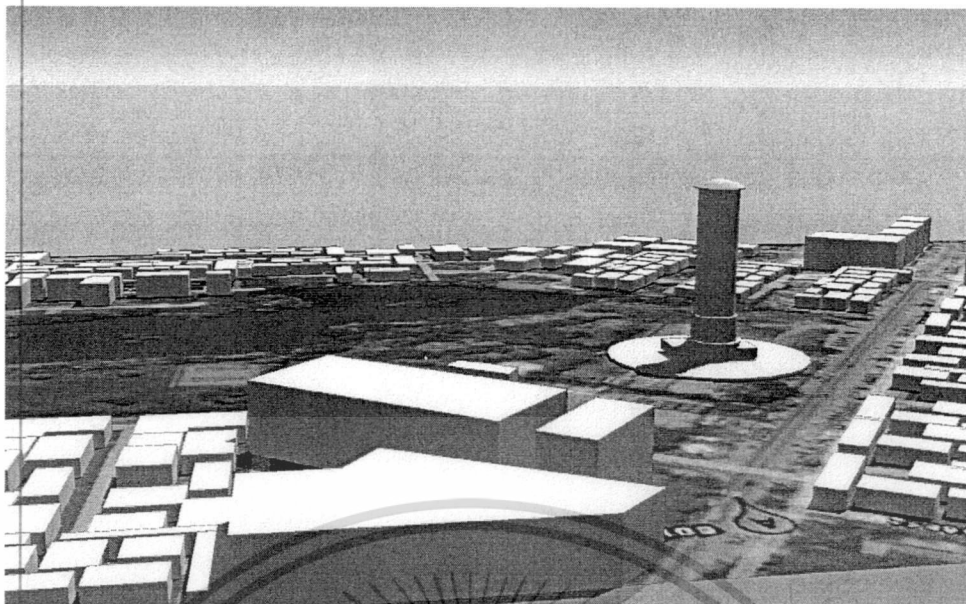

ภาพที่ 5.15 แสดงการกำหนดเส้นทางหลักเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

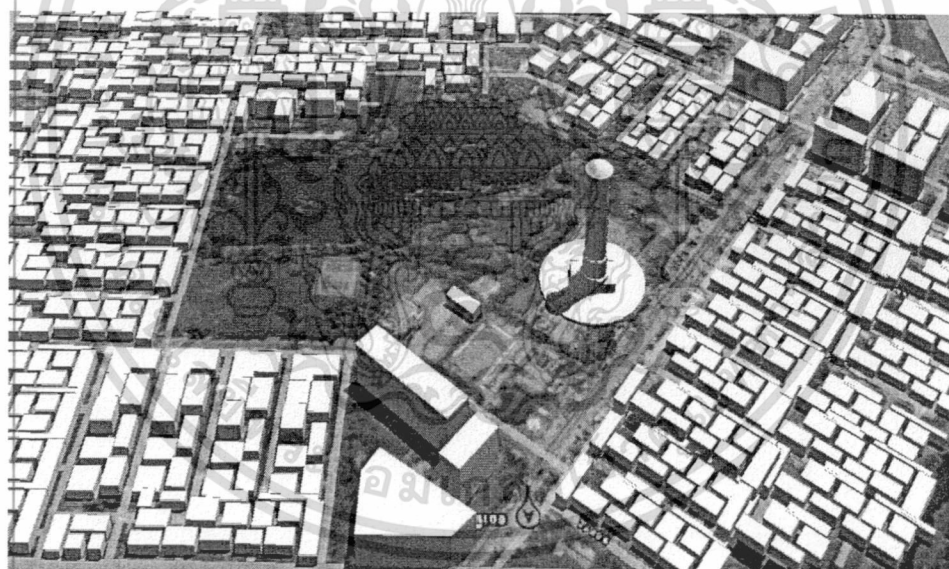

ภาพที่ 5.16 แสดงการกำหนดผังพื้นที่สีเขียวเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.17 แสดงการกำหนดลานกิจกรรม และจุดศูนย์กลางของเมืองเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน

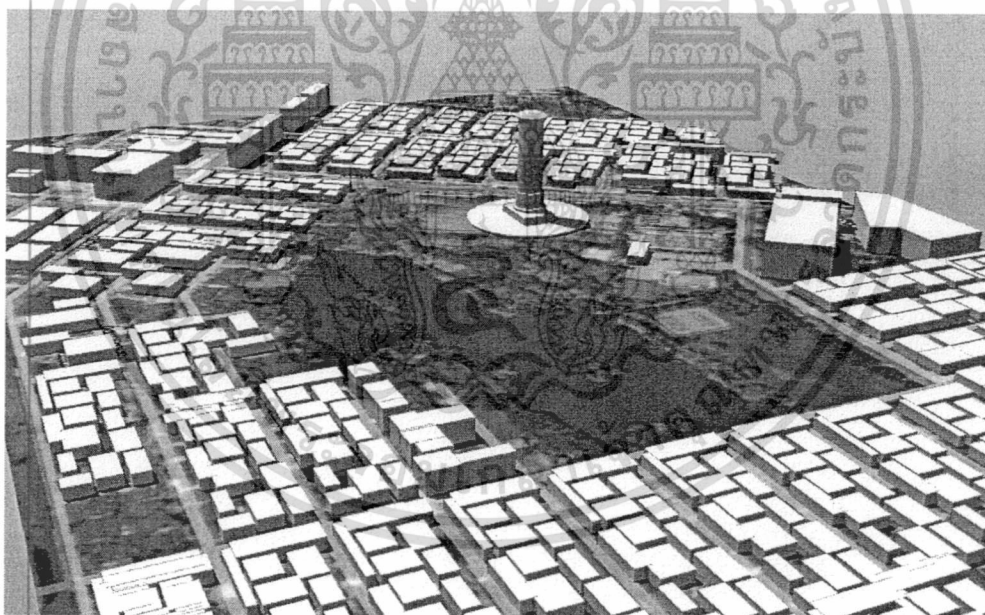

ภาพที่ 5.18 แสดงแสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 5.19 แสดงแสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

ภาพที่ 5.20 แสดงแสดงทัศนียภาพมุมสูงของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

กรมศิลปกรร่วมกับมูลนิธิซีเมนต์ไทย. 2539. กรุงเทพฯ 2489-2539. จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชสยามินทราธิราช ในโอกาสทรงครองราชสิริราชสมบัติครบ 50 ปี.

กรุงเทพฯ. 200 ปี รัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : ดี แอนด์ เอส. “มปป.”

การเคหะแห่งชาติ. 2534. การปรับปรุงชุมชนแออัด. กรุงเทพฯ : ประมวลศิลป.

ชบวน พลตรี. 2529. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. สกลนคร : สำนักส่งเสริมวิชาการ วิทยาลัยครูสกลนคร

คณะกรรมการจัดทำเอกสารพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร. 2539. เอกสารการพัฒนาชุมชนของกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สยามการพิมพ์.

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. 2543. วารสารวิชาการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จันทิมา ฉัตรไชยสิทธิกุล. 2529. “การศึกษารูปแบบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแออัดในกทม.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต การวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรชัย พงศ์ประยูร. 2520. ทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชมชื่น จันทสมบุรณ์. 2538. “การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับชุมชนแออัดริมคลองในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต การวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล. 2538. เศรษฐศาสตร์สำหรับนักวางแผนภาค. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล. 2539. กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนทางสังคมในประเทศกำลังพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิรชา บัณฑิตชาติ. 2533. “การศึกษาลักษณะที่ตั้งชุมชนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง กรณีศึกษาเขตชั้นกลางกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต การวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2541. รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินการขององค์กรพัฒนาเอกชน : ศึกษาเฉพาะกรณีกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ : พี. เพรส.

บุญเยี่ยม เหลาสะอาด. 2533. “ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแออัดกับการพัฒนาเมืองในเขตพื้นที่ชั้นกลางกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตยานนาวา สาทรและบางคอแหลม.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต การวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ประชา อัจฉริยะบุญยงค์. 2547. การกำหนดรูปแบบการจัดวางผังบริเวณชุมชนวัดญวน. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ประกฤษฏี สุวรรณมาศ. 2527. การขยายตัวของกรุงเทพมหานครที่มีผลกระทบต่อการใช้ชุมชนแออัด. ใน สมพงษ์ พัดปุย. สภาพสิทธิของสลัม. หน้า 91-114.
- ผังเมืองรวม. ทฤษฎีและความรู้ทางด้านผังเมือง. กรุงเทพฯ : กรมการผังเมือง. (มปป.)
- พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์. 2543. การวางผังและการออกแบบกายภาพชุมชน. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 163-178.
- พิทักษ์ พานแก้ว. 2546. “การพัฒนาสภาพแวดล้อมบริเวณชุมชนบ้านกล้วยใต้ทางด่วนอาจนรงค์-คลองเตย.” วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- รายงานการวิจัย. 2541. คุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพมหานคร สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- วิมลสิทธิ์ ทรายางกูร. 2537. การจัดทำรายละเอียดของโครงการเพื่อการออกแบบงานสถาปัตยกรรม. คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 4.
- สมพงษ์ พัดปุยและคณะ. 2527. สภาพสิทธิของสลัมมองแง่เศรษฐกิจสังคมและการพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ. : โอเดียนสโตร์
- สิริลักษณ์ แก้วยงยศ. 2533. ชุมชนแออัดตะกอนบางกอก. จัดพิมพ์ศิลปะบรรณสาร. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- สุพร เลิศสกุลจินดา. 2535. “บทบาทและหน้าที่ของประชาชนและองค์กรประชาชนในการพัฒนาชุมชนแออัดวิเคราะห์เชิงพลวัตกรรมศาสตร์.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสภาคย์ ผาสุขนิรันต์. 2537. การออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชน. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. พิมพ์ครั้งที่ 2
- โสภาคย์ ผาสุขนิรันต์. 2535. เศรษฐกิจ สังคมของชุมชน. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- โสภณ พรโชคชัย. 2528. 1020 สำนักวิจัยและปฏิบัติการชุมชนเมือง (วป.ชม.). จัดพิมพ์โดยศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่นในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1
- สำนักงานเขตสาทร. 2548. เอกสารชุมชนเขตสาทร. ฝ่ายพัฒนาชุมชน.
- สำนักผังเมือง. 2544. การจัดรูปที่ดินเพื่อการพัฒนาเมือง. กองจัดรูปที่ดินและฟื้นฟูเมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี
- สำนักผังเมือง. 2544. วิธีการพัฒนาเมือง. กองจัดรูปที่ดินและฟื้นฟูเมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สำนักผังเมือง. 2544. **ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ในเขตกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2502-2542).** กรุงเทพมหานคร. : สำนักผังเมือง.
- หทัย น้อยนิยม. 2530. “การเปรียบเทียบค่านิยมและความคาดหวังของผู้อาศัยในชุมชนแออัดที่ได้รับการปรับปรุง และที่ไม่ได้รับการปรับปรุง เขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรรรณ สุธาทงกูร. 2540. “คุณภาพชีวิตและความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อคิน รพีพัฒน์. 2537. **ชีวิตและจุดจบของสลัมกรุงเทพฯ แห่งหนึ่ง.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
- อคิน รพีพัฒน์. 2537. **ชุมชนแออัดองค์ความรู้กับความเป็นจริง.** สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำหน่ายโดยสายส่งศึกษา บริษัท คลัดไทย จำกัด. พิมพ์ครั้งที่ 1.
- อคิน รพีพัฒน์และคณะ. 2527. **รายงานการประเมินผลการปรับปรุงชุมชนแออัดของการเคหะแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกสารบทความวิชาการประกอบการสัมมนา. 2543. **การประชุมวิชาการ สาขาการออกแบบและวางผังชุมชนเมืองและผังเมือง ครั้งที่ 1 เรื่อง “มหานคร”.** จัดทำโดยกรุงเทพมหานคร ร่วมกับภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Mill,D.B.(2000). The role of the middle manager. In M. Bass,M.Desler & associates (Eds). The handbook of student affairs administration (pp.135-153). San Francisco:Jossey-Bass.
- Brown,Karen G.(1993,October).”The Development of Student Expectation of a Career in Science,Mathematic, or Engineering:An Analysis of differenee by gender and related Contextual Variables.”Dissertation Abstracts International.54 : 1237-A.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. เอกสารทางราชการที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ข. แบบสำรวจที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ค. แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ง. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก.

เอกสารทางราชการที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**ประกาศคณะกรรมการอุดมศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์**

.....

คณะกรรมการอุดมศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรอุดมศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 ให้ดำเนินการดังนี้

นายณิธีร์ ไชยมะโน รหัสประจำตัว 50063405 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเกษตรร่มเกล้า (Urban Planning of Public Utilities and Facilities for Kaha Romklaow Community Expand)” โดยมี รศ.สมพล คำรังเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.คร.มาลัย จีรวฒนเกษตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ประกาศ ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

(รองศาสตราจารย์ ธีระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

**ประกาศคณะกรรมการอุดมศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์**

.....

คณะกรรมการอุดมศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2552 ให้ดำเนินการดังนี้

นายณิธีร์ ไชยชนะ โรหีสประจำตัว 50063405 ให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่วมเกล้า (Urban Planning of Public Utilities and Facilities for Kaha Romklaow Community Expand)” โดยมี รศ.สมพล คำรังเสถียร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร.มาลัย จีรวัดเนกษคร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ประกาศ ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552

(รองศาสตราจารย์ พิระวุฒิ สุวรรณจันทร์)

คณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของ
ชุมชนการเคหะร่มเกล้า

คำชี้แจง

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า ส่วนแบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า

เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และใช้เป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ที่ตรงกับความเป็นจริง และให้ครบทุกข้อ ซึ่งจะทำงานวิจัยนี้ได้ผลตามเป้าหมาย คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่มีผลเสียหายต่อตัวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

นายนิธิร์ ไชยมะโน

ผู้วิจัย

นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาสถาปัตยกรรม

สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ขอขอบคุณในความกรุณาที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุดที่

วันที่สำรวจ.....

เวลาที่สำรวจ.....

ผู้สำรวจ.....

แบบสำรวจชุมชนชมชนการเคหะร่มเกล้า

แบบสำรวจชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย

เรื่อง แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน
การเคหะร่มเกล้า

ของภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 1 ด้านคุณภาพชีวิต

1. สภาพชุมชนที่ท่านอาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 แออัด ไม่แออัด อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

 การขาดแคลนที่อยู่อาศัย พื้นที่ชุมชนมีจำกัด
 การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน การใช้พื้นที่ไม่คุ้มค่า
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

2. ลักษณะการครอบครองที่ดิน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 เป็นเจ้าของ บุกรุก เช่าพื้นที่เอกชน เช่าที่วัด
 เช่าที่รัฐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

 ความยากจน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ใกล้แหล่งทำมาหากิน
 การลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 เหมาะสม ไม่เหมาะสม อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

 การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน ขนาดพื้นที่ชุมชนมีจำกัด
 ทางเดินชุมชนไม่เป็นระเบียบ ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่ดี
 ไม่มีการร่วมมือกันในชุมชน อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. ลักษณะการวางแนวบ้านเรือนมีลักษณะใด

 ปลุกบ้านเรือนเป็นระเบียบ ปลุกบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ อื่นๆ โปรดระบุ.....เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปัญหาเกิดจากอะไร

- () การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน () ขนาดพื้นที่ชุมชนมีจำกัด
 () ทางเดินชุมชนไม่เป็นระเบียบ () คนในชุมชนมีจำนวนมาก
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. ลักษณะการปลูกบ้านเรือนของคนในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () กระจัดกระจาย () ซ้อนทับกัน () ติดกัน () ไม่ติดกัน
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

- () การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ชุมชน () ขนาดพื้นที่ชุมชนมีจำกัด
 () การปลูกบ้านเรือนตามทางเดินชุมชน () การปลูกบ้านเรือนในน้ำ
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. ลักษณะที่อยู่อาศัย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ห้องเดี่ยว () ห้องรวม () บ้านชั้นเดียว () บ้าน 2 ชั้น
 () อาคารพาณิชย์ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

- () รายได้น้อย () ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง () พื้นที่ชุมชนมีจำกัด
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. วัสดุที่ใช้สร้างบ้านเรือนในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () คอนกรีตเสริมเหล็ก () คอนกรีตผสมไม้ () ไม้ () ไม้ผสมสังกะสี
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

- () รายได้น้อย () ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดิน () เป็นห้องเช่า
 () เป็นบ้านเช่า () อื่นๆ โปรดระบุ.....

8. คนที่อยู่อาศัยในชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหรือไม่

- () ปลอดภัย () ไม่ปลอดภัย () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

- () สภาพแวดล้อมในชุมชน () พฤติกรรมของคนในชุมชน
 () ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ () คนในชุมชนไม่มีงานทำ
 () อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. ภายในชุมชนมีสภาพแวดล้อมต่อสิ่งเสพติด อาชญากรรมและการพนัน

() มี () ไม่มี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() สภาพแวดล้อมในชุมชน () พฤติกรรมในชุมชน () ไม่มีการศึกษา

() ไม่มีงานทำ () ไม่มีการรณรงค์ในชุมชน () การขาดความอบอุ่นในครอบครัว

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

ด้านการบริการ

10. ในชุมชนมีสถานรับเลี้ยงเด็กเล็กก่อนวัยเข้าเรียนหรือไม่

() มี () ไม่มี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() พื้นที่ชุมชนมีจำกัด () ไม่มีการจัดระบบพื้นที่ชุมชนรองรับ

() คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ () หน่วยงานรัฐไม่ให้ความช่วยเหลือ

() หน่วยงานเอกชนไม่ให้ความช่วยเหลือ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

11. ในชุมชนมีสหกรณ์ออมทรัพย์หรือไม่

() มี () ไม่มี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() พื้นที่ชุมชนมีจำกัด () ไม่มีการจัดระบบพื้นที่ชุมชนรองรับ

() คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ () หน่วยงานรัฐไม่ให้ความช่วยเหลือ

() หน่วยงานเอกชนไม่ให้ความช่วยเหลือ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

12. ในชุมชนมีสถานฝึกอบรมอาชีพหรือไม่

() มี () ไม่มี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() พื้นที่ชุมชนจำกัด () ไม่มีการจัดระบบพื้นที่ชุมชนรองรับ

() คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ () หน่วยงานรัฐไม่ให้ความช่วยเหลือ

() หน่วยงานเอกชนไม่ให้ความช่วยเหลือ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

13. ในชุมชนมีร้านค้าที่บริการในชุมชนหรือไม่

() มี () ไม่มี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() พื้นที่ชุมชนมีจำกัด () ไม่มีการจัดระบบพื้นที่ชุมชนรองรับ

() คนในชุมชนไม่ให้ความสำคัญ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านสะดวกสบาย

14. ลักษณะการเข้าถึงชุมชน

() สะดวก () ไม่สะดวก () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับหลายทาง () ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน

() ชุมชนมีพื้นที่ติดลำคลอง () อื่นๆ โปรดระบุ.....

15. สภาพทางเข้า-ออกชุมชน

() สะดวก () ไม่สะดวก () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() ทางเข้า-ออกคับแคบ () ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคนในชุมชน

() การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออกชุมชน () พื้นที่ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

16. ลักษณะทางเดินเท้าในชุมชนสะดวกต่อคนในชุมชนหรือไม่

() สะดวก () ไม่สะดวก () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() ทางเดินคับแคบ () การวางสิ่งของขวางทางเดิน

() ทางเดินไม่ต่อเนื่องกัน () น้ำท่วมขังทางเดิน

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

17. การสัญจรภายในชุมชนมีปัญหาหรือไม่

() มี () ไม่มี () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() การไม่เป็นระเบียบของคนในชุมชน () การวางแนวบ้านเรือนที่ไม่เป็นระเบียบ

() การวางสิ่งของขวางทางเดิน () ทางเดินไม่ต่อเนื่องกัน

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

ด้านสิ่งแวดล้อม

18. ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีลักษณะเป็นอย่างไร

() อากาศไม่ถ่ายเท () มีกลิ่นเหม็น () น้ำท่วมขัง () แสงสว่างไม่เพียงพอ

() มีเสียงดัง () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() การปลูกบ้านเรือนชิดติดกัน () ไม่มีไฟทางเดินชุมชน

() ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ () การทิ้งขยะไม่เป็นที่

() อยู่ใกล้แหล่งการค้า () อยู่ใกล้ถนนสายหลัก

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

19. สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกชุมชนใดบ้าง

() อาคารทางศาสนา () อาคารทางราชการ () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() การเสื่อมโทรมของบ้านเรือน () การใช้วัสดุปลูกบ้านเรือนที่ขาดคุณภาพ

() ความแออัดในชุมชน () ไม่มีงบประมาณชุมชน

() คนในชุมชนไม่มีการพัฒนาตนเองหรือสภาพชุมชน

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

(ด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ)

20. ชุมชนมีปัญหาทางด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานใดดังต่อไปนี้

() ไฟฟ้า () ประปา () ทางระบายน้ำ () ขยะ () โทรศัพท์

() อุปกรณ์ดับเพลิง () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() พื้นที่ชุมชนจำกัด () การขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

() คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

() หน่วยงานภาครัฐไม่รับผิดชอบในการให้บริการหรือซ่อมแซมปรับปรุง

() หน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

22. ชุมชนมีปัญหาทางด้านสาธารณูปการขั้นพื้นฐานใดดังต่อไปนี้

() สาธารณสุข () ศูนย์บริการชุมชน () ลานอเนกประสงค์

() สนามเด็กเล่น () อื่นๆ โปรดระบุ.....

- ปัญหาเกิดจากอะไร

() พื้นที่ชุมชนจำกัด () การขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

() คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนาสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน

() หน่วยงานภาครัฐไม่รับผิดชอบในการให้บริการหรือการซ่อมแซมปรับปรุง

() หน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน

() อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสัมภาษณ์ประกอบการวิจัย

เรื่อง

แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของ
ชุมชนการเคหะร่มเกล้า

คำชี้แจง

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า ส่วนแบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา และความต้องการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการชุมชนหมู่บ้านการเคหะร่มเกล้า

เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และใช้เป็นแนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนการเคหะร่มเกล้า

ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ที่ตรงกับความเป็นจริง และให้ครบทุกข้อ ซึ่งจะช่วยให้งานวิจัยนี้ได้ผลตามเป้าหมาย คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ซึ่งจะไม่ผลเสียหายต่อตัวผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

นายนิธิร์ ไชยมะโน

ผู้วิจัย

นักศึกษาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สาขาสถาปัตยกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ขอขอบคุณในความกรุณาที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาดเห็นนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุดที่

วันที่สัมภาษณ์.....

เวลาที่สัมภาษณ์.....

ผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์ชุมชนการเคหะร่มเกล้า
แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย

เรื่อง แนวทางการวางผังสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชน
การเคหะร่มเกล้า

ของภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นหัวหน้าครอบครัวเพศ () ชาย () หญิง
2. สถานภาพการสมรส () สมรส () โสด () หย่าร้าง
3. การนับถือศาสนา () พุทธ () คริสต์ () อิสลาม
() อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. ท่านมีบุตรกี่คน.....คน
5. ระดับการศึกษา () ไม่ได้เรียน () ต่ำกว่า ป.4 () มัธยมต้น () มัธยมปลาย
() สายอาชีพ () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
6. ท่านมีอาชีพ () รับจ้าง () ค้าขาย () รับราชการ () รัฐวิสาหกิจ
() ทำงานบริษัท () อื่นๆ โปรดระบุ.....
7. ท่านมีงานพิเศษทำหรือไม่ () มี () ไม่มี
เพราะอะไร.....
8. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน () 4,000 หรือต่ำกว่า () 4,000-6,000
() 6,000-8,000 () มากกว่า 8,000 () อื่นๆ โปรดระบุ.....
9. ท่านมีเงินสะสมหรือไม่ () มี () ไม่มี
10. สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย
() เจ้าของ () ผู้เช่า () อื่นๆ โปรดระบุ.....
11. ในกรณีที่เป็นห้องเช่า เสียค่าเช่าห้องต่อเดือน.....บาทต่อเดือน
12. ในกรณีที่เป็นบ้านเช่า เสียค่าเช่าบ้านต่อเดือน.....บาทต่อเดือน
13. ท่านเคยพบปัญหาการไล่ที่อยู่อาศัยที่ท่านอาศัยในปัจจุบันหรือไม่
() เคย () ไม่เคย

เพราะอะไร.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

14. ท่านเคยปรับปรุงหรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของท่านหรือไม่ () เคย () ไม่เคย
เพราะอะไร.....
15. ภายในที่อยู่อาศัยของท่านมีผู้อาศัยร่วมด้วยกี่ครอบครัว.....ครอบครัว แต่ละ
ครอบครัวมีจำนวนสมาชิกกี่คน.....คน
16. ภายในที่อยู่อาศัยของท่านมีสมาชิกทั้งหมดกี่คน.....คน
17. สมาชิกที่อยู่ในที่อยู่อาศัยของท่าน () ผู้สูงอายุ (มากกว่า 60ปี).....คน
() ผู้ใหญ่.....คน () วัยรุ่น (13-19ปี).....คน () วัยเด็ก น้อยกว่า13ปี).....คน
18. ในที่อยู่อาศัยของท่านมีคนทำงานแล้วกี่คน.....คน
19. รายได้เฉลี่ยทั้งครอบครัวต่อเดือน.....บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชนและความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านคุณภาพชีวิต)

20. ลักษณะชุมชนแออัดหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- มี แออัด ไม่แออัด
- 20.1 สาเหตุเกิดจากอะไร
- การขาดแคลนที่อยู่อาศัย ขนาดพื้นที่ชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัด
- การไม่จัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน การใช้พื้นที่ชุมชนอย่างไม่คุ้มค่า
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 20.2 ลักษณะชุมชนที่ดีตามความต้องการของท่าน
- มีการปรับปรุงคุณภาพของบ้านพักอาศัย มีการจัดแหล่งเสื่อมโทรม
- ใช้พื้นที่ชุมชนอย่างคุ้มค่า มีการจัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
21. สภาพการครอบครองที่ดินของท่าน
- เป็นเจ้าของ บุกรุก (ที่ดินเอกชน / ที่ดินรัฐ)
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 21.1 สาเหตุเกิดจากอะไร
- ความยากจน ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
- ใกล้เคียงท่ามาหากิน ต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 21.2 ความต้องการของท่านกับสภาพการครอบครองที่ดิน
- เป็นเจ้าของที่ดิน เช่าที่เอกชน
- เช่าที่รัฐบาล อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

22. ลักษณะที่อยู่อาศัยของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีห้องเช่า บ้านเช่า ห้องเดี่ยว ห้องรวม
 บ้านชั้นเดียว บ้าน 2 ชั้น อาคารพาณิชย์
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

22.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- รายได้น้อย ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
 พื้นที่ชุมชนมีจำกัด อื่นๆ โปรดระบุ.....

22.2 ความต้องการของท่านกับลักษณะที่อยู่อาศัย

- บ้านชั้นเดียว บ้าน 2 ชั้น
 อาคารพาณิชย์ ห้องชุดพักอาศัย
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

23. ปัจจุบันที่อยู่อาศัยของท่านมีขนาดพอเหมาะสำหรับจำนวนคนในครอบครัวหรือไม่

- มี เหมาะสม ไม่เหมาะสม

23.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- รายได้น้อย ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง
 พื้นที่ชุมชนมีจำกัด การไม่วางแผนครอบครัว
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

23.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับขนาดที่อยู่อาศัยกับจำนวนคนในครอบครัว

- การช่วยเหลือของภาครัฐ การช่วยเหลือของภาคเอกชน
 การจัดที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว
 การวางแผนครอบครัว อื่นๆ โปรดระบุ.....

24. ชุมชนของท่านมีปัญหาเกี่ยวกับ

- อาชญากรรม ยาเสพติด
 การพนัน อื่นๆ โปรดระบุ.....

24.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- การขาดความรู้ความเข้าใจ การไม่มีงานทำ
 ความต้องการหารายได้เสริม การขาดความอบอุ่นในครอบครัว
 ไม่มีการรณรงค์ในชุมชน อื่นๆ โปรดระบุ.....

24.2 ความต้องการของท่านการเกี่ยวปัญหาในชุมชน

- ต้องการให้ตำรวจดูแลกวาดล้าง การเปลี่ยนแปลงทัศนคติคนในชุมชน
 การให้ความรู้แก่คนในชุมชน การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง
 การร่วมมือดูแลกันเอง อื่นๆโปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำเอกสารไปใช้ประโยชน์อื่นใดได้
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านการบริการ)

25. ชุมชนของท่านมีการบริการขั้นพื้นฐานใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มี สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานศึกษา สถานดูแลเด็กเล็ก
 สถานฝึกอบรมอาชีพ ร้านค้าต่างๆ ศูนย์พิธีกรรมทางศาสนา
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

25.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- พื้นที่ชุมชนมีจำกัด การไม่จัดระบบชุมชน
 บ้านเรือนแออัด หน่วยงานภาครัฐไม่ช่วยเหลือ
 หน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ อื่นๆ โปรดระบุ.....

25.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับการบริการขั้นพื้นฐานของชุมชน

- สหกรณ์ออมทรัพย์ สถานศึกษา
 สถานดูแลเด็กเล็ก สถานฝึกอบรมอาชีพ
 ศูนย์พิธีกรรมทางศาสนา ร้านค้าต่างๆ
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน (ด้านความสะดวกสบาย)

26. ลักษณะการเข้าถึงชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มี มีทางเดียว มีหลายทาง ทางจำยอม
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

26.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับหลายทาง ชุมชนมีพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่เอกชน
 พื้นที่ชุมชนติดลำคลอง อื่นๆ โปรดระบุ.....

26.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับลักษณะการเข้าถึงชุมชน

- ต้องการรถยนต์เข้าถึง ต้องการรถมอเตอร์ไซด์เข้าถึง
 ต้องการทางเดินที่สะดวก อื่นๆ โปรดระบุ.....

27. ความสะดวกทางเข้า-ออกชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มี สะดวก ไม่สะดวก

27.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- ทางเข้า-ออกคับแคบ ทางเข้า-ออกไม่เพียงพอต่อจำนวนคน
 การวางสิ่งของขวางทางเข้า-ออกชุมชน พื้นที่ชุมชนมีพื้นที่ติดกับพื้นที่เอกชน
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 27.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับทางเข้า-ออกชุมชน
- ให้ขยายทางเข้า-ออกชุมชน มีการจัดระเบียบชุมชน
- เพิ่มจำนวนเส้นทางเข้า-ออกให้เพียงพอ อื่นๆ โปรดระบุ.....
28. สภาพทางเดินเท้าในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ทางเดินไม่สภาพไม่ดี ทางเดินไม่ใช้การได้
- ทางเดินคอนกรีตสภาพไม่ดี ทางเดินคอนกรีตใช้การได้
- ทางเดินดินใช้การได้ อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 28.1 สาเหตุเกิดจากอะไร
- คนในชุมชนไม่ร่วมกันพัฒนา คนในชุมชนไม่มีทุนพัฒนา
- หน่วยงานภาครัฐไม่ช่วยเหลือ หน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 28.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับสภาพทางเดินในชุมชน
- ต้องการทางเดินเท้าคอนกรีต ต้องการทางเดินเท้าเลียบคลอง
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
29. ลักษณะทางเดินเท้าในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- ทางเดินคับแคบ ทางเดินเปลี่ยว น้ำท่วมขังทางเดิน
- มีการวางสิ่งของขวางทางเดิน ทางเดินชุมชนไม่ต่อเนื่องกัน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 29.1 สาเหตุเกิดจากอะไร
- พื้นที่ชุมชนจำกัด คนในชุมชนขาดระเบียบ
- การวางแนวบ้านเรือนที่ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ
- อื่นๆ โปรดระบุ.....
- 29.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับลักษณะทางเดินในชุมชน
- ขยายพื้นที่สัญจรภายในชุมชน ต้องการแสงสว่างระหว่างทางเดิน
- ต้องการทางระบายน้ำสาธารณะ จัดระเบียบภายในชุมชน
- อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน
(ด้านสิ่งแวดล้อม)

30. สิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่านมีลักษณะเป็นอย่างไร (ตอบได้มากกว่า1ข้อ)

- มี มึกลิ่นเหม็น น้ำท่วมขัง แสงสว่างไม่เพียงพอ
 มีเสียงดังรบกวน อื่นๆ โปรดระบุ.....

30.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- การทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีทางระบายน้ำสาธารณะ
 การปลูกบ้านเรือนชิดติดกัน ไม่มีไฟทางเดินชุมชน
 อยู่ใกล้แหล่งการค้า อยู่ใกล้ถนนสายหลัก
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

30.2 ความต้องการของท่านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน

- ต้องการการจัดเก็บขยะที่มีประสิทธิภาพ ต้องการทางระบายน้ำสาธารณะ
 ต้องการการจัดระบบบ้านเรือนในชุมชน ต้องการไฟทางเดินชุมชน
 ต้องการพื้นที่สีเขียวในชุมชน อื่นๆ โปรดระบุ.....

ปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการอยู่อาศัยในชุมชน และความต้องการที่อยู่อาศัยในชุมชน
(ด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ)

31. ชุมชนมีปัญหาทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานใดดังต่อไปนี้

- ไฟฟ้า ประปา ทางระบายน้ำ ขยะ
 โทรศัพท์ อุปกรณ์ดับเพลิง สาธารณสุข
 ศูนย์บริการชุมชน ลานอเนกประสงค์ สนามเด็กเล่น
 อื่นๆ โปรดระบุ.....

31.1 สาเหตุเกิดจากอะไร

- หน่วยงานภาครัฐไม่รับผิดชอบ หน่วยงานภาคเอกชนไม่ช่วยเหลือ
 คนในชุมชนไม่ร่วมมือกันพัฒนา การขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
 พื้นที่ชุมชนมีจำกัด อื่นๆ โปรดระบุ.....

31.2 ความต้องการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน

- ต้องการหน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือ ต้องการให้หน่วยงานเอกชนช่วยเหลือ
 ต้องการการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ต้องการผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
 ต้องการการจัดระบบการใช้พื้นที่ในชุมชน อื่นๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 จงเรียงลำดับความต้องการในการปรับปรุงและการแก้ไขปัญหาชุมชนของท่าน
(ตามลำดับก่อนหลัง)

..... คุณภาพชีวิต การบริการ ความสะอาดสวยงาม สิ่งแวดล้อม
..... สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปกฎหมายและข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด

1. พระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2535

ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ บุคคลจะปลูกสร้างอาคารใดๆ มิได้ หากไม่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ในข้อเท็จจริง ส่วนใหญ่ของอาคารในแหล่งเสื่อมโทรมจะปลูกสร้างโดยมิได้ขออนุญาตหรือผิดแผกไปจากแผนผังแบบก่อสร้างและรายการที่ได้อนุญาต เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจึงมีอำนาจที่จะดำเนินการได้ตามกฎหมายนี้หากประสงค์แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะปฏิบัติ

2. พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งเสื่อมโทรมในส่วนที่ 3 สถานที่ผิดสุขลักษณะซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานสาธารณสุขที่จะแนะนำ อาคารหรือส่วนของอาคาร หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งต่อเนื่องกับอาคารที่ใช้เป็นที่พำนักไม่ต้องด้วยสุขลักษณะอันควรจะเป็นที่คนอาศัย และเห็นจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือ แนะนำให้จัดสิ่งของสัมภาระในอาคารเสียใหม่ให้ต้องด้วยสุขลักษณะ รวมทั้งการห้ามมิให้บุคคลยอมหรือจัดให้อาคารใดมีคนอยู่มากเกินไปจนเป็นเหตุเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพของผู้ผู้อยู่ในนั้น โดยถือว่ากรณีที่มีคนอยู่เกินกว่าหนึ่งคนต่อที่ว่าง 9 ลูกบาศก์เมตรนั้น ถือว่ามากเกินไป และให้นับคนที่มิอายุต่ำกว่าสิบปี สองคนเท่ากับหนึ่งคน

นอกจากนั้นในส่วนที่ 5 เหตุร้ายคาถุ ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีเจ้าหน้าที่จัดการกำจัดห้ามและระงับเหตุร้ายคาถุในที่สาธารณะหรือที่เอกชน ซึ่งสื่อให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพปลอดภัยหรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน กับให้ดูแลรักษาถนนทางบก ทางน้ำ รางระบาย คุ คลอง และที่ต่างๆ เช่น การละเลยสถานที่อันตรายต่อสุขภาพหรือความปลอดภัย หรือจากการสะสมซึ่งเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น การละเลยสถานที่หรือสิ่งของรกรุงรัง หรือการที่อาคารกระโจม โรงใดๆ อันเป็นที่อยู่ของคนหรือสัตว์เลี้ยง รวมอยู่ชิดกัน หรือปราศจากการระบายน้ำหรือขัดข้องแก่การกำจัดขยะมูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูล หรือโดยเหตุอื่นใด จนเป็นเหตุเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือแหล่งน้ำ คุหรือคลองซึ่งเกิดหรือน่าจะเกิดสกปรกขึ้น จนเป็นเหตุเสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

3. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเรือน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้ นอกจากจะให้ความหมายของคำว่า “อาคาร” และให้ผู้ครอบครองอาคารมีหน้าที่ช่วยเจ้าพนักงานท้องถิ่นดูแลรักษาความสะอาดของทางเท้าถาวรหน้าอาคาร ทั้งให้ดูแลไม่ติดตั้ง ตาก วางแขวน สิ่งใดๆ อันทำให้เห็นเป็นที่ไม่เรียบร้อย น่ารังเกียจ รวมทั้งดูแลมิให้พืชต้นไม้ หรือหญ้าขึ้นรกรุงรังแล้ว ยังมีมาตรา 12 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องแหล่งเสื่อมอยู่บ้าง โดยให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารที่ตั้งอยู่ริมถนนที่มีขนาดกว้าง ไม่ต่ำกว่าแปดเมตรที่ชำรุดทรุดโทรมหรืออยู่ในสภาพอันเป็นที่น่ารังเกียจหรือถอนอาคาร

นั้น และหากไม่ปฏิบัติตาม ก็ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นดำเนินการรื้อถอนอาคารดังกล่าวได้ตามคำ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระบวนการที่กำหนดไว้ในรายละเอียดตามมาตรา นี้ และตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการ
อุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ให้ออกรื้ออาคารตามมาตรา นี้

4. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทาง
ราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับมั่นคงแห่งชาติหรือเป็นความลับส่วนบุคคลที่ได้รับคุ้มครองตาม
กฎหมาย โดยบทกฎหมายส่งเสริมให้ประชาชนและพนักงานมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมใน
พื้นที่ที่ริกิจกรรมเพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมละอนุรักษัทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้น

5. พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511

ตามพระราชบัญญัติเทศบาลฉบับนี้ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง
และเทศบาลนครไว้ โดยแบ่งอำนาจหน้าที่ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ หน้าที่ที่ต้องกระทำ และหน้าที่ที่
อาจจัดทำ ซึ่งหน้าที่ประเภทหลังนี้ เทศบาลอาจจะจัดทำหรือไม่ก็ได้ โดยขึ้นอยู่กับรายได้ ทรัพย์สิน
เจ้าหน้าที่และความสามารถของเทศบาลแต่ละแห่งเป็นเกณฑ์ แต่ทั้งนี้จะจัดทำได้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติ
หน้าที่ประเภทแรกครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว

สำหรับเรื่องเกี่ยวกับแหล่งเสื่อมโทรมนั้น ถือเป็นเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองและเทศบาลนคร
อาจจะจัดทำได้ถ้ามีความสามารถ

6. พระราชบัญญัติระเบียบราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้กรุงเทพมหานครดำเนินการในเรื่องการปรับปรุงแหล่งเสื่อม
โทรมและจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร และอาจจะขยายออกไปนอกเขตได้ หาก
เห็นว่าจำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องหรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในกรุงเทพมหานคร แต่
ต้องได้รับความเห็นชอบจากสภากรุงเทพมหานคร และได้รับความยินยอมจากสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องใน
ท้องที่ซึ่งจะต้องเข้าไปดำเนินการ และได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีมหาดไทย นอกจากนั้นยังมีอำนาจ
หน้าที่ตักเตือนกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เช่น การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และ
ทางระบายน้ำ การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตลอดจนการ
สาธารณสุข การอนามัยครอบครัว เป็นต้น

7. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 316 เรื่องการจัดตั้งการเคหะแห่งชาติ 2515 และระเบียบ การเคหะ
แห่งชาติที่ 14/2520 ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานและการกำหนดหน้าที่หลักของส่วนงานในการเคหะ
แห่งชาติ พ.ศ. 2520

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้วัตถุประสงค์ที่จะจัดระบบงานเกี่ยวกับการจัดให้มีอาคารสงเคราะห์
เสียใหม่ โดยรวมหน่วยงานที่เกี่ยวกับการเคหะหรืออาคารสงเคราะห์ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในรูปต่างๆ
ให้เป็นหน่วยงานเดียวกัน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านนี้ จึงได้จัดตั้งการเคหะ
เอกราชเป็นเอกราชที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แห่งชาติขึ้นในรูปรัฐวิสาหกิจ โดยให้อิโณงานที่เกี่ยวข้องในด้านนี้ ได้แก่ กิจการอาคารสงเคราะห์ใน
กรมประชาสงเคราะห์ สำนักงานอาคารสงเคราะห์ธนาคารอาคารสงเคราะห์ และสำนักงานปรับปรุง
แหล่งชุมชน ในเทศบาลนครหลวง เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการจัดสรรที่ดินและการปรับปรุงแหล่งเสื่อม
โทรม

ต่อมาในปี 2520 ได้มีระเบียบการเคหะแห่งชาติที่ 14/2520 ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานและ
หน้าที่หลักของส่วนงานในการเคหะแห่งชาติออกมาปรับปรุงส่วนราชการในการเคหะแห่งชาติใหม่
เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ
ปฏิบัติงานด้านแหล่งเสื่อมโทรม ได้มีการตั้งสำนักงานปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมขึ้นใหม่ สังกัดอยู่ใน
ฝ่ายการวิจัยและก่อสร้างให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมตามนโยบายที่อยู่อาศัย
และนโยบายหลักของการเคหะแห่งชาติหลายประการ เช่น วางแผนโครงการปรับปรุงแหล่งเสื่อม
โทรมในเขตกรุงเทพมหานครและภูมิภาค สํารวจและรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบด้าน
กายภาพและประมาณราคา ทำการตรวจและควบคุมการก่อสร้าง สํารวจสภาพแวดล้อมตลอดจน
ภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในบริเวณแหล่งเสื่อมโทรม เพื่อจัดระบบชุมชนใหม่ เป็นต้น

องค์การพัฒนาเอกชนในประเทศไทยที่ทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนในเมือง

จากข้อมูลในทำเนียบองค์การพัฒนาเอกชนในประเทศไทย (2529: 114) ทำให้ทราบว่าองค์การ
พัฒนาเอกชน (อพช.) เป็นกิจกรรมพัฒนาสังคมของภาคเอกชนซึ่งพยายามจะมีส่วนร่วมในการพัฒนา
ประเทศมาเป็นเวลานานนับสิบปี โดยอาจแยกกิจกรรมที่ อพช. ทำทั้งหมดได้ 10 ประเภทด้วยกัน
ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาชุมชนในชนบท กิจกรรมพัฒนาชุมชนในเมือง กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน
กิจกรรมพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานกิจกรรมด้านคุ้มครองผู้บริโภคกิจกรรมด้านการศึกษา กิจกรรมด้าน
สิทธิมนุษยชน กิจกรรมสนับสนุนทางด้านเทคนิคกิจกรรมประสานงานและบริการองค์การพัฒนา
และกิจกรรมด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แต่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งเน้นถือ อพช. ที่ทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนในเมือง
เท่านั้น โดยพบว่าทั้งหมด 29 องค์กร ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
อพช. ดังกล่าว ได้แก่

1. กลุ่มชุมชนสัมพันธ์
2. กลุ่มเพื่อนหญิง
3. กลุ่มศึกษาปัญหาสังคม
4. กลุ่มสาธารณสุขเพื่อชุมชน
5. โครงการพัฒนาชุมชนร่วมกันในเมือง
6. ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทยจำกัด
7. มูลนิธิเด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9. มุลินธิดวงประทีป
10. มุลินธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
11. มุลินธิมิตรมวลเด็ก
12. มุลินธิศุภนิมิตรแห่งประเทศไทย
13. มุลินธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย
14. ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล
15. ศูนย์อาสาสมัครญี่ปุ่น/กรุงเทพ
16. สำนักวิจัยและปฏิบัติการชุมชนเมือง
17. สภาเยาวชนคาทอลิกแห่งประเทศไทย
18. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
19. สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์
20. สมาคมผู้บำเพ็ญประโยชน์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์
21. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน
22. สมาคมร่วมกันสร้าง
23. สมาคมไวเอเอ็มซีเอ กรุงเทพฯ
24. สมาคมศูนย์กลางเทวา
25. สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
26. สมาคมสตรีอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยฯ
27. สหทัยมุลินธิ
28. องค์การนานาชาติเพื่อร่วมกันพัฒนา กทม.
29. องค์การอนุเคราะห์เด็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ -สกุล	นายณธีร์ ไชยมะโน
วัน/เดือน/ปี	13 ธันวาคม 2522
สถานที่เกิด	82 หมู่ 3 ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
การศึกษา	ปริญญาตรี ปีการศึกษา 2545 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสถาปัตยกรรม จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
การทำงาน	ปัจจุบันทำงาน บริษัท ไอ.ดี.โฮม แอนด์เดคคอร์เรท จำกัด ตำแหน่ง สถาปนิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้